

รายงานการศึกษา

สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

คณะทำงาน : วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล

ผศ. ดร. ปิยะรัตน์ นุชผ่องใส

ผศ. ดร. พิมพ์า ขจรธรรม

ดร. สุขศิริ ดำนธนวนิช

ดร. ประเมศวร์ บุญยีน

อาจารย์พุดิตา สงวนไพโร

สนับสนุนวิจัยโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กันยายน 2553

คำนำ

รัฐธรรมนูญ มาตรา 49 กำหนดให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสถานะยากลำบาก และจะต้องได้รับสิทธิและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและปัญหาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ จึงได้มอบหมายให้ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ปิยะรัตน์ นุชผ่องใสและคณะ ได้ดำเนินการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ซึ่งทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย และในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส รวมทั้งทำการสำรวจข้อมูลในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อเป็นข้อมูลในการเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

คณะทำงานขอขอบคุณสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ให้งบประมาณสนับสนุน การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย รวมทั้งให้คำแนะนำรูปแบบการเขียนรายงาน และขอขอบคุณผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเป็น อย่างดี ทั้งนี้ หวังว่ารายงานการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทยนี้จะเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ผศ. ดร. ปิยะรัตน์ นุชผ่องใสและคณะ

สารบัญ

คำนำ	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก-ข
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
บทที่ 3 วิธีดำเนินงาน	19
บทที่ 4 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย	23
4.1 นโยบาย และกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ	23
4.2 การบริหารจัดการ	37
4.3 รูปแบบการจัดการศึกษา	55
4.4 ทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	58
4.5 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา (เชิงปริมาณและคุณภาพ)	62
4.6 ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด	81
4.7 สรุปผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาในประเทศไทย	84
บทที่ 5 ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศ	87
5.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา	87
5.2 ประเทศญี่ปุ่น	99
5.3 ประเทศออสเตรเลีย	129
5.4 ประเทศฝรั่งเศส	142

บทที่ 6 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย	161
6.1 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศและ การประยุกต์ใช้ในประเทศไทย	161
6.2 ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ในประเทศไทย	167
 บรรณานุกรม	 171
 ภาคผนวก	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ปัจจุบันรัฐได้จัดการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั่วประเทศ มีศูนย์การศึกษาพิเศษทั้งระดับเขต และระดับจังหวัด โรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ การจัดให้มีการเรียนร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนของรัฐและเอกชน รวมทั้งการจัดศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ และการสนับสนุนด้านสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นทางการศึกษา โดยในปัจจุบันมีโรงเรียนการศึกษาพิเศษ 43 แห่ง ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 13 ศูนย์ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด 63 ศูนย์ โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม 21,959 โรงเรียน ซึ่งในปี 2551 มีนักเรียนพิการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ รวม 13,589 คน ปี 2550 มีนักเรียนพิการเรียนร่วม รวม 42,800 คน และในปี 2551 มีคนพิการที่รับบริการจากศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 35,715 คน

การจัดการศึกษาของแต่ละหน่วยงานควรคำนึงถึงความแตกต่างกันตามลักษณะความพิการ และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความชำนาญในการสอนเด็กพิการประเภทต่างๆ รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจธรรมชาติของเด็กพิการด้วย เพื่อให้เด็กพิการที่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถตามเกณฑ์มาตรฐานเช่นเดียวกันเด็กทั่วไป อย่างไรก็ตามพบว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการยังไม่ครอบคลุม ทัวถึง และยังมีปัญหาการบริหารจัดการและระบบสนับสนุนบริการ ซึ่งเป็นผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส 5 ภูมิภาค ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการยังมีปัญหาบางประมาณไม่เพียงพอ ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน เนื่องจากมีราคาสูง ตลอดจนครูและบุคลากรที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการร่วมกับเด็กปกติ อีกทั้งโรงเรียนยังไม่มีหลักสูตรเฉพาะ และการประเมินผลที่ชัดเจนสำหรับเด็กพิการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพิเศษในต่างประเทศและการจัดการการศึกษาพิเศษของประเทศไทยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการการศึกษาแก่เด็กพิการ และความต้องการในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางให้บริการการศึกษาแก่ผู้พิการของไทยได้ทั่วถึงและมีมาตรฐาน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการในประเทศไทยเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการรับบริการการศึกษาของเด็กพิการ
2. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการในต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จ และมีตัวอย่างที่ดีเหมาะสมกับประเทศไทย
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการที่ทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการของเด็กพิการแต่ละประเภท

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ทำการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และฝรั่งเศส รวมทั้งเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในประเทศไทย และสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยศึกษาในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนศรีสังวาลย์ โรงเรียนสอนคนตาบอด และศูนย์การศึกษาพิเศษ

คำจำกัดความ

1. สถานศึกษาเฉพาะความพิการ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษตามประเภทความพิการ ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศรีสังวาลย์ เป็นต้น
2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาประจำจังหวัด
3. เด็กพิการ หมายถึง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว ซึ่งมารับบริการที่สถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ
4. สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ หมายถึง กฎหมาย การบริหารจัดการ และรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษ เป็น โปรแกรมการสอนที่ออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งอาจจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ สื่อ บริการ หรือกระบวนการสอนที่มีลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจต้องการหนังสือที่มีอักษรขนาดใหญ่ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวอาจต้องการเก้าอี้รถเข็นและ โต๊ะทำงานที่ออกแบบเป็นพิเศษ เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจต้องการบริการฝึกพูด หรือล่าม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การศึกษาพิเศษจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมก็ต่อเมื่อความต้องการจำเป็นของเด็กพิการไม่สามารถจัดได้ใน โปรแกรมการศึกษาทั่วไป การศึกษาพิเศษไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ในสถานที่พิเศษอย่างเดียว การให้บริการการศึกษาพิเศษสามารถจัดในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมอื่นได้ เช่น ในชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียนใกล้บ้าน เป็นต้น (Gargiulo, 2009)

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษทุกประเภท ซึ่งเป็นการศึกษาที่แตกต่างหรือนอกเหนือไปจากการศึกษาที่จัดให้เด็กปกติในด้านของการจัดรูปแบบ หลักสูตร อุปกรณ์ วิธีสอน โดยมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยืดหยุ่น โปรแกรมการศึกษาให้สนองต่อความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้เด็กที่ไม่สามารถเรียนในโปรแกรมของเด็กปกติได้มีโอกาสเรียนได้เต็มที่และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ (อรนุช ลิมตศิริ, 2551)

ปรัชญาของการศึกษาพิเศษ คือการที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีสิทธิได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้เด็กทั่วไปแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษด้วย การศึกษาที่จัดให้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กเหล่านี้ จึงจะสามารถทำให้เด็กได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาคควรอยู่บนพื้นฐาน ดังนี้ (ผดุง อารยวิญญู, 2542)

1. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม
2. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน และแต่ละคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวเข้าหากัน และให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป
3. เด็กแต่ละคนย่อมมีความสามารถอยู่ในตัวมากบ้างน้อยบ้าง การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กปรากฏเด่นชัดขึ้น
4. ในสังคมมนุษย์นั้นย่อมมีทั้งคนทั่วไปและคนพิการ ในเมื่อเราไม่สามารถแยกคนพิการออกจากสังคมของคนทั่วไปได้ เราก็ไม่ควรแยกให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการ

พิเศษ ดังนั้น หากเป็นไปได้ ควรให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปเท่าที่สามารถทำได้

5. เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความต้องการและความสามารถทางการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กทั่วไป แม้ว่าความต้องการพื้นฐานไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการให้การศึกษาควรมีรูปแบบและวิธีการที่แตกต่างไปจากรูปแบบและวิธีการสำหรับเด็กทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กได้มีศักยภาพในการเรียนรู้ได้เต็มที่

แนวโน้มนโยบายการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในปัจจุบันมีแนวโน้มในการดำเนินการดังนี้ (อรุณช ลิมตศิริ, 2551)

1. Normalization เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และทางด้านสังคมให้เหมือนปกติมากที่สุดเท่าที่จะทำได้สำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ
2. Deinstitutionalization คือการให้ผู้ที่มีความต้องการพิเศษที่มารับบริการด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพได้กลับเข้าสู่ชุมชนของตน
3. Mainstreaming คือ การเรียนร่วม โดยจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในห้องเรียนเดียวกับเด็กปกติ หรือเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยจัดห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป
4. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษเป็นรายบุคคล เด็กแต่ละคนมีความสามารถและความพร้อมแตกต่างกัน ดังนั้น เด็กแต่ละคนจึงควรมีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Educational Plan)
5. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่เด็กที่อยู่ภายใต้การดูแล
6. การจัดบริการทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษควรมีบริการทางการแพทย์ควบคู่กัน ไปเท่าที่จำเป็นเพื่อจัดความบกพร่องของเด็กและส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้เต็มความสามารถ
7. การให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรเริ่ม โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษให้เกิดผลสำเร็จควรมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้ (อรุณช ลิมตศิริ, 2551)

1. เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาตามสิทธิมนุษยชน
2. เพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ ไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม
3. เพื่อให้เด็กสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปกติได้อย่างมีความสุข
4. เพื่อให้เด็กมีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถสรุปได้ ดังนี้ (อรุณขลิมาศิริ, 2551)

1. การปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Learning Environment) เป็นการปรับสภาพแวดล้อมในการเรียนที่จะช่วยให้เด็กพิเศษสามารถเรียนเนื้อหาและทักษะต่างๆ ได้ โดยให้เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุด (The Least Restrict Environment) คือการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กได้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนเนื้อหาและทักษะที่ใกล้เคียงปกติมากที่สุด ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จำเป็นต้องมีการเตรียมการทั้งในเรื่องของทรัพยากรและยังขึ้นอยู่กับประเภทและระดับความพิการด้วย จึงสามารถจัดลำดับของการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีข้อจำกัดน้อยที่สุดไปหามากที่สุดได้ ดังนี้

1.1 การเรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา (Regular classroom and Teacher consultant) เป็นการเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น ทำหน้าที่แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการและความสามารถของเด็ก การปฏิบัติต่อเด็ก ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยประเมินผลพัฒนาการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

1.2 การจัดครูเวียนสอน (Itinerant teacher) เด็กจะได้รับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูเวียนสอนซึ่งไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กพิเศษและครูประจำชั้น เนื่องจากมีจำนวนเด็กในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก คือประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน โดยใช้เวลานึ่งอาทิตย์ในการเวียนสอนครบวงจร ซึ่งครูเวียนสอนอาจเป็นนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ครูสอนเสริมทางการอ่าน เป็นต้น

1.3 ห้องเสริมความรู้หรือห้องเสริมวิชาการ (Resource room) คือ สถานที่ใดก็ตามที่จัดขึ้นเพื่อจัดการเรียนการสอนให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมาเรียนกับครูเสริมวิชาการที่เป็นครูการศึกษาพิเศษซึ่งปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องนี้ โดยมาเรียนเป็นช่วงสั้นๆ ประมาณวันละ 1-2 ชั่วโมง ขึ้นอยู่กับตารางสอนปกติของเด็กเป็นหลัก ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ การสอนอาจจัดเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ และสอนเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่มีปัญหา ครูเสริมวิชาการนี้ นอกจากสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษแล้วยังมีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูในชั้นเรียนปกติเพื่อจะสร้าง โปรแกรมที่จะช่วยให้เด็กเรียนได้โดยไม่ต้องได้รับความช่วยเหลือจากห้องเสริมความรู้ ห้องเสริมวิชาการมักจะมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เอกสาร และหนังสือสำหรับสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

1.4 การจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชา

ที่ต้องไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ นอกจากนี้ยังสามารถจัดเป็นชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติเต็มเวลา โดยจัดเด็กที่มีความพิการประเภทเดียวกันเข้าด้วยกัน เป็นกลุ่มขนาดเล็ก และเรียนชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา

1.5 การจัดให้เรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ มักจัดให้เด็กพิการทางด้านสติปัญญาระดับปานกลาง พิจารณาซ้ำซ้อน เด็กมีปัญหาทางพฤติกรรม

1.6 การจัดการเรียนการสอนในสถานพยาบาลหรือหน่วยงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ

2. การปรับเปลี่ยนเนื้อหาหรือองค์ความรู้ในบทเรียน (Content) การปรับเปลี่ยนเนื้อหาสำหรับเด็กพิการอาจทำในลักษณะของการเชื่อมโยงบทเรียนเข้าด้วยกัน เน้นการจัดประสบการณ์ตรงหรือเรื่องใกล้ตัวเด็ก การใช้ภาษา การนำเสนอข้อมูลข่าวสารหรือเนื้อหาที่จะต้องเรียน ทั้งนี้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเด็กพิการแต่ละประเภท

3. การฝึกทักษะ (Skills) เด็กพิการจำเป็นต้องฝึกทักษะพิเศษเพิ่มจากเด็กทั่วไป เช่น เด็กพิการทางการเห็นจะต้องเรียนอักษรเบรลล์ การฝึกอ่านด้วยการสัมผัส เด็กพิการทางการได้ยินต้องฝึกทักษะการใช้นิ้วมือ เรียนภาษามือ เป็นต้น

4. การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เป็นการช่วยให้เด็กพิการได้สามารถฝึกทักษะด้านการอ่านและคณิตศาสตร์ จากการใช้คอมพิวเตอร์ ช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนและสามารถเรียนได้ด้วยตนเองมีแรงเสริมทันที

การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและเรียนรวม

คณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษโดยครอบครัวและชุมชน (2545) ได้สรุปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมและเรียนรวมดังนี้

การเรียนรวม (Inclusion) เป็นการจัดการเรียนตามความเชื่อที่ว่าเด็กพิการต้องได้รับการศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปในชั้นเรียนตามปกติในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านและในชุมชนที่อาศัยอยู่เช่นเดียวกับเด็กๆ ที่ไม่ได้มีความพิการ การเรียนรวมจะทำให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะยอมรับซึ่งกันและกัน เข้าใจความเหมือนและความไม่เหมือนในการอยู่ร่วมกัน เด็กทั่วไปเรียนรู้ที่จะยอมรับความพิการ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมมีหลักการ ดังนี้

1. เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กทุกคน
2. เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นเด็กทั่วไปหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษา
3. การจัดการศึกษาเป็นลักษณะของการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All) การจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเป็นการจัดการแบ่งแยกทางสังคม การเรียนรวมเป็นการสอนคนให้ดำรงชีวิตร่วมกัน

4. เด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนไม่ใช่โรงเรียนเลือกเด็ก โรงเรียนและครูจะต้องปรับสภาพแวดล้อม หลักสูตร การประเมินผล ให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนแต่ละคน และจัดบริการพิเศษตามความต้องการของแต่ละบุคคล

สถานศึกษาที่จัดการเรียนรวมจะต้องจัดเตรียมบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนให้มีความเข้าใจแนวคิด หลักการเรียนรวม จัดเตรียมสถานที่ให้มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นอุปสรรคในการศึกษา รวมทั้งจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่องช่วยตามความต้องการจำเป็น ส่วนการรับนักเรียนจะต้องไม่คำนึงถึงประเภทและระดับความพิการ ต้องให้โอกาสแก่เด็กทุกคน ในแต่ละชั้นเรียนควรมีนักเรียนพิเศษประมาณ 3-5 คน

การจัดการเรียนรวมมีลักษณะในการจัดเป็นสองแบบ ได้แก่ แบบที่เรียกว่า Mainstreaming หมายถึง การจัดให้เด็กเข้าไปเรียนในโรงเรียนทั่วไปในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา เด็กจะได้รับบริการทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กนักเรียนคนอื่นๆ เด็กที่จะเข้าเรียนรวมแบบนี้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการไม่มากนัก มีระดับสติปัญญา และความพร้อมด้านการเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม สมวัย สำหรับเด็กที่มีความพิการระดับปานกลาง สถานศึกษาอาจจัดบริการเพิ่มเติม เช่น มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้น แบบที่สอง เรียกว่า Integration เป็นการเรียนรวมที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษไปเรียนในชั้นเรียนปกติบางเวลา หรือบางวิชา และยังรวมถึงการจัดชั้นเรียนเฉพาะเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนทั่วไป เด็กที่รับบริการลักษณะนี้มักเป็นเด็กเล็กและเด็กที่มีความพิการในระดับปานกลางถึงระดับมากจึงไม่อาจเรียนร่วมเต็มเวลาทุกวิชาได้ และยังต้องการครูการศึกษาพิเศษที่จะช่วยจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สถานศึกษาควรจัดห้องเสริมวิชาการ (Resource room) และมีบริการอุปกรณ์เครื่องช่วย สำหรับการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไป เป็นการจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเดียวกันมาอยู่กลุ่มเดียวกัน เด็กจะเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลา แต่จะมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางสังคมของโรงเรียนตามปกติ และบางกรณีก็มีโอกาสไปเรียนร่วมเต็มเวลาเมื่อเด็กโตขึ้นและมีความสามารถมากพอ การจัดการเรียนรวมซึ่งจัดในหลายประเทศและประสบความสำเร็จมีรูปแบบ ดังนี้

1. การเรียนรวมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
2. การเรียนรวมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา เด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษไม่ทำการสอนโดยตรงแต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็กเกี่ยวกับวิธีการสอน การปฏิบัติต่อเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้

3. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษซึ่งเดินทางไปสอนตามโรงเรียนต่างๆ เนื่องจากแต่ละโรงเรียนมีจำนวนเด็กพิการไม่มาก อาจประมาณ 2-3 คน ต่อ โรงเรียนจะเดินสอนจนครบในหนึ่งสัปดาห์
4. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการคือครูการศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำอยู่ในห้องเสริมวิชาการ นักเรียนจะเข้ามาเรียนกับครูเสริมวิชาการวันละ 1-2 ชั่วโมง หรือมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับความต้องการพิเศษของเด็ก เด็กที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริมวิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กและประเภทของความต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ และสอนเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติหรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา
5. การจัดชั้นพิเศษใน โรงเรียนทั่วไปและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้องไปเรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เช่น พลศึกษา ศิลปะ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ
6. การจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไป เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กจะเรียนอยู่ในชั้นเรียนพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้นสอนทุกวิชา เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก

ครูการศึกษาพิเศษและการทำงานร่วมกับนักวิชาชีพ

ครูการศึกษาพิเศษจะต้องทำงานร่วมกับครูการศึกษาทั่วไป และนักวิชาชีพอื่นๆ ได้แก่ นักกายภาพบำบัด นักโสตสัมผัส นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด ล่ามภาษามือ นักโภชนาการ นักสังคมสงเคราะห์ นักให้คำปรึกษาในงานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ (Rehabilitation Counselor) ผู้สอนการสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว เป็นต้น ซึ่งในการทำงานร่วมกันนี้สามารถดำเนินการได้สองรูปแบบ (Gargiulo, R.M., 2009) คือ

1. บริการให้คำปรึกษาแนะนำ (Consultative Service) เป็นบริการหนึ่งที่ช่วยเหลือนักการศึกษาในโรงเรียนทั่วไปจัดการศึกษาแบบเรียนรวม การให้คำปรึกษาแนะนำที่เน้นกระบวนการแก้ปัญหาซึ่งบุคคลหนึ่งใช้ความเชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลืออีกฝ่ายหนึ่ง กิจกรรมหลักจะเป็นการแนะนำเทคนิคการสอน สภาพการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กพิการแต่ละคน ดังนั้นแผนการสอนจะเป็นการทำงานร่วมกันของนักวิชาชีพทั้งหลาย ผู้ที่ให้การช่วยเหลือครูในชั้นเรียนปกติอาจเป็นครูการศึกษาพิเศษ นักจิตวิทยาโรงเรียน นักกายภาพบำบัด หรือผู้ให้บริการอื่นๆ การร่วมมือกันในการให้บริการปรึกษาแนะนำ สามารถทำได้ในลักษณะของการที่ครูและนักวิชาชีพ

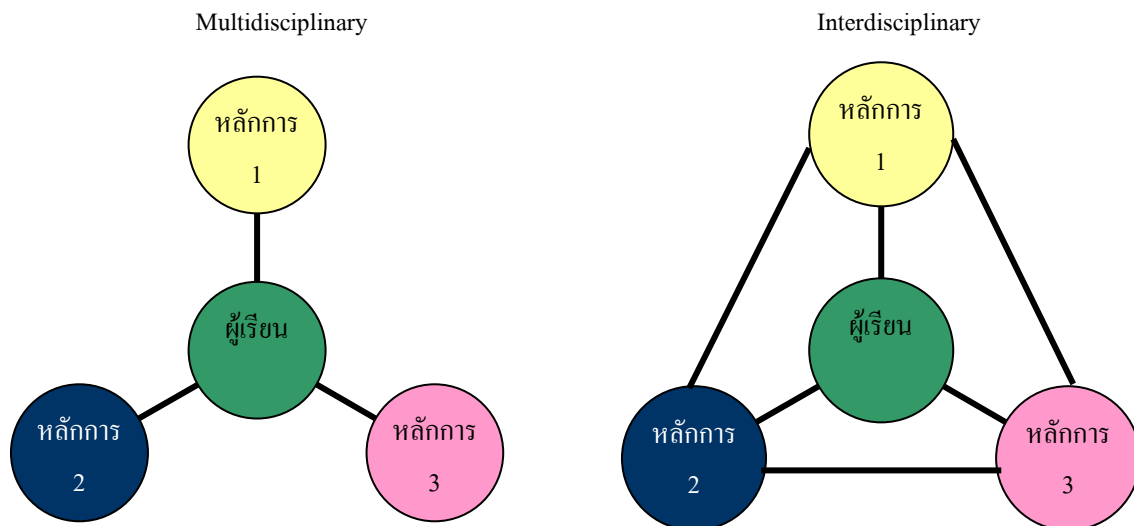
จะต้องสนับสนุนเคารพซึ่งกันและกัน มีความยืดหยุ่น และแบ่งปันประสบการณ์ ไม่ควรมีนักวิชาชีพคนใดที่คิดว่าตนเองเก่งกว่าคนอื่น

2. คณะกรรมการพิจารณาการให้บริการ (Service Delivery Team) ประกอบด้วยนักวิชาชีพต่างๆ ซึ่งมีหลักการ วัตถุประสงค์แตกต่างกันตามแต่ละวิชาชีพ คณะกรรมการจะทำหน้าที่ประเมินวางแผน และจัดบริการให้เด็กพิการแต่ละคน โดยเฉพาะเด็กทารกหรือเด็กเล็ก ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 3 แบบ คือ

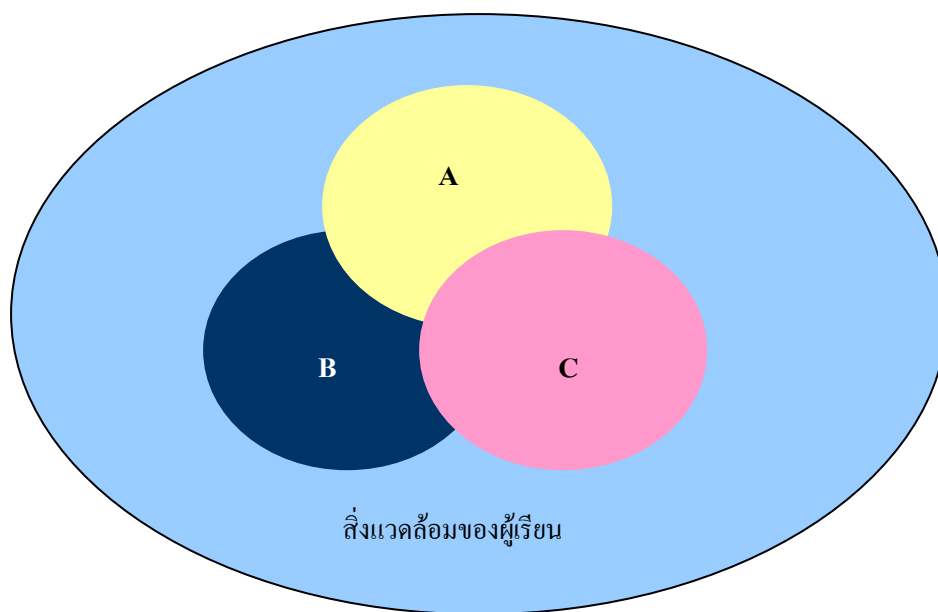
2.1 ทีมสหวิชาชีพ (Multidisciplinary teams) เป็นการใช้ประโยชน์จากความรู้เชี่ยวชาญของนักวิชาชีพซึ่งมีหลักการที่แตกต่างกันเพื่อดำเนินการทดสอบ ให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม การฟื้นฟูสมรรถภาพ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองจะได้พบกับนักวิชาชีพแต่ละคน และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก การให้บริการลักษณะนี้ นักวิชาชีพจะให้บริการตามแนวทางของตนมากกว่าการทำงานร่วมกัน

2.2 Interdisciplinary team เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อกำจัดจุดอ่อนของการทำงานแบบสหวิชาชีพที่ไม่มีสื่อสารร่วมกันภายในกลุ่มนักวิชาชีพ การให้บริการลักษณะนี้ นักวิชาชีพแต่ละคนจะทำการประเมินตามแนวทางของตนอย่างเป็นอิสระ แต่จะมีการแบ่งปันข้อมูลและร่วมมือกันวางแผนการจัดทำโปรแกรมการพัฒนาและการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการสอน การร่วมมือระหว่างสมาชิกในทีมจะนำไปสู่แผนงานบริการร่วมกันและการมองแบบองค์รวมทั้งจุดแข็งและความต้องการจำเป็นของเด็ก ลักษณะสำคัญของรูปแบบนี้ คือการสื่อสาร การประสานงาน และการทำงานร่วมกันอย่างมาก สำหรับการให้บริการโดยตรง เช่น กายภาพบำบัด โดยทั่วไปจัดบริการแยกต่างหากจากกลุ่มอื่น ครอบครัวจะพบกับสมาชิกในทีมทั้งหมดหรือตัวแทน ซึ่งส่วนมากจะเป็นบทบาทของครูการศึกษาพิเศษ

2.3 Transdisciplinary team เป็นรูปแบบเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับวิธีการแบบ Interdisciplinary team โดยสมาชิกในทีมจะตกลงร่วมกันที่จะร่วมมือกันทำงานข้ามหลักการของแต่ละคน ลักษณะสำคัญที่เพิ่มขึ้นสองประการคือ การร่วมกันแสดงบทบาทหน้าที่และการมีผู้ให้บริการหลักเพียงหนึ่งคน นักวิชาชีพแต่ละสาขาจะประเมินเบื้องต้นและทดสอบ แต่จะลดบทบาทของตนเองในฐานะผู้ให้บริการ โดยการสอนทักษะการให้บริการในสาขาของตนแก่สมาชิกอื่นๆ ในทีม และหนึ่งในสมาชิกของทีมจะเป็นผู้ให้บริการหลักและได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำทีม ทั้งนี้ นักวิชาการศึกษามักจะได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ช่วยเหลือหลักในเด็กเล็กและวัยรุ่นที่มีความต้องการพิเศษ วัตถุประสงค์ของการให้บริการแบบนี้คือ การร่วมกันของนักวิชาชีพเพื่อให้การให้บริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการทดสอบอย่างครอบคลุม หลีกเลี่ยงการให้บริการแบบแยกส่วน

Transdisciplinary

ที่มา : M. Glangreco, J. York, and B. Rainforth, “Providing Related Services to Learners with Severe Handicaps in Educational Settings: Pursuing the Least Restrictive Option,” *Pediatric Physical Therapy*, 1(2), 1989, p57. cited by Gargiulo, R.M. “Special Education in Context,” *Special Education in Contemporary Society*, 2009, p. 25.

การร่วมมือในการสอน (Cooperative Teaching)

การร่วมมือในการสอนเป็นวิธีการที่นิยมใช้เพื่อให้การเรียนรู้รวมเป็นไปอย่างประสบผลสำเร็จ ครูในชั้นเรียนปกติและครูการศึกษาพิเศษทำงานด้วยกันในลักษณะของการร่วมมือร่วมกันวางแผนและถ่ายทอดการสอนไปยังกลุ่มเด็กที่มีความแตกต่างกัน วัตถุประสงค์ของการร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอนคือ การสร้างทางเลือกสำหรับการเรียนรู้และการสนับสนุนเด็กทุกคนในห้องเรียนปกติ โดยการรวมเนื้อหาวิชาการของครูในชั้นเรียนปกติกับทักษะการสอนของครูการศึกษาพิเศษ รูปแบบของการร่วมมือมีหลายรูปแบบ ได้แก่ (Gargiulo, R.M., 2009)

1. One Teach, One Observe ครูหนึ่งคนสอนเด็กทั้งชั้นในขณะที่อีกคนหนึ่งเดินไปรอบห้องเพื่อเก็บข้อมูลนักเรียนบางคน หรือบางกลุ่ม แม้วิธีการแบบนี้ครูมีการวางแผนร่วมกันน้อย แต่ครูจะต้องสลับบทบาทกันเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่าครูคนใดคนหนึ่งเป็นครูผู้ช่วยมากกว่าเป็นครูผู้สอน

2. One Teach, One Support มีครูทำหน้าที่สอนสองคน โดยครูหนึ่งคนจะสอนนำขณะที่ครูอีกคนหนึ่งจะทำหน้าที่สนับสนุนและช่วยเหลือนักเรียน และไม่จำเป็นที่ครูการศึกษาพิเศษจะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือเสมอ อาจสลับกันเป็นครูที่สอนนำได้

3. Station Teaching ครูจะแบ่งเนื้อหาของบทเรียนเป็นสองเรื่องหรือมากกว่า และจัดทำเป็นกิจกรรมการสอนโดยนำกิจกรรมที่ทำไว้ไปจัดตามจุดต่างๆ ในห้องเรียน ซึ่งจำนวนจุดจะขึ้นอยู่กับจำนวนการแบ่งเนื้อหาหรือกิจกรรมการสอนในบทเรียน ครูจะรับผิดชอบกิจกรรมที่จัดไว้ในจุดต่างๆ หากมีมากกว่าสองจุด ครูจะต้องแบ่งว่าใครรับผิดชอบจุดไหน นักเรียนจะเรียนเนื้อหาผ่านการจัดกิจกรรมในแต่ละจุด เวียนไปจนครบทุกจุด

4. Parallel Teaching เป็นการสอนในห้องที่มีสัดส่วนระหว่างครูกับนักเรียนต่ำ ครูวางแผนการสอนร่วมกัน และแบ่งนักเรียนเป็นสองกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีครูสอนหนึ่งคน ทำการสอนไปพร้อมกัน โดย ครูจะเน้นการสอนแบบให้ฝึกทำบ่อยๆ และทำกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติ หรือการทำโครงการ ซึ่งต้องการครูคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

5. Alternative Teaching ครูคนหนึ่งจะสอนเด็กกลุ่มใหญ่ ขณะที่ครูอีกคนจะสอนเด็กกลุ่มเล็ก แม้ว่าวิธีนี้มักจะใช้เพื่อการสอนเสริม แต่บางครั้งก็เหมาะที่จะจัดเพื่อให้เรียนรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม เด็กพิการไม่จำเป็นต้องถูกจัดอยู่ในกลุ่มเล็กเสมอไป

6. Team Teaching ครูทั้งสองคนร่วมกันจัดกิจกรรมการสอนเท่าเทียมกัน เช่น การสลับกันนำอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นในเนื้อหาวิชา หรือครูคนหนึ่งสอนเนื้อหา อีกคนหนึ่งยกตัวอย่างหลายๆกรณีเพื่อให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน

การออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ (Universal Design for Learning)

การออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้มาจากคำว่า การออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ซึ่งเป็นการจัดให้คนพิการสามารถเข้าถึงชุมชน สถานที่ต่างๆ โดยลดหรือกำจัดอุปสรรค

ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เข้าถึงหลักสูตรการศึกษาทั่วไป โดยนำมาใช้กับการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่ลดหรือกำจัดอุปสรรคที่บุคคลจะต้องเผชิญในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีการดังกล่าวนี้ เรียกว่า การออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการในการช่วยเหลือเด็กทุกคน ไม่เฉพาะเด็กพิการ ลักษณะสำคัญของการออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ คือ เป็นการสร้างทางเลือกที่เปิดโอกาสให้แก่เด็กทุกคน เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนทั่วไป ไม่ใช่การสอนเพิ่มเติม และมีทางเลือกที่หลากหลาย ยืดหยุ่น เป้าหมายประการหนึ่งของการออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้ คือ เพื่อให้มีนักเรียนจำนวนมากขึ้นที่สามารถเข้าถึงเนื้อหาของการเรียนการสอน และลดจำนวนนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ซึ่งจะทำได้สำเร็จได้โดยการสร้างแนวทางที่หลากหลายสำหรับนักเรียนเพื่อให้เข้าถึงหลักสูตรและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ตัวอย่างการนำการออกแบบที่เป็นสากลเพื่อการเรียนรู้มาใช้ ได้แก่ การทำ e-books หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำได้ง่าย ราคาไม่แพง เป็นต้น (Smith, D. D., 2010)

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (ศรียา นิยมธรรม, 2541)

แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล คือแนวทางในการพัฒนาเด็กโดยให้พ่อแม่ ครู หรือเด็ก (โต) รวมทั้งนักวิชาชีพ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการ ซึ่งครูเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดทำและนำแผนการศึกษานี้ไปใช้ ครูจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้น ก่อนเขียนแผนจึงต้องมีการวัดและประเมินผลก่อน เพื่อทราบตัวบ่งชี้ของทักษะและความบกพร่องของเด็ก และควรศึกษาพฤติกรรมหลายๆ ด้าน การวัดและประเมินผลควรพิจารณาให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เมื่อได้ข้อมูลแล้ว คณะผู้จัดทำแผนจะต้องเขียนแผนการศึกษา โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. กำหนดระดับความสามารถทางการศึกษาของเด็กในปัจจุบัน
2. กำหนดจุดมุ่งหมายประจำปี
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. กำหนดบริการที่จะจัดให้เด็ก
5. จำนวนครั้งของการให้บริการ เช่น จะให้เรียนร่วมกี่ครั้ง
6. ระบุวันที่เริ่มรับบริการ และช่วงเวลาที่มารับบริการของเด็กแต่ละคน
7. กำหนดวิธีการประเมินผล

หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นควรเป็นลักษณะเดียวกับหลักสูตรสำหรับเด็กทั่วไป เพื่อให้เด็กมีทักษะที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติเมื่อสำเร็จการศึกษา แต่จะต้องมีการปรับวิธีการสอน สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก ควรเน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ โดยระดับก่อนวัยเรียน หลักสูตรควรครอบคลุมการฝึกประสาท

สัมผัสทางการรับรู้ การฟัง การสัมผัส การดมกลิ่น และการลิ้มรส เน้นการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ และมัดเล็ก พัฒนาการทางสติปัญญา พัฒนาการทางอารมณ์ และสังคม รวมทั้งทักษะการช่วยเหลือตนเอง การฝึกการสร้างความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ระดับประถมศึกษา เน้นการสอนอักษรเบรลล์ การอ่านภาพนูน การฝึกฟังจากเทปบันทึกเสียง การสนทนา อภิปราย ระดับมัธยมศึกษาเนื้อหาที่เรียนเหมือนกับเด็กทั่วไป แต่มีการปรับวิธีการ ขั้นตอน และเน้นการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก และควรมีบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา การฝึกทักษะการประกอบอาชีพในอนาคต (ผดุง อารยวิญญู, 2542 และอรนุช ลิมคศิริ, 2551)

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรครอบคลุมการฝึกสายตา การฝึกฟัง การฝึกทักษะการพูด ทักษะทางภาษา อย่างเป็นลำดับขั้น ส่วนเนื้อหาวิชาควรใกล้เคียงกับเด็กปกติ แต่ปรับวิธีการสอน สื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสมกับเด็ก ในการจัดการเรียนการสอนเด็กหูตึงควรแตกต่างจากเด็กหูหนวก เน้นการเตรียมความพร้อมในการเรียนร่วม ส่วนเด็กที่เรียนร่วมอยู่แล้ว ควรฝึกฟัง แก้ไขการพูด อ่านคำถูก ฝึกภาษา ส่วนเด็กหูหนวกควรได้เรียนภาษามือเพื่อใช้ในการสื่อสาร ควรมีการฝึกอาชีพเบื้องต้นให้เด็กได้เลือกเรียน (ผดุง อารยวิญญู, 2542 และอรนุช ลิมคศิริ, 2551)

ครูควรเรียนรู้ว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนยังมีการได้ยินเหลืออยู่บ้าง และจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้นและฝึกให้เป็นประโยชน์ บางคนจำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยฟัง ต้องได้รับการตรวจวัดการได้ยิน นอกจากนี้ เด็กพิการทางการได้ยินหลายคนสามารถเรียนพูดได้ และการพูดชัดมากขึ้นแค่ไหนจะขึ้นอยู่กับระดับการสูญเสียการได้ยิน และอายุที่เด็กสูญเสียการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะใช้นิ้วทำท่าในลักษณะต่างๆ แทนตัวอักษรเพื่อสะกดเป็นคำ หรือใช้การเคลื่อนไหวของมือ ร่างกาย ท่าทาง อย่างเป็นระบบ เรียกว่า ภาษามือ เพื่อสื่อสาร บางคนใช้วิธีการอ่านปาก คือการสังเกตการเคลื่อนไหวของริมฝีปาก ลิ้น ลำคอ สีน้หน้าท่าทาง ในการเรียนการสอน (ศรียา นิยมธรรม, 2541)

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนควรมีการประเมินหรือคัดกรองเพื่อทราบข้อบกพร่องของเด็ก และจัดโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องเฉพาะบุคคล แต่โดยรวมแล้วควรมีเนื้อหาครอบคลุมพัฒนาการด้านการรับรู้และการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางภาษา พัฒนาการทางความคิดความจำ วิชาพื้นฐาน ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และการงานพื้นฐานอาชีพ การฝึกทักษะทางสังคม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เรียนได้ในระดับก่อนวัยเรียนควรเน้นความพร้อมของเด็กทั้งในด้านความคิด ความจำ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ระดับประถมศึกษาควรเน้นการอ่าน คณิตศาสตร์ ภาษา ที่สำคัญรองลงไปควรเป็นวิชาวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษา แต่นักวิชาการศึกษายังมีความเห็นไม่ตรงกันในเรื่องนี้ ระดับมัธยมศึกษาเน้นความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริม

ให้เรียนตามความเหมาะสม เพื่อให้เด็กสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ตามสภาพของสิ่งแวดล้อมและสังคมในท้องถิ่นของเด็ก (ผดุง อารยวิญญู, 2542 และอรนุช ลิมตศิริ, 2551)

4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเหมือนเด็กทั่วไป แต่เน้นเรื่องการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยเพื่อสื่อสารตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน อาจเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพ เน้นการฝึกทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น การตรงต่อเวลา การทำงานโดยไม่มีครุคอยควบคุม เป็นต้น การจัดกิจกรรมนันทนาการ เด็กก่อนวัยเรียนควรเน้นการเคลื่อนไหวโดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นมากนักและการสื่อสาร ระดับประถมศึกษา อาจใช้หลักสูตรปกติ แต่เน้นทักษะทางสังคม ระดับมัธยมศึกษาเด็กส่วนมากต้องการได้รับการรับรองว่ามีความสามารถด้านการเรียนเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป เน้นกลุ่มสาระสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและการเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ ควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (ผดุง อารยวิญญู, 2542 และอรนุช ลิมตศิริ, 2551)

เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว จำเป็นต้องได้รับการทำกายภาพบำบัด ครูและนักกายภาพบำบัดควรปรึกษาหารือกันบ่อยๆ และครูสามารถเรียนรู้ที่จะช่วยฝึกเด็กอย่างง่ายๆ ได้ เด็กที่มีปัญหาทางการเคลื่อนไหวมักจะหกล้มง่าย ครูมักจะตกใจมากกว่าตัวเด็ก เพราะเด็กจะชินกับการหกล้มและได้รับการฝึกวิธีหกล้มมาแล้ว เด็กจะเรียนรู้วิธีที่จะลุกขึ้นให้ได้ ครูจึงไม่ควรไปเร่งหรือเข้าไปช่วย เด็กที่มีการทรงตัวไม่ดีและบังคับการเคลื่อนไหวไม่ได้ เวลาเคลื่อนที่มักจะโน้มตัวเอียงศีรษะไปข้างหน้า วิธีช่วยคือใช้น้ำหนักถ่วง อาจเป็นรถเข็น ครูควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้หยิบจับของเล่นบนบอร์ดหรือแขวนกับผนังห้องได้ ในชั้นเรียนหรือสถานศึกษา ควรปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เช่น มีราวเกาะ ทางลาด พื้นห้องปูพรม หรือพื้นเรียบไม่ลื่น ครูควรรู้จักวิธีจัดการกับอาการลมชักของเด็ก และมีการวางแผนว่าจะทำอะไรเมื่อเด็กมีอาการชัก ครูควรรู้จักวิธีจัดการเมื่อเด็กมีอาการที่เกิดจากโรคต่างๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ เลือดไหลไม่หยุด (ศรียา นิยมธรรม, 2541)

5. เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอารมณ์

หลักสูตรควรปรับให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอารมณ์ และครอบคลุมเนื้อหาวิชาพื้นฐานหรือวิชาสามัญ การพัฒนาความคิดรวบยอดต่อตนเอง พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม กลวิธีในการจัดการกับปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม ครูควรนำกลวิธีในการปรับพฤติกรรมมาใช้กับเด็กเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนควรจัดทั้งเป็นรายบุคคลและสอนเป็นกลุ่มย่อยๆ นักเรียนทุกคนควรมีแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยจุดมุ่งหมายควรเน้นความสำเร็จทางการเรียน การสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อตนเอง พัฒนาการทางสังคม การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม (ผดุง อารยวิญญู, 2542)

การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ

การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ (Gargiulo, R.M., 2009)

1. ค้นหาหรือคัดแยกเด็ก (Screening and Identification)
2. วินิจฉัย (Eligibility and Diagnosis)
3. กำหนดจุดเริ่มต้น และแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Placement and IEP Development)
4. วางแผนการสอน (Instructional Program Planning)
5. ตรวจสอบความก้าวหน้า (Instructional Program Evaluation)

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention)

การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นบริการสำหรับเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 3 ปี และครอบครัวของเด็ก โดยรวมถึงการจัดสรรบริการต่างๆ ผ่านการสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัวของเด็ก เพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของครอบครัวและเด็กทารกหรือเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาพัฒนาการล่าช้า หรืออาจมีความเสี่ยงเนื่องจากปัจจัยทางด้านร่างกายและสภาพแวดล้อม กระบวนการในการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม มีขั้นตอนแรกคือ การค้นหาและตรวจประเมินเด็กโดยบุคลากรทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง การให้ข้อมูลแก่ชุมชน พ่อแม่เกี่ยวกับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จากนั้นจึงจะมีการวางแผนให้บริการในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan: IFSP) โดยกระบวนการวางแผนจะต้องสอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานและการประเมินของนักวิชาชีพต่างๆ ร่วมกับการพิจารณาความสนใจ ความต้องการ ความกังวลและลักษณะพื้นฐานด้านต่างๆ ของครอบครัว การวางแผนจะระบุรายละเอียดของการให้บริการว่าเด็กและครอบครัวควรได้รับบริการใด จากใคร เป็นระยะเวลาานานเท่าใด วิธีการใด จำเป็นต้องมีการปรับสภาพแวดล้อมหรือไม่ อย่างไร มีค่าใช้จ่ายหรือไม่ เท่าใด (สุจิตพร สีนัน, 2550)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากรายงานการศึกษาของกลุ่มวิจัย ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ กองการศึกษาเพื่อคนพิการ เรื่อง สภาพการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนทั่วไปในประเทศไทย (กันยายน 2542) พบว่า

1. การจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นการจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปแบบเต็มเวลา (ร้อยละ 85.60 จากจำนวน 757 โรงเรียน) โรงเรียนที่จัดให้เรียนร่วมบางเวลา ร้อยละ 7.66 โรงเรียนที่จัดเด็กพิการเรียนในห้องพิเศษเฉพาะ ร้อยละ 6.74
2. โรงเรียนทั่วไปจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมส่วนใหญ่เพื่อสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดและตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
3. สภาพการบริหารงานการจัดเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปโดยภาพรวมยังไม่มี การปฏิบัติตามแนวทางที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ไม่มีการปรับสภาพอาคารเรียน ห้องน้ำ และ

สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน การเรียนการสอนส่วนใหญ่ไม่มีการใช้สื่อที่เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ ละประเภทและไม่มีการจัดอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก

4. โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่ไม่มีการคัดแยกเด็กพิการเข้าเรียนอย่าง ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่มีการเตรียมความพร้อมแก่เด็กพิการก่อนการส่งต่อเข้าเรียนร่วม

5. โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่ไม่มีการวิเคราะห์หลักสูตรและปรับให้ เหมาะสมกับเด็กพิการที่เรียนร่วม ทั้งในเรื่องเวลาในการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมใน การเรียนการสอน ครูส่วนใหญ่มีเทคนิคในการสอนแต่ไม่มีการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

6. โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่จัดการทดสอบและปรับเกณฑ์การคิดและ ประเมินผลให้เหมาะสมกับเด็กพิการ แต่ไม่ค่อยมีการปรับข้อทดสอบและวิธีการดำเนินการทดสอบ ให้เหมาะสมตามศักยภาพ

7. โรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมส่วนใหญ่มีบริการให้คำปรึกษา การเยี่ยมบ้าน แต่หลาย โรงเรียนไม่ได้จัดให้มีบริการการศึกษาต่อและฝึกอาชีพแก่เด็กพิการ

นอกจากนี้ ธรรมนูญ อัมพรภาค (2550) ได้ศึกษาคุณภาพการดำเนินการจัดการเรียนร่วมของ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายุทธศาสตร์ เขต 1 และเขต 2 พบว่า คุณภาพการดำเนินงานจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน ครูการศึกษาพิเศษ และครูผู้สอนเด็กเรียนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ และมี คุณภาพนักเรียนอยู่ในระดับดี ผู้ปกครองมีความพึงพอใจและมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาของสมยศ สุขพัฒน์ธี (2550) เกี่ยวกับการบริหารจัดการ โรงเรียน เรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ด้านการคัดแยกส่งต่อเด็ก ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านสื่อและอุปกรณ์ ด้านบริการที่ จำเป็น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนให้ข้อมูลว่า ได้มีการจัดทำ ข้อมูลประวัตินักเรียนเป็นรายบุคคล บันทึกข้อมูลลงคอมพิวเตอร์ มีการจัดหาเครื่องมือในการคัด แยก ส่งต่อ มีการสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น มีการจัดอบรมครูผู้สอนในการ เขียนแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล มีการจัดทำแผนงบประมาณสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีการจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอน มีการจัดห้องเสริมวิชาการ บริการแนะแนว คนตรีบำบัด เป็น ต้น มีการจัดหาแว่นตา เครื่องช่วยฟัง คอมพิวเตอร์ และครูสละเวลาในการดูแลเด็กพิเศษ

สำหรับการบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างชีวิตในโรงเรียนแกนนำ พบว่า โรงเรียนแกนนำสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีเขต 1 (นพมาศ สุทธิวิรัช, 2551) ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความเห็นว่าได้มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอน แต่มี ปัญหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป มีการดำเนินการไม่ต่อเนื่อง การเตรียมความ พร้อมนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษปฏิบัติไม่ทั่วถึง ไม่มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีปัญหาในการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อสื่อ จ้างครูพี่เลี้ยง จำนวนครูน้อยกว่าภาระงาน ไม่มีการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งไม่มีการประสานกับหน่วยงานทางการแพทย์ ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่าควรมีหน่วยงานในการสำรวจและคัดแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าเรียน ควรจ้างพี่เลี้ยงช่วยดูแลนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จัดให้มีการรวมกลุ่มในการช่วยกันทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและแผนการสอนเฉพาะบุคคล ควรมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ควรมีครูการศึกษาพิเศษช่วยสอนและแนะนำ ควรมีระบบส่งต่อนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษกับหน่วยงานทางการแพทย์

จากการศึกษาสภาพและความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนพิชญ์ โลกปัญญา นุกูล ตามทัศนะของผู้ปกครอง (กาญจนา สุขพิทักษ์, 2551) พบว่าผู้ปกครองมีความเห็นว่าการให้บริการด้านวิชาการ การบริการนักเรียน และกิจการนักเรียนของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ปกครองเห็นว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อแจ้งนโยบาย การบริหารจัดการภายในโรงเรียน การรายงานผลการสอนหรือพัฒนาการให้ผู้ปกครองทราบ การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ครูควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครองและบุคคลทั่วไป ควรมีบุคลากรให้คำแนะนำและแก้ปัญหาให้ผู้ปกครองเมื่อมาติดต่อประสานงาน มีเครื่องเล่นเพื่อผ่อนคลายความเครียดของนักเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้หรือสุขภาพจิตของนักเรียน จัดให้มีบริการซักฟอก ตรวจสอบสุขภาพประจำปี มีระเบียบการลงโทษนักเรียนที่ทำผิดอย่างเหมาะสม

การศึกษาความเห็นของผู้ปกครองทางออนไลน์เกี่ยวกับการศึกษาที่บ้านของเด็กที่มีความต้องการพิเศษหรือเด็กพิการในประเทศอังกฤษ (Sarah Parsons, 2010) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เด็กพิการต้องออกมาจากระบบโรงเรียนเพื่อศึกษาที่บ้าน คือ การมีประสบการณ์ในทางลบจากการจัดบริการของระบบโรงเรียนและรู้สึกที่โรงเรียนไม่สามารถจัดบริการที่เพียงพอตรงตามความต้องการพิเศษได้ ผู้ปกครองที่ตัดสินใจให้เด็กเรียนที่บ้านมากกว่าในโรงเรียนมักจะเป็นเด็กออกกทิสติก และจากการศึกษาเกี่ยวกับการแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในประเทศโปรตุเกส (Tania Boavida, 2010) พบว่า เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะช่วยนักวิชาชีพในการติดตามความก้าวหน้าของเด็กและประเมินผลของการให้การช่วยเหลือ และการเขียนเป้าหมายแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลในลักษณะคำถามเป็นการเขียนที่กว้างเกินไปและยากที่จะวัดได้ ควรเขียนแนวทางในการฝึกของครูและเป้าหมายของการพัฒนาอย่างชัดเจน

จากการศึกษาของพามেলা (Pamela Epley, 2010) พบว่าปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสามารถในการให้บริการครอบครัวเด็กพิการ ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารในเรื่องความรู้ ทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ให้บริการครอบครัวเด็กพิการ บรรยากาศขององค์กรมีความสำคัญให้เกิดการทำงานร่วมกันและสนับสนุนการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดผลงานและมีการ

ประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลของการจัดสรรทรัพยากรในการสนับสนุนและบริการแก่ครอบครัว และความต้องการความมั่นใจในการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งมั่นใจในการสนับสนุนและให้บริการแก่ครอบครัว

นอกจากนี้ มีศึกษาการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early intervention) สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในประเทศไต้หวัน (Hua-Kuo Ho, 2010) โดยการสอบถามนักวิชาชีพ 18 คนจาก 14 เขตหรือเมือง พบว่า โปรแกรมการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการช้าเป็นนโยบายพื้นฐานในการค้นหา ทดสอบ และช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การแจ้งเกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศูนย์บริหารจัดการและส่งต่อสำหรับเด็กที่มีพัฒนาการช้า และศูนย์ประเมินพัฒนาการเด็กในทุกเขตหรือเมืองเป็นหน่วยงานหลักในการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับปัญหาที่พบ ได้แก่ การไม่มีงบประมาณและนักวิชาชีพที่เพียงพอ การประสานงานกับสวัสดิการสังคมหรือสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานด้านการศึกษาและสุขภาพยังไม่ดี อัตราของการแจ้งเกี่ยวกับการคัดกรองยังต่ำ โดยเฉพาะในเด็กวัย 0-3 ขวบ ความเต็มใจของผู้ปกครองในการรับบริการมีน้อย ไม่มีทรัพยากรด้านการทดสอบและการช่วยเหลือ รวมทั้งเครื่องมือในการทดสอบที่เชื่อมั่นได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบสอบถาม แล้วนำไปวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในต่างประเทศและในประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้รวบรวมข้อมูลสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ คือ

1. สถานศึกษาเฉพาะความพิการ ได้แก่

1.1 โรงเรียนโสตศึกษา มีจำนวนทั้งหมด 20 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครราชสีมา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร โรงเรียนโสตศึกษานครปฐม โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชลบุรี โรงเรียนโสตศึกษาเพชรบูรณ์ โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ โรงเรียนโสตศึกษาร้อยเอ็ด โรงเรียนโสตศึกษาสุรินทร์ โรงเรียนโสตศึกษาปาลีสจังหวัดลพบุรี โรงเรียนโสตศึกษาเพชรบูรณ์ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดตาก โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดชัยภูมิ โรงเรียนโสตศึกษากาญจนบุรี โรงเรียนเศรษฐเสถียร คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ มีห้องเรียนมากกว่า 40 ห้อง โรงเรียนขนาดกลาง มีห้องเรียนระหว่าง 30-40 ห้อง โรงเรียนขนาดเล็ก มีห้องเรียนน้อยกว่า 30 ห้อง และเลือกโรงเรียนแบบเฉพาะเจาะจงให้ครบ 4 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 โรงเรียน ขนาดกลาง 4 โรงเรียน ขนาดเล็ก 5 โรงเรียน แต่ในการเก็บข้อมูลจริง บางสถานศึกษาไม่พร้อมที่จะให้เก็บข้อมูลและติดช่วงปิดภาคเรียน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 โรงเรียน

1.2 โรงเรียนสอนคนตาบอด มีสถานศึกษาของรัฐ จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จึงได้ศึกษาทั้งหมด และเพิ่มโรงเรียนสอนคนตาบอดที่ดำเนินงานโดยมูลนิธิด้วย จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดและคนตาบอดพิการซ้ำซ้อนลพบุรี โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดลำปาง โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดนครราชสีมา โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดขอนแก่น โรงเรียนธรรมิกวิทยา เพชรบุรี

1.3 โรงเรียนศรีสังวาลย์ มีจำนวน 3 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ โรงเรียนศรีสังวาลย์ขอนแก่น โรงเรียนศรีสังวาลย์ปากเกร็ด จึงศึกษาทั้งหมด

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย

2.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา มีจำนวน 13 แห่ง จึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกให้ครอบคลุม ๔ ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง รวม 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 สงขลา ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 ลพบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 8 เชียงใหม่ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 9 ขอนแก่น ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.2 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด มีจำนวน 63 แห่ง จึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงให้ครอบคลุมทั้ง 4 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ รวม 6 แห่ง ได้แก่ ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดอุดรธานี ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดปราจีนบุรี ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดระยอง ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดเพชรบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามคัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะความพิการและผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 34 คน
2. ครูผู้สอนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ 517 คน
3. เด็กพิการ จำนวน 587 คน
4. ผู้ปกครอง จำนวน 39 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพิจารณา ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นข้อคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของเด็กพิการ ระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เป้าหมายและการดำเนินการในการพัฒนาเด็กพิการ
2. แบบสอบถามครู เป็นคำถามปลายเปิด ปลายปิด และข้อความให้ประเมินค่าจากมากไปหาน้อย เทียบเป็นระดับคะแนน 5-1 โดยถามเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ระบบการจัดการศึกษา

3. แบบสอบถามนักเรียน เป็นคำถามปลายเปิด ปลายปิด และข้อความให้ประเมินค่าจากมากไปหาน้อย เทียบเป็นระดับคะแนน 5-1 โดยถามเกี่ยวกับความเข้าใจในวิชาที่เรียน ปัจจัยเกื้อหนุน เป้าหมายชีวิต
4. แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความต้องการ ด้รับบริการด้านการศึกษา

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและจัดทำเครื่องมือในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ครู ผู้บริหารสถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง เด็กพิการ
2. เสนอโครงการวิจัยให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดลพิจารณา
3. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสถานศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษ และแจ้งกำหนดวันเก็บข้อมูล
4. ดำรวจสภาพการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการในประเทศไทย โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษ การแจกแบบสอบถามครูและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ การแจกแบบสอบถามนักเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะสื่อสารผ่านล่ามภาษามือ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจะให้เขียนคำตอบเป็นอักษรเบรลล์ หรือสอบถามด้วยวาจาและเขียนคำตอบให้ การสังเกตการเรียนการสอน
4. สรุปรูปข้อมูลเบื้องต้นและนำเสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อมูลเพิ่มเติม
5. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อทราบสภาพการจัดการศึกษาและหาแนวทางในการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการ

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการหาความแตกต่างระหว่างข้อกำหนดตามนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และความคาดหวังในการให้และรับบริการทางการศึกษาสำหรับคนพิการ และการบริการที่ได้รับจริงในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ หากนโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่ได้กำหนดไว้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ และสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษได้จัดบริการตามที่กฎหมายกำหนดไว้แล้ว ผู้รับบริการย่อมมีความรู้สึกรับพอใจและส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาของเด็กพิการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่

บทที่ 4

ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทยนี้ ได้ดำเนินการโดยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสำรวจสภาพการดำเนินการของหน่วยงานที่จัดการศึกษาและเกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. นโยบาย และกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ ซึ่งจะสรุปสาระสำคัญของกฎหมายในมาตราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
2. การบริหารจัดการ เป็นเรื่องเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการ แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในแต่ละองค์กร
3. รูปแบบการจัดการศึกษา ประกอบด้วยเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนเด็กพิการ และวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการ
4. ทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษา เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณในองค์กรต่างๆ การพัฒนาบุคลากร การให้บริการอุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อการสอน
5. สภาพการจัดการศึกษาในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษ
6. ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด
7. สรุปผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

1. นโยบาย และกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

ในพ.ศ. 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายว่า “ปี 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ” และมีคำขวัญ “คนพิการทุกคนที่อยากเรียนต้องได้เรียน” และคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2542 ให้กรมสามัญศึกษาเตรียมจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษระดับเขตเพิ่มเขตละ 1 แห่ง ใน 8 เขตการศึกษา ให้สถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการสามารถทำสัญญาจ้างครูพิเศษ อัตราจ้างชั่วคราว ระยะเวลาไม่เกินครั้งละ 5 ปี นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศ ทศวรรษแห่งคุณภาพและความเสมอภาคทางการศึกษา ตั้งแต่ พ.ศ. 2546

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายที่จะจัดการเรียนร่วมเพื่อเพิ่มโอกาสในการศึกษาให้คนพิการ โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 ดังนั้น ในพ.ศ. 2547 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดโครงการนำร่องจัดการเรียนร่วมในโรงเรียน (Inclusive Education) จำนวน 390 โรงเรียน และเมื่อ พ.ศ. 2548 ได้ขยายเป็น 2,000 โรงเรียน พ.ศ. 2549 จะ

เพิ่มเป็น 1 ตำบล 1 โรงเรียนเรียนร่วม เพื่อให้เด็กพิการสามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้แทนการเตรียมความพร้อมเด็กพิเศษเพื่อให้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป

ในช่วงพ.ศ. 2542-2547 รัฐบาลได้ดำเนินการในเรื่องสิทธิและโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยกำหนดมาตรการและแนวทางปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2547)

1. ให้นำหน่วยงานที่จัดการศึกษาแบบสามัญศึกษา รับผิดชอบจัดการศึกษาให้แก่คนพิการในสถานศึกษาแบบเรียนร่วมโดยถือว่าการให้การศึกษากับคนพิการเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการวางแผนการศึกษาระดับชาติ รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรและการจัดระบบโรงเรียน

2. การจัดการศึกษาในโรงเรียนแบบเรียนร่วมมีเงื่อนไขสำคัญว่าโรงเรียนจะจัดให้มีล่ามภาษามือและบริการสนับสนุนต่างๆ ที่เหมาะสมแก่นักเรียน และจัดให้นักเรียนได้เข้าถึงสิ่งต่างๆ ได้รวมทั้งจัดบริการสนับสนุนให้แก่เด็กเรียนอย่างเพียงพอ เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการที่มีความแตกต่างกันเป็นเฉพาะบุคคล

3. กลุ่มผู้ปกครอง และองค์กรคนพิการควรมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาทุกระดับ

4. การจัดการศึกษาภาคบังคับให้รัฐจัดให้เด็กที่มีความพิการในทุกประเภทและทุกระดับรวมทั้งผู้ที่มีความพิการขั้นรุนแรงให้ได้รับการศึกษาด้วย

5. รัฐต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่บุคคลกลุ่มต่อไปนี้

- เด็กพิการตั้งแต่แรกเกิด

- เด็กพิการก่อนวัยเรียน

- ผู้ใหญ่พิการ โดยเฉพาะสตรี

6. การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในโรงเรียนเรียนร่วม รัฐจะต้อง

- มีนโยบายที่ระบุไว้ชัดเจน เป็นที่เข้าใจ และยอมรับของโรงเรียนและชุมชนในวงกว้าง

- ให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น สามารถเพิ่มเติมและปรับได้

- จัดหาวัสดุการศึกษาที่มีคุณภาพ มีการอบรมครูผู้สอน และสนับสนุนครูอย่าง

ต่อเนื่อง

7. การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม และ โครงการศึกษาที่ใช้ชุมชนเป็นฐานควรเป็นแนวทางที่สอดคล้องกัน

8. ระบบโรงเรียนสามัญยังไม่ตอบสนองความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการทุกคนได้อย่างเพียงพอ อาจพิจารณาจัดการศึกษาให้แก่คนพิการโดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมนักเรียนให้ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนสามัญที่มีมาตรฐาน

ในปัจจุบันรัฐบาลยังคงให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจน ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในการนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

สาระสำคัญ คือ การกำหนดความหมายของคนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ แผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ครูการศึกษาพิเศษ การเรียนร่วม สถานศึกษาเฉพาะ ความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ มีการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาของคนพิการที่ให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ สามารถเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษาตาม ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นของคนพิการ รวมทั้งการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา การจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การ ทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล กำหนดให้สถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดสภาพแวดล้อม ระบบสนับสนุนการเรียนการสอน บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่คน พิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รัฐต้องจัดเงินอุดหนุนเพื่อส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ ความรู้และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษา อื่นเป็นพิเศษให้เหมาะสมตามความต้องการจำเป็น ให้สถาบันอุดมศึกษารับคนพิการเข้าศึกษาใน สัดส่วนที่เหมาะสม กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดตั้ง คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และกำหนดให้สำนักบริหารงานการศึกษา พิเศษทำหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการ และมีหน้าที่ดังนี้

- ส่งเสริม สนับสนุน และประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการใน สถานศึกษา รวมทั้งประเมินและรายงานผลต่อคณะกรรมการ

- สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่ รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

- วิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของคนพิการ

- ผลิต วิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคน พิการ

- ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสรรเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

- ดำเนินการเกี่ยวกับงานธุรการของกองทุน

- ส่งเสริม สนับสนุนให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่ง อำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

- ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

- ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

นอกจากนี้ ได้มีการกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการเรียนร่วม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามที่กฎหมายกำหนด

2. ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการบริหารกองทุน การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน การลงทุน การหาประโยชน์ และการจัดการกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ คือ การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการอย่างเป็นธรรม และทั่วถึง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ 1) การให้คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการได้กู้ยืมเงินเพื่อจัดซื้อ จัดหา สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ 2) การให้ทุนการศึกษาหรือฝึกอบรมแก่คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ อาสาสมัคร หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) การจัดซื้อ จัดหา จัดจ้าง ล่ามภาษามือ ผู้ช่วยเหลือคนพิการ สื่อส่งเสริมพัฒนาการ สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ 4) การบริหารและพัฒนาระบบการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ 5) การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 6) การดำเนินงานของกองทุน เช่น การบริหารกองทุน การหาประโยชน์ การติดตามประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุน 7) การใช้จ่ายในเรื่องอื่นๆ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ

3. ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ว่าด้วยการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน การจัดทำรายงานสถานะการเงิน และการบริหารกองทุนส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ คือหน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการจัดหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และองค์กรเอกชนที่เป็นนิติบุคคล มีสำนักงานใหญ่หรือสาขาซึ่งตั้งขึ้นไม่น้อยกว่าหนึ่งปี มีคณะกรรมการ หรืออาสาสมัครปฏิบัติงานประจำ หรือมีที่ปรึกษาที่มีความรู้ด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ มีผลงานเกี่ยวกับการจัดหรือสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และมีผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ รวมทั้งมีระบบการบริหารงานและการเงินที่มีประสิทธิภาพสามารถขอทุนสนับสนุนเพื่อดำเนินโครงการที่มีลักษณะต่อไปนี้ได้ 1) สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ นโยบายรัฐบาล หรือนโยบายของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 2) มีวัตถุประสงค์และกระบวนการในการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 3) เป็นการสร้างการมีส่วนร่วม

ของบุคคล หน่วยงาน หรือประชาชนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ 4) มีคนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการเข้าร่วมบริหารจัดการหรือให้คำปรึกษาในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังให้คนพิการกู้ยืมเพื่อจัดซื้อ จัดหา สิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยไม่มีดอกเบี้ย มีการสนับสนุนทุนการศึกษา ทุนฝึกอบรมเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากิจการการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยให้ทุนครู ศึกษารักษ์ และบุคลากรทางการศึกษา มีทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ

4. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ คือ คนพิการทางการศึกษาแบ่งได้เป็น 9 ประเภท ได้แก่

1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิท แบ่งได้ 2 ประเภท คือ คนตาบอด หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นมาก จนต้องใช้สื่อสัมผัสและสื่อเสียงหากตรวจวัดความชัดของสายตาวางดีเมื่อแก้ไขแล้ว อยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) จนถึงไม่สามารถรับรู้แสง และคนเห็นเลือนราง หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็น แต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ขยายใหญ่ด้วยอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หากวัดความชัดของสายตาวางดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70)

2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้แก่ บุคคลที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนหูหนวก แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ คนหูหนวก หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการได้ยินมากจนไม่สามารถเข้าใจการพูดผ่านทางการได้ยินไม่ว่าจะใส่หรือไม่ใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งโดยทั่วไปหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยิน 90 เดซิเบลขึ้นไป และคนหูตึง หมายถึง บุคคลที่มีการได้ยินเหลืออยู่เพียงพอที่จะได้ยินการพูดผ่านทางการได้ยิน โดยทั่วไปจะใส่เครื่องช่วยฟัง ซึ่งหากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90 เดซิเบลลงมาถึง 26 เดซิเบล

3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้แก่ บุคคลที่มีความจำกัคล้ายชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) มีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยอย่างน้อยสำคัญร่วมกับความจำกัของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง การรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี

4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว ได้แก่ บุคคลที่มีอวัยวะไม่สมส่วนหรือขาดหายไป กระดูกหรือกล้ามเนื้อผิดปกติ มีอุปสรรคในการเคลื่อนไหว ความบกพร่อง

ดังกล่าวอาจเกิดจากโรคทางระบบประสาท โรคของระบบกล้ามเนื้อและกระดูก การไม่สมประกอบ มาแต่กำเนิด อุบัติเหตุและโรคติดต่อ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสุขภาพ ได้แก่ บุคคลที่มีความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือมีโรคประจำตัวซึ่งจำเป็นต้องได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดความจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษ

5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมองบางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องในการเปล่งเสียงพูด เช่น เสียงผิดปกติ อัตราความเร็วและจังหวะการพูดผิดปกติ หรือบุคคลที่มีความบกพร่องในเรื่องความเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูด การเขียนหรือระบบสัญลักษณ์อื่นที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจเกี่ยวกับรูปแบบ เนื้อหา และหน้าที่ของภาษา

7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติเป็นอย่างมาก และปัญหาพฤติกรรมนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลจากความบกพร่องหรือความผิดปกติทางจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์หรือความคิด เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า โรคสมองเสื่อม เป็นต้น

8) บุคคลออทิสติก ได้แก่ บุคคลที่มีความผิดปกติของระบบการทำงานของสมองบางส่วน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความบกพร่องทางพัฒนาการด้านภาษา ด้านสังคมและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และมีข้อจำกัดด้านพฤติกรรม หรือมีความสนใจจำกัดเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยความผิดปกตินั้นค้นพบได้ก่อนอายุ 30 เดือน

9) บุคคลพิการซ้อน ได้แก่ บุคคลที่มีสภาพความบกพร่องหรือความพิการมากกว่าหนึ่งประเภทในบุคคลเดียวกัน

5. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552

สาระสำคัญ คือ ให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลด้านการแพทย์ หรือสุขภาพ ข้อมูลด้านการศึกษา การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน และให้มีกระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ได้แก่ การจัดประเมินระดับความสามารถและความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเฉพาะบุคคล มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาว 1 ปี เป้าหมายระยะสั้น หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม มีการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้เรียนเฉพาะบุคคลในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา กำหนดกระบวนการเรียนรู้และปัจจัยที่มีความต้องการจำเป็นทางการศึกษา กำหนดรูปแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้มีคณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ประกอบด้วย กรรมการไม่น้อยกว่า 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้แทน บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือผู้ดูแลคนพิการ และครูประจำชั้น หรือครูแนะแนว หรือครูการศึกษาพิเศษ หรือครูที่รับผิดชอบงานด้านการศึกษาพิเศษที่ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมาย ทั้งนี้ คณะกรรมการจะต้องกำกับ ติดตามผลการดำเนินงาน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ประเมิน ทบทวน และปรับแผน รายงานผล ปีละ 2 ครั้ง

6. ประกาศคุรุสภารับรองศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เสนอขอให้คุรุสภาพิจารณารับรองศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน จึงได้มีการประกาศของคุรุสภารับรองศูนย์การศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนในคราวการประชุมคณะกรรมการคุรุสภาครั้งที่ 1/2553 วันที่ 21 มกราคม 2553 โดยมีมติ ดังนี้ (www.ksp.or.th)

1. เห็นชอบให้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตการศึกษา เป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน โดยมีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

1.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีคุณสมบัติตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง มาตรฐานคุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน

1.2 สถาบันผลิตครูต้อง

- ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาสถานศึกษาที่เป็นเครือข่ายอย่างเป็นระบบ
- จัดหาหาครูพี่เลี้ยงสำหรับนิสิต นักศึกษา โดยครูพี่เลี้ยงต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี และมีคุณลักษณะความเป็นครู

1.3 ให้มีคณะทำงานจากคุรุสภาไปประเมินศูนย์ดังกล่าว โดยสถาบันเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการประเมิน

2. อนุมัติให้ใช้หลักการเดียวกัน กรณีการขอความเห็นชอบให้ศูนย์การเรียนของหน่วยงานต่างๆ เป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน

จากกรณีดังกล่าวข้างต้น ทำให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด และศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำเขตการศึกษา ที่คุรุสภารับรองแล้ว สามารถเป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน ผู้ที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา) ในศูนย์การศึกษาพิเศษดังกล่าวที่

มหาวิทยาลัยเสนอขอและได้รับความเห็นชอบจากคณบดี สามารถขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูได้

สำหรับหลักเกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนตามประกาศคณะกรรมการคณบดี เรื่อง หลักเกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2549 มีรายละเอียดของ ดังนี้

2.1 สถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน ต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(1) มีมาตรฐานคุณสมบัติตามที่กำหนดท้ายประกาศนี้ หรือ

(2) เป็นสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินและได้มาตรฐานคุณภาพจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

2.2 ให้สถาบันซึ่งจัดการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) จัดส่งรายชื่อสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนที่เป็นเครือข่ายของสถาบันต่อเลขาธิการคณบดี เพื่อนำเสนอคณะกรรมการคณบดีพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ทั้งนี้ ให้สถาบันจัดให้มีการให้ความช่วยเหลือและพัฒนาสถาบันที่เป็นเครือข่ายอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และแจ้งให้คณบดีทราบทุก 5 ปี

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน ให้สถาบันเสนอต่อเลขาธิการคณบดีเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคณบดีพิจารณาให้ความเห็นชอบเพิ่มเติม

3. ในกรณีที่สถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนมีคุณสมบัติไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในข้อ 1 ให้สถาบันซึ่งจัดการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีทางการศึกษา (หลักสูตร 5 ปี) เสนอต่อเลขาธิการคณบดีเพื่อนำเสนอคณะกรรมการคณบดีพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็นรายการ

4. ให้เลขาธิการคณบดีจัดทำประกาศรายชื่อสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนที่ได้รับความเห็นชอบตามข้อ 2 และแจ้งให้สถาบันทราบ

มาตรฐานคุณสมบัติของสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน

ก. มาตรฐานด้านกระบวนการ ประกอบด้วยมาตรฐานและตัวบ่งชี้การพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

1.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

1.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

1.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยหลักการมีส่วนร่วม

1.4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุล

2. สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

2.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

2.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

3. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

3.1 สถานศึกษามีสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ และปลอดภัย

3.2 มีระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข

3.3 สถานศึกษามีสาธารณูปโภคที่ดี

3.4 สถานศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวกให้ครูและบุคลากรอย่างเพียงพอ และมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4. สถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร ครุตามความจำเป็นและเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

4.1 สถานศึกษาจัดครูเข้าสอนตรงตามสาขาวิชา หรือความถนัด หรือความรู้ความสามารถ

4.2 ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องที่ใช้สอนหรือปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง

4.3 สถานศึกษาส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

5. สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตร ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

5.1 สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

5.2 สถานศึกษามีการจัดแนวการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมให้สามารถเชื่อมโยงแก้ปัญหาท้องถิ่นได้ และนำไปปฏิบัติได้จริง

6. สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

6.1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

6.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง

6.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

6.4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการ เชื่อมโยงสาระความรู้ ทักษะด้านต่างๆ และแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น

6.5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

6.6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

6.7 สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

6.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและรักสถานศึกษา

ข. มาตรฐานด้านปัจจัย ประกอบด้วยมาตรฐานและตัวบ่งชี้การพิจารณา ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหารอุทิศตนให้กับการปฏิบัติงานในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารมีความเมตตากรุณา มีความรับผิดชอบ ยุติธรรม และซื่อสัตย์

1.3 ผู้บริหารมีการครองตนที่ดี ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ไม่เกี่ยวข้องกับ

อบายมุขและสิ่งเสพติด

2. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

- ผู้เกี่ยวข้อง
- 2.2 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ และเป็นที่ยอมรับของ
- 2.3 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย
- 2.4 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการและหลักการบริหาร
- จัดการ
3. ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรม และจริยธรรม โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้
- ดังต่อไปนี้
- 3.1 ครูมีความเอื้ออาทร เข้าใจ และเอาใจใส่ผู้เรียนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ และเท่าเทียมกัน
- 3.2 ครูมีมนุษยสัมพันธ์ ควบคุมอารมณ์ได้ และรับฟังความคิดเห็นของ
- ผู้อื่น
- 3.3 ครูมีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และอุทิศตนให้กับการ
- พัฒนาผู้เรียน
- 3.4 ครูวางตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องความประพฤติ
- บุคลิกภาพ
- 3.5 ครูมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู
- 3.6 ครูศึกษาหาความรู้ และพัฒนาการสอนอยู่เสมอ
4. ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้น
- ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้
- 4.1 ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายหลักสูตร
- 4.2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้
- ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4.3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในช่วงชั้นที่ 1
- ถึงช่วงชั้นที่ 4
- 4.4 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริงและอิงพัฒนาการ
- ของผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและ
- การประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน
- 4.5 ครูนำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับการเรียนและเปลี่ยน
- การสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
5. ครูมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ คัดวิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้เพื่อ
- พัฒนาการเรียนการสอน โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

5.1 ครูมีนิสัยรักการแสวงหาความรู้และข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนการสอน

5.2 ครูมีความสามารถในการศึกษา วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

5.3 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ได้

6. ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

6.1 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

6.2 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก โท

6.3 ครูได้สอนตรงกับความถนัด

6.4 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนปีละไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

7. สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

7.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

7.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

8. สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ

8.1 สถานศึกษามีอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ

8.2 สถานศึกษามีห้องเรียนและห้องปฏิบัติการที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน

9. สถานศึกษามีการจัดองค์การ โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

9.1 สถานศึกษามีการกำหนดแผนเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแผนพัฒนา

9.2 สถานศึกษามีการกำหนดผู้รับผิดชอบงานเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

9.3 สถานศึกษามีระบบการดูแล นิเทศ และประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา

9.4 สถานศึกษาจัดและส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

9.5 สถานศึกษากำหนดงานให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเหมาะสมและตรงตามสาขาวิชาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์

9.6 สถานศึกษามีการกำหนดแผนกลยุทธ์จากการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เป็นแผนแม่บทการพัฒนาโรงเรียนร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

9.7 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียน

9.8 สถานศึกษาจัดกิจกรรมในท้องถิ่นที่ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เข้าร่วมเพื่อรู้จักบุคคลสำคัญและขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

9.9 สถานศึกษามีการจัดสวัสดิการที่จำเป็นแก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

9.10 สถานศึกษาสามารถจัดโอกาสให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวิจัยในชั้นเรียน การพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนรู้ การพัฒนานักเรียน และกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูอื่น ๆ

10. ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

11.1 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

11.2 ผู้บริหารมีการวางแผนบริหารจัดการเกี่ยวกับการเป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

11.3 ผู้บริหารมีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับสถาบันผลิตครูและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา และการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

11. ครูมีความสามารถในการเป็นครูที่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยพิจารณาจากตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

11.1 ครูรู้และเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

11.2 ครูมีทักษะและเทคนิคในการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

11.3 ครูครองตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามจรรยาบรรณครู และการเป็นครูมืออาชีพ

11.4 ครูมีความสามารถในการประสานงานและร่วมมือกับสถาบันผลิตครูและผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา และการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

7. แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาสำหรับคนพิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาพิเศษ (ด้านคนพิการ) เมื่อ พ.ศ. 2537 ทั้งระยะเร่งด่วน (ปีงบประมาณ 2538-2539) และแผนระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยผู้แทนคนพิการมีส่วนร่วมจัดทำแผนดังกล่าว นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบัน คือ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ) ได้จัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งกำหนดแนวทางและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2547)

1. ขยายบริการการศึกษาแก่คนพิการ ทั้งในและนอกระบบ โรงเรียนรวมทั้งการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยคำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้ารับบริการการศึกษาในรูปแบบการศึกษาปกติและการศึกษาพิเศษตามความเหมาะสม และมีคุณภาพ

2. ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรคนพิการ และผู้ปกครองคนพิการมีส่วนร่วมในการจัดบริการการศึกษาทุกระดับ

3. ปลูกจิตสำนึกและสร้างเจตคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการศึกษา โดยเฉพาะสิทธิทางการศึกษาของคนพิการ

4. รวมพลังระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงมหาดไทย องค์กรคนพิการ เป็นต้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือ

5. จัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาแก่คนพิการเพื่อให้เข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการเข้ารับบริการในสภาพแวดล้อมทั่วไป

6. ผลิตและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีความรู้ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการทำงาน

7. ขยายและพัฒนาบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการทุกประเภทตั้งแต่แรกเกิดและครอบครัว

สำหรับแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการ ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ใช้ปรัชญาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เปิดโอกาสให้คนพิการทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษทั้งระดับเขตและระดับจังหวัด ตลอดจนการจัดการศึกษาโดยโรงเรียนเอกชน และการจัดการศึกษาโดยครอบครัว มีการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการ ซึ่งมีเป้าหมายให้เด็กพิการทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และขยายโอกาสให้คนพิการเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาตามศักยภาพของคนพิการ โดยให้ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือตามความจำเป็นพิเศษ

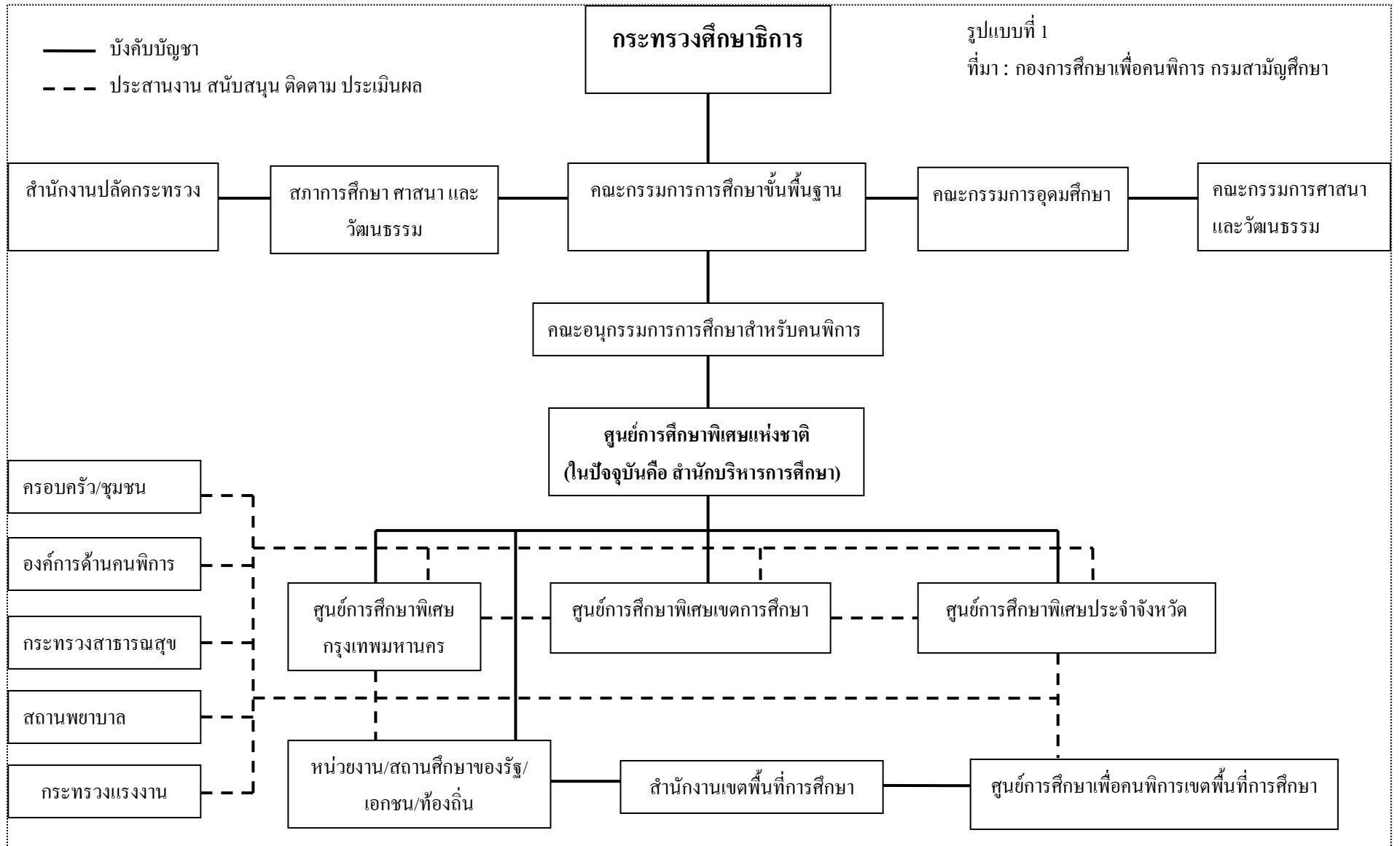
2. การบริหารจัดการ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทยเริ่มจากการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เรียกว่าการศึกษาพิเศษโดยองค์กรพัฒนาเอกชนเป็นหน่วยงานที่ริเริ่มก่อตั้งโรงเรียนขึ้นก่อน ซึ่งโรงเรียนสำหรับเด็กพิการที่เปิดสอนครั้งแรกคือโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ ของมูลนิธิช่วยเหลือคนตาบอดแห่งประเทศไทย เมื่อพ.ศ. 2484 จากนั้นอีก 12 ปี มูลนิธิเศรษฐเสถียรได้จัดตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้น และมีโรงเรียนสำหรับเด็กพิการประเภทอื่นๆ ตามมา สำหรับรัฐบาลได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กพิการอย่างชัดเจน เมื่อพ.ศ. 2523 โดยจัดตั้งกองการศึกษาพิเศษในสังกัดของกรมสามัญศึกษา ซึ่งแบ่งเป็นฝ่ายส่งเสริมการศึกษาพิเศษ และฝ่ายส่งเสริมการศึกษาสงเคราะห์ รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ต่อมาในพ.ศ. 2541 เปลี่ยนมาเป็นกองการศึกษาเพื่อคนพิการ และกองการศึกษาสงเคราะห์ และในพ.ศ. 2546 มีการปฏิรูประบบราชการและปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ จึงเปลี่ยนเป็นสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และรวมกองการศึกษาเพื่อคนพิการและกองการศึกษาสงเคราะห์ไว้ด้วยกัน ปัจจุบันหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีทั้งในและนอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

เนื่องจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการบริหารจัดการด้านการศึกษาพิเศษของประเทศ จึงขอแนะนำเรื่องการจัดทำโครงสร้างและการบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการเมื่อ พ.ศ. 2542 โดยคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งมีแนวคิดที่สามารถใช้เป็นกรอบในการเปรียบเทียบกับการบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการในปัจจุบันได้ มาเขียนก่อนที่จะกล่าวถึงโครงสร้างระบบการบริหารในปัจจุบัน ดังนี้

โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาได้จัดทำรูปแบบโครงสร้างการบริหารงานของการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการเป็น 2 รูปแบบ โดยรูปแบบที่ 1 มีคณะอนุกรรมการการศึกษาสำหรับคนพิการและหน่วยงานด้านคนพิการจะอยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง ส่วนรูปแบบที่ 2 จะอยู่ใต้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้กองการศึกษาเพื่อคนพิการพัฒนาเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ (ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทั้งชื่อและบทบาทหน้าที่จากร่างเดิมนี้ โดยเปลี่ยนเป็นสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนไปจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ) และเนื่องจากรูปแบบที่ 1 มีลักษณะคล้ายกับการบริหารงานในปัจจุบัน จึงขอแสดงแผนภูมิโครงสร้างเฉพาะรูปแบบที่ 1 ดังนี้

ตามแผนภูมิโครงสร้างการบริหารงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการจะประกอบด้วย ส่วนงานต่างๆ ได้แก่

1. คณะอนุกรรมการการศึกษาสำหรับคนพิการ

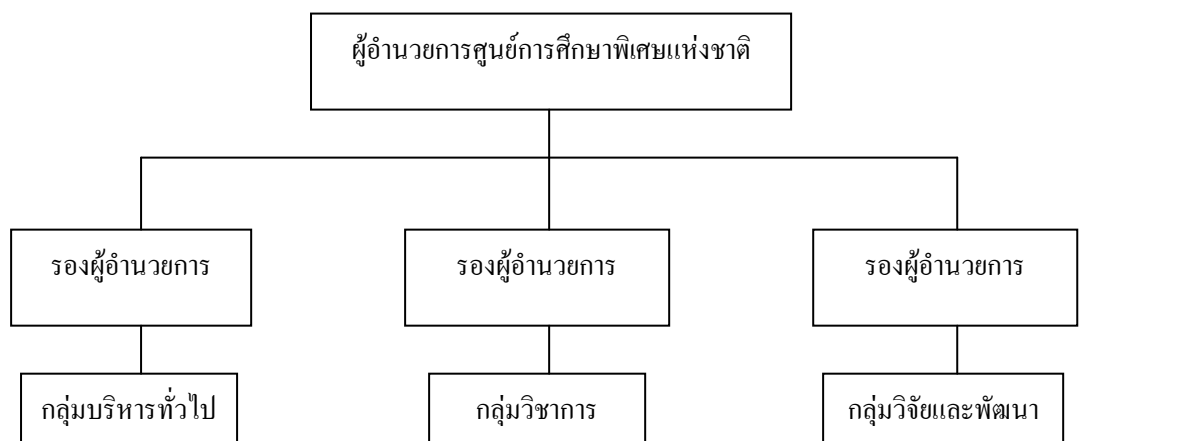
คณะอนุกรรมการมีหน้าที่เสนอ นโยบาย จัดทำกรอบแนวคิด ทิศทาง มาตรการ แนวทาง และกำกับติดตามการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาล กำหนดยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษา และเชื่อมโยงองค์กรที่เกี่ยวข้องในรูปแบบความร่วมมือ ปรับปรุงแผนหลักการพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการของกระทรวงศึกษาธิการให้สอดคล้องกับ สถานะปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต คณะอนุกรรมการประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่ง คือ ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวนไม่เกิน 10 คน และผู้แทนองค์กร เอกชนด้านคนพิการ แบ่งเป็น ผู้แทนองค์กรคนพิการ จำนวน 5 คน และผู้แทนองค์กรเพื่อคนพิการ จำนวน 5 คน ผู้แทนองค์กรวิชาชีพ จำนวนไม่เกิน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน 7 คน

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ

ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ มีหน้าที่วางแผน จัดทำงบประมาณ ประสานงาน และกำกับ ดูแล ติดตาม ประเมินผล โดยคณะอนุกรรมการการศึกษาเพื่อคนพิการแต่งตั้งผู้อำนวยการศูนย์ การศึกษาพิเศษแห่งชาติ บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ กำหนดไว้ดังนี้

1. วางแผน จัดทำงบประมาณ และกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
2. พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
3. จัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
4. จัดระบบเทียบโอนการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. จัดทำเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับคนพิการ
6. ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
7. วิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ สำหรับ คนพิการทุกประเภท
8. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาเพื่อคนพิการ
9. กำกับดูแลการดำเนินการของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด สถานศึกษาเฉพาะความพิการ และหน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะอนุกรรมการการศึกษาเพื่อคนพิการมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ

- งานธุรการและสารบรรณ
- งานบุคลากรและอัตรากำลัง
- งานการเงิน
- งานพัสดุและอาคารสถานที่
- งานประชาสัมพันธ์
- งานแผนงานและงบประมาณ
- งานทะเบียน
- งานเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาเพื่อคนพิการ
- งานจัดตั้ง ยุบ และรวมสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- งานตรวจสอบภายใน
- งานหลักสูตร
- งานมาตรฐานคุณภาพ
- งานพัฒนาบุคลากรและฝึกรวม
- งานประสานงาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
- งานวิเทศสัมพันธ์
- งานนิเทศติดตามผล
- งานวิจัยและพัฒนา
- งานข้อมูลสารสนเทศ
- งานพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี
- งานติดตามประเมินผล

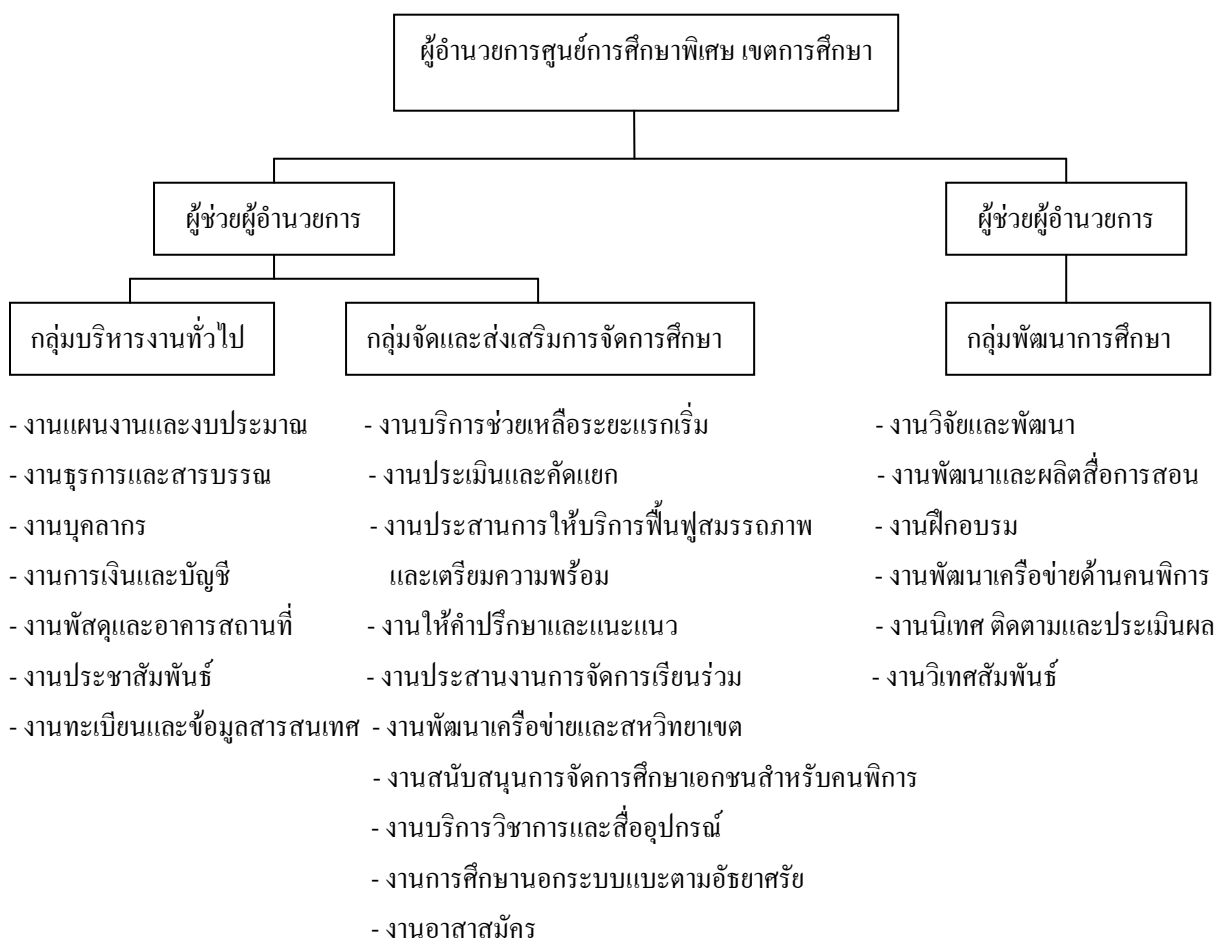
3. ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ตามโครงสร้างการบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ พ.ศ. 2542 จะต้องมีการสรรหาคณะกรรมการศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ไม่เกิน 15 คน โดยคณะกรรมการการศึกษาเพื่อคนพิการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา เพื่อให้ได้คณะกรรมการศูนย์ฯ ประกอบด้วยตัวแทนผู้ปกครอง ครู องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ (4 คน) องค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้แทนคนพิการ ผู้แทนผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดในเขตที่รับผิดชอบ ผู้แทนหน่วยงานสาธารณสุขจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่ ผู้แทนหน่วยงานประชาสัมพันธ์จังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษตั้งอยู่ ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษเขต

การศึกษาทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ และมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ไม่เกิน 30 คน บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา กำหนดไว้ดังนี้

1. จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมของคนพิการ
2. วางแผน กำหนดนโยบาย และแผนงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ และนำนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ
3. จัดทำ ส่งเสริม และประสานงานการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่คนพิการ
4. จัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงาน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษาที่รับผิดชอบ
5. จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก จัดสื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด รวมถึงการจัดครูเดินสอน และอาสาสมัครแก่คนพิการ และสถานศึกษา
6. วิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และอุปกรณ์สำหรับคนพิการทุกประเภท
7. พัฒนาและฝึกอบรมบุคลากรที่จัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
8. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
9. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาเพื่อคนพิการระดับเขตการศึกษา
10. ประสานงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
11. จัดทำและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ
12. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตการศึกษา
13. จัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยเพื่อคนพิการในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่
14. จัดตั้งสหวิทยาเขตเพื่อคนพิการสำหรับสถานศึกษาเพื่อคนพิการในเขตบริการ
15. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา

4. ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมีคณะกรรมการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดและสรรหาด้วยวิธีการเดียวกันกับศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา แต่มีองค์ประกอบจำนวน 11 คน โดยลดผู้ทรงคุณวุฒิเหลือเพียง 1 ท่าน และมีอัตรากำลังประจำศูนย์ฯ จำนวน 20 อัตรา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และบริการเฉพาะครอบครัว
2. วางแผน กำหนดนโยบาย และแผนงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติ และนำนโยบายระดับชาติไปสู่การปฏิบัติ
3. จัดทำ ส่งเสริม และประสานงานการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่คนพิการ และแผนการบริการเฉพาะครอบครัว
4. จัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในจังหวัดที่รับผิดชอบ

5. จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน จัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใด รวมถึงการจัดครูเดินสอนแก่คนพิการ และสถานศึกษา

6. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาเพื่อคนพิการระดับจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา

7. ประสานงานด้านการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

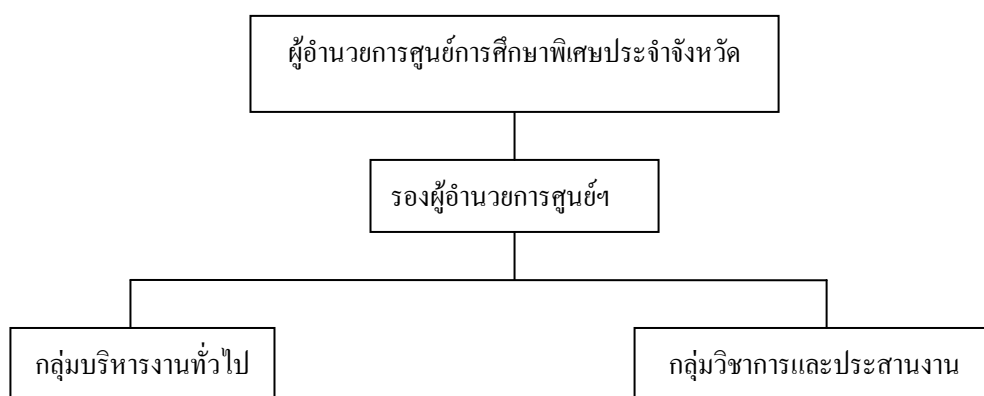
8. จัดทำและจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ

9. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา

10. จัดการศึกษาจากระบบและตามอัธยาศัยเพื่อคนพิการในจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา

11. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

- งานธุรการและสารบรรณ
- งานบุคลากรและอัตรากำลัง
- งานการเงิน
- งานพัสดุและอาคารสถานที่
- งานประชาสัมพันธ์
- งานแผนงานและงบประมาณ
- งานทะเบียนและข้อมูลสารสนเทศ

- งานค้นหา จำแนก และส่งต่อคนพิการ
- งานบริการด้านวิชาการ
- งานพัฒนา ฝึกอบรมบุคลากรและผู้ปกครอง
- งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
- งานเตรียมความพร้อม
- งานผลิต บริการสื่อและอุปกรณ์
- งานให้คำปรึกษาและแนะแนว
- งานประสานการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- งานประสานงานการเรียนรู้ร่วม
- งานพัฒนาเครือข่ายด้านคนพิการ
- งานสนับสนุนการศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบ และ การศึกษาตามอัธยาศัย

5. ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษา

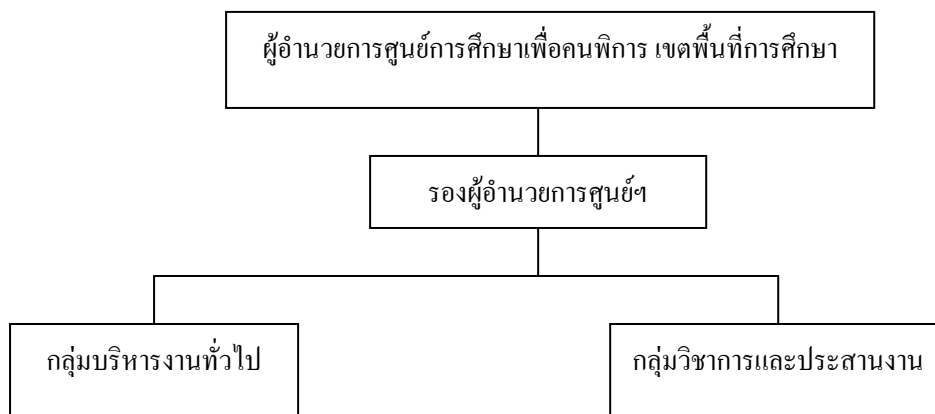
นอกจากนี้ มีการเสนอให้จัดตั้งศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีคณะกรรมการศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 11 คน โดยวิธีการสรรหา ซึ่งคณะกรรมการศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา และมีอัตรากำลัง จำนวน 11 อัตรา ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและบริการเฉพาะ
2. ดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
3. ส่งเสริม และประสานงานการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคลให้แก่คนพิการ

และการจัดทำแผนบริการเฉพาะครอบครัว

4. จัดระบบส่งต่อ ประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ และสร้างเครือข่ายการทำงานกับสถานศึกษาและชุมชนในเขตพื้นที่
5. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในเขตพื้นที่การศึกษา
6. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างการบริหารงานศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษา

- งานธุรการและสารบรรณ
- งานบุคลากรและอัตรากำลัง
- งานการเงิน
- งานพัสดุและอาคารสถานที่
- งานประชาสัมพันธ์
- งานแผนงานและงบประมาณ
- งานทะเบียนและข้อมูลสารสนเทศ

- งานค้นหา จำแนก และส่งต่อคนพิการ
- งานบริการด้านวิชาการ
- งานบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
- งานเตรียมความพร้อม
- งานให้คำปรึกษาและแนะแนว
- งานประสานการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ
- งานประสานงานการเรียนร่วม
- งานพัฒนาเครือข่ายด้านคนพิการ

6. สถานศึกษาเฉพาะความพิการ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการควรจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกระบบ และรูปแบบ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของ สถานศึกษา ประกอบด้วยตัวแทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาทำหน้าที่เป็น กรรมการและเลขานุการ รวมไม่เกิน 15 คน ทั้งนี้ ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการแห่งชาติแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ซึ่งมาจากบุคคลฝ่ายต่างๆ ในจังหวัด บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาเฉพาะความ พิการ มีดังนี้

1. นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. ให้บริการจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ในขณะนั้นยังไม่รวม การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ทั้งในระบบและนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

3. จัดการศึกษาและส่งเสริมทักษะด้านการอาชีพแก่คนพิการ

4. จัดทำและบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

5. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

6. ปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะกรรมการสถานศึกษามอบหมาย

อัตรากำลังของผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดให้ 4-11 ห้องเรียน มี 1 ตำแหน่ง 12-19 ห้องเรียน มี 2 ตำแหน่ง 20-27 ห้องเรียน มี 3 ตำแหน่ง 28 ห้องเรียนขึ้นไป มี 4 ตำแหน่ง สำหรับ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับผู้บกพร่องทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางร่างกาย กำหนด ครู 1 คน ต่อนักเรียน 5 คน และห้องเรียน 1 ห้อง ต่อนักเรียน 8 คน ส่วนผู้บกพร่องทางสติปัญญา ออทิสติก พิการซ้อน กำหนด ครู 1 คน ต่อนักเรียน 3 คน และห้องเรียน 1 ห้องต่อนักเรียน 6 คน สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนห้องเรียน 1-11 ห้องเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนห้องเรียน 12-19 ห้องเรียน สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนห้องเรียน 20-27 ห้องเรียน สถานศึกษาขนาดใหญ่ พิเศษ มีจำนวนห้องเรียน 28 ห้องเรียนขึ้นไป

7. การจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วม

ในร่างโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อคน พิการในรูปแบบการเรียนร่วมว่า ควรมีคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ประสานงานในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วม ผู้แทนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด ผู้แทนผู้ปกครองของนักเรียนพิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น ตัวแทนองค์กรคนพิการ ผู้เชี่ยวชาญ องค์กรธุรกิจ องค์กรด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ เป็นต้น ผู้แทนผู้ปกครอง นักเรียนทั่วไป ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการจัดการเรียน ร่วม มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1. จัดทำและบริหารโครงการเรียนร่วมของสถานศึกษา
2. ประชาสัมพันธ์โครงการเรียนร่วมไปสู่กลุ่มเป้าหมาย บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. ประสานงานการจัดการเรียนร่วมกับบุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ให้บริการ หรือจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา
5. เตรียมความพร้อมบุคลากรในสถานศึกษา ผู้เรียนทั่วไป และผู้ปกครอง คนพิการ และผู้ปกครองรวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง

6. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสถานศึกษา

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีคณะกรรมการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ประกอบด้วย ผู้ช่วยบริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนหรือ ครูที่ปรึกษา ครูสอนเสริม หรือนักวิชาชีพเฉพาะความพิการแต่ละประเภท ผู้ปกครองของคนพิการและผู้เรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น นักจิตวิทยา ครูแนะแนว เป็นต้น ซึ่งเด็กแต่ละคนอาจมีองค์ประกอบของคณะกรรมการไม่เหมือนกัน

ในการจัดชั้นเรียน กำหนดให้สถานศึกษารับผู้เรียนพิการ ไม่เกิน 2 ประเภท โดยมีสัดส่วนจำนวนครูต่อผู้เรียนและห้องเรียน ดังนี้

- ห้องเรียนทั่วไป 1 ห้อง มีจำนวนผู้เรียนพิการไม่เกิน 2 คน
- ให้มีครูสอนเสริมวิชาการ 1 คน ต่อผู้เรียนพิการ 6 คน ในกรณีที่มีจำนวนผู้เรียนไม่ถึง ให้มีครูเดินสอน 1 คน ต่อผู้เรียนพิการ 3 คน ซึ่งศึกษาอยู่ ณ สถานศึกษาเรียนร่วม 2-3 แห่งในเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน
- สำหรับห้องเรียนพิเศษ ให้มีผู้พิการเพียง 1 ประเภท หรืออาจจัดมากกว่า 1 ประเภทในกรณีที่ผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ ต้องจัดให้ครูผู้สอนมีความรู้และทักษะตรงกับความพิการของผู้เรียน โดยให้มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียน เป็น 1 ต่อ 8

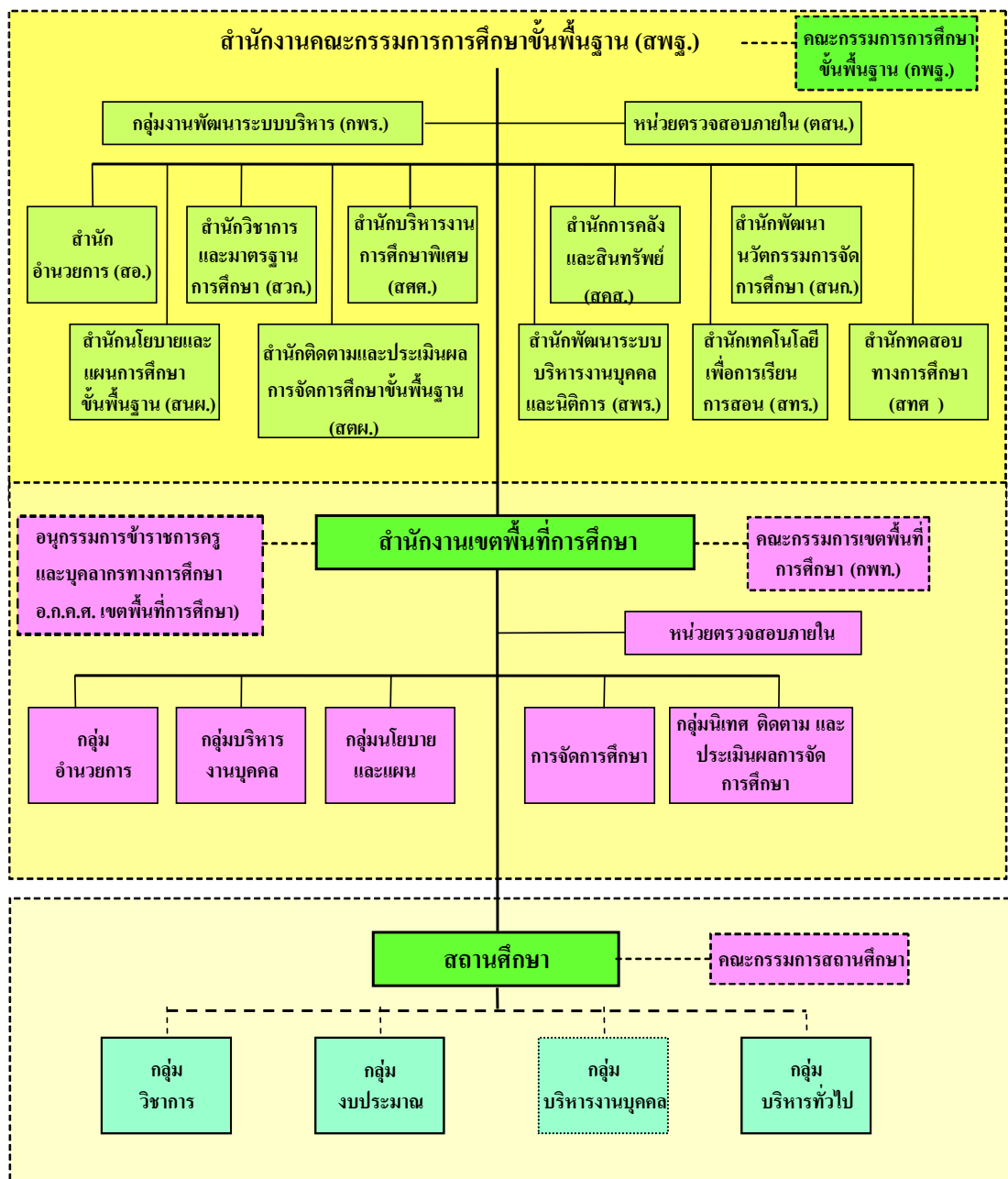
การบริหารจัดการด้านการศึกษาสำหรับคนพิการในปัจจุบัน

ในปัจจุบันหน่วยงานในกระทรวงศึกษาธิการที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งปรับมาจากการรวมกองการศึกษาเพื่อคนพิการและกองการศึกษาสงเคราะห์ไว้ด้วยกัน ตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ. 2546 ซึ่งโครงสร้างการบริหารงานและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานด้านการศึกษาเพื่อคนพิการแตกต่างไปจากที่เคยได้จัดทำไว้ข้างต้น

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล ประสานงาน จัดทำนโยบาย และแผนการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ ส่งเสริมและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส การจัดระบบสื่อสิ่งอำนวยความสะดวก การดำเนินงานกองทุนการศึกษา

สำหรับคนพิการและด้อยโอกาส ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการวิจัยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ดูแลสถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส จำนวน 169 แห่ง ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ/คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการ และดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ

โครงสร้างการบริหารงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้มีทักษะชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะคนพิการจะได้รับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นใดตามความเหมาะสม โดยกำหนดยุทธศาสตร์ ดังนี้

1. การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
2. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการทางการศึกษา และการฝึกอบรมเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาสสามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สามารถประกอบอาชีพและพึ่งตนเองได้ตามศักยภาพ
3. การพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องคนพิการและผู้ด้อยโอกาส สามารถบริหารจัดการ บริหารหลักสูตรและวางแผนการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การผลิต พัฒนากระจายสื่อเทคโนโลยีการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการให้ทั่วถึง เพียงพอและเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

5. การประสานเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมทั้งการระดมทรัพยากรในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการและผู้ด้อยโอกาส

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับนโยบาย ประกอบด้วย

1.1 คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน และผู้แทนองค์กรเอกชนคนพิการ- ผู้ด้อยโอกาส กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการ

1.2 อ.ก.ค.ศ. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนการศึกษาพิเศษและศูนย์การศึกษาพิเศษ

2. ระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 7 กลุ่ม 35 ด้าน ดังนี้

2.1 กลุ่มบริหารงานทั่วไปและเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ: 3 ด้าน

- ช่วยอำนวยความสะดวกและบริหารงานทั่วไป
- เลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ
- ค่าตอบแทน

2.2 กลุ่มแผนงานและงบประมาณ: 6 ด้าน

- ด้านแผนงานและโครงการ
- งบประมาณและระดมทรัพยากร

- ข้อมูลและสารสนเทศ
- วิจัย ติดตามและประเมินผล
- แผนความร่วมมือและ โครงการต่างประเทศ
- กองทุนการศึกษาสำหรับคนพิการ

2.3 กลุ่มสื่อเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาสำหรับคนพิการ: 6 ด้าน

- บริหารทั่วไป กลุ่มสื่อและเทคโนโลยี
- วิจัย ติดตาม ประเมินผลสื่อเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- กำหนดมาตรฐานสื่อเทคโนโลยี
- ศูนย์กระจายสื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาสำหรับคนพิการ
- ผลิต พัฒนาสื่อเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- บำรุงรักษาสื่อเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

2.4 กลุ่มการศึกษาสำหรับคนพิการ: 7 ด้าน

- การจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ
- การจัดการศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ
- การจัดการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม / เรียนรวม
- การจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยสำหรับคนพิการ
- การจัดการศึกษาสำหรับผู้ป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
- วิจัย ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และผู้ป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
- การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล

2.5 กลุ่มการศึกษาพิเศษสำหรับผู้ด้อยโอกาส: 5 ด้าน

- ประสาน และส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- การสร้างและพัฒนาเครือข่ายการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- การจัด โครงการตามพระราชดำริและงานนโยบายพิเศษ
- วิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส
- ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

2.6 กลุ่มบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสำหรับคนพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ: 5 ด้าน

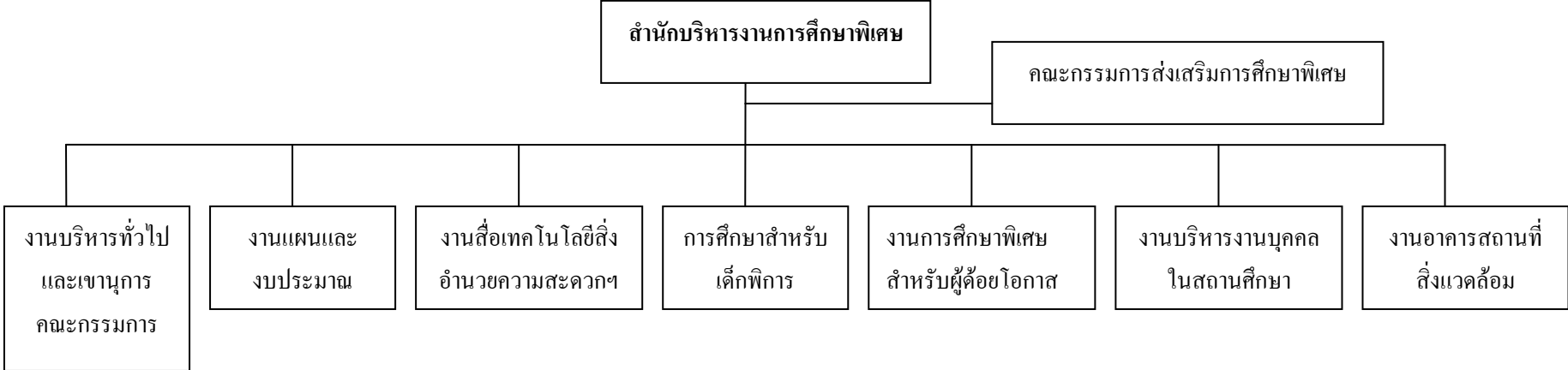
- เลขานุการ อ.ก.ค.ศ.

- สรรหา คัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง และอัตรากำลัง
- ทะเบียนประวัติและบำเหน็จความชอบ
- ด้านส่งเสริมและพัฒนาบุคคล
- วินัยและนิติการ

2.7 กลุ่มอาคารสถานที่และสิ่งแวดลอม: 3 ด้าน

- สถาปัตยกรรม
- วิศวกรรม
- งบประมาณราคาและควบคุมงาน

โครงสร้างสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ด้านการบริหารจัดการให้สถานศึกษาเฉพาะความพิการ มีหน้าที่วางแผน กำหนดนโยบาย แผนงานการจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีแนวปฏิบัติ (<http://special.obec.go.th/>) ดังนี้

1. รวบรวม ทำความเข้าใจวิเคราะห์และประเมินนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการระดับชาติ กระทรวง กรม รวมทั้งกฎหมายต่างๆ มติ ครม. และมติคณะกรรมการการศึกษาพิเศษที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีและเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เช่น จัดประชุมสัมมนาบุคลากรสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ทำความเข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและการน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ

2. เผยแพร่ นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จัดทำสื่อ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแก่สาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ประสานงานกับชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีและเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เช่น ประสาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์แผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี และเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเฉพาะความพิการแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน

4. จัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีและเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ เช่น จัดประชุมบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปีและเกณฑ์มาตรฐานของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นหน่วยงานหนึ่งภายใต้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น

2.1 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำเขตพื้นที่ ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง และศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม เขตการศึกษา 2 จังหวัดยะลา เขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา เขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี เขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี เขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก เขตการศึกษา 8 จังหวัดเชียงใหม่ เขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี เขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการ ดังนี้

1. วางแผน กำหนดนโยบาย แผนงาน การจัดการศึกษาพิเศษให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและน่านโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยการรวบรวม ทำความเข้าใจและวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการระดับชาติ กระทรวง กรม รวมทั้งกฎหมายต่างๆ และ มติครม. ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี และเกณฑ์มาตรฐาน

ของศูนย์การศึกษาพิเศษ และประสานงานกับ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด สถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดทำ เผยแพร่ นโยบาย การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาและประจำจังหวัด

2. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยรวบรวมและจัดทำ ฐานข้อมูล สถิติ สารสนเทศ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ นโยบาย มติ ครม. ทะเบียนคนพิการ ข้อมูลการได้รับบริการทางการศึกษาและอาชีพของคนพิการ เป็นต้น จัดทำ ฐานข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเป็นรายบุคคล แหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน และบริการที่สนับสนุนคนพิการในพื้นที่ เป็นต้น เพื่อการวางแผนจัดทำงบประมาณและการให้บริการฐานข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดและสถานศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษตั้งอยู่

3. จัดระบบส่งต่อคนพิการ ประสานงานและกำกับดูแลจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในเขตพื้นที่การศึกษาที่ความรับผิดชอบ โดยจัดทำบัญชีหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคนพิการในเขตพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการส่งต่อคนพิการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเพื่อรับบริการต่างๆ เช่น ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ กฎหมาย บริการทางจิตวิทยา การแนะแนวครอบครัว และอื่นๆ ประสานงานการส่งต่อคนพิการเพื่อการวินิจฉัย รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การศึกษา การเตรียมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ การประกอบอาชีพและการจ้างงาน เป็นต้น รวบรวม ติดตามและประเมินผลการส่งต่อคนพิการ

4. ประสานงานด้านการศึกษาสำหรับคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเครือข่าย ประสานการทำงานกับครอบครัว ชุมชนสถานศึกษาของรัฐและเอกชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สวัสดิการสังคม รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนโยบายการปฏิบัติและการบริการ

5. จัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพหรือเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลที่ต้องรับการบำบัดรักษาเป็นเวลานานและต่อเนื่อง โดยจัดศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลหรือจัดการเรียนการสอนในโรงพยาบาลตามความจำเป็นและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

6. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา โดยรวบรวมและติดตามการรายงานผลการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสถานศึกษาในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาตั้งอยู่ จัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสถานศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่

2.2 ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัด รวม 63 จังหวัด ซึ่งเป็นจังหวัดที่ไม่ได้เป็นศูนย์การศึกษาเขต มีหน้าที่บริหารจัดการ ดังนี้

1. นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยรวบรวม ทำความเข้าใจและวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมทั้งกฎหมายต่างๆ มติกรม. และมติที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อจัดทำแผนพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปี และเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแก่บุคลากรของศูนย์ฯ เผยแพร่นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแก่สถานศึกษาในจังหวัด ตามมาตรา 4 พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานงานกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี และเกณฑ์มาตรฐานของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

2. เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูล สถิติสารสนเทศ เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ นโยบาย มติกรม. ทะเบียนคนพิการ ข้อมูลการได้รับบริการทางการศึกษาและอาชีพของคนพิการ เป็นต้น จัดทำฐานข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาของรายบุคคล แหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน ละครบริการที่สนับสนุนคนพิการในพื้นที่ เพื่อการวางแผนจัดทำงบประมาณ และการให้บริการฐานข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณของสถานศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

3. ประสานงานด้านการศึกษาสำหรับคนพิการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเครือข่ายประสานการทำงานกับครอบครัว ชุมชน สถานศึกษาของรัฐและเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข หน่วยงานแรงงานและสวัสดิการสังคม รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านนโยบาย การปฏิบัติ และการบริการคนพิการ

4. จัดระบบส่งต่อคนพิการและสร้างเครือข่ายการทำงานกับสถานศึกษาและชุมชน โดยจัดทำบัญชีหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคนพิการในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทางและวิธีการส่งต่อคนพิการตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เพื่อรับบริการต่าง ๆ อาทิ ความช่วยเหลือด้านสวัสดิการ กฎหมาย บริการทางจิตวิทยา การแนะแนวแก่ครอบครัว และอื่นๆ ประสานงานการส่งต่อคนพิการเพื่อการวินิจฉัย รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพด้านการแพทย์ การศึกษา การเตรียมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ การประกอบอาชีพและการจ้างงาน เป็นต้น รวบรวม ติดตามและประเมินผลการส่งต่อคนพิการ

5. จัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพหรือเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาลที่ต้องรับการบำบัดรักษาเป็นเวลานานและต่อเนื่อง โดยจัดศูนย์การเรียนรู้ในโรงพยาบาลหรือจัดการเรียนการสอนในโรงพยาบาลตามความจำเป็นและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

6. จัดทำรายงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด โดยรวบรวม ติดตาม และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสถานศึกษา

การศึกษานอกโรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับประชาชนทุกคนให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพตามสภาพความพร้อมและความจำเป็นของบุคคล ซึ่งได้รับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 โดยเป็นโครงการทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบและหาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น และปีถัดมาได้เริ่ม โครงการทดลองสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ปัจจุบันได้ขยายการจัดการศึกษาให้กับคนพิการ 9 ประเภทตามความต้องการของผู้เรียน

การจัดการศึกษาของกรมการศึกษานอกโรงเรียนต้องอาศัยการส่งเสริมและการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ครอบครัวยุ และชุมชน โดยเข้ามาเป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษา ทำให้มีแนวทางในการจัดการศึกษา 3 แนวทาง คือ การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับคนพิการโดยหน่วยงานของภาครัฐ/เอกชน จัดหาอาคารสถานที่ บุคลากร สิ่งอำนวยความสะดวก จัดหาผู้เรียน การจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับคนพิการโดยครอบครัว/ชุมชน มีบทบาทในการดูแลคนพิการ สอนคนพิการ เป็นวิทยากรท้องถิ่น จัดหาผู้เรียน เป็นศูนย์กลางคนพิการ และการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับคนพิการโดยครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียน ทำหน้าที่สำรวจคนพิการ จัดหาผู้เรียน ให้คำแนะนำครอบครัวในการดูแลคนพิการ ประสานงานระหว่างหน่วยงานคนพิการ ทั้งนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะสนับสนุนด้านหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน การอบรม ค่าตอบแทน ครู การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ สำหรับการจัดการศึกษาโดยครูอาสาสมัครมักจะเป็นการสอนรายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ สอนที่บ้านหรือในชุมชนที่คนพิการสามารถรวมตัวกันได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

3. รูปแบบการจัดการศึกษา

หลักสูตร

สถานศึกษาเฉพาะความพิการมีหน้าที่ให้บริการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย และการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งในและนอกระบบ และการศึกษาอัชชาติ โดยจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเฉพาะความพิการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับนักเรียนแต่ละประเภทความพิการและท้องถิ่น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียน จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู และผู้ปกครอง สถานศึกษาเฉพาะความพิการต้องจัดระบบเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ โดยจัดทำหลักสูตรเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพ คู่มือฝึกอาชีพ และการจัดการศึกษาด้านอาชีพต่างๆ สถานศึกษาเฉพาะ

ความพิการจะใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป แต่ยกเว้นบางรายวิชาที่ไม่สามารถเรียนได้เต็มที่ เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น วิชาวาดเขียน คัดไทย จะให้เรียนวิชาอื่นแทน เช่น ปั่นดิน ขับร้องดนตรี การร้องประสานเสียง การฝีมือ พิมพ์ดีด เป็นต้น เปิดสอนทั้งหลักสูตรที่เป็นวิชาสามัญและหลักสูตรวิชาชีพเบื้องต้น สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสำหรับผู้มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะเน้นให้เด็กได้รับการฝึกฝนให้ช่วยตนเองได้เพื่อไม่ให้เป็นการระแ่ผู้อื่น สามารถประกอบอาชีพได้ ดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับคนทั่วไปได้ โดยปรับให้มีเนื้อหาสอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน นอกจากนี้ ยังให้ความช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มและการเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาคด้วย

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาที่มีหน้าที่วิจัยและพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการศึกษา สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการทุกประเภทรวมทั้งเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลการพัฒนาหลักสูตรการศึกษา รูปแบบการศึกษาสำหรับคนพิการทุกประเภทให้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ และเน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมคนพิการด้านการศึกษา

การศึกษานอกโรงเรียนจัดการศึกษาทั้งสายสามัญ และสายอาชีพ ซึ่งมีหลักสูตรต่างๆ ดังนี้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

1. การศึกษาสายสามัญ ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษได้พัฒนาหลักสูตรสายสามัญแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 หลักสูตร ได้แก่

- 1.1 หลักสูตรอักษรเบรลล์ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2540
- 1.2 หลักสูตรพื้นฐานการใช้ภาษามือสำหรับการสื่อสารในชีวิตประจำวัน พ.ศ. 2540
- 1.3 หลักสูตรอักษรเบรลล์แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2541
- 1.4 หลักสูตรการใช้ภาษามือแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2541
- 1.5 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน สำหรับบุคคลออทิสติก พ.ศ. 2543
- 1.6 หลักสูตรการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน สำหรับบุคคลสมองพิการ พ.ศ. 2543
- 1.7 หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับคนทั่วไป คือ
 - หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับประถมศึกษา พ.ศ. 2530
 - หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2530
 - หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2530

2. การศึกษาสายอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ โดยอาศัยบ้าน องค์กร และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ ไปพร้อมกัน มีการสอดแทรกการแนะแนวอาชีพ การฝึกทักษะทางด้านอาชีพ จัดการเรียนการสอน ตามความต้องการของผู้เรียนและทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น วิชาชีพ โหราศาสตร์ งานปั้น ทอ ถัก ย้อม แกะสลักไม้ งานเกษตร นวด เลี้ยงสัตว์ ฯ

วิธีการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดทำ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individualized Implementation Plan: IIP) และบางสถานศึกษาที่รับเด็กเล็กจะจัดทำแผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan: IFSP) การสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอดจะใช้วิธีสอนเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปเพียงแต่อธิบาย เพิ่มขึ้น นักเรียนจะเรียนโดยใช้อักษรเบรลล์ ส่วนการเรียนการสอนในโรงเรียนโสตศึกษาแต่ละแห่ง จะมีลักษณะต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบายของสถานศึกษา แต่ส่วนมากการสอนจะใช้ภาษามือและภาษา พูด บางโรงเรียนมีการสอนพูดด้วย การสอนในโรงเรียนศรีสังวาลย์จะสอนเหมือนเด็กทั่วไป แต่จะ เน้นในเรื่องอุปกรณ์เครื่องช่วย เช่น โต๊ะเรียนพิเศษ เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ตอบสนองความต้องการ จำเป็นในการเรียน เป็นต้น การเรียนการสอนในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะใช้วิธีการสอนซ้ำๆ และปฏิบัติบ่อยๆ เด็กอายุ 11-14 ปี จะเรียนวิชาการตอนเช้าและเรียนฝึกอาชีพ ตอนบ่าย ส่วนเด็กอายุ 14 ปีขึ้นไป จะฝึกอาชีพเต็มวัน นอกจากนี้ สถานศึกษาจะต้องศึกษาวิจัยเพื่อ พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มตาม ศักยภาพ

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดจะสอนโดยยึดตาม แผนบริการเฉพาะครอบครัว (Individualized Family Service Plan: IFSP) และแผนการศึกษาเฉพาะ บุคคล (Individualized Education Program: IEP) สำหรับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กพิการที่ รับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานานและต่อเนื่อง จะร่วมกันจัดทำกับบุคลากรใน โรงพยาบาล จัดการเรียนการสอนทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอรรถาศัย จัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ใน โรงพยาบาล

การศึกษานอกโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการจัดทำ แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล และจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล มีการประเมินความรู้พื้นฐาน เพื่อครู จะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะอะไรบ้าง ผู้เรียนจะเกิดทักษะภายใต้สถานการณ์ใด เป้าหมาย ที่ผู้เรียนต้องการ ครูจะเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน ติดตามความก้าวหน้า โดยการ ประเมินผลการเรียนรู้ทุกวัน เพื่อนำผลไปพัฒนาการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการแต่ละประเภทมีข้อจำกัดที่แตกต่าง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอน

จึงเน้นความสะดวกของคนพิการเป็นหลัก ยืดหยุ่นมากกว่าการจัดการศึกษาให้คนทั่วไป โดยแบ่งเป็น 3 รูปแบบ คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

1. การสอนเป็นรายบุคคล หรือตัวต่อตัว สำหรับคนพิการที่ไม่สามารถเดินทางไปเรียนได้สะดวก
2. การสอนร่วมกับคนทั่วไป สำหรับคนพิการที่สามารถไปเรียนร่วมกับกลุ่มคนทั่วไปได้ ได้รับการฟื้นฟูสุขภาพจิต และมีความเชื่อมั่นตนเอง
3. การสอนเป็นกลุ่มเฉพาะความพิการ สำหรับผู้ที่มีความพิการประเภทเดียวกัน เช่น กลุ่มผู้มีความบกพร่องทางการเห็น กลุ่มผู้มีความบกพร่องทางการได้ยิน และมีการจัดล่ามภาษามือ หรือทำเอกสารเป็นอักษรเบรลล์ หรือสื่อทางเสียง สื่อสัมผัสด้วย

นอกจากนี้ ในโรงเรียนทั่วไปที่เปิดโอกาสให้เด็กพิการได้เข้าเรียน โดยจัดการเรียนการสอนแบบแยกเป็นห้องเรียนพิเศษต่างหาก (เรียนรวม) หรือ ห้องเรียนร่วมกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับนโยบายและความพร้อมของแต่ละโรงเรียน อย่างไรก็ตาม เด็กที่สูญเสียการได้ยินไม่เกิน 55 เดซิเบล สามารถเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนพญาไท อนุบาลสามเสน อนุบาลพิบูลเวศม์ อนุบาลวัดนางนอง อนุบาลละอออุทิศ

โรงเรียนที่รับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นเข้าเรียนร่วม ได้แก่ โรงเรียนชินโรรส วิทยาลัย โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย โรงเรียนวัดสังเวช โรงเรียนปากเกร็ด โรงเรียนมหิศราธิปคินนครราชสีมา โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย โรงเรียนโคราชพิทยาคม โรงเรียนสนามบิน ขอนแก่น โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น โรงเรียนเทศบาลสวนสนุก โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย โรงเรียนวิทยาลัยเกษตรกรรมเชียงใหม่ โรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ เป็นต้น

โรงเรียนที่มีการจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเรียนช้าที่มีระดับสติปัญญา 75-90 และไม่มีคามพิการอย่างอื่น อายุอยู่ในเกณฑ์ และผู้ปกครองให้ความร่วมมือ ได้แก่ โรงเรียนพญาไท โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ โรงเรียนวัดชนะสงคราม โรงเรียนวัดเวตวันธรรมมาวาส โรงเรียนวัดหนัง โรงเรียนคาราคาม โดยจะสอนตามหลักสูตรปกติ แต่ปรับปรุงเนื้อหาบางเรื่องให้เหมาะกับผู้เรียน ใช้วิธีการสอนแบบรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

4. ทรัพยากรสนับสนุนการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

4.1 งบประมาณ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการจะต้องศึกษาหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ งบลงทุน งบดำเนินการและเงินอุดหนุนแก่คนพิการ จัดทำแผนการขอตั้งงบประมาณของสถานศึกษา จัดทำ

รายงานผลการใช้งบประมาณและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการ
จัดทำคำขอตั้งและบริหารงบประมาณ

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาจะต้องศึกษาหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณหมวดเงิน
อุดหนุนแก่คนพิการ และวิเคราะห์ความต้องการงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของศูนย์การศึกษา
พิเศษเพื่อคนพิการเขตการศึกษา และสถานศึกษาที่มีคนพิการศึกษาในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ
เขตการศึกษาตั้งอยู่ รวมทั้งจัดทำคู่มือหลักเกณฑ์ วิธีการ และการปฏิบัติในการจัดสรรเงินอุดหนุน
ให้แก่คนพิการในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่ จัดทำและจัดสรรงบประมาณ
หมวดเงินอุดหนุนประจำปีตามกฎกระทรวง จัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนประเภทค่าใช้จ่าย
ประจำตัวแก่คนพิการที่สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาและคนพิการซึ่งไม่มีต้นสังกัดใน
จังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่ จัดทำและจัดสรรงบประมาณของศูนย์การศึกษา
พิเศษเขตการศึกษา โดยประสานและติดตามการใช้งบประมาณของสถานศึกษาที่มีคนพิการศึกษาอยู่
ในจังหวัดที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดจะต้องจัดทำและจัดสรรงบประมาณแก่สถานศึกษา โดย
ศึกษาหลักเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนแก่คนพิการและวิเคราะห์ความต้องการ
งบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของแต่ละสถานศึกษาที่มีคนพิการศึกษาอยู่ จัดทำคู่มือหลักเกณฑ์
วิธีการและการปฏิบัติในการจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่คนพิการและสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณ
หมวดเงินอุดหนุนประเภทค่าใช้จ่ายประจำตัวแก่คนพิการที่สังกัดศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด
และคนพิการซึ่งไม่มีต้นสังกัด จัดทำและจัดสรรงบประมาณของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด

4.2 บุคลากร

สถานศึกษาเฉพาะความพิการต้องจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยให้กับบุคลากรใน
สถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน อบรม
บุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ รวมทั้งการทำ
วิจัยในชั้นเรียน มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จัดกิจกรรม
ส่งเสริมขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรทุกระดับ

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาจะต้องให้ความรู้แก่บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวิจัยของศูนย์
การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสถานศึกษาให้สามารถ
ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อคนพิการ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาในเรื่องการศึกษาเพื่อคน
พิการ จัดทำหลักสูตร และคู่มือการฝึกอบรมครูการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการสำหรับผู้บริหาร ครูผู้สอน
และผู้ปกครอง จัดอบรมผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในเรื่องการจัด
การศึกษาสำหรับคนพิการ จัดทำหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นสำหรับบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ
และผู้เกี่ยวข้อง จัดทำหลักสูตรและคู่มือฝึกอบรมวิทยากรแกนนำในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
ทุกประเภท จัดอบรมวิทยากรแกนนำและครูต้นแบบเฉพาะความพิการแต่ละประเภทในด้านการเรียน

การสอน การผลิตพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีการสอนคนพิการ รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพคนพิการแต่ละประเภท สนับสนุน และจัดหาบุคลากรที่สนับสนุนการเรียนการสอนแก่คนพิการ สถานศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตามความต้องการจำเป็นในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น จัดครูเดินสอน ครูสอนเสริม ถ่ามภาษามือ พนักงานพิมพ์อักษรเบรลล์ พี่เลี้ยงเด็กพิการ ฯลฯ เพื่อช่วยสอนเด็กพิการในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนร่วม โรงพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือที่บ้าน ฯลฯ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรได้รับทุนศึกษาต่อและศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ ประกาศเกียรติคุณแก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ สนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด มีหน้าที่พัฒนาบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษและสถานศึกษาให้เข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดอบรมครู อาสาสมัครบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพหรือเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาบุคลากรในเรื่องการบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมเด็กพิการ จัดหาบุคลากรที่สนับสนุนการเรียนการสอนแก่คนพิการ สถานศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตามความต้องการจำเป็นในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลทั้งในและนอกสถานศึกษา เช่น จัดครูเดินสอน ครูสอนเสริม ถ่ามภาษามือ พนักงานพิมพ์อักษรเบรลล์ พี่เลี้ยงเด็กพิการ ฯลฯ เพื่อช่วยสอนเด็กพิการในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ โรงเรียนเรียนร่วม โรงพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ หรือที่บ้าน ฯลฯ

กรมการศึกษานอกโรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาการเรียนรู้เพื่อที่จะได้ปฏิบัติต่อคนพิการได้ถูกต้อง มีการพาบุคลากรไปศึกษาดูงานเพื่อให้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนพิการ

4.3 อุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก และสื่อการสอนสำหรับเด็กพิการ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการมีหน้าที่จัดทำ จัดหา และพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวบรวมและจัดทำระบบเก็บข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษารายบุคคลของสถานศึกษา ศึกษา วิเคราะห์แหล่งความรู้ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงานและบริการที่สนับสนุนคนพิการในพื้นที่ จัดทำห้องสมุดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ จัดทำวีดิทัศน์การใช้สื่อการเรียนการสอนเด็กพิการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา มีหน้าที่รวบรวมและจัดทำระบบเก็บข้อมูลความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษารายบุคคลของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสถานศึกษาที่ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตั้งอยู่ ศึกษา วิเคราะห์ และจัดเก็บเพื่อเผยแพร่แหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน และ

บริการสนับสนุนคนพิการในเขตการศึกษา จัดทำวีดิทัศน์การใช้สื่อการเรียนการสอนเด็กพิการ จัดทำห้องสมุดการศึกษาพิเศษเพื่อคนพิการ จัดทำ จัดหา รวมทั้งพัฒนาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ จัดทำคู่มือการใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ จัดห้องสำหรับให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม จัดระบบสนับสนุนการเรียนการสอน จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา โดยศึกษาความต้องการบริการ งบประมาณ และสนับสนุนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา จัดหน่วยให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่คนพิการ สถานศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด จัดตั้งหน่วยจัดทำ พัฒนา และบริการสื่อการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท ให้บริการยืมสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามบัญชี ก. และให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกฯ ตามบัญชี ข. โดยใช้ระบบคู่มือ สนับสนุน จัดให้มีหน่วยให้คำปรึกษา พัฒนา และสาธิตเทคนิค วิธีการสอนการใช้เทคโนโลยี และสื่อการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดจะต้องรวบรวมและจัดทำระบบเก็บข้อมูลความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษารายบุคคลของสถานศึกษาในพื้นที่และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศึกษา วิเคราะห์แหล่งความรู้ ผู้เชี่ยวชาญ หน่วยงาน และบริการที่สนับสนุนคนพิการในพื้นที่ จัดทำวีดิทัศน์การใช้สื่อการเรียนการสอนเด็กพิการ จัดทำห้องสมุดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการ จัดทำ จัดหา รวมทั้งพัฒนาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ จัดทำคู่มือการใช้สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ จัดห้องสำหรับการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ศึกษาความต้องการบริการ งบประมาณ และการสนับสนุนการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สำรวจความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จัดให้มีหน่วยให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาแก่คนพิการ และสถานศึกษา จัดตั้งหน่วยจัดทำ พัฒนา และบริการสื่อการเรียนการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท ให้บริการยืมสิ่งอำนวยความสะดวกฯ ตามบัญชี ก. จัดให้มีหน่วยให้คำปรึกษา พัฒนา และสาธิตเทคนิค วิธีการสอนการใช้เทคโนโลยี และสื่อการสอนสำหรับคนพิการแต่ละประเภท

กรมการศึกษานอกโรงเรียนให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีการศึกษาสำหรับคนพิการ โดยแต่งตั้งคณะอนุกรรมการผลิตสื่อและเทคโนโลยีการเรียนการสอนเพื่อคนพิการ และให้ศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ และศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมกันดำเนินการผลิตและจัดทำสื่อการศึกษาสำหรับคนพิการ 4 ประเภท คือ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

1. สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นเอกสารที่ช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนได้ ผู้ปกครองได้มีความรู้ความเข้าใจการในการพัฒนาทักษะ

พื้นฐานและส่งเสริมการเรียนรู้ของคนพิการ เช่น หนังสือเรียนชุดการเรียนรู้ทักษะวิชาต่างๆ คู่มือครู คู่มือผู้ปกครอง แผ่นพับ โปสเตอร์ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

2. สื่อวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งช่วยในการพัฒนาทักษะพื้นฐาน และส่งเสริมการเรียนรู้และการเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานด้านอาชีพสำหรับคนพิการ โดยเฉพาะ ผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เช่น ของจริง หุ่นจำลอง เกมการศึกษา ของเล่นพัฒนาทักษะ บัตรคำ บัตรภาพ คู่มือการใช้สื่ออุปกรณ์ เป็นต้น
3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ช่วยให้คนพิการสามารถเรียนรู้เรื่องต่างๆ ได้ ใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนของครู ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ เข้าใจการเรียนรู้ของคนพิการ เช่น รายการวิทยุ รายการเทปเสียง รายการโทรทัศน์ชุดภาษามือน่ารู้ ชุดอาชีพอิสระ ชุดอบรมครูสอนการศึกษาพิเศษ วีดิทัศน์ชุดนิทานภาษามือสำหรับเด็กหูหนวก ชุดวิธีปฏิบัติต่อกับคนหูหนวกในสถานประกอบการ ชุดวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) หนังสือเสียงระบบเดซี่ (Digital Audio-based Information System: DAISY) เป็นต้น โดยมอบหมายให้ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาเป็นผู้ผลิต
4. สื่อประสม เป็นชุดการเรียนการสอนสำเร็จรูปที่ประกอบด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. ผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษา (เชิงปริมาณและคุณภาพ)

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 23 คน ผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ 11 คน ครูโรงเรียนการศึกษาพิเศษ จำนวน 343 คน บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 174 คน นักเรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 587 คน ผู้ปกครอง จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนของเด็กพิการ ระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เป้าหมายและการดำเนินงานในการพัฒนาเด็กพิการ 2) แบบสอบถามครู เป็นคำถามเกี่ยวกับหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดประเมินผล ระบบการจัดการศึกษา 3) แบบสอบถามนักเรียน เป็นคำถามเกี่ยวกับความเข้าใจในการเรียน ปัจจัยเกื้อหนุน เป้าหมายชีวิต 4) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการได้รับบริการด้านการศึกษา แบบสอบถามแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป และส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิการ โดยแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด คำถามปลายปิด และข้อความเพื่อให้ค่าจากมากไปหาน้อย เทียบเป็นระดับคะแนน 5-1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ผลการศึกษาสามารถสรุปในเชิงปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 จำนวน อายุเฉลี่ย และประสบการณ์ของครูและนักเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ

สถานศึกษา	สังกัด	ครู					นักเรียน			
		ชาย	หญิง	รวม	อายุ	ประสบการณ์	ชาย	หญิง	รวม	อายุ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางกายฯ)	รวม	32	53	75	37.33	8.42	39	41	80	16.14
โรงเรียนศรีสังวาลย์ ๑		6	18	24	35.82	7.92	10	10	20	15.70
โรงเรียนศรีสังวาลย์ ๒	รัฐ	11	11	22	30.9	4.06	18	15	33	16.61
รวม		27	29	46	33.36	5.99	28	25	53	16.15
โรงเรียนศรีสังวาลย์ ๓	มูลนิธิ	5	24	29	41.31	10.85	11	16	27	16.14
รวม		5	24	29	41.31	10.85	11	16	27	16.14
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	14	46	63	38.57	11.61	67	60	127	14.08
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๑		1	11	12	43.5	16.58	24	7	32*	16.18
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๒	รัฐ	2	10	12	39.3	14.92	5	12	17	13.35
รวม		3	21	24	41.40	15.75	29	20	49	14.76
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๓		5	7	11	36.82	6	7	5	12	15.00
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๔		1	9	10	39.75	9.5	3	0	3	15.00
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๕		3	4	7	39.14	11.29	2	3	5	12.00
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๖	มูลนิธิ	1	2	6*	31.50	4.3	2	2	4	14.25
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๗		2	3	5	31.50	6.25	7	4	11	10.45
โรงเรียนสอนคนตาบอด ๘		-	-	-	-	-	17	26	43	13.74
รวม		11	25	39	35.74	7.47	38	40	78	13.41
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	40	165	205	40.71	13.21	181	199	380	17.78
โรงเรียนโสตศึกษา ๑		0	7	7	36.87	11.94	20	16	36	20.00
โรงเรียนโสตศึกษา ๒		4	11	15	29.93	2.75	17	11	28	18.78
โรงเรียนโสตศึกษา ๓		4	23	27	43.31	17.78	21	34	55	18.13
โรงเรียนโสตศึกษา ๔		13	32	45	31.26	7.38	-	-	-	-
โรงเรียนโสตศึกษา ๕	รัฐ	3	18	21	43.42	16	22	22	44	17.00
โรงเรียนโสตศึกษา ๖		2	14	16	36.87	10.17	15	16	31	17.74
โรงเรียนโสตศึกษา ๗		6	16	22	41.09	16.28	26	34	60	16.85
โรงเรียนโสตศึกษา ๘		2	14	16	30.75	8.5	24	19	43	15.63
รวม		34	135	169	36.69	11.35	145	152	297	17.73
โรงเรียนโสตศึกษา ๙	มูลนิธิ	6	30	36	44.73	15.07	36	47	83	17.83
รวม		6	30	36	44.73	15.07	36	47	83	17.83

* รวมผู้ไม่ระบุเพศ

ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยครูในโรงเรียนเฉพาะความพิการตอบแบบสอบถามจำนวน 343 คน เป็นเพศชาย 86 คน เพศหญิง 264 คน หากพิจารณาแยกตามประเภทความพิการ โรงเรียนศรีสังวาลย์ (มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว) มีครูตอบแบบสอบถาม จำนวน 75 คน เพศชาย 32 คน เพศหญิง 53 คน อายุเฉลี่ย 37.33 ปี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 8.42 ปี โรงเรียนสอนคนตาบอดมีครูตอบแบบสอบถาม จำนวน 63 คน เพศชาย 14 คน เพศหญิง 46 คน อายุเฉลี่ย 38.57 ปี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 11.61 ปี โรงเรียนโสตศึกษามีครูตอบแบบสอบถาม จำนวน 205 คน เพศชาย 40 คน เพศหญิง 165 คน อายุเฉลี่ย 40.71 ปี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 13.21 ปี (รายละเอียดตามตารางที่ 1)

สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษมีบุคลากรตอบแบบสอบถาม จำนวน 174 คน เพศชาย 43 คน เพศหญิง 130 คน หากจำแนกตามระดับการบริหาร พบว่า บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาตอบแบบสอบถาม จำนวน 88 คน เพศชาย 17 คน เพศหญิง 71 คน มีอายุเฉลี่ย 33.33 ปี มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 6.13 ปี บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตอบแบบสอบถาม จำนวน 85 คน เพศชาย 25 คน เพศหญิง 60 คน มีอายุเฉลี่ย 32.17 ปี มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 4.91 ปี (รายละเอียดตามตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 จำนวน อายุเฉลี่ย และประสบการณ์ของบุคลากรในศูนย์การศึกษาพิเศษ

ศูนย์การศึกษาพิเศษ	ประเภท	จำนวนบุคลากร			อายุเฉลี่ย	ประสบการณ์
		ชาย	หญิง	รวม		
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	43	130	174	32.75	5.52
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๑		4	17	21	33.41	6.67
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๒		5	12	17	28.8	4.46
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๓	เขต	3	21	24	35.38	7.37
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๔		5	21	26	35.75	6.01
รวม		17	71	88	33.33	6.13
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๕		4	11	15	35.25	5.03
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๖		6	11	17	31.68	4.93
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๗		5	6	12	32.90	3.27
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๘	จังหวัด	2	10	12	31.91	6.63
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๐๙		2	12	14	30.46	4.77
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๑๐		4	2	6	30	4.58
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ๑๑		2	8	10	33	5.2
รวม		25	60	85	32.17	4.91

หลักสูตร

จากแบบสอบถาม พบว่า ครูโรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว) ร้อยละ 47.29 มีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับดีและปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.30 ครูโรงเรียนสอนคนตาบอดร้อยละ 53.22 มีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.25 ครูโรงเรียนโสตศึกษาร้อยละ 49.51 มีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.50 บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 46.78 มีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในระดับปานกลาง และร้อยละ 45.61 เข้าใจในระดับดี คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.39 (รายละเอียดตามตารางที่ 3) และครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ ครูโรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 73.01 ระบุว่าโรงเรียนใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 รองลงมาคือ ครูโรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 65.09 โรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 66.66 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 60.23 ตามลำดับ ครูส่วนมากจากทุกสถานศึกษาเห็นว่าควรนำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาใช้ โดยครูโรงเรียนศรีสังวาลย์ร้อยละ 88 โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 80.95 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 68.78 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 56.32 (รายละเอียดตามตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ร้อยละของจำนวนครูที่มีความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และระดับคะแนนเฉลี่ย

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความเข้าใจ (%)					คะแนนเฉลี่ย
		ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	ไม่เข้าใจ	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	0	47.29	47.29	4.05	1.35	3.30
	รัฐ	0	46.67	51.11	2.22	0	3.44
	มูลนิธิ	0	48.27	41.38	6.89	3.45	3.34
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	3.22	30.64	53.22	9.67	3.22	3.25
	รัฐ	4.17	45.83	45.83	0	4.17	3.45
	มูลนิธิ	2.63	21.05	57.89	15.79	2.63	3.05
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	1.96	2.45	49.51	46.08	0	3.50
	รัฐ	2.38	2.38	51.19	44.05	0	3.48
	เอกชน	0	2.78	41.67	55.55	0	3.52
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	1.75	45.61	46.78	4.68	1.17	3.39
	เขต	2.29	51.72	40.22	4.59	1.15	3.49
	จังหวัด	1.19	39.28	53.57	4.76	1.19	2.31

ตารางที่ 4 ร้อยละของครูที่มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ปัจจุบันสถานศึกษาใช้หลักสูตรหรือไม่ การนำหลักสูตรมาใช้ในสถานศึกษา			
		ใช่	ไม่ใช่	ควรใช้	ไม่ควรใช้
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	66.66	33.33	88	6.67
	รัฐ	93.48	6.52	80.43	10.86
	มูลนิธิ	24.14	75.86	100	0
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	73.01	20.63	80.95	9.52
	รัฐ	87.5	8.33	87.5	8.33
	มูลนิธิ	64.10	28.20	76.92	10.26
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	70.24	27.32	68.78	25.36
	รัฐ	65.09	31.95	68.64	24.85
	เอกชน	94.44	5.55	69.44	27.78
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	52.29	37.93	56.32	36.21
	เขต	60.23	37.50	55.68	38.64
	จังหวัด	44.19	38.37	56.98	33.72

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู พบว่า หลักสูตรใหม่จะใช้ในโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนนำร่อง แต่สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษให้สถานศึกษาใช้พร้อมกันในปีการศึกษา 2552 โดยโรงเรียนต้องเสนอชื่อเพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศจึงจะมีสิทธิใช้ แต่ยังมีบางโรงเรียนไม่ทราบจึงไม่ได้เสนอชื่อ แต่ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรแกนกลางเดิมหรือหลักสูตรใหม่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่จะใช้หลักสูตรแกนกลางเป็นหลัก และปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพความพิการของผู้เรียน ควรมีหลักสูตรมากกว่าหนึ่งหลักสูตรให้สามารถเลือกใช้ได้ตามศักยภาพของผู้เรียน เช่น หลักสูตรทั่วไป หลักสูตรที่เน้นการเกษตร ช่าง หรือการฝึกอาชีพ หลักสูตรเน้นการช่วยเหลือตนเอง เป็นต้น

สิ่งที่ควรคำนึงในการปรับหลักสูตร ได้แก่ รายวิชาที่ควรเรียนและไม่จำเป็นต้องเรียน เนื้อหารายวิชา เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนแต่ละรายวิชา ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นที่เรียนเพื่อเตรียมเข้าเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป ควรเรียนเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ คอมพิวเตอร์ อักษรเบรลล์ ซึ่งรวมทั้งหลักสูตรไม่เกิน 1,000 ชั่วโมงต่อปี ส่วนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรเรียนรายวิชาที่เน้นด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทย การคิดเลข ภาษามือ หรือในบางคนอาจต้องเพิ่มเติมในเรื่องการฝึกพูด การฝึกอ่านปาก นักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกายซึ่งมีความสามารถทางสติปัญญาเหมือนเด็กทั่วไปสามารถเรียนในหลักสูตรทั่วไปได้ แต่ต้องปรับในเรื่องเวลาเนื่องจากนักเรียนต้องใช้เวลาในการทำแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมทางการเรียนการสอน เป็นต้น

สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนมากจะให้บริการเด็กที่มีความพิการในระดับที่ไม่สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนได้ จึงไม่สามารถใช้หลักสูตรแกนกลาง และไม่มีหลักสูตรเฉพาะ แต่จะจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

การเรียนการสอน

จากแบบสอบถามพบว่า ครูร้อยละ 68.99 ระบุว่าตนเองสอนเด็กพิการโดยใช้วิธีการสอนแบบให้ปฏิบัติจริง รองลงมา คือ การสาธิต ร้อยละ 45.33 และการบรรยาย ร้อยละ 40 โดยครูโรงเรียนโสตศึกษาระบุว่าสอนแบบให้ปฏิบัติจริงมากที่สุด คือร้อยละ 77.07 รองลงมา คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว) ร้อยละ 68 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 65.52 โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 61.90 (รายละเอียดตามตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ร้อยละของครูที่ใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	วิธีการสอน				
		การบรรยาย	การสาธิต	การทดลอง	การให้ปฏิบัติจริง	อื่นๆ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	40.00	45.33	21.33	68.00	10.67
	รัฐ	36.96	45.65	26.09	69.56	13.04
	มูลนิธิ	44.83	44.83	13.79	65.51	6.89
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	38.09	17.46	26.98	61.90	12.69
	รัฐ	29.17	20.83	25.00	58.33	29.17
	มูลนิธิ	43.59	15.38	28.20	64.10	2.56
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	38.54	49.27	26.83	77.07	7.80
	รัฐ	33.73	43.19	23.08	75.15	8.87
	เอกชน	61.11	77.78	44.44	86.11	2.78
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	7.47	27.01	10.34	65.52	5.17
	เขต	9.09	37.50	13.64	82.95	10.23
	จังหวัด	5.81	16.28	6.98	47.67	0

จากการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนในวิชาต่างๆ พบว่า นักเรียนพิการส่วนมากมีความเข้าใจวิชาต่างๆ ที่เรียนในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.75 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.62 โดยนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์มีความเข้าใจในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.75 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.61 รองลงมา คือ โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 44.09 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.62 ส่วนโรงเรียนโสตศึกษา มีความเข้าใจระดับปานกลาง ร้อยละ 37.37 และมีความเข้าใจในระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 32.11 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.64 (ตารางที่ 6) โดยนักเรียนพิการเรียนเข้าใจวิชาภาษาไทยมากที่สุด คือ ร้อยละ 25.02

รองลงมา คือ คณิตศาสตร์ ร้อยละ 15.04 โดยนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาเข้าใจวิชาภาษาไทยมากที่สุด ร้อยละ 30 รองลงมา คือ นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 27.56 นักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์มีความเข้าใจวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 17.50 (ตารางที่ 7) ส่วนวิชาที่เรียนไม่เข้าใจ ได้แก่ วิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด คือ ร้อยละ 35.98 รองลงมา คือ คณิตศาสตร์ ร้อยละ 29.11 โดยนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์ไม่เข้าใจวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด ร้อยละ 47.50 รองลงมา คือ นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 31.49 แต่นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดมีความไม่เข้าใจวิชาคณิตศาสตร์มากที่สุด ร้อยละ 39.37 รองลงมา คือ วิชาภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 31.49) นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษามีความไม่เข้าใจวิชาภาษาอังกฤษและวิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 28.95 และร้อยละ 24.21 ตามลำดับ (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 6 ร้อยละของนักเรียนที่มีความเข้าใจเรื่องที่เรียน

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความเข้าใจ					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่เข้าใจ	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	22.5	21.25	53.75	1.25	0	3.61
	รัฐ	20.75	20.75	56.60	1.89	0	3.60
	มูลนิธิ	25.92	22.22	48.15	0	0	3.63
	รวม	19.68	27.56	44.09	6.29	1.57	3.62
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รัฐ	22.45	38.77	34.69	0	4.08	3.75
	มูลนิธิ	17.95	20.51	50.00	10.26	0	3.49
	รวม	20.79	32.11	37.37	8.42	0.53	3.64
โรงเรียนโสตศึกษา	รัฐ	20.54	32.32	38.38	7.41	0.67	3.64
	เอกชน	21.69	31.32	33.73	12.05	0	3.64

ตารางที่ 7 ร้อยละของนักเรียนที่เรียนเข้าใจวิชาต่างๆ มากที่สุด

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	วิชาที่เรียนเข้าใจมากที่สุด									
		คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคม	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	พลศึกษา	การงานฯ	ศิลปะ	ดนตรี	อื่นๆ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	17.50	6.25	12.50	17.50	5.00	17.50	0	1.25	11.25	0
	รัฐ	18.88	3.77	13.21	16.98	3.77	16.98	0	0	16.98	0
	มูลนิธิ	14.81	11.11	11.11	18.52	7.41	18.52	0	3.70	0	0
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	10.24	6.29	11.81	27.56	3.15	6.29	3.15	5.51	12.59	6.29
	รัฐ	8.16	0	12.24	38.77	2.04	5.51	2.04	5.51	14.28	5.51
	มูลนิธิ	11.54	10.26	11.54	20.51	3.85	5.13	3.85	3.85	10.26	5.13
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	17.37	13.42	4.47	30.00	5.26	3.16	5.26	3.16	0.79	1.31
	รัฐ	15.49	13.13	5.05	29.97	2.69	2.35	6.06	3.03	0.67	1.35
	มูลนิธิ	24.09	14.45	2.41	30.12	14.45	6.02	2.41	3.61	1.20	1.20

ตารางที่ 8 ร้อยละของนักเรียนที่เรียนไม่เข้าใจวิชาต่างๆ มากที่สุด

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	วิชาที่เรียนไม่เข้าใจมากที่สุด									
		คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคม	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	พลศึกษา	การงานฯ	ศิลปะ	ดนตรี	อื่นๆ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	23.75	5.00	7.50	0	47.50	0	2.50	1.25	7.50	0
	รัฐ	16.98	5.66	5.66	0	56.60	0	1.89	1.89	5.66	0
	มูลนิธิ	37.04	3.70	11.11	0	29.63	0	3.70	0	11.11	0
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	39.37	3.94	2.36	6.29	31.49	1.57	3.94	3.94	0.79	1.57
	รัฐ	38.77	4.08	0	6.12	32.65	2.04	0	6.12	0	2.04
	มูลนิธิ	39.74	3.85	3.85	6.41	30.77	1.28	6.41	2.56	1.28	1.28
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	24.21	7.10	8.16	8.16	28.95	3.16	6.84	5.00	4.74	0.79
	รัฐ	24.24	7.07	7.41	8.75	27.61	2.69	7.74	5.39	6.06	0
	มูลนิธิ	24.09	7.22	10.84	6.02	33.73	4.82	3.61	3.61	0	3.61

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ครูส่วนมากสอนโดยใช้วิธีการบรรยาย ครูควรสอนซ้ำกันหลายๆ ครั้ง มีกิจกรรมที่หลากหลาย และในเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรสอนฝึกเขียนให้มาก ควรมีการจัดสอนเสริมตอนเย็น ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น

บกพร่องทางการได้ยิน และบกพร่องทางการเคลื่อนไหว ความแตกต่างกันของเด็กในแต่ละชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถจัดแบ่งชั้นตามความแตกต่างได้ เพราะครูมีจำนวนไม่พอ ครูจึงต้องสอนแบบคละชั้น ครูควรจัดทำแผนการสอนและสอนตามแผนการสอนเช่นเดียวกับการสอนเด็กทั่วไป สำหรับการ จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลควรจัดทำให้กับเด็กที่มีความพิการทางสติปัญญาหรือพิการซ้อน

ในส่วนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารเห็นว่า ศูนย์ควรจะเน้นการเตรียมความพร้อม และ เป็นการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม มีการกระตุ้นพัฒนาการเด็ก

สื่อและทรัพยากรสนับสนุน

จากการสอบถามครูเกี่ยวกับการใช้สื่อในการเรียนการสอน พบว่า ครูส่วนมากระบุว่าจัดทำ สื่อการเรียนการสอนเอง ร้อยละ 93.33 และครูร้อยละ 42.49 เห็นว่าสถานศึกษาจัดหาสื่อให้เพียงพอใน ระดับค่อนข้างมาก คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.42 โดยครูโรงเรียนสอนคนตาบอดเห็นว่าสถานศึกษาจัดหา สื่อให้เพียงพอในระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 49.21 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.16 รองลงมา คือ โรงเรียนศรี สังกวาลัย ร้อยละ 42.67 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.73 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 35.61 คิดเป็นคะแนน เฉลี่ย 3.38 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 34.48 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.97 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ร้อยละของครูที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ครูจัดทำ/ หาสื่อเอง	ความเพียงพอที่สถานศึกษาจัดหาสื่อ					คะแนน เฉลี่ย
			มาก	ค่อนข้างมาก	ปาน กลาง	น้อย	ไม่ได้ จัดหา	
โรงเรียนศรีสังวาลัย (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	97.33	21.33	42.67	26.67	8.00	0	3.73
	รัฐ	97.83	15.22	43.48	28.26	10.87	0	3.64
	มูลนิธิ	96.55	31.03	41.38	24.14	3.45	0	3.83
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	90.48	6.35	49.21	25.39	7.94	9.52	3.16
	รัฐ	95.83	8.33	37.50	33.33	4.17	4.17	3.22
	มูลนิธิ	87.18	5.13	56.41	20.51	10.26	12.82	3.10
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	92.19	11.71	35.61	40.49	8.78	0.97	3.38
	รัฐ	91.71	11.24	40.24	34.91	10.06	1.18	3.46
	เอกชน	94.44	13.89	13.89	66.67	2.78	0	3.30
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	93.10	33.33	34.48	23.56	5.17	0.57	3.97
	เขต	92.04	43.18	28.41	21.59	2.27	0	4.17
	จังหวัด	94.19	23.25	40.69	25.58	8.14	1.16	3.76

ตารางที่ 10 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนของครู

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความบ่อยของการใช้สื่อการสอนของครู					คะแนนเฉลี่ย
		ทุกครั้ง	เกือบทุกครั้ง	ปานกลาง	นานๆ ครั้ง	ไม่ใช้เลย	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	12.50	20.00	40.00	20.00	5.00	3.02
	รัฐ	13.21	24.53	37.73	20.75	1.89	3.23
	มูลนิธิ	11.11	11.11	44.44	18.52	11.11	2.81
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	14.17	23.62	28.35	30.71	1.57	3.15
	รัฐ	14.28	20.41	28.57	32.65	4.08	3.08
	มูลนิธิ	14.10	25.64	28.20	29.49	0	3.22
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	25.26	23.42	33.16	12.63	5.26	3.44
	รัฐ	28.62	23.23	34.34	12.79	4.04	3.56
	เอกชน	13.25	36.14	28.91	12.05	9.64	3.31

ตารางที่ 11 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าถึงแหล่งความรู้ในสถานศึกษา

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความสามารถในการเข้าถึงแหล่งความรู้ด้วยตนเอง					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่สามารถเข้าถึง	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	47.50	17.50	16.25	5.00	0	4.13
	รัฐ	47.17	30.19	18.88	3.77	0	4.20
	มูลนิธิ	48.15	29.63	11.11	7.42	0	4.07
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	25.19	24.41	34.64	12.59	0.79	3.62
	รัฐ	36.73	22.45	36.73	4.08	0	3.92
	มูลนิธิ	17.95	25.64	33.33	17.75	1.28	3.33
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	21.05	27.37	33.42	16.05	1.84	3.62
	รัฐ	19.19	24.58	35.35	18.18	2.35	3.40
	เอกชน	27.71	37.35	26.51	8.43	0	3.84

จากการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับการใช้สื่อของครู พบว่า นักเรียนพิการร้อยละ 33.84 เห็นว่าครูใช้สื่อในการสอนระดับปานกลาง คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.20 โดยนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์เห็นว่าการใช้สื่อในการสอนระดับปานกลางมากที่สุด คือร้อยละ 40 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.02 รองลงมา คือโรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 33.16 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.44 และนักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาร้อยละ 25.26 เห็นว่าครูใช้สื่อการสอนทุกครั้ง และร้อยละ 23.42 เห็นว่าใช้สื่อการสอนเกือบทุกครั้ง (ตารางที่ 10) ในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งความรู้ พบว่า นักเรียนพิการร้อยละ 31.25 รู้สึกว่าสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในสถานศึกษาได้ด้วยตนเองในระดับมาก ร้อยละ 31.25 ระดับปานกลาง ร้อยละ 28.10 ระดับ

ค่อนข้างมาก ร้อยละ 23.09 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.79 โดยนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์เห็นว่าสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในสถานศึกษาได้ด้วยตนเองมาก ร้อยละ 47.50 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.13 นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดเห็นว่าสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในสถานศึกษาได้ด้วยตนเองระดับปานกลาง ร้อยละ 34.64 ระดับมาก ร้อยละ 25.19 ระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 24.41 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.62 นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาเห็นว่าสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ในสถานศึกษาได้ด้วยตนเองระดับปานกลาง ร้อยละ 33.42 ระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 27.37 ระดับมาก ร้อยละ 21.05 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.62 (ตาราง 11) สำหรับการจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักเรียนพิการร้อยละ 92.48 เห็นว่าสถานศึกษาจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน โดยนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์ เห็นว่าสถานศึกษาจัดหาอุปกรณ์ฯ ร้อยละ 98.75 โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 96.06 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 82.63 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของสถานศึกษา

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	การจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก	
		จัดหา	ไม่ได้จัดหา
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	98.75	0
	รัฐ	100	0
	มูลนิธิ	96.29	0
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	96.06	0.78
	รัฐ	93.88	2.04
	มูลนิธิ	97.43	0
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	82.63	16.58
	รัฐ	85.86	13.80
	เอกชน	71.08	26.51

ตารางที่ 13 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสะดวกและปลอดภัยในสถานศึกษา

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความสะดวกและปลอดภัย					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่สะดวก	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	46.25	25.00	25.00	1.25	1.25	4.09
	รัฐ	50.94	24.53	20.75	0	1.89	4.23
	มูลนิธิ	37.04	25.92	33.33	3.70	0	3.96
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	46.46	33.86	14.96	2.36	0.79	4.20
	รัฐ	51.02	40.82	8.16	0	0	4.33
	มูลนิธิ	43.59	29.49	19.23	3.85	1.28	4.08
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	39.47	24.74	18.68	9.47	7.10	3.80
	รัฐ	41.41	23.57	19.53	9.43	5.39	4.03
	เอกชน	32.53	28.92	15.66	9.64	13.25	3.58

นอกจากนี้ นักเรียนพิการร้อยละ 44.06 เห็นว่าสถานศึกษามีความสะดวกและปลอดภัยมากที่สุด คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.09 โดยนักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดและโรงเรียนศรีสังวาลย์มีความรู้สึกสะดวกและปลอดภัยมากที่สุด ร้อยละ 46.46 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.20 และร้อยละ 46.25 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.09 ตามลำดับ รองลงมา คือ โรงเรียนโสตศึกษา 39.74 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.80 (ตารางที่ 13) และการใช้บริการด้านการแนะแนวและให้คำปรึกษา พบว่า นักเรียนพิการทราบว่าสถานศึกษามีการจัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษา ร้อยละ 91.72 และใช้บริการประมาณ 1-2 ครั้ง มีจำนวนร้อยละ 16.94 ใช้บริการ 3-5 ครั้ง ร้อยละ 16.93 และใช้บริการเกิน 10 ครั้ง ร้อยละ 16.74 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.76 นักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์ใช้บริการแนะแนวและให้คำปรึกษา เกิน 10 ครั้ง ร้อยละ 20 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.51 นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดใช้บริการฯ 3-5 ครั้ง ร้อยละ 23.62 และ 1-2 ครั้ง ร้อยละ 20.48 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.58 นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาใช้บริการฯ 6-10 ครั้ง ร้อยละ 18.68 และ 3-5 ครั้ง ร้อยละ 18.42 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.18 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวและให้คำปรึกษาในสถานศึกษา

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	บริการแนะแนวฯ		การใช้บริการ					คะแนนเฉลี่ย
		แนวฯ		ไม่ เคย	เกิน 10 ครั้ง	6-10 ครั้ง	3-5 ครั้ง	1-2 ครั้ง	
		มี	ไม่มี						
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	92.50	2.50	13.75	20.00	13.75	8.75	13.75	2.51
	รัฐ	90.57	3.77	18.88	18.88	15.09	11.32	13.21	3.02
	มูลนิธิ	96.29	0	3.70	22.22	11.11	3.70	14.81	2.00
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	85.83	11.81	11.02	17.32	7.08	23.62	20.48	2.58
	รัฐ	93.88	2.04	16.33	18.37	0	20.41	28.57	2.71
	มูลนิธิ	80.77	17.95	7.69	16.67	11.54	25.64	15.38	2.45
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	96.84	2.89	10.78	12.89	18.68	18.42	16.58	3.18
	รัฐ	97.98	1.68	11.11	12.79	17.51	19.53	16.16	3.21
	เอกชน	92.77	7.22	9.64	13.25	22.89	14.45	18.07	3.15

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการ จำเป็นต้องใช้สื่อการสอน เช่น หนังสือเรียนสำหรับเด็กบกพร่องทางการเห็น หนังสือเรียนสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน อุปกรณ์มัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์ รวมทั้งอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน เป็นต้น ซึ่งยังไม่มีหรือมีแต่ไม่เพียงพอ หาซื้อยาก มีราคาแพง สำหรับสมุด หนังสือเรียนทั่วไปที่ได้รับจากเขตพื้นที่นั้น สถานศึกษาบางแห่งได้รับซ้ำ รัฐควรจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษาให้แก่สถานศึกษาอย่างเพียงพอ และต่อเนื่องสอดคล้องกับสภาพความต้องการ นอกจากนี้ ทรัพยากรอื่นๆ เช่น ครูพี่เลี้ยง ครูสอนเสริมหรือห้องสอนเสริม เป็นต้น ไม่เพียงพอ และคำศัพท์ภาษามือที่จะใช้เป็นสื่อในการสอนเด็กบกพร่องทางการได้ยินยังไม่มีการรวบรวมและเผยแพร่ให้สถานศึกษาได้นำไปใช้ในการเรียนการสอน

การประเมินผล

จากการสอบถามเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลของครู พบว่า รูปแบบส่วนใหญ่ของการวัดผลการศึกษาของเด็กพิการ ครูร้อยละ 53.69 ใช้การสอบข้อเขียน รองลงมา ระบุว่าใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมืออื่นๆ เช่น แบบทดสอบ ร้อยละ 42.67 โรงเรียนโสตศึกษาใช้วิธีการสอบข้อเขียนมากที่สุดคือ ร้อยละ 69.27 รองลงมา คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 68 โรงเรียนสอนคนตาบอดใช้อักษรเบรลล์ในการสอบ ร้อยละ 60.32 มากกว่าการสอบข้อเขียนซึ่งใช้เพียงร้อยละ 23.81 โรงเรียนโสตศึกษาสอบโดยใช้ล่ามภาษามือร้อยละ 26.83 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 ร้อยละของครูที่ใช้วิธีการวัดผลแบบต่างๆ

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	วิธีการวัดผลโดยการจัดสอบเป็น/ใช้				
		ข้อเขียน	อักษรเบรลล์	คอมพิวเตอร์	ล่ามภาษามือ	อุปกรณ์อื่นๆ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	68.00	0	14.67	2.67	42.67
	รัฐ	58.69	0	13.04	4.35	45.65
	มูลนิธิ	82.76	0	17.24	0	37.93
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	23.81	60.32	11.11	1.59	12.69
	รัฐ	37.50	70.83	8.33	0	0
	มูลนิธิ	15.38	53.85	12.82	2.56	20.51
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	69.27	0.49	5.85	26.83	10.73
	รัฐ	66.27	0	5.92	26.63	9.47
	เอกชน	83.33	2.78	5.55	27.78	16.67
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	9.77	0.57	1.72	8.04	49.42
	เขต	4.54	1.14	0	1.14	53.41
	จังหวัด	15.12	0	3.49	15.12	45.35

ส่วนระดับความรู้ของเด็กพิการ พบว่า ครูร้อยละ 56.84 เห็นว่าเด็กพิการในสถานศึกษาของตนมีความรู้เมื่อเทียบกับเด็กทั่วไปในระดับชั้นเดียวกันอยู่ในระดับปานกลางหรือพอๆ กัน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.69 โดยครูโรงเรียนศรีสังวาลย์เห็นว่าคุณสมบัติความรู้ในระดับเดียวกับเด็กทั่วไปมากที่สุด คือ ร้อยละ 65.33 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.73 รองลงมา คือ โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 60.32 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.96 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 44.88 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.40 ส่วนบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเห็นว่าคุณสมบัติความรู้ต่ำกว่าเด็กทั่วไปในระดับชั้นเดียวกัน ร้อยละ 34.48 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.05 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 ร้อยละของครูที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความรู้ของเด็กพิการเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป
ในระดับชั้นเดียวกัน

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความสามารถ					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	0	4.00	65.33	25.33	4.00	2.73
	รัฐ	0	2.17	58.69	32.61	4.35	2.60
	มูลนิธิ	0	6.89	75.86	13.79	3.45	2.86
	รวม	3.17	14.28	60.32	17.46	4.76	2.96
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	0	25.00	62.50	16.67	0	3.08
	รัฐ	0	25.00	62.50	16.67	0	3.08
	มูลนิธิ	5.13	7.69	58.97	17.95	7.69	2.84
	รวม	1.95	4.88	44.88	37.56	11.22	2.40
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	2.37	5.92	45.56	35.50	11.24	2.52
	รัฐ	2.37	5.92	45.56	35.50	11.24	2.52
	เอกชน	0	0	41.67	47.22	11.11	2.28
	รวม	0.57	5.75	20.69	34.48	29.31	2.05
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	1.14	6.82	13.64	42.04	29.54	2.01
	เขต	1.14	6.82	13.64	42.04	29.54	2.01
	จังหวัด	0	4.65	27.91	26.74	29.07	2.09

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ควรมีการคัดกรอง มีเกณฑ์มาตรฐานการประเมินเด็กพิการ ควรมีการให้ตกซ้ำชั้น และเลิกระบบชั้น แต่ให้จัดเป็นช่วงชั้นแทน โดยให้โอกาสเรียนในแต่ละช่วงชั้น 3 ปี เพราะเด็กอาจพัฒนาในแต่ละกลุ่มสาระไม่เท่ากัน แต่ภายในสามปีควรผ่านทุกตัว ครูส่วนมากรวมทั้งหน่วยงานด้านการทดสอบยังไม่เข้าใจวิธีการประเมินเด็กพิการอย่างเหมาะสม เช่น การขยายเวลาสอบ เป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการคัดกรองความสามารถของเด็กพิการเพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาเด็กให้สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่เหมาะสมตามศักยภาพ ในส่วนของการประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สทศ) ยังไม่สามารถจัดทำเกณฑ์การประเมินได้สอดคล้องกับสถานศึกษาเฉพาะความพิการ และสถานศึกษาเฉพาะความพิการไม่ได้รับการนิเทศตั้งแต่เปลี่ยนการดูแลจากเขตพื้นที่เป็นสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งส่วนกลางควรนิเทศสถานศึกษาเฉพาะความพิการอย่างน้อย 1 ครั้งต่อภาคการศึกษา รวมทั้งควรมีการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานของศูนย์การศึกษาพิเศษอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องด้วย

การพัฒนาครู

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้ารับการอบรมของครู พบว่า ครูร้อยละ 85.53 เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการ โดยครูโรงเรียนสอนคนตาบอดเคยได้รับการอบรมมากที่สุด คือ ร้อยละ 90.47 รองลงมา คือครู โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 88.78 บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ

82.18 และโรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 77.33 ครูโรงเรียนโสตศึกษาได้รับการอบรมเฉลี่ยบ่อยที่สุดคือ 3.29 ครั้ง รองลงมาคือ บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ 3.02 ครั้ง (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 17 ร้อยละของครูที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการ

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	การเข้ารับการอบรม		
		ไม่เคย	เคย	จำนวนเฉลี่ย
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	20	77.33	2.21
	รัฐ	17.39	78.26	2.53
	มูลนิธิ	24.14	75.86	1.90
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	1.58	90.47	2.65
	รัฐ	0	91.67	2.50
	มูลนิธิ	2.56	89.74	2.81
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	9.27	88.78	3.29
	รัฐ	10.65	86.98	3.81
	เอกชน	2.78	97.22	2.78
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	10.92	82.18	3.02
	เขต	6.82	90.90	3.02
	จังหวัด	22.09	73.25	3.02

นอกจากนี้ ในเรื่องความเอาใจใส่ของครูและเพื่อน พบว่า นักเรียนพิการเห็นว่าครูมีความเอาใจใส่และเอื้ออาทรอย่างมาก ร้อยละ 37.03 ค่อนข้างมาก ร้อยละ 29.82 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.99 นักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์เห็นว่าครูมีความเอาใจใส่และเอื้ออาทรมากที่สุด คือร้อยละ 52.50 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.36 รองลงมา คือ โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 39.37 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.94 นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาเห็นว่าครูมีความเอาใจใส่และเอื้ออาทรปานกลาง ร้อยละ 35.26 ระดับค่อนข้างมาก ร้อยละ 27.10 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.67 (ตารางที่ 18) และนักเรียนพิการเห็นว่าเพื่อนมีความเอาใจใส่และเอื้ออาทรค่อนข้างมาก ร้อยละ 34.25 ระดับมาก ร้อยละ 33.28 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.96 นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดเห็นว่าเพื่อนมีความเอาใจใส่และเอื้ออาทรมากที่สุด ร้อยละ 38.58 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.02 รองลงมา คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 31.25 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 4.00 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 30 คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 3.86 (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 18 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเอาใจใส่ของครู

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความเอาใจใส่และเอื้ออาทร					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับ	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	52.5	38.75	7.50	0	0	4.36
	รัฐ	52.83	41.51	5.66	0	0	4.47
	มูลนิธิ	51.85	33.33	11.11	0	0	4.26
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	39.37	23.62	24.41	7.08	0.79	3.94
	รัฐ	38.77	16.33	26.53	8.16	0	3.96
	มูลนิธิ	39.74	28.20	23.08	6.41	1.28	3.93
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	19.21	27.10	35.26	15.79	1.58	3.67
	รัฐ	21.21	26.26	32.99	16.49	1.68	3.49
	เอกชน	12.05	30.12	43.37	13.25	1.20	3.85

ตารางที่ 19 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเอาใจใส่ของเพื่อน

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับความเอาใจใส่และเอื้ออาทร					คะแนนเฉลี่ย
		มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ได้รับ	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	31.25	36.25	31.25	0	0	4.00
	รัฐ	32.07	33.96	32.07	0	0	4.00
	มูลนิธิ	15.09	20.75	15.09	0	0	4.00
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	38.58	31.49	25.98	2.36	0	4.02
	รัฐ	42.86	26.53	26.53	2.04	0	4.04
	มูลนิธิ	35.89	34.61	25.64	2.56	0	4.00
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	30.00	35.00	23.16	9.47	1.58	3.86
	รัฐ	29.63	34.00	24.58	9.43	1.68	3.81
	เอกชน	31.32	38.55	18.07	9.64	1.20	3.91

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กพิการ เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอนเด็กพิการตามประเภทที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอน มีความรู้ในการผลิตสื่อ ครูที่สอนในระดับประถมหรือมัธยมควรมีความรู้ความสามารถในการสอนกลุ่มสาระต่างๆ เช่น สำเร็จการศึกษาในสาขาประถมศึกษาหรือวิชาเอกเฉพาะ ส่วนในระดับปฐมวัยอาจสำเร็จการศึกษาสาขาปฐมวัยหรือการศึกษาพิเศษ ครูที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรมีความสามารถในการใช้ภาษามือเพื่อเป็นสื่อในการสอน

ครูทั้งในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและโรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง มีการอบรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการใช้หลักสูตร การจัดทำและประเมินตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยอบรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เน้นการประชุมปฏิบัติการประมาณ 10 วันหรือหนึ่งสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง และควรมีศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนเด็กพิการมากกว่าครูในสถานศึกษาเฉพาะความพิการทำหน้าที่ให้คำแนะนำเทคนิคการสอนได้

สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษ ผู้บริหารมีความเห็นว่า ครูหรือบุคลากรของศูนย์ควรได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ ผู้ที่เรียนทางการศึกษาพิเศษยังมีความรู้ไม่เพียงพอที่จะสอนเด็กพิการประเภทต่างๆ ได้ ควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานทางวิชาการในการจัดอบรมให้บุคลากร

การบริหาร

จากการสอบถามเกี่ยวกับการเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ พบว่า ครูคิดว่าควรให้เด็กพิการเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการร้อยละ 72.96 และเห็นว่าควรเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ร้อยละ 87.48 ครูโรงเรียนโสตศึกษาเห็นว่าเด็กพิการควรเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการมากที่สุด คือ ร้อยละ 90.24 รองลงมา คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 74.67 ศูนย์การศึกษาพิเศษ ร้อยละ 58.62 โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 53.97 (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ร้อยละของครูที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้เด็กพิการเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	เรียนโรงเรียนเฉพาะความพิการ		เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการตั้งแต่ระดับ			
		ไม่เห็นด้วย	เห็นด้วย	อนุบาล	ประถม	มัธยม	อื่นๆ
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	20.00	74.67	89.28	8.93	0	1.78
	รัฐ	19.56	76.08	94.28	5.71	0	0
	มูลนิธิ	20.69	72.41	80.95	14.28	0	4.76
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	30.16	53.97	82.35	5.88	8.82	2.94
	รัฐ	12.50	79.17	78.95	5.26	15.79	0
	มูลนิธิ	41.02	38.46	86.67	6.67	0	6.67
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	7.32	90.24	90.81	2.70	1.08	5.40
	รัฐ	4.73	92.89	92.99	3.18	0.64	3.18
	เอกชน	19.44	77.78	78.57	0	3.57	17.86
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	27.59	58.62	74.51	10.78	0	14.70
	เขต	31.82	51.14	73.33	2.22	0	24.44
	จังหวัด	23.25	66.28	75.44	17.54	0	9.30

สำหรับการจัดให้มีสถานศึกษาเฉพาะความพิการในทุกจังหวัด พบว่า ครูร้อยละ 59.80 คิดว่าควรมีโรงเรียนเฉพาะความพิการในทุกจังหวัด โดยบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษเห็นว่าควรมีโรงเรียนเฉพาะความพิการในทุกจังหวัดมากที่สุด คือ ร้อยละ 75.29 รองลงมา คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์ ร้อยละ 66.67 โรงเรียนโสตศึกษา ร้อยละ 61.95 โรงเรียนสอนคนตาบอด ร้อยละ 50.79 (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ร้อยละของครูที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีโรงเรียนเฉพาะความพิการในทุกจังหวัด

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	การมีโรงเรียนเฉพาะความพิการทุกจังหวัด		อื่นๆ
		ควรมี	ไม่ควรมี	
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกายฯ)	รวม	66.67	25.33	5.33
	รัฐ	58.69	30.43	8.69
	มูลนิธิ	79.31	17.24	0
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	50.79	41.27	4.76
	รัฐ	50.00	45.83	4.17
	มูลนิธิ	51.28	38.46	5.13
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	61.95	33.66	2.93
	รัฐ	59.17	36.09	3.55
	เอกชน	75.00	22.22	0
ศูนย์การศึกษาพิเศษ	รวม	75.29	18.39	1.15
	เขต	73.86	18.18	1.14
	จังหวัด	76.74	18.60	1.16

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู มีความเห็นว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการควรเป็นรูปแบบการเรียนร่วมให้เร็วที่สุดตามศักยภาพ โดยสถานศึกษาเฉพาะความพิการมีหน้าที่เตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วม และควรมีแนวปฏิบัติของโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมที่เหมือนกันทั่วประเทศ โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมอาจเลือกรับเด็กพิการประเภทเดียวในแต่ละโรงเรียนเพื่อที่จะได้จัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ศูนย์การศึกษาพิเศษ สถาบันการศึกษาอื่นๆ โรงพยาบาล พัฒนาสังคมจังหวัด แรงงานจังหวัด เพื่อทำงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาคนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกเริ่มความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ และเขตพื้นที่ควรทำงานประสานกันมากกว่านี้

อัตราส่วนบุคลากรต่อนักเรียน 1:8 ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง สำหรับเด็กพิการซ้ำซ้อนหรือที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้จำเป็นต้องมีพี่เลี้ยง ควรเป็น 1:3/4 และที่กำหนดไว้ 1:5 ในทางปฏิบัติไม่สามารถทำได้ ปัจจุบันจะเป็นสัดส่วน 1:10 และห้องเรียน 3 ห้องต่อพี่เลี้ยง 1 คน ควรจะเป็นพี่เลี้ยง

ห้องละหนึ่งคน สำหรับครูสอนเสริม (resource) ควรมีสัดส่วนต่อนักเรียน 1:6 ไม่เกิน 2 ชั้นเรียน โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมควรมีเด็กบกพร่องทางการเห็นไม่เกิน 10 คน ห้องละไม่เกิน 3 คน และควรมีครูประจำหอพัก ไม่ควรจะเป็นเจ้าหน้าที่ โดยมีสัดส่วนครูต่อนักเรียน 1:30 ทั้งนี้ ควรจัดที่พักให้ครูในบริเวณโรงเรียน เพื่อที่จะสามารถดูแลนักเรียนได้สะดวก

งบประมาณของสถานศึกษาเฉพาะความพิการได้รับเป็นรายหัวเท่ากับโรงเรียนทั่วไป ซึ่งในทางปฏิบัติสถานศึกษาเฉพาะความพิการจำเป็นต้องมีครูและเจ้าหน้าที่ดูแลมากกว่า และจำนวนนักเรียนต่อห้องน้อยกว่า รวมทั้งต้องดูแลนักเรียนที่ไปเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปโดยพักอยู่ในหอพักของสถานศึกษาเฉพาะความพิการด้วย ซึ่งไม่ได้มีการคิดงบประมาณรายหัวจากนักเรียนกลุ่มนี้

เด็กพิการควรสามารถเลือกเรียนในสถานศึกษาแบบใดก็ได้ ตามความเหมาะสม เช่น การศึกษาในโรงเรียนทั่วไปหรือในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม สถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน เรียนที่บ้าน เป็นต้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษควรมีบทบาทหน้าที่ในการสนับสนุนครูสอนเสริม (resource) ให้แก่โรงเรียนทั่วไปหรือโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม เป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาของคนพิการและเด็กพิการ คัดกรอง ประสานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จัดหาสถานศึกษาที่เหมาะสม ติดตาม และนิเทศ รวมทั้ง พัฒนาคู่มือการศึกษาพิเศษหรือครูที่สอนเด็กพิการ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการควรมีตำแหน่งสำหรับบุคลากรอื่นๆ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูด พยาบาล เจ้าหน้าที่การเงิน ชุรการ บรรณารักษ์ เป็นต้น ไม่ควรให้ครูซึ่งมีหน้าที่สอนทำงานบริหารธุรการ นอกจากนี้ ควรพิจารณาภาระงานของครูให้ทำงานไม่เกิน 7 ชั่วโมง โดยจัดเวลาทำงานแบบยืดหยุ่น เช่น เริ่มงานเวลา 8.30 เลิกงานเวลา 16.30 เริ่มงานเวลา 13.00 เลิกงานเวลา 21.00 เป็นต้น สำหรับศูนย์การศึกษาพิเศษยังขาดบุคลากรวิชาชีพ เช่น นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด เป็นต้น

ศูนย์การศึกษาพิเศษแต่ละศูนย์มีแนวทางการดำเนินงานที่แตกต่างกัน ไม่มีคู่มือปฏิบัติงานของศูนย์เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์เป็นมาตรฐาน และสามารถประเมินคุณภาพได้ ผู้บริหารเห็นว่า ศูนย์ควรให้บริการทั้งเชิงรับและเชิงรุก มีการบูรณาการนโยบาย แผนงาน และร่วมกันปฏิบัติงานระหว่างกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน เป็นต้น

6. ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง มีความเห็นว่า นักเรียนพิการไม่ตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการที่เข้าใจว่าเรียนสำเร็จแล้วหางานทำไม่ได้ จึงน่าจะใช้เวลาไปช่วยพ่อแม่ทำงานจะดีกว่า หรือเรียนไปก็ไม่เข้าใจ นอกจากนี้ เมื่อเรียนจนสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือตอนปลายแล้วมีสถานศึกษาจำนวนน้อยที่สามารถรับคน

พิการเข้าเรียนได้ หรือสาขาวิชาที่เปิดสอนไม่ตรงกับความถนัด และความต้องการของผู้เรียน หรือรับจำนวนจำกัด ปัจจุบันสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจนที่จะรับคนพิการเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น ได้แก่ โรงเรียนอาชีวะพระมหาไถ่ รับนักเรียนในระดับอาชีวศึกษา วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล รับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับปริญญาตรีเรียนร่วมกับนักศึกษาทั่วไป เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองในโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมหรือการให้เด็กพิการเข้าเรียนร่วมตามสิทธิ และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมมักคิดว่าเด็กพิการไม่ใช่เด็กของโรงเรียน แต่เป็นเด็กนักเรียนของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ

จากการสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับเป้าหมายในการศึกษาพบว่า นักเรียนพิการมีความคาดหวังที่จะเรียนให้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.38 รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 20.49 นักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์คาดหวังที่จะเรียนให้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และปริญญาเอก ร้อยละ 21.25 นักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดคาดหวังที่จะเรียนให้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก ร้อยละ 25.19 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 22.83 นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาคาดหวังที่จะเรียนให้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 28.68 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.05 (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเป้าหมายในการศึกษา

สถานศึกษา/ศูนย์	ประเภท	ระดับการศึกษาที่คาดหวังจะศึกษา							
		ม. ๓	ม. ๖	ปวช.	ปวส.	อนุปริญญา	ป. ตรี	ป. โท	ป. เอก
โรงเรียนศรีสังวาลย์ (บกพร่องทางร่างกาย)	รวม	8.75	16.25	7.50	11.25	2.50	21.25	11.25	21.25
	รัฐ	11.32	16.98	5.66	13.21	3.77	22.64	13.21	13.21
	มูลนิธิ	3.70	14.81	11.11	7.42	0	18.52	7.42	37.04
โรงเรียนสอนคนตาบอด	รวม	8.66	16.53	1.57	4.72	3.15	22.83	11.02	25.19
	รัฐ	12.24	18.37	2.04	4.08	2.04	22.45	10.20	22.45
	มูลนิธิ	6.41	15.38	1.28	5.13	3.85	23.07	11.54	26.92
โรงเรียนโสตศึกษา	รวม	10.53	28.68	3.95	8.68	4.21	26.05	2.37	0.79
	รัฐ	8.08	24.20	3.70	9.76	3.70	28.28	2.36	1.01
	เอกชน	19.28	44.58	4.82	4.82	6.02	18.07	2.41	0

จากการสัมภาษณ์ครูและผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มักยังมีทัศนคติว่าคนพิการไม่สามารถเรียนได้ หรือบางคนจะให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปก่อน เมื่อเห็นว่าอายุมากแล้วยังอ่านเขียนไม่ได้ จึงส่งเข้าเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเตรียมความพร้อมตั้งแต่เด็ก และเมื่อนำเด็กมาเข้าเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการซึ่งเป็นโรงเรียนประจำแล้ว มักจะไม่ใส่ใจดูแลเด็ก โดยถือว่าเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความ

บทพร้อมทางการได้ยินซึ่งผู้ปกครองไม่สามารถสื่อสารกับเด็กได้อย่างเข้าใจ บางครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจไม่มีเวลาเอาใจใส่ หรือบางครอบครัวที่มีความพร้อม แต่มักจะเอาใจเด็ก ทำให้กลายเป็นคนเอาแต่ใจ ผู้ปกครองที่มารับบริการที่ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เพียงพอ หรือไม่มีเวลาในการกระตุ้นพัฒนาการเด็กที่บ้าน

เด็กพิการส่วนมากมักจะมีปัญหาสุขภาพ เช่น แผลกดทับ โรคกระดูก โรคหัวใจ โรคที่เกี่ยวข้องกับการมองเห็น และการได้ยิน เป็นต้น ทำให้สถานศึกษาต้องพาไปโรงพยาบาลเป็นประจำ แต่สถานที่ตั้งของสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนมากจะอยู่ห่างจากโรงพยาบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ เช่น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา สถาบันพัฒนาการเด็กฯ เป็นต้น ทำให้เกิดความลำบาก และใช้เวลาในการเดินทางนานส่งผลให้การมารับบริการ หรือเวลาเข้าเรียนของนักเรียนลดลงและครูไม่สามารถเข้าสอนตามตารางเวลาได้ หากนักเรียนจำเป็นต้องพักรักษาในโรงพยาบาลนาน ผู้ปกครองมีความลำบากในการเดินทาง เพราะสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษมักจะไม่อยู่ในเขตที่ผู้ปกครองอาศัยอยู่หรือบางกรณีอยู่คนละจังหวัด แต่สถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษจะพานักเรียนเข้ารับรักษาในโรงพยาบาลที่อยู่ในจังหวัดที่สถานศึกษาหรือศูนย์การศึกษาพิเศษตั้งอยู่ รัฐจึงควรดูแลระบบพื้นฐานสำหรับคนพิการและครอบครัว เช่น สาธารณูปโภค เป็นต้น

อัตรากำลังของครูในสถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษมีไม่เพียงพอ จึงมีตำแหน่งครูซึ่งเป็นอัตราจ้าง เมื่อทำงานได้รับการอบรมเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการ และเข้ากับเด็กได้แล้ว ก็มักจะย้ายไปบรรจุที่อื่นที่เป็นอัตราประจำ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน และการพัฒนาเด็กไม่ต่อเนื่อง

ครูยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของแต่ละแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล หรือไม่ทราบว่าเด็กต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องใด ทำให้ไม่สามารถจัดทำแผนได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ครูบางคนยังมีความเข้าใจผิดว่าการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลติดต่อกันสามปี จะต้องมีใบรับรองแพทย์ ซึ่งในจังหวัดมีแพทย์คนเดียวทำให้ดำเนินการไม่ทันและเกิดความยุ่งยาก

การส่งต่อเด็กพิการให้โรงเรียนเรียนร่วมมักไม่ได้รับความร่วมมือ เพราะโรงเรียนเกรงว่าจะกระทบกับตัวชี้วัดของการประกันคุณภาพการศึกษา และบุคลากรที่ไปให้บริการเด็กที่โรงพยาบาลมักจะถูกเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลให้ทำงานอื่น นอกเหนือจากที่แพทย์สั่งด้วย

บทบาทหน้าที่และภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษาและศูนย์การศึกษาประจำจังหวัดไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน นอกจากนี้ การกำหนดให้ศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ครุสภาสามารถเป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนได้ อาจส่งผลกระทบต่อบทบาทหน้าที่ตามโครงสร้างการบริหาร และภารกิจหลักของแต่ละศูนย์การศึกษาพิเศษ

7. สรุปผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

7.1 นโยบายและการบริหารจัดการ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ เป็นต้นมา และรัฐได้คำนึงถึงสิทธิของคนพิการเพื่อให้ได้รับบริการทางการศึกษา โดยมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ คือ รัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางสิทธิ โอกาส การมีส่วนร่วมเท่าเทียมกับคนทั่วไป การไม่เลือกปฏิบัติ มีพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ทำให้เด็กพิการสามารถเลือกรับบริการทางการศึกษา ซึ่งหมายความว่าเด็กพิการสามารถเลือกเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ตามความสามารถ กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ และมีการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศทางด้านการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ได้แก่ การกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เด็กพิการสามารถเรียนถึงระดับอุดมศึกษาโดยไม่เสียค่าเล่าเรียน

ในด้านระบบการบริหารจัดการ ได้มีการจัดทำโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยคณะกรรมการพัฒนาระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ที่ควรจัดตั้งและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงาน ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษแห่งชาติ (ปัจจุบันคือ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ) ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ศูนย์การศึกษาเพื่อคนพิการเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาเฉพาะความพิการ และการจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วม แต่ในปี พ.ศ. 2546 ได้มีการปฏิรูประบบราชการและปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ ทำให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและบทบาทหน้าที่เปลี่ยนไปจากโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการที่จัดทำไว้เดิม หน่วยงานด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ได้แก่ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด การศึกษานอกโรงเรียน นอกจากนี้ ได้มีการประกาศให้ศูนย์การศึกษาพิเศษที่มีคุณสมบัติตามที่ครุสภา กำหนดสามารถเป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอนได้

7.2 การจัดการเรียนการสอน

เด็กพิการสามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการหรือสถานศึกษาทั่วไปที่มีความพร้อมที่จะรับเด็กพิการเข้าเรียนร่วม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสามารถและศักยภาพของเด็ก โดยสถานศึกษาเฉพาะความพิการจะจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลาง และเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อเข้าสู่สถานศึกษาทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม และบางสถานศึกษามีการสอนเน้นด้านอาชีพ ส่วนสถานศึกษาเฉพาะความพิการที่บริการเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีหลักสูตรหรือคู่มือเฉพาะเพื่อให้ครูใช้ในการสอน อย่างไรก็ตาม ครูในสถานศึกษาเฉพาะความพิการไม่สามารถสอน

เนื้อหาได้ครบตามหลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากต้องเพิ่มรายวิชาใหม่และใช้เวลาในการเรียนรู้หรือทำแบบฝึกให้สอดคล้องกับศักยภาพของเด็กพิการแต่ละประเภทและระดับความพิการ ซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะดำเนินการเองอย่างอิสระ สำหรับการเรียนการสอนซึ่งกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ยังมีสถานศึกษาหลายแห่งที่ไม่เข้าใจหลักการ และไม่ได้ดำเนินการจัดทำอย่างถูกต้อง ทั้งยังรู้สึกว่าเป็นเรื่องซ้ำซ้อนกับการทำแผนการสอน เพิ่มภาระงานครู สถานศึกษาทั่วไปที่ให้โอกาสเด็กพิการเข้าเรียนร่วมมีจำนวนไม่มาก โดยการจัดการเรียนร่วมมีทั้งเรียนในชั้นปกติเหมือนเด็กทั่วไป และการจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป

การสอนของครูยังเน้นเรื่องการบรรยายและการสาธิต แม้ครูจะใช้สื่อในการสอน แต่ยังเป็นสื่อพื้นฐานมากกว่า ส่วนสื่อที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ หรือที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้ยังมีน้อย สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินยังมีปัญหาในการสื่อสารของครูเพื่อสอนให้เด็กมีความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากครูไม่สามารถใช้ภาษามือได้นอกจากนี้ ครูยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนคละชั้น แม้ครูจะใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามความเหมาะสมกับศักยภาพในการสื่อสารและการแสดงออกของผู้เรียน แต่ก็ยังเน้นการสอบข้อเขียน และครูมีความเห็นว่าควรมีเกณฑ์มาตรฐานการประเมินเด็กพิการ ควรมีการให้เด็กตกชั้น ครูไม่ได้รับการนิเทศการเรียนการสอนจากศึกษานิเทศหรือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

7.3 ทรัพยากรและปัจจัยเกื้อหนุน

งบประมาณของสถานศึกษาเฉพาะความพิการได้รับเป็นรายหัวเช่นเดียวกับสถานศึกษาทั่วไป ซึ่งสัดส่วนนักเรียนต่อห้องและจำนวนครูน้อยกว่า ในขณะที่การบริหารจัดการต้องดำเนินการเช่นเดียวกับสถานศึกษาทั่วไป รวมทั้งต้องดูแลเด็กที่เรียนในโรงเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วมและมาพักที่หอพักของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ทำให้งบประมาณไม่เพียงพอ สถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษยังมีบุคลากรทางการศึกษา นักวิชาชีพ ไม่เพียงพอ และครูต้องปฏิบัติงานบริหารทั่วไปและงานธุรการควบคู่ไปกับภาระงานสอนด้วย สถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษมีหน้าที่จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร และส่งเสริมให้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน แต่ในทางปฏิบัติพบว่า บุคลากรไม่ค่อยได้รับการอบรมในเรื่องที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กพิการและการผลิตสื่อ การอบรมไม่ต่อเนื่องและทั่วถึง ไม่ได้มีการติดตามผลการอบรมว่ามีการนำไปใช้ได้ผลเป็นอย่างไร ไม่ปรากฏผลงานวิจัยด้านการเรียนการสอนที่จะสามารถเผยแพร่ให้บุคลากรด้านการศึกษานำไปใช้

สื่อการสอน หนังสือเรียนสำหรับเด็กพิการมีน้อย และครูไม่มีความรู้เพียงพอในการผลิตสื่อหรือไม่มีเครื่องมือในการผลิตสื่อ ห้องสมุดสำหรับเด็กในสถานศึกษาเฉพาะความพิการยังไม่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการจัดหาหนังสือที่เหมาะสมและเพียงพอ แม้จะมีการให้บริการยืมสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ แต่ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการแก่เด็กและผู้ปกครอง สถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษจัดให้มีบริการให้คำแนะนำ หรือให้คำปรึกษาแก่เด็กและ

ผู้ปกครองแต่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน สัดส่วนของครูพี่เลี้ยง ครูสอนเสริม (resource) ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ และยังมีไม่เพียงพอ

7.4 ประเด็นอื่นๆ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ในเขตนอกเมืองยังมีทัศนคติว่าเด็กพิการไม่สามารถเรียนได้และเด็กพิการยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญหรือประโยชน์ของการศึกษา แต่มีความอยากเรียนให้ถึงระดับปริญญาตรีเหมือนเด็กทั่วไป ยกเว้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ส่วนมากอยากเรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ สถานศึกษาในระดับอาชีวะและอุดมศึกษาที่รับเด็กพิการมีจำนวนน้อยและไม่สามารถรับเด็กพิการได้อย่างเพียงพอ

สถานศึกษาเฉพาะความพิการและศูนย์การศึกษาพิเศษมักตั้งอยู่ไกลจากที่พักของเด็กพิการหรือคนละจังหวัด ทำให้มีความลำบากในการเดินทางไปรับบริการ และเด็กพิการส่วนมากมักจะมีปัญหาสุขภาพ สถานศึกษาต้องพาไปสถานพยาบาลเป็นประจำ ทำให้ครูและนักเรียนต้องขาดเรียนหรือขาดสอนอย่างน้อยหนึ่งวัน

บทที่ 5

สภาพการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศ

ในสังคมปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิของคนพิการได้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น ส่งผลให้หลายประเทศมีการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้คนพิการได้ใช้สิทธิของตนเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ในสังคม การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งเด็กพิการควรจะได้มีโอกาสได้รับการศึกษาให้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ โดยแต่ละประเทศจะมีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ในที่นี้จะนำเสนอภาพรวมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฝรั่งเศส ดังนี้

1. การศึกษาของเด็กพิการในประเทศสหรัฐอเมริกา

ข้อมูลจากการสำรวจเด็กพิการในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกระทรวงศึกษาธิการพบว่าในช่วงปีการศึกษา 1993-1994 มีเด็กพิการที่ได้รับบริการการศึกษาพิเศษจากกระทรวงศึกษาธิการประมาณ 5.3 ล้านคน หรือกล่าวได้ว่าประมาณร้อยละ 12.2 ของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียนทั่วประเทศได้รับการวินิจฉัยว่ามีความพิการประเภทใดประเภทหนึ่ง ในจำนวนนี้เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี 582,000 คน ซึ่งอยู่ในชั้นเตรียมก่อนวัยเรียน และ 4.7 ล้านคนมีอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไปที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ในจำนวนนักเรียนพิการ 4.7 ล้านคนนี้ กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.2) หรือประมาณ 2.4 ล้านคน ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ รองลงมาคือร้อยละ 21.2 หรือ 1 ล้านคน เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ร้อยละ 11.3 หรือ 536,000 คน เด็กที่มีความบกพร่องทางอารมณ์อย่างรุนแรงร้อยละ 8.7 หรือ 413,000 คน ส่วนที่เหลือได้แก่ เด็กพิการซ้อน (108,000 คน) เด็กที่มีปัญหาสุขภาพ (82,000 คน) เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (63,000 คน) เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น (24,000 คน) และเด็กหูหนวก-ตาบอด (1,000 คน) (Kayne, 1997)

การจัดแบ่งกลุ่มประเภทความพิการมีความแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ รวมทั้งการเรียกชื่อความพิการเองก็มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการหรือความนิยมของคนพิการ ผู้ปกครองหรือคนที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้จัดกลุ่มเด็กพิการตามความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการบริการการศึกษาพิเศษออกเป็น 14 กลุ่มได้แก่

1. กลุ่มอาการออทิสติก (Autism spectrum disorders)
2. หูหนวก-ตาบอด (Deaf-blindness)

3. หูหนวก (Deafness)
4. พัฒนาการล่าช้า (Developmental delay)
5. บกพร่องทางอารมณ์ (Emotional disturbance)
6. บกพร่องทางการได้ยิน (Hearing impairment)
7. ปัญญาอ่อน (Mental retardation)
8. พิการซ้อน (Multiple disabilities)
9. บกพร่องทางร่างกาย (Orthopedic impairment)
10. บกพร่องทางสุขภาพด้านอื่น ๆ (Other health impairment)
11. ปัญหาทางการเรียนรู้ (Specific learning disability)
12. บกพร่องด้านการพูดหรือภาษา (Speech or language impairment)
13. สมองได้รับบาดเจ็บหรือการกระทบกระเทือน (Traumatic brain injury)
14. บกพร่องทางการเห็นรวมทั้งตาบอด (Visual impairment including blindness)

อย่างไรก็ตาม มีการโต้แย้งเรื่องการจัดกลุ่มความพิการของรัฐบาลกลาง เนื่องจากคำบางคำเป็นคำที่ให้ความรู้สึกทางลบและกลุ่มความพิการบางประเภทมีความคล้ายคลึงกันและสามารถจัดรวมเป็นกลุ่มเดียวกันได้ เช่น กลุ่มคนหูหนวกและกลุ่มคนบกพร่องทางการได้ยิน ดังนั้น จึงมีการเสนอให้จัดกลุ่มความพิการ โดยแบ่งตามอุบัติการณ์ที่พบ เช่น กลุ่มที่มีอุบัติการณ์สูง (high incidence disability) และ กลุ่มที่มีอุบัติการณ์ต่ำ (low incidence disability) ซึ่งการจัดกลุ่มความพิการในลักษณะนี้มีการนำไปใช้มากในวงการการศึกษา การแบ่งกลุ่มความพิการตามอัตราอุบัติการณ์ สามารถแบ่งคนพิการได้ดังนี้ (Smith, 2007)

1. กลุ่มที่มีอุบัติการณ์สูง (high incidence disability) ได้แก่ เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กบกพร่องด้านการพูดหรือภาษา บกพร่องทางสติปัญญา (หรือปัญญาอ่อน) และเด็กที่บกพร่องทางอารมณ์ (หรือบกพร่องทางพฤติกรรม)

2. กลุ่มที่พบไม่มากนัก (low incidence disability) ได้แก่ คนพิการซ้อน คนหูหนวก คนบกพร่องทางการได้ยิน คนบกพร่องทางร่างกาย คนบกพร่องทางสุขภาพด้านอื่นๆ คนบกพร่องทางการเห็น รวมทั้งตาบอด กลุ่มอาการออทิสติก หูหนวก-ตาบอด สมองได้รับการกระทบกระเทือน และ พัฒนาการล่าช้า

ความเป็นมาของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศสหรัฐอเมริกา

การจัดการศึกษาเด็กพิการในประเทศสหรัฐอเมริกาได้รับอิทธิพลจากประเทศในยุโรปในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 โดยชาวฝรั่งเศสชื่อ Edouard Segin ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ Jean-Marc-Gaspard Itard ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่งการศึกษาพิเศษ” ได้เดินทางมาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและได้เริ่มต้นให้การศึกษแก่เด็กพิการ (Smith, 2007) ในช่วงนี้ ได้เริ่มมีการจัดการศึกษาให้กับคนหูหนวก

โดย โทมัส ฮอบกินส์ กัดลาเต้ได้เดินทางไปทวีปยุโรปเพื่อศึกษาวิธีการสอนในประเทศต่าง ๆ และได้สนใจวิธีการสอนด้วยการใช้มือของประเทศฝรั่งเศส เขาจึงเชิญครูหนูนวทชาวฝรั่งเศสชื่อ Laurent Clerc กลับมาที่ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยและได้ก่อตั้งโรงเรียนสอนคนหูหนวกขึ้นที่เมือง ฮาร์ตฟอร์ด รัฐคอนเนตทิคัต ใน ค.ศ. 1817 และ Samuel Gridley Howe เริ่มต้นจัดการศึกษาให้กับเด็กตาบอดที่แคว้นนิวอิงแลนด์ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน (Pollard และคณะ, 2000)

นับตั้งแต่เริ่มมีการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงในระบบและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรื่อยมา ในช่วงเริ่มต้น แนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการคือ การสอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ เช่น โรงเรียนสอนคนหูหนวก โรงเรียนสอนคนที่มีความบกพร่องทางการเห็น และโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นต้น ต่อมาในช่วงทศวรรษ 1970 เมื่อมีกฎหมายด้านคนพิการ แนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเริ่มเปลี่ยนเป็นแนวคิดเรื่องการเรียนรู้รวมมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการจะมีมานานกว่า 200 ปีแล้วก็ตาม แต่โอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการก็ยังมีจำกัดอยู่มาก ปีค.ศ. 1948 เด็กพิการเพียงร้อยละ 12 เท่านั้นที่ได้รับการศึกษาพิเศษ (Ballard, Ramirez, & Weintraub, 1982 อ้างใน Smith, 2007) และค.ศ. 1962 มีเพียง 16 รัฐเท่านั้นที่มีกฎหมายที่บังคับให้โรงเรียนต้องรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รัฐส่วนใหญ่แม้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับน้อยก็ยังไม่ได้รับโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียน จึงเป็นเรื่องปกติที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับมากจะถูกปฏิเสธไม่ให้เข้าเรียนในโรงเรียน (Roos, 1970 อ้างใน Smith, 2007) จนกระทั่งในช่วงทศวรรษ 1970 จึงได้มีกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับคนพิการจึงทำให้โอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของเด็กพิการ

กฎหมายฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการคือ กฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ (Rehabilitation Act , Section 504) ซึ่งเป็นกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติโดยเหตุจากความพิการ กฎหมายนี้บังคับใช้สำหรับทุกหน่วยงานหรือโครงการ/กิจกรรมใดก็ตามที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ภายใต้กฎหมาย section 504 นี้ กำหนดให้นักเรียนที่มีความพิการจะต้องได้รับการจัดสภาพแวดล้อมและบริการที่เหมาะสม (accommodation and services) ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการเรียนหรือกิจกรรมในโรงเรียนเพื่อให้สามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้ กฎหมายนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการมีกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการอีกหลายฉบับได้แก่

- กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกคน ค.ศ.1975 (Education for All Handicapped Children – EHA) เป็นกฎหมายที่เน้นเรื่องการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ โดยเน้นเรื่องการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและให้เปล่าภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด

- กฎหมายการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ค.ศ. 1990 (Individual with Disabilities Education Act – IDEA) กฎหมายนี้เป็นกฎหมายที่ปรับปรุงมาจากกฎหมาย EHA โดยมีการเปลี่ยนคำที่ใช้เรียกเด็กพิการและได้เพิ่มเติมเรื่องการจัดทำแผนช่วงการเปลี่ยนผ่าน (Individuals Transition plans – ITPs) และเพิ่มประเภทความพิการคือ ออทิสติกและสมองกระทบกระเทือน กฎหมาย IDEA นี้ได้มีการปรับปรุงอีก 2 ครั้ง คือ ในปี 1997 ได้เพิ่มความพิการทางด้านสมาธิสั้นและไม่อยู่นิ่ง (Attention Deficit Hyperactivity Disorder-ADHD) เข้ามาอยู่ในกลุ่มความบกพร่องทางด้านสุขภาพอื่นๆ และให้มีการประเมินระบบกลไกด้านพฤติกรรมและแผนป้องกันด้านพฤติกรรม ปรับให้ ITP เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ IEP การปรับปรุงครั้งสุดท้ายคือ ค.ศ. 2004 กำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษจะต้องมีคุณสมบัติสูง และกำหนดให้เด็กพิการทุกคนเข้าร่วมในการทดสอบที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมหรือการทดสอบอื่นๆ ซึ่งจัดโดยรัฐหรือเขตเป็นประจำทุกปี
- กฎหมายคนพิการชาวอเมริกัน ค.ศ. 1990 (American with Disabilities Act – ADA) เป็นกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติในทุกด้านทั้งด้านอาชีพ การศึกษา การขนส่ง การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่สาธารณะ และการโทรคมนาคม
- กฎหมายการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Education-ESEA) หรือที่เรียกว่า No Child Left Behind of Act of 2001 –NCLB กำหนดให้รัฐและเขตการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลนักเรียนในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการทุกคน ไม่เว้นแม้แต่เด็กพิการหรือเด็กด้อยโอกาส และให้ทางเลือกแก่ผู้ปกครองในการย้ายนักเรียนไปเรียนในโรงเรียนอื่นในเขตการศึกษาเดียวกันได้ หากโรงเรียนเดิมไม่ผ่านมาตรฐานที่รัฐกำหนด 2 ปีการศึกษาติดต่อกัน โดยโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดรถบริการรับ-ส่งนักเรียนไปโรงเรียนใหม่ และนักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำมีสิทธิได้เข้าโครงการเสริมด้านวิชาการหากโรงเรียนที่ศึกษาอยู่ไม่ผ่านมาตรฐานของรัฐอย่างน้อย 3 ปี และผู้ปกครองอาจขอย้ายได้หากเห็นว่าโรงเรียนเดิมไม่ปลอดภัย (ชนิตา, 2548) มีการจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าร่วมในการทดสอบของรัฐและเขต ซึ่งรวมถึงเด็กพิการด้วย เพื่อให้เด็กพิการมีมาตรฐานที่สูงขึ้นและการณรงค์ให้นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการอ่านและคณิตศาสตร์ภายในปี 2012 ทำให้เด็กพิการได้ใช้โปรแกรมและนวัตกรรมพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถเข้าถึงหลักสูตรการศึกษาทั่วไป การได้เรียนกับครูที่มีคุณภาพสูง การประเมินการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (Gargiulo, 2009)

กฎหมายด้านการศึกษาสำหรับคนพิการที่เรียกว่า Individuals with Disabilities Education Act (IDEA) ประกาศใช้เมื่อปี 1997 มีหลายส่วนครอบคลุมตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง 21 ปี ในส่วน C (Part C) ของกฎหมายนี้ระบุว่า รัฐต้องจัดให้มีบริการฟื้นฟูสมรรถภาพระยะแรกเริ่ม (Early

Intervention Services) ให้เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 2 ปี หรือไม่เกิน 3 ปี โดยจะต้องให้ครอบครัวมีส่วนร่วมที่สำคัญในการจัดทำแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพ (Individualized Family Service Plan – IFSP) ด้วย รัฐบาลกลางจัดสรรงบประมาณให้ในลักษณะการสนับสนุนร่วมกับงบประมาณของแต่ละมลรัฐ และผู้ปกครองอาจต้องจ่ายค่าบริการบางรายการบ้างหากอยู่ในฐานะที่สามารถจ่ายได้หน่วยงานที่ให้บริการมีความแตกต่างกันในแต่ละรัฐโดยอาจเป็นการให้บริการโดยหน่วยงานของรัฐเองหรือให้เอกชนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้านการบริการเป็นผู้ให้บริการ โดยรัฐสนับสนุนค่าใช้จ่ายก็ได้ แต่ละรัฐจะมีหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยบริการ ซึ่งมักอยู่ในกระทรวงหรือหน่วยงานด้านการศึกษา หรือบางรัฐอาจขึ้นอยู่กับกระทรวงด้านสาธารณสุขแล้วแต่การกำหนดของผู้ว่าราชการรัฐ (The Arc of the United States, 2003)

ประเภทของบริการที่จัดให้อาจแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ โดยอาจมีทีมนักวิชาชีพด้านต่างๆ เช่น ครูการศึกษาพิเศษ นักแก้ไขการพูด นักโสตสัมผัสวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ พยาบาล นักโภชนาการ นักครอบครัวบำบัด ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกทักษะการทำควมคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility Specialist) และกุมารแพทย์ เป็นต้น ประเภทของการบริการต้องขึ้นอยู่กับผลการประเมินความต้องการจำเป็นของเด็กพิจารณาตามแผนการฟื้นฟูสมรรถภาพรายบุคคล โดยต้องพยายามให้จัดบริการในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับเด็กมากที่สุด (natural environments) เช่น ที่บ้านหรือในชุมชนที่เด็กอาศัย ประเภทการบริการมีหลากหลายขึ้นอยู่กับการประเมิน ได้แก่ การให้ความรู้แก่ครอบครัว การให้คำปรึกษาและการเยี่ยมบ้าน อรรถบำบัด การตรวจและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการได้ยิน กิจกรรมบำบัด กายภาพบำบัด การบำบัดทางด้านจิตใจ การบริการด้านสุขภาพต่างๆ ที่จำเป็น การให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ การให้บริการเกี่ยวกับอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ตลอดจนการจัดการเกี่ยวกับการเดินทางเพื่อมารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ผู้ว่าการของแต่ละมลรัฐมีหน้าที่ในการกำหนดว่า หน่วยงานใดคือหน่วยงานหลักที่ต้องรับผิดชอบการจัดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพระยะแรกเริ่ม ซึ่งในบางรัฐอาจเป็นหน่วยงานของรัฐด้านการศึกษา ในขณะที่บางรัฐอาจเป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ หรือ ด้านสุขภาพ หรือ ด้านบริการสังคมก็ได้ (Chapman, 2005) นอกจากนี้ ผู้ว่าการรัฐยังมีหน้าที่กำกับดูแลระบบการให้บริการและหน่วยบริการให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ประเมินประสิทธิภาพของระบบการให้บริการภายในรัฐ โดยมีการตั้งคณะกรรมการกำกับดูแล (Council) ซึ่งต้องประกอบด้วยกลุ่มผู้ปกครองเด็กพิการไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด นอกจากจากจัดบริการต่างๆ แล้ว แต่ละรัฐยังมีหน้าที่ต้องให้มีโครงการสร้างความตระหนักแก่สาธารณะ (public awareness program) ซึ่งรวมถึงการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งบริการต่างๆ ที่มีด้วย (Palmer, 2004)

สำหรับเด็กพิการอายุตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จนถึง 21 ปี กฎหมายด้านการศึกษานี้ (IDEA , Part B, section 619) ยังกำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 3 ปีขึ้นไปอย่างเหมาะสมโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย (Free and Appropriate Public Education – FAPE) อีกด้วย การจัดการศึกษาที่เหมาะสมนี้ จะต้องจัดให้ในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (least restrictive environment – LRE) ซึ่งหมายความว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องพยายามอย่างเต็มที่ในการจัดการศึกษาให้เด็กพิการตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงวัยเรียนให้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป โดยกำหนดให้โรงเรียนต้องจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program – IEP) ซึ่งต้องมีการประเมินเด็กและต้องให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนด้วยเช่นเดียวกับการจัดทำแผนการดูแลของครอบครัว (Individualized Family Service Plan- IFSP) ในเด็กเล็ก เพื่อให้สามารถจัดวิธีการเรียนการสอน ครู และสื่อ อุปกรณ์เพื่อการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิการให้มากที่สุด

กฎหมาย IDEA นี้ครอบคลุมเฉพาะเด็กและเยาวชนในเรื่องการศึกษาเท่านั้น แต่กฎหมาย Rehabilitation Act, 1973 และ ADA 1990 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพด้วย (vocational rehabilitation services) จึงเกิดระบบการบริการเพื่อเชื่อมต่อระหว่างการศึกษา และการประกอบอาชีพซึ่งเรียกว่า “transitional services” ซึ่งเป็นระบบบริการที่คาบเกี่ยวภายใต้กฎหมายทั้งสองฉบับ

การจัดการศึกษาพิเศษ

ความหมายของ การจัดการศึกษาพิเศษ ตามที่ระบุไว้ในกฎหมาย IDEA หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการพิเศษเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กพิการแต่ละคน โดยครอบคลุมตั้งแต่เด็กเล็ก เด็กก่อนวัยเรียน เด็กประถม จนถึงเด็กมัธยม และในบางกรณีอาจครอบคลุมจนถึงอายุ 21 ปี การจัดการศึกษาพิเศษเป็นวิธีการไม่ใช่สถานที่ การจัดการศึกษาพิเศษนี้สามารถจัดได้ในทุกสถานที่ไม่ว่าจะเป็นในห้องเรียนในโรงเรียนทั่วไป โรงพยาบาล บ้าน หรือในสถานที่อื่นๆ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนในวิชาพลศึกษา (Chapman, 2005)

กฎหมาย IDEA กำหนดให้โรงเรียนต้องจัดการศึกษาพิเศษด้วยวิธีการต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กพิการแต่ละคน เช่น การปรับเนื้อหา วิธีการสอน โดยให้ระบุไว้ในแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) กฎหมายนี้ไม่ส่งเสริมให้ส่งเด็กพิการเข้าในสถานที่เฉพาะเพื่อให้ได้รับการศึกษาพิเศษ เช่น ในโรงเรียน สถานสงเคราะห์ หรือบ้าน นอกจากเด็กพิการที่มีข้อจำกัดจนไม่สามารถได้รับการศึกษาพิเศษในโรงเรียนทั่วไปเท่านั้น เช่น เด็กที่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังจนต้องรักษาตัวอยู่โรงพยาบาล กฎหมายกำหนดให้โรงเรียนยังต้องจัดการศึกษาให้กับเด็กเหล่านี้แม้ว่าเด็กจะอยู่ในโรงพยาบาลก็ตาม (Chapman, 2005)

วัตถุประสงค์ของการศึกษาพิเศษ คือการทำให้เด็กพิการทุกคนได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาศักยภาพของตนให้มากที่สุดจนกระทั่งถึงวัยผู้ใหญ่ สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่ โดยการได้รับการจ้างงานและดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ การเรียนร่วมแบบที่เรียนในห้องเรียน

ทั่วไปและใช้หลักสูตรทั่วไปไม่ได้เป็นเป้าหมายของการศึกษาพิเศษ เด็กพิการส่วนมากคิดว่าเป็นวิธีการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาพิเศษ อย่างไรก็ตาม การจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาพิเศษได้จะต้องมีหลักสูตรที่หลากหลายหรือการสอนแบบใกล้ชิด ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นในการเรียนในโปรแกรมทั่วไป (Kavale & Mostert, 2003 อ้างใน Smith, 2007)

คุณสมบัติของเด็กพิการที่จะได้รับสิทธิตามกฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (IDEA)

กฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (IDEA) กำหนดคุณสมบัติของเด็กพิการที่จะมีสิทธิได้รับบริการการศึกษาพิเศษที่เหมาะสมโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายได้แก่ เด็กที่มีภาวะความบกพร่องหรือความพิการตามที่กำหนดและมีความต้องการจำเป็นที่จะต้องได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษอันเนื่องมาจากการมีภาวะดังกล่าว ภาวะความพิการหรือความบกพร่องที่กำหนดคือ ปัญญาอ่อน บกพร่องทางการได้ยิน บกพร่องทางการพูดหรือภาษา บกพร่องทางการเห็น บกพร่องทางอารมณ์อย่างรุนแรง บกพร่องทางร่างกาย ออทิสซึม บกพร่องทางการเรียนรู้ หรือมีภาวะทางสุขภาพ ดังนั้นแม้ว่าเด็กจะมีภาวะที่อาจเข้าข่ายความพิการแต่หากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการบริการการศึกษาพิเศษก็ไม่เข้าข่ายที่จะได้รับสิทธิทางการศึกษาพิเศษตามกฎหมายนี้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเด็กอาจมีคุณสมบัติที่ไม่เข้าข่ายตามกฎหมาย IDEA นี้ ก็อาจเข้าข่ายได้รับสิทธิตามกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ section 504 ได้

การได้รับสิทธิตามกฎหมาย IDEA นี้ เด็กจะสามารถได้รับจนถึงอายุ 21 ปี หรือเมื่อเด็กจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วแม้ว่าจะอายุยังไม่ถึง 21 ปีก็ตาม เมื่อเด็กพ้นจากโรงเรียนเข้าสู่สถาบันอุดมศึกษาหรือการทำงาน สิทธิตามกฎหมาย IDEA จะหมดไป แต่จะได้รับสิทธิและความคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการอื่น เช่น กฎหมายคนพิการชาวอเมริกัน (ADA) และกฎหมายการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ section 504 เป็นต้น

กระบวนการในการเข้าสู่สิทธิตามกฎหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (IDEA)

การที่เด็กพิการจะได้รับสิทธิทางการศึกษาต่างๆ เริ่มต้นจากกระบวนการประเมิน (Evaluation) เพื่อตัดสินว่าเด็กเข้าข่ายตามกฎหมายหรือไม่ เมื่อผลการประเมินพบว่าเด็กมีคุณสมบัติตามกฎหมายแล้ว กระบวนการต่อไปคือ การพิจารณาตัดสินว่าเด็กจะต้องอยู่ในโปรแกรมการศึกษาพิเศษและการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) โดยมีคณะกรรมการจัดทำแผนฯ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ครูในชั้นเรียนปกติอย่างน้อย 1 คน ครูการศึกษาพิเศษ ผู้แทนศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่น นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับความพิการนั้น เช่น นักจิตวิทยาโรงเรียน นักโสตสัมผัสวิทยา นักแก้ไขการพูด เป็นต้น

องค์ประกอบของแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้แก่ สภาพความพิการที่มีผลต่อการศึกษา สมรรถนะด้านการศึกษาของเด็ก ข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอน การสอบ อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่างๆ ให้น้อยที่สุดเพื่อให้สามารถเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้มาก

ที่สุด ตลอดจนระบุเหตุผล กิจกรรมที่เด็กพิการจะไม่เข้าร่วมกับเด็กนักเรียนทั่วไปในกรณีที่เป็น เป้าหมายของการเรียนในแต่ละปี (Annual academic and functional goals) และเมื่อเด็กนักเรียนอายุถึง 16 ปี แผนการสอนเฉพาะบุคคลจะต้องเพิ่มเป้าหมายหลังจากจบมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งอาจเป็นการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา การทำงาน หรือการดำรงชีวิตอิสระในชุมชน และแผนบริการช่วง เปลี่ยนผ่าน (Transition Services) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเริ่มต้นจากการประเมินเพื่อตัดสินว่าเด็กมีคุณสมบัติที่จะได้รับสิทธิการบริการการศึกษาพิเศษตามกฎหมาย IDEA หรือไม่ โดยกฎหมายกำหนดให้ เป็นหน้าที่ของศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่น (The School District) มีหน้าที่ในการค้นหาและทำการ ประเมินเด็กพิการที่อาศัยในพื้นที่ ไม่ว่าจะเด็กเหล่านั้นจะอยู่ในสถานที่ใด หรือเป็นเด็กไร้บ้านก็ตาม ในกระบวนการประเมินเริ่มต้นนี้ ศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นมีหน้าที่จัดหาแพทย์หรือนักวิชาชีพที่ เกี่ยวข้องเพื่อทำการประเมินความพิการและความต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็ก การประเมินนี้ จะต้องกระทำภายใน 60 วันนับตั้งแต่ศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นได้รับการร้องขอจากผู้ปกครอง วิธีหรือเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะต้องเป็นเครื่องมือที่ปราศจากอคติทางเชื้อชาติหรือวัฒนธรรม (not racially or culturally bias) และต้องสอดคล้องกับความพิการของเด็กเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความ ตรงและเชื่อถือได้มากที่สุด ดังนั้น ในกรณีของเด็กหุนหวนการประเมินจะต้องใช้ล่ามภาษามือ หรือ ในกรณีเด็กที่มีความบกพร่องทางการสื่อสาร วิธีการประเมินก็จะต้องใช้เครื่องมือช่วยการสื่อสาร (Augmentative Communication Devices) เป็นต้น

เมื่อพบว่าเด็กมีคุณสมบัติตามกฎหมายกระบวนการต่อไปคือ กระบวนการประเมินโดยครู เพื่อพิจารณาวิธีการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก และการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เมื่อเด็กได้รับการ จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลแล้ว การประเมินจะกระทำเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก 3 ปี หรือเมื่อพบว่ามีเปลี่ยนแปลงในสถานะความพิการหรือพัฒนาการของเด็กเพื่อปรับแผนการศึกษา ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือพิจารณาให้เด็กออกจากโปรแกรมการศึกษาพิเศษถ้าเด็ก ไม่มีความพิการอีกต่อไป

บทบาทของครูการศึกษาพิเศษ

บุคลากรที่สำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการคือ ครูการศึกษาพิเศษ บทบาทหน้าที่ ของครูการศึกษาพิเศษมีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับประเภท โรงเรียนและประเภทเด็กนักเรียนพิการที่ดูแล แต่บทบาทที่สำคัญคือ เป็นส่วนสำคัญในทีมจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นผู้ที่ต้องค้นหาความ ต้องการจำเป็นทางการศึกษาของเด็กพิการและหาวิธีการสอนหรือช่วยเหลือที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นนั้นๆ (Appropriate accommodations) นอกจากการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะ บุคคลแล้วครูการศึกษาพิเศษยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานและเตรียมการสอนร่วมกับครูทั่วไปใน ห้องเรียนปกติหากต้องมีการปรับเนื้อหาและวิธีการในการสอนและการสอบ ประสานงานกับ ผู้ปกครอง นักวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สอนนักเรียนพิการที่เรียนในห้องเรียนสอนเสริมหรือห้องเรียน

ที่จัดแยกเฉพาะเด็กพิการ ให้คำแนะนำในการใช้ชีวิตในโรงเรียนและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และให้คำแนะนำเรื่องการเตรียมตัวในช่วงการเปลี่ยนผ่านรวมทั้งการเตรียมการเรื่องอาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ ครูการศึกษาพิเศษบางคนทำหน้าที่ในการสอนเด็กเล็กที่บ้านร่วมกับผู้ปกครองเพื่อกระตุ้นพัฒนาของเด็กพิการและใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยในการเรียน การใช้ชีวิตหรือช่วยในเรื่องพัฒนาการของเด็กพิการด้วย (United States Department of Labor, 2010)

ระบบการผลิตครูการศึกษาพิเศษในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นระบบที่มีความซับซ้อน มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยหลายแห่งมีหลักสูตรครูการศึกษาพิเศษ โดยมีตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป จนถึงปริญญาเอก หลักสูตรระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่เป็นหลักสูตร 4 ปี วิชาที่เรียนมีทั้งวิชาครูทั่วไป และวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ บางมหาวิทยาลัยแยกเป็น โปรแกรมเฉพาะด้านความพิการแต่บางแห่งไม่มีโปรแกรมเฉพาะด้านความพิการ ในปีสุดท้ายเป็นการฝึกสอนภายใต้การกำกับดูแลของครูการศึกษาพิเศษที่มีใบประกอบวิชาชีพ แนวโน้มการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรครูการศึกษาพิเศษจะเป็นหลักสูตร 5 ปี หรือหลักสูตรสูงกว่าปริญญาตรี

คุณสมบัติของครูการศึกษาพิเศษตามที่กำหนดในกฎหมาย IDEA คือต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติในระดับสูง (Highly Qualified Teacher) ตามที่กฎหมาย No Child Left Behind Act, 2000 (NCLB) กำหนด ซึ่งหมายความว่าต้องจบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีใบประกอบวิชาชีพ และมีความสามารถในทุกวิชาที่สอน รัฐทุกรัฐกำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษต้องได้รับใบประกอบวิชาชีพ (license) ซึ่งจะต้องจบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปและต้องจบหลักสูตรฝึกอบรมด้านการศึกษาพิเศษที่ได้รับการรับรอง บางรัฐกำหนดให้ครูการศึกษาพิเศษต้องจบระดับปริญญาโทขึ้นไป ใบประกอบวิชาชีพในแต่ละรัฐมีความแตกต่างกัน บางรัฐครูการศึกษาพิเศษจบการศึกษาในสาขาวิชาชีพครู และได้รับใบประกอบวิชาชีพครูที่สามารถสอนในโรงเรียนทั่วไปแล้ว จึงมาฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการในแต่ละประเภทความพิการ เช่น การสอนเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้หรือเด็กบกพร่องทางพฤติกรรม บางรัฐให้ใบประกอบวิชาชีพการสอนเด็กพิการโดยทั่วไป แต่บางรัฐให้ใบประกอบวิชาชีพเฉพาะการสอนเด็กพิการแต่ละประเภท นอกจากนี้ เนื่องจากครูการศึกษาพิเศษมีความขาดแคลนมาก บางรัฐจึงหาวิธีจูงใจคนให้มาทำงานด้านนี้มากขึ้นด้วยการเพิ่มทางเลือก (Alternative Routes) ในการได้รับใบประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษโดยการเปิดโอกาสให้คนที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาแล้ว มาเข้าหลักสูตรฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านการสอน และฝึกสอนภายใต้การกำกับดูแลของครูการศึกษาพิเศษที่มีใบประกอบวิชาชีพ เป็นเวลา 1 ถึง 2 ปี และผ่านการประเมินการฝึกสอน (United States Department of Labor, 2010) ซึ่งครูด้านการศึกษาพิเศษและครูที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนเด็กที่มีความพิการ ครูที่สำเร็จการศึกษาแบบเอกคู่ คือ การศึกษาทั่วไปและการศึกษาพิเศษยังมีความขาดแคลนในระดับปานกลาง (ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ, 2548)

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

จากการมีกฎหมายด้านการจัดการศึกษาของเด็กพิการที่ให้ความสำคัญและมุ่งเน้นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าที่เหมาะสมในสภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment – LRE) สามารถแบ่งรูปแบบสภาพแวดล้อมในการจัดการศึกษาได้ 8 ระดับ ตั้งแต่สภาพแวดล้อมที่จัดว่ามีความจำกัดมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้ (Choate, 2004)

- สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่จัดว่ามีความจำกัดมากที่สุดคือ การจัดโปรแกรมการศึกษาแยกเฉพาะ (Separate Programs) ได้แก่ (1) ในสถานที่พัก โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลต่างๆ (2) ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษเต็มเวลา
- สภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยลงมา คือ การเรียนร่วมบางเวลา (Limited or Incidental Inclusion) ได้แก่ (3) การเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบไม่เต็มเวลา / ในโรงเรียนปกติไม่เต็มเวลา (4) การเรียนในห้องเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ (5) การเรียนในห้องเรียนพิเศษเต็มเวลาและร่วมกิจกรรมหรือทานอาหารกลางวันกับนักเรียนทั่วไป
- สภาพแวดล้อมที่ที่มีความจำกัดน้อยที่สุด คือ การเรียนร่วม (Inclusive Programs) ได้แก่ (6) การเรียนบางเวลาในห้องเรียนปกติและบางเวลาในห้องพิเศษ (resource room) (7) การเรียนเต็มเวลาในห้องเรียนปกติและรับการแนะนำช่วยเหลือจากครู และ (8) การเรียนในห้องเรียนปกติเต็มเวลา

โดยทั่วไป การจัดการศึกษาหรือการจัดชั้นเรียนให้กับเด็กนักเรียนพิการขึ้นอยู่กับระดับความพิการ ยิ่งเด็กที่มีความพิการมากก็มักถูกจัดให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดมาก วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการคือ การพัฒนาความรู้และทักษะให้สามารถเปลี่ยนแปลงระดับจากการเรียนในสภาพแวดล้อมที่จำกัดมากที่สุดไปอยู่ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยลง วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาให้เด็กพิการคือ การจัดให้อยู่ในชั้นเรียนปกติในโรงเรียนปกติ ยกเว้นว่าเด็กมีความพิการมากจนจำเป็นต้องให้อยู่ในห้องเรียนเฉพาะหรือในโรงเรียนเฉพาะทาง

ผลจากการมีกฎหมาย IDEA ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาให้เด็กพิการเปลี่ยนแปลงจากการเรียนในโรงเรียนเฉพาะเป็นการเรียนในโรงเรียนทั่วไปมากขึ้น ในปีการศึกษา 1988-1989 ร้อยละ 69 ของเด็กพิการเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป และเพิ่มเป็นร้อยละ 72 ในปีการศึกษา 1992-1993 โดยประมาณร้อยละ 70.4 ของนักเรียนพิการใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนทั่วไปที่จัดการเรียนร่วม ร้อยละ 40.5 ได้รับการศึกษาโดยใช้เวลาประมาณ 4/5 ของเวลาทั้งหมดในชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กทั่วไป และประมาณร้อยละ 29.9 เป็นนักเรียนที่ใช้เวลา 2/5 ในชั้นเรียนปกติร่วมกับเด็กทั่วไปและเวลาที่เหลือในห้องสอนเสริมหรือที่เรียกว่า Resource room ส่วนนักเรียนที่เหลือคือกลุ่มที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในห้องเรียนแยกเฉพาะเด็กพิการในโรงเรียนทั่วไป และเวลาส่วนน้อยเรียนหรือทำกิจกรรม

ร่วมกับเด็กปกติ มีเด็กพิการเพียงร้อยละ 5.5 เท่านั้นที่เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือในสถานที่เฉพาะ (Kayne, 1997)

รัฐบาลอเมริกันพบว่า ในปีการศึกษา 2000-2001 จำนวนเด็กพิการ ร้อยละ 96 ของนักเรียนพิการทั้งหมด ได้เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนใกล้บ้าน และนักเรียนเหล่านี้ไม่เพียงเรียนในโรงเรียนทั่วไป ยังได้เรียนหลักสูตรทั่วไปในชั้นเรียนทั่วไปด้วย และมีนักเรียนพิการที่เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปอย่างน้อย ร้อยละ 40 ของจำนวนวันเรียน คิดเป็นร้อยละ 97 ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 95 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (U.S. Department of Education, 2002 อ้างใน Smith, 2007)

ตารางที่ 22 ร้อยละของนักเรียนพิการอายุ 6-21 ปีที่อยู่ภายใต้กม. IDEA จำแนกตามรูปแบบการจัดการศึกษาและประเภทความพิการในปีการศึกษา 2006

ประเภทความพิการ/ ความบกพร่อง	รวม	ร.ร.ปกติ			ร.ร. เฉพาะ เด็ก พิการ	สถาน สงเคราะห์	ร.ร. เอกชน	บ้าน/ ร.พ.	สถาน พินิจ
		เวลาที่ใช้นอกห้องเรียน							
		< 21%	21 - 60 %	> 60 %					
รวมนักเรียนพิการ	100.0	53.7	23.7	17.6	2.9	0.4	1.0	0.4	0.4
การเรียนรู้	100.0	54.8	31.4	11.8	0.7	0.1	0.7	0.2	0.4
การพูดและภาษา	100.0	84.2	6.1	6.8	0.3	0.0	2.5	0.1	0.0
สติปัญญา	100.0	16.0	28.7	48.4	5.6	0.4	0.2	0.5	0.3
อารมณ์แปรปรวน	100.0	35.1	20.8	26.6	12.3	2.1	0.2	1.2	1.7
พิการซ้อน	100.0	13.4	16.7	44.4	20.5	2.0	0.4	2.3	0.3
การได้ยิน	100.0	48.8	17.8	19.8	8.2	4.2	1.0	0.2	0.1
ร่างกาย	100.0	47.0	19.0	26.3	5.3	0.2	0.7	1.4	0.0
สุขภาพเรื้อรัง	100.0	54.8	26.5	14.9	1.6	0.2	0.8	1.0	0.2
การเห็น	100.0	57.2	14.7	15.9	6.4	4.4	0.9	0.5	0.1
ออทิสซึม	100.0	32.3	18.4	38.7	9.0	0.7	0.5	0.3	0.0
หูหนวก-ตาบอด	100.0	21.0	13.5	34.8	20.7	7.6	0.6	1.8	0.0
สมองกระทบกระเทือน	100.0	41.7	26.1	23.7	5.7	0.6	0.6	1.4	0.2
พัฒนาการล่าช้า	100.0	58.8	21.3	18.4	0.8	0.1	0.4	0.2	0.0

แหล่งข้อมูล : U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics (2009). The Digest of Education Statistics 2008

ผลการสำรวจโดยศูนย์สถิติการศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (National Center for Education Statistics) ใน ค.ศ. 2006 พบว่า ร้อยละ 95 ของเด็กนักเรียนพิการอายุ 6 ถึง 21 ปีที่อยู่ในข่าย

ได้รับสิทธิตามกฎหมาย IDEA ได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั่วไป ร้อยละ 3 ได้รับการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิการ ร้อยละ 1 เรียนในโรงเรียนเอกชนตามความต้องการของผู้ปกครอง และร้อยละ 0.4 เรียนในสถานที่เฉพาะเช่น สถานสงเคราะห์ บ้านหรือโรงพยาบาล หรือสถานพินิจ สักส่วนของการใช้เวลาในการเรียนในห้องเรียนปกติร่วมกับเด็กทั่วไปขึ้นอยู่กับประเภทความพิการ กลุ่มเด็กพิการที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการเรียนในห้องเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปคือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา รองลงมาคือ เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กบกพร่องทางการเห็น ส่วนเด็กที่ใช้เวลาเรียนส่วนใหญ่ในห้องเรียนแยกเฉพาะ ก็คือกลุ่มเด็กบกพร่องทางสติปัญญา เด็กพิการซ้อน เด็กหูหนวก-ตาบอด ซึ่งเด็กกลุ่มนี้เป็นเด็กที่เรียนในโรงเรียนเฉพาะมากกว่า เด็กพิการประเภทอื่น

ประเภทของการบริการที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา (Related Services)

การบริการทางการศึกษาพิเศษตามกฎหมาย IDEA นั้น ไม่ใช่มีเพียงเรื่องการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละคนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการบริการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้เด็กสามารถเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเป็นความรับผิดชอบของศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นที่จะต้องจัดให้โดยผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย การบริการที่เกี่ยวข้องได้แก่ การค้นหาปัญหาแต่เนิ่นๆ (early identification) การประเมินภาวะความพิการ การจัดบริการขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการมารับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือการกระตุ้นการพัฒนาการ และบริการสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง เช่น การบริการด้านการแก้ไขการพูดหรือการบริการทางโสตสัมผัสวิทยา (audiology) ท่ามภาษามือ การบริการทางจิตวิทยา กายภาพบำบัดหรือกิจกรรมบำบัด นันทนาการ สังคมสงเคราะห์ พยาบาลในโรงเรียน การให้คำปรึกษา ทักษะการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility Services – O&M) อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology Services) และการบริการทางการแพทย์ที่ไม่ใช่เป็นการประเมินหรือการวินิจฉัยหรือเป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการผ่าตัด เช่น ประสาทหูเทียม

อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับเด็กพิการแต่ละคนมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความพิการ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษาอาจต้องการอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่ช่วยในการสื่อสาร (Augmentative and Alternative Communication Devices – AAC) เด็กบกพร่องทางการเรียนรู้อาจต้องการวิธีการสอนและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะตามลักษณะของปัญหาของเด็ก เช่น เด็กที่มีปัญหาในการอ่านตัวอักษรอาจต้องการหนังสือเสียง คอมพิวเตอร์ที่มีเสียง เด็กที่มีปัญหาในการเขียนอาจต้องการ โปรแกรมเดาคำศัพท์ เป็นต้น

การจัดบริการทางการศึกษาเพื่อเด็กพิการทางการเห็นมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความต้องการของเด็ก โดยมีบริการต่างๆ เช่น การมีผู้อ่านหนังสือ (readers) การจัดทำเอกสารที่เป็นอักษรเบรลล์ การบันทึกเสียง การทำเอกสารขยายใหญ่ การทำสื่อการเรียนเฉพาะ การฝึกทักษะการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobility –

O&M) การฝึกอบรมการใช้อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น คอมพิวเตอร์ที่มีโปรแกรมสังเคราะห์เสียง การใช้เครื่องขยายตัวอักษร เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาแก่เด็กพิการมีมาเกือบสองร้อยปี ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมารูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา จากเดิมการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการจะเป็นการจัดการศึกษาให้เฉพาะในสถานที่เฉพาะ โดยเป็นโรงเรียนเฉพาะความพิการ แต่จากผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะทางเป็นการจำกัดการมีส่วนร่วมในสังคมของเด็ก ทำให้เด็กต้องแยกจากครอบครัวเพื่อมาอยู่ในโรงเรียนทำให้เด็กขาดโอกาสในการใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับคนทั่วไป และทำให้สังคมขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพของการศึกษาอีกด้วย จากแนวคิดที่เปลี่ยนไปจึงทำให้มีการออกกฎหมายด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่กำหนดให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการต้องเป็นการจัดการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่มีความจำกัดน้อยที่สุดและต้องจัดให้มีความเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของเด็กพิการแต่ละคนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ดังนั้น รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในปัจจุบันจึงเป็นการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไป โดยมีการจัดบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เด็กพิการสามารถศึกษาได้โดยมีอุปสรรคน้อยที่สุด ประเด็นที่เป็นความท้าทายของวงการการศึกษาพิเศษคือ การหาวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กพิการแต่ละประเภท โดยเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีจำนวนมากขึ้นและต้องการวิธีการที่แตกต่างกันไปในเด็กแต่ละคน รวมทั้งประเด็นเรื่องการเตรียมเด็กพิการเพื่อการเข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาต่อไป

2. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศญี่ปุ่น

ระบบการศึกษาทั่วไป

การจัดการศึกษา

ระบบการจัดการศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งระดับการศึกษาในโรงเรียนเป็น 6-3-3-4 โดยหกปีแรกเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษา สามปีต่อมาเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น สามปีถัดมา เป็นมัธยมศึกษาตอนปลาย และอีกสี่ปีในระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม ได้มีการลงข่าวในหนังสือพิมพ์ Daily Yomiuri เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2005 ว่าจะมีการเปลี่ยนกฎหมายการศึกษาใหม่ที่จะให้มีการรวมระดับชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ด้วยกัน เพื่อให้สามารถแบ่งปันทรัพยากรกันได้ โดยเฉพาะครูที่มีความรู้เฉพาะสาขาจะจะสามารถสอนในระดับประถมศึกษาได้ โรงเรียนเอกชนจะจัดหkopีรวมกันสำหรับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โรงเรียนการศึกษาพิเศษจะจัดโปรแกรมห้าปีประกอบด้วยมัธยมศึกษาตอนต้นสองปีและปลายสามปี นอกจากนี้ยังมีสองทางเลือกสำหรับระดับอุดมศึกษา คือ วิทยาลัยสองปี หรือมหาวิทยาลัยสี่ปี

ระบบการศึกษาเป็นไปตามกฎหมายการศึกษาในโรงเรียน (School Education Law) ประกาศใช้ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1947 หลังสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งมีแนวคิดมาจากระบบของ

ประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ระบบการจัดการศึกษาอยู่บนฐานของรูปแบบทางยุโรปมากกว่า โรงเรียนจะเปิดเรียนภาคเรียนแรกในเดือนเมษายนและนักเรียนจะเรียนสามภาคการศึกษา มีช่วงวันหยุดสั้นๆ ในฤดูใบไม้ผลิ ฤดูหนาว และหนึ่งเดือนในฤดูร้อน ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2003 มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา 23,633 โรงเรียน ระดับมัธยมต้นจำนวน 11,134 โรงเรียน ระดับมัธยมปลาย จำนวน 5,450 โรงเรียนสำหรับเด็กพิการ 995 โรงเรียน มหาวิทยาลัย 702 แห่ง วิทยาลัย 525 แห่ง ระดับอนุบาล 14,174 แห่ง อัตราการเข้าโรงเรียนตามการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ เก้าปี คิดเป็น ร้อยละ 99.98

เด็กญี่ปุ่นจะเข้าเรียนตั้งแต่อายุหกขวบ ขนาดชั้นเรียนในแถบชานเมืองอยู่ระหว่าง 35-40 คน แม้ว่าค่าเฉลี่ยจำนวนนักเรียนต่อห้องในระดับชาติปี 1995 จะลดลงเหลือ 28.5 ต่อห้อง ครูในระดับประถม ร้อยละ 70 สอนทุกวิชา ในขณะที่ครูเฉพาะสาขาจะมีจำนวนน้อยมากในโรงเรียนระดับประถม นักเรียนระดับประถมร้อยละ 23.6 จะเรียนโรงเรียนกวดวิชา โรงเรียนในแถบชานเมืองมีขนาดใหญ่ตามจำนวนนักเรียนซึ่งมีประมาณ 700-1,000 คน ขณะที่โรงเรียนในแถบชนบทซึ่งมีประมาณร้อยละ 19 ของโรงเรียนทั้งหมดจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กคือมีชั้นเรียนเดียว

เด็กที่อายุตั้งแต่ 12 ปี จะเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประมาณ ร้อยละ 5.7 ของนักเรียนทั้งหมดจะเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชน เนื่องจากผู้ปกครองต้องการให้ลูกได้เข้าเรียนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีการแข่งขันสูงซึ่งส่งผลต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัยต่อไป

ในปี 1999 กระทรวงการศึกษา วิทยาศาสตร์ กีฬา และวัฒนธรรมได้ประกาศหลักสูตรใหม่ซึ่งกำหนดทิศทางการศึกษาในโรงเรียนในช่วงเริ่มต้นศตวรรษที่ 21 หลักสูตรระดับชาติจัดทำโดยรัฐบาล เพื่อให้ทุกคนได้รับการศึกษาในระดับเดียวกันทั่วญี่ปุ่น แนวทางนี้เป็นพื้นฐานให้แต่ละโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรของตนเองและเป็นนโยบายหลักในการพัฒนาโรงเรียนด้วย โดยเริ่มจากปี 1996 สภาการศึกษากลางได้ให้ความสำคัญในเรื่องความสามารถในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมอย่างอิสระ เน้นความสามารถของเด็กในการค้นหาเรื่องต่างๆ การเรียนรู้และคิดด้วยตนเอง การตัดสินใจ การริเริ่มที่จะทำสิ่งต่างๆ และการทำสิ่งต่างๆ นั้นให้เกิดความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังหมายถึง การเป็นคนที่ยืดหยุ่น สามารถควบคุมตนเองได้ อยู่ร่วมกับคนอื่นๆ ที่มีความแตกต่างกันได้ มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีใจที่จะยอมรับผู้อื่น และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ต่อมา ในปี 1998 สภาหรือคณะกรรมการด้านหลักสูตรได้ทบทวนหลักสูตรการเรียนใหม่ให้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) พัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ คือมีความรู้สึกอบอุ่น สนใจสังคม ตระหนักในการเป็นคนญี่ปุ่นที่จะอยู่ในสังคมนานาชาติ 2) พัฒนาความสามารถของเด็กในการเรียนรู้ การคิดด้วยตนเอง 3) การจัดกิจกรรมทางการศึกษาอย่างอิสระเพื่อให้เด็กมีทักษะและพื้นฐานที่จำเป็น รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ 4) โรงเรียนแต่ละแห่งควรแสดงความคิดริเริ่มทางการศึกษาที่จะพัฒนาโรงเรียนตามลักษณะเฉพาะของตน นโยบายพื้นฐานนี้ได้นำไปใช้ในการปรับหลักสูตรสำหรับโรงเรียนอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยเฉพาะโรงเรียนเฉพาะความพิการได้พิจารณาในประเด็นของการพัฒนาความสามารถเด็กให้เต็ม

ตามศักยภาพ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอิสระในสังคมได้ 5) การให้ความสำคัญมากขึ้นกับกิจกรรมทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาเพื่อผ่านพ้นความยากลำบากอันมีสาเหตุจากความพิการ

นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาโรงเรียน โดยนำสมาชิกในชุมชนที่ทำดีมาเป็นครูบางเวลา ซึ่งเป็นระบบจ้างคนเก่งในชุมชนที่ไม่มีคุณสมบัติจะเป็นครูอย่างเป็นทางการได้ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการศึกษาของจังหวัดจะต้องพิจารณาก่อนที่จะให้สอนที่โรงเรียนได้ และจัดให้มีระบบที่ปรึกษาโรงเรียน ซึ่งเริ่มเมื่อปี 2000 ครูใหญ่จะฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครอง และคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือกับชุมชน สังคม ให้สามารถทำกิจกรรมทางการศึกษาได้จริง

หลักสูตรทั่วไป

หลักสูตรระดับประถมศึกษาประกอบด้วยวิชาภาษาญี่ปุ่น สังคม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ดนตรี ศิลปะและหัตถกรรม งานบ้าน และสุขศึกษาและพลศึกษา เวลาส่วนใหญ่จะเน้นที่วิชาดนตรี ศิลปกรรมประยุกต์ และสุขศึกษาและพลศึกษา นอกจากนี้ยังมีการสอนด้านจริยศึกษา อาทิตย์ละครั้ง นอกเหนือจากการสอดแทรกอยู่ในแต่ละวิชา กิจกรรมประจำวันของโรงเรียนด้วย

หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นประกอบด้วยวิชาภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ สังคม วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ดนตรี ศิลปะ สุขศึกษาและพลศึกษา การทัศนศึกษา ชมรม โฮมรูม นักเรียน จะได้รับการสอนจากครูที่มีความรู้เฉพาะสาขาวิชา การเรียนการสอนจะไปอย่างรวดเร็วตามตำราเรียน เนื่องจากครูจะต้องเตรียมเด็กให้มีความรู้พื้นฐานให้มากที่สุดเพื่อพร้อมในการสอบเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะของโรงเรียน ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

- โรงเรียนที่มีการแข่งขันทางวิชาการสูง จะมีนักเรียนในระดับดีเด่น ดังนั้นโรงเรียนจะเน้นการให้นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของรัฐที่อยู่ในระดับสูง
- โรงเรียนที่มีการแข่งขันทางวิชาการไม่มาก จะมีนักเรียนที่มีความสามารถหลายระดับ โรงเรียนจะเน้นให้นักเรียนสอบเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยในระดับรองลงมาหรือวิทยาลัย แต่ในทางปฏิบัติพบว่านักเรียนจะไปเรียนในโรงเรียนเฉพาะทาง (senshuugakko) ได้แก่ ภาษา โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การบันทึกรายการทางการเงินหรือบัญชี
- โรงเรียนทางวิชาชีพ คือ พาณิชย ทัศนิก เกษตรกรรม คหกรรม (homescience) พยาบาล และประมง ซึ่งประมาณร้อยละ 60 สามารถหางานทำเต็มเวลาได้ เมื่อสำเร็จการศึกษา
- โรงเรียนทางไปรษณีย์ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น ซึ่งร้อยละ 1.6 ของนักเรียนมัธยมมักจะต้องออกจากโรงเรียนด้วยเหตุผลต่างๆ
- โรงเรียนตอนเย็น เป็นการจัดชั้นเรียนให้กับนักเรียนที่ยากจนแต่มีความต้องการเรียน และไม่สามารถเรียนในเวลาได้เนื่องจากต้องทำงาน หรือต้องการเรียนเพื่อซ่อมเสริมในสิ่งที่ด้อยของตนเอง

การจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนของเด็กก่อนบวชจะเน้นการสร้างสัมพันธภาพ การร่วมมือกับเพื่อน การทำตามกิจวัตรประจำวันที่โรงเรียนกำหนด และจะเริ่มสอนค่านิยมของการตรงต่อเวลาตั้งแต่ปีแรกของระดับประถมศึกษา นักเรียนจะต้องรับผิดชอบในการดูแลความสะอาด โต๊ะ พื้นห้อง พัฒนาให้มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม การเล่นกีฬาเป็นทีม การทำกิจกรรมวงกลมหลังเลิกเรียน เช่น เบสบอล ฟุตบอล การเป็นผู้นำและผู้ตาม ทักษะในการจัดการกลุ่ม โดยเรียนรู้จากการมอบหมายงานในช่วงรับประทานอาหารกลางวัน การดูแลเพื่อนในห้อง การมีประธานนักเรียน

ครูจะให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมและถือว่าเป็นงานที่สำคัญ เช่น สุขภาพ โภชนาการ การนอน ครูจะสอนเกี่ยวกับมรรยาท การพูดอย่างสุภาพ การพูดกับผู้ใหญ่ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนอย่างเหมาะสม ทักษะการพูดในที่สาธารณะผ่านกิจกรรมในชั้นเรียน

การศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษได้จัดขึ้นมานานประมาณ 132 ปี โดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1878 มีการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นและทางการได้ยิน ซึ่งหลังจากสงครามโลกครั้งที่สองได้มีมาตรการให้พัฒนาการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ ต่อมากฎหมายการศึกษาสำหรับสถานศึกษาใน ค.ศ. 1947 ระบุว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษควรได้รับการศึกษาตามเป้าหมายเดียวกันกับเด็กทั่วไป และใน ค.ศ. 1954 กฎหมายส่งเสริมการเข้าเรียนในโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ทำให้ต้องมีการดำเนินการให้เด็กพิการได้เข้าเรียนในโรงเรียน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในขณะนั้นได้มีประกาศเกี่ยวกับการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่นๆ นอกจากนี้ มีการใช้กฎหมายใบประกอบวิชาชีพครู ค.ศ. 1949 ดังนั้นเพื่อให้ครูสามารถสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนการศึกษาพิเศษได้ มหาวิทยาลัยของรัฐ จำนวน 53 แห่งและมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 24 แห่ง จึงต้องจัดทำสาขาวิชาการศึกษาพิเศษ โดยเปิดการสอนถึงระดับปริญญาโท หรือสามารถเรียนที่วิทยาลัยฝึกอบรมครู แต่การได้รับประกาศนียบัตรชั้นสูงทางการสอนได้ต้องจบระดับปริญญาโท ต่อมาใน ค.ศ. 1978 กฎหมายการศึกษาสำหรับสถานศึกษาได้กำหนดให้การศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกประเภทจัดการศึกษาเหมือนการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เด็กทุกคนต้องได้เรียนตั้งแต่อายุหกขวบถึงสิบห้าปี

การบริหารจัดการของประเทศญี่ปุ่นจะแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติหรือรัฐบาล ส่วนกลาง ระดับจังหวัด (47 จังหวัด) และระดับเมืองหรือเขต (1,804 เมือง) คณะกรรมการด้านการศึกษาระดับจังหวัดจะรับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและโรงเรียนเฉพาะความพิการ ส่วนคณะกรรมการด้านการศึกษาระดับเมืองหรือเขตจะรับผิดชอบการจัดการศึกษาโรงเรียนทั่วไประดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ ในระดับจังหวัดและระดับเมือง

จะมีคณะกรรมการแนะแนวโรงเรียนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวเกี่ยวกับเด็กในโรงเรียนและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการนี้ทำงานอย่างเป็นอิสระและอยู่ในกำกับของกระทรวงสุขภาพและสวัสดิการ ประกอบด้วย แพทย์ นักจิตวิทยา ครู นักบริหารการศึกษา การให้คำแนะนำจะรวมถึงการพิจารณาความเหมาะสมในการเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือการเรียนในชั้นเรียนพิเศษ การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอนเด็กพิการในชั้นเรียนทั่วไป

การจัดชั้นเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยทั่วไปจะมีจำนวนนักเรียนห้องละ 7 คน เด็กพิการระดับรุนแรงจะมีจำนวนนักเรียนห้องละ 3 คน ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป จำนวนนักเรียนห้องละ 10 คน แต่ในความเป็นจริงมีจำนวนนักเรียนพิการน้อยกว่าที่กำหนด หลักสูตรในโรงเรียนเฉพาะความพิการมีวิชาที่หลากหลายและต้องเป็นไปตามที่สภาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนด โรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรได้ตามสภาพของโรงเรียนและชุมชน ประเภทความพิการของนักเรียน ความสามารถ ความถนัด และปัจจัยอื่นๆ ครูที่สอนด้านการศึกษาพิเศษจะต้องได้รับใบประกอบวิชาชีพในการสอนในโรงเรียนทั่วไประดับประถม มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ระดับอนุบาล หากจะสอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการจะต้องได้รับประกาศนียบัตรในการสอนในแต่ละความพิการ ครูสามารถสอนชั้นเรียนพิเศษร่วมกับครูที่มีใบประกอบวิชาชีพการสอนในโรงเรียนทั่วไปได้ แต่ควรจะได้รับประกาศนียบัตรด้านการสอนในแต่ละความพิการด้วย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการจะถูกจัดตามประเภทและระดับความพิการ โดยเรียนที่โรงเรียนเฉพาะความพิการแต่ละประเภท และมีชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนประถมและมัธยมต้นและห้องเสริมวิชาการ (Resource) สำหรับนักเรียนพิการในโรงเรียนทั่วไป นักเรียนที่มีความพิการระดับปานกลางจะได้รับการศึกษาตามประเภทความพิการในชั้นเรียนพิเศษ และนักเรียนพิการระดับน้อยซึ่งเรียนในชั้นเรียนปกติของโรงเรียนทั่วไปในระดับประถมหรือมัธยมต้นจะได้รับการเรียนเสริมในชั้นเรียนพิเศษหรือห้อง Resource ใน ค.ศ. 1999 มีเด็กเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษประมาณร้อยละ 0.42 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นร้อยละ 0.01 บกพร่องทางการได้ยินร้อยละ 0.03 บกพร่องทางการเรียนรู้ร้อยละ 0.24 บกพร่องทางร่างกายร้อยละ 0.11 บกพร่องทางด้านสุขภาพร้อยละ 0.03 เด็กที่เข้าเรียนชั้นพิเศษในโรงเรียนประถมและมัธยมตอนต้นของโรงเรียนทั่วไปร้อยละ 0.59 และเด็กที่เรียนในชั้นเรียนปกติและเรียนชั้นพิเศษหรือเสริมวิชาการร้อยละ 0.22 รัฐมีความเห็นว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการควรรู้ประโยชน์จากครูที่มีความรู้และอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวก โดยทำให้เป็นศูนย์สำหรับการให้คำปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษแก่ชุมชน และมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความพิการซ้อนและกิจกรรมบำบัดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกคน

โรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการนำนโยบายดังกล่าวมาใช้คือ The National Kurihama School for Children with Disabilities ซึ่งก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. 1973 เป็นโรงเรียนที่สอนเด็กพิการระดับรุนแรง และพิการซ้อน และให้ความร่วมมือกับ National Institute of Special Needs Education (NISE) ในการทำ

วิจัยด้านการศึกษาพิเศษ มีการสอนระดับอนุบาลและประถมศึกษา ประกอบด้วยหกห้องเรียน แบ่งกลุ่มเด็กพิการได้ 4-5 คน รวมเด็กทั้งหมด 28 คน การเรียนการสอนจัดตามแผนการเรียนเฉพาะบุคคล มีระบบที่ปรึกษาโรงเรียน พัฒนาบทบาทของโรงเรียนให้เป็นศูนย์ด้านการศึกษาพิเศษในชุมชน โดยการจัดให้มีการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่นสาวที่มีความพิการ ติดตามข้อมูลข่าวสารในสังคมเทคโนโลยี และพัฒนาความร่วมมือกับชุมชน สำหรับระบบที่ปรึกษา โรงเรียน ปฏิบัติตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ โดยสมาชิกของคณะที่ปรึกษาประกอบด้วยคนในชุมชน ผู้ปกครอง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในชุมชน นักการศึกษา แต่งตั้งโดยครูใหญ่ มีจำนวนประมาณสิบห้าคน หรือน้อยกว่า มีวาระหนึ่งปี สามารถเลือกเข้ามาใหม่ได้

ใน ค.ศ. 2005 ประเทศญี่ปุ่นมีโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 995 โรงเรียน และมีชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป จำนวน 30,921 ห้องเรียน รายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 จำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู

ที่	ประเภทโรงเรียน	โรงเรียน	นักเรียน	ครู
1	บกพร่องทางการได้ยิน	106	6,705	4,915
2	บกพร่องทางการเห็น	71	3,882	3,401
3	บกพร่องทางสติปัญญา	523	63,382	34,429
4	บกพร่องทางร่างกาย	199	18,537	14,754
5	บกพร่องทางสุขภาพ	96	3,967	3,595
	รวม	995	96,473	61,094

ตารางที่ 24 จำนวนชั้นเรียนพิเศษและจำนวนนักเรียนพิการในโรงเรียนทั่วไป

ที่	ประเภทความพิการ	ชั้นเรียน	นักเรียน
1	สติปัญญา	18,172	54,895
2	กล้ามเนื้ออ่อนแรง	1,915	3,341
3	ป่วย	840	1,660
4	การเห็น	188	237
5	การได้ยิน	608	1,145
6	การพูด	339	1,199
7	ออทิสติก	8,859	23,456
	รวม	30,921	859,333

โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทางการได้ยิน ทางร่างกายและสติปัญญานั้น แต่ละโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมเด็กที่มีความพิการให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็น จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จังหวัดมีหน้าที่

รับผิดชอบในการจัดตั้งโรงเรียน นักเรียนพิการจะได้รับการสนับสนุนทางการศึกษาจากรัฐบาลญี่ปุ่น ประมาณ ร้อยละ 80 ได้แก่ การดูแลสุขภาพ สังคมและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ การจัดตั้งโรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนอนุบาล การจัดตั้งห้องสมุด อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการ การฝึกงานสำหรับเด็กพิการ การช่วยเหลือในการเดินทางไปโรงเรียน จัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกที่นักเรียนจำเป็นต้อง จัดหาเก้าอี้รถเข็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จัดหาอุปกรณ์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและทางการเห็น จัดหาอาหารกลางวัน หอพัก จัดหาเอกสารการสอนและคอมพิวเตอร์สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น จัดหาอุปกรณ์กีฬา สร้างสระว่ายน้ำ โรงยิม สร้างหอพักสำหรับเด็กนอกโรงเรียน เตรียมสถานที่ต่างๆ สำหรับให้ศึกษาในระดับอนุบาล ประถม มัธยม อุดมศึกษา หางานให้ทำหลังจากสำเร็จการศึกษา รวมทั้งสิทธิอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญของญี่ปุ่น

ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2003 คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาพิเศษ (Committee on Special Education) ภายใต้กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รายงานทิศทางในอนาคตของการศึกษาพิเศษจากข้อมูลพบว่า แนวโน้มเด็กที่ลงทะเบียนเข้าเรียนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษที่มีความพิการในระดับรุนแรง มีความพิการซ้อนมีจำนวนมากขึ้น และในโรงเรียนทั่วไปมีโปรแกรมที่จัดให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เด็กสมาธิสั้น เด็กออทิสติกในระดับดี (high-function) มากขึ้น นักให้คำปรึกษาจะเข้าไปให้คำปรึกษาตั้งแต่เด็กแรกเกิด เด็กพิการหลายคนสามารถเข้าเรียนในระดับที่สูงกว่าเดิม และมีหลักสูตรที่หลากหลายให้นักเรียนได้เรียน นอกจากนี้ รัฐบาลยังเห็นว่าการศึกษาพิเศษในญี่ปุ่นควรพิจารณาแนวโน้มทางการศึกษาของโลกด้วย ญี่ปุ่นจึงเริ่มให้ความสนใจเรื่องการศึกษาพิเศษในระดับนานาชาติ ก่อนที่จะผลักดันการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของญี่ปุ่น รวมทั้งให้ความสำคัญอย่างมากกับความร่วมมือกับประเทศที่แถบเอเชียและแปซิฟิก

นโยบายด้านคนพิการของญี่ปุ่นดำเนินการตามกิจกรรมของสหประชาชาติ (UN) เช่น การประกาศทศวรรษคนพิการ ค.ศ. 1983-1992 หัวข้อ การมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และการได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งนโยบายระยะยาวด้านคนพิการนี้ได้นำไปสู่ประเด็นต่างๆ ได้แก่ ควรดูแลสุขภาพอย่างไร ควรจัดการศึกษาและฝึกอบรมอย่างไร โครงการจ้างงานควรเป็นอย่างไร และการสังคมนสงเคราะห์และสิ่งแวดล้อมควรเป็นอย่างไร ต่อมาในปีแผนปฏิบัติการทศวรรษคนพิการในเอเชียและแปซิฟิก (1992-2002) โดย Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (ESCAP) ซึ่งเน้นการดำเนินการตามแนวคิดที่ให้คนพิการอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป (Normalization) ส่งผลให้รัฐบาลญี่ปุ่นต้องทำแผนระยะยาวด้านคนพิการ ซึ่งเป็นแผนเจ็ดปี ตั้งแต่ปี 1995-2002 โดยมีสาระสำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) การอยู่ร่วมกันกับคนในชุมชนได้อย่างกลมกลืน 2) การสนับสนุนให้คนพิการเป็นสมาชิกในสังคมและดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระ 3) การสร้างและจัดทำพื้นที่ให้ปราศจากอุปสรรค 4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น 5) การทำให้เกิดความมั่นใจในการดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย 6) การกำจัดหรือลดอุปสรรคทางจิตใจ 7) การร่วมมือในระดับนานาชาติ

ซึ่งได้จัดทำหลักสูตรใหม่ทางการศึกษาพิเศษระดับชาติขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1999 และนำมาตรการที่มีสาระสำคัญในข้อ 1) -4) และข้อ 6) มาพิจารณาด้วย และในค.ศ. 2001 ได้มีการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารของกระทรวงศึกษาใหม่ จากเดิมที่มีกองการศึกษาพิเศษ ภายใต้สำนักงานการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านนโยบายการศึกษาพิเศษ ให้เปลี่ยนเป็นกองสนับสนุนการศึกษาพิเศษ ภายใต้สำนักงานเดิม ทำให้ขยายการควบคุมไปสู่สถานศึกษาทั่วไปที่จะต้องจัดห้องเรียนให้เหมาะสมตามความต้องการของเด็กพิการ และจากการที่ได้มีการประกาศให้เด็กพิการต้องเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือภาคบังคับด้วย ซึ่งโรงเรียนเฉพาะความพิการได้จัดให้นักเรียนพิการได้เรียนตามความต้องการจำเป็น แต่ประเด็นคือจะทำอย่างไรที่จะสนับสนุนทางการศึกษาให้กับเด็กพิการซึ่งยังไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอหรือมีประสิทธิภาพจากการศึกษาพิเศษด้วยเหตุเพราะเรียนอยู่ในโรงเรียนทั่วไป

แนวโน้มและสถานการณ์ที่ญี่ปุ่นให้ความสำคัญเพื่อแก้ปัญหา ได้แก่

- การทบทวนเกณฑ์เกี่ยวกับระดับความรุนแรงของความพิการและกระบวนการเข้าเรียนที่เด็กทุกคนสามารถได้รับการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็น
- การจัดทำระบบการแนะแนวและให้คำปรึกษาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนสำเร็จการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งระบบสังคมสงเคราะห์ และบริการทางสุขภาพจะต้องพัฒนาไปด้วยกันเพื่อสนับสนุนเด็กพิการและผู้ปกครอง
- การสนับสนุนโรงเรียนเฉพาะความพิการให้พัฒนากลไกการทำงานเหมือนศูนย์การศึกษาพิเศษในชุมชน การใช้ความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน และทรัพยากรในโรงเรียนเฉพาะความพิการให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างเต็มที่
- ผลักดันให้โรงเรียนพัฒนาสิ่งใหม่และดำเนินการอย่างอิสระ
- การกระตุ้นและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสาขาการศึกษาพิเศษกับสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น การศึกษาสาขาอื่นๆ การแพทย์ วิศวกรรม สังคมสงเคราะห์
- การส่งเสริมความร่วมมือระดับนานาชาติทางการศึกษาพิเศษ

สถาบันแห่งชาติด้านการศึกษาพิเศษ (National Institute of Special Needs Education, Japan-NISE)

สถาบันแห่งชาติด้านการศึกษาพิเศษตั้งขึ้นเมื่อค.ศ. 1971 เพื่อดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเน้นในเรื่องของการทำวิจัย ต่อมาในเดือนเมษายน ค.ศ. 2001 ได้ปรับให้เป็นหน่วยงานที่มีการบริหารอย่างอิสระ โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนทางการศึกษาพิเศษ การสนับสนุนการศึกษาพิเศษในเอเชียและแปซิฟิก ประกอบด้วย 6 กลุ่มงาน ได้แก่

1) กลุ่มงานนโยบายและแผน มีหน้าที่จัดทำแผนโครงการวิจัยของสถาบัน การสำรวจและวิจัยเกี่ยวกับปัญหา นโยบาย กฎหมาย การบริหารงานที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ กิจกรรมร่วมกับนานาชาติ การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับคนพิการของประเทศญี่ปุ่นเพื่อเผยแพร่แก่

ประเทศต่างๆ การจัดสัมมนาในระดับนานาชาติด้านการศึกษาพิเศษ การสำรวจและวิจัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับคนพิการในต่างประเทศ การประเมิน โครงการที่ดำเนินการโดย NISE

2) กลุ่มงานสนับสนุนการศึกษา มีหน้าที่สำรวจตามแผนงานของสถาบัน โดยร่วมมือกับกระทรวงศึกษา วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสำรวจข้อมูลพื้นฐานด้านการศึกษาพิเศษ การส่งเสริมความเข้าใจ ความตระหนัก และเผยแพร่ในเรื่องการศึกษาพิเศษ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือในการเรียนรู้ ร่วมมือกับผู้อำนวยความสะดวก โรงเรียนและกลุ่มองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องหลักสูตร และการสนับสนุนชั้นเรียนสำหรับการศึกษาพิเศษ การจัดสัมมนาร่วมกับสถาบันอื่นที่เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ แรงงาน สวัสดิการ การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับคนพิการ

3) กลุ่มงานฝึกอบรมครูและข้อมูลสารสนเทศ มีหน้าที่จัดทำแผนหลักสูตรฝึกอบรม การทำแผนฝึกอบรมที่สถาบันรับผิดชอบในการดำเนินการ การสำรวจเกี่ยวกับโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตามความต้องการของกรรมการการศึกษาในท้องถิ่น การให้บริการด้านข้อมูล การเผยแพร่ผลงานวิจัย ข้อมูลเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องช่วยและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวบรวมและประเมินข้อมูลด้านการสอน สื่อการสอน อุปกรณ์เครื่องช่วยและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับการศึกษาศาหรับคนพิการ รวมทั้งการนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์

4) กลุ่มงานให้คำปรึกษาสำหรับคนพิการ มีหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ แก่จังหวัดและเมืองในกรณีที่เป็นเรื่องยากหรือไม่ค่อยพบ การให้คำปรึกษาคนพิการและผู้ปกครองที่ศึกษาในโรงเรียนญี่ปุ่นในต่างประเทศ การวิจัยเชิงคลินิกด้านการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์หรือออนไลน์แก่โรงเรียน การให้คำแนะนำโดยใช้ฐานข้อมูลของสถาบัน การทำคู่มือการให้คำปรึกษาในโรงเรียน และจัดทำรายงานประจำปีการให้คำปรึกษา

5) ศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความพิการทางพัฒนาการ มีหน้าที่รวบรวมข้อมูล ค้นหา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสำหรับคนพิการด้านพัฒนาการ โดยความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้องและเผยแพร่ข้อมูล ส่งเสริมการสนับสนุนการศึกษาสำหรับคนพิการและการสร้างความตระหนัก

6) กลุ่มงานบริหารทั่วไป มีหน้าที่บริหารจัดการในเรื่องการเงิน งานธุรการ งานบุคคล งานวิเทศสัมพันธ์

โปรแกรมการฝึกอบรมครูที่จัดโดยสถาบัน NISE

สถาบันได้ให้บริการฝึกอบรมตั้งแต่ ค.ศ. 1971 โดยมีผู้ได้รับการฝึกอบรมประมาณ 960 คน ต่อปี มีผู้เข้าอบรมหลักสูตร 2 เดือนไปแล้ว ประมาณ 7,700 คน และหลักสูตรอื่นๆ อีก ประมาณ 8,000 คน ทั้งนี้ สถาบันจะเน้นการฝึกอบรมเพื่อให้ครูที่ได้รับการอบรมสามารถนำความรู้ไปอบรมให้กับครูในโรงเรียนของตนได้มากกว่าการอบรมครูใหม่

1. โปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญของครูในเรื่องความพิการต่างๆ ใช้เวลา 1 ปี แบ่งเป็น 3 หลักสูตร แต่ละหลักสูตรใช้เวลาในการเข้าอบรม 2 เดือน ได้แก่

- หลักสูตรเกี่ยวกับความบกพร่องทางการเห็น และทางการได้ยิน
- หลักสูตรเกี่ยวกับความบกพร่องด้านพัฒนาการ ทางอารมณ์ ทางการพูด
- หลักสูตรเกี่ยวกับความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว และ ความบกพร่องทางด้านสุขภาพ

2. การสัมมนาเชิงปฏิบัติ ใช้เวลา 2 วัน ได้แก่

- การสัมมนาเกี่ยวกับการส่งเสริมการดำเนินการแก้ปัญหาตามนโยบายชาติ โดยเน้นในเรื่องกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษาและการเรียนรู้
- การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเร่งด่วนทางการศึกษาพิเศษ เน้นในเรื่องความพิการทางด้านพัฒนาการ

3. โปรแกรมการให้ความรู้ผ่านทางออนไลน์ เช่น ทฤษฎีการศึกษาสำหรับคนพิการทางการมองเห็น ทฤษฎีการศึกษาสำหรับคนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน การทดสอบและการประเมินผลเบื้องต้น เป็นต้น

นอกจากนี้ กระทรวงสุขภาพและสวัสดิการได้มีมาตรการป้องกันและการตรวจหาความพิการ ในระยะแรกเริ่ม เด็กทารกจะได้รับการตรวจคัดกรองความพิการทันทีเมื่อเกิด โดยโรงพยาบาล ศูนย์สุขภาพ หน่วยงานสวัสดิการเด็กจะทำการวินิจฉัยตั้งแต่ยังอยู่ในครรภ์มารดาและเมื่อคลอดออกมา เมื่อเด็กอายุขวบหกเดือนจะได้รับการตรวจจากหน่วยงานระดับเมืองในท้องถิ่น และเมื่ออายุครบสามขวบ สามารถเข้ารับการตรวจจากศูนย์สุขภาพทั่วประเทศ หากตรวจพบความพิการ เด็กจะได้รับการตรวจเพิ่มจากผู้เชี่ยวชาญในโรงพยาบาลหรือศูนย์แนะแนวเด็ก เด็กที่ตรวจพบความพิการ รวมทั้งบิดามารดาจะได้รับการช่วยเหลือด้านการบำบัดรักษา การแนะแนว การจัดการศึกษา โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงสุขภาพและสวัสดิการ ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการจะให้การสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องการศึกษา

ประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายด้านการศึกษาที่สำคัญ คือ

1. Fundamental Law of Education (enacted 1947, last amended 2006) เป็นกฎหมายพื้นฐานในการจัดการศึกษาของประเทศ มีการแก้ไขในเรื่องการให้ความสำคัญความสามารถทางวิชาการในสามประเด็น ได้แก่ 1) ความรู้และทักษะ 2) ความสามารถในการคิด การตัดสินใจ และการแสดงออก 3) แรงจูงใจในการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีห้อง Resource สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สมาธิสั้นและไม่อยู่นิ่ง

2. School Education Law (enacted 1974, last amended 2007) และกฎกระทรวง ประกาศที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ Ordinance for School Education Law (enacted 1953, last amended 2007) และ Rule

for School Education Law (enacted 1947, last amended 2008) มีเนื้อหาที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโรงเรียนเฉพาะความพิการด้านการเห็น ด้านการได้ยิน ด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ชั้นเรียนพิเศษ ต่อมาแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับคู่มือหลักสูตรระดับชาติสำหรับระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น มีการเพิ่มชั่วโมงเรียนเพื่อให้มีความสามารถทางวิชาการ หลักสูตรใหม่ได้นำมาใช้ในโรงเรียนเฉพาะความพิการไปพร้อมกับโรงเรียนทั่วไปด้วย มีการเพิ่มความพิการซ้อนเข้าไปไว้ในกลุ่มความพิการในโรงเรียนเฉพาะความพิการ แสดงอย่างชัดเจนว่าโรงเรียนเฉพาะความพิการ จะได้รับการส่งเสริม สนับสนุนเช่นเดียวกับโรงเรียนทั่วไป

3. The Law on the Promotion of Attendance at Schools for the Blind, Schools for the Deaf, and Schools for the Handicapped (1954) มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้มีอุปกรณ์ เครื่องช่วย เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ

3. Teachers' Certification Law (1949) มีระบบใบประกอบวิชาชีพครูในโรงเรียนทั่วไป ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ

4. Law on the Standard of Class Organization of Public Compulsory Schools and the Prescribed Number of Teachers (1958) เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการชั้นเรียนในโรงเรียนทั่วไป เช่น จำนวนนักเรียน จำนวนครู เป็นต้น

นโยบายด้านการศึกษาของญี่ปุ่นเป็นไปตามกฎหมายสถานศึกษาที่ระบุว่าการศึกษาพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาทั่วไป และเด็กที่มีความพิการทางร่างกายและจิตใจควรได้รับการศึกษาบนเป้าหมายเดียวกันกับเด็กทั่วไป อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ยังให้เด็กพิการได้เลือกในการเข้ารับการศึกษาพิเศษ นอกจากนี้ กฎหมายพื้นฐานด้านการศึกษาได้ระบุถึงสิทธิในการรับการศึกษา และโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเด็กพิการจะได้รับโอกาสในการเรียนในโรงเรียนทั่วไป

ตัวอย่างโรงเรียนเฉพาะความพิการ

Osaka Prefectural Ikuno School for Deaf Children

โรงเรียนจัดการศึกษาตามกฎหมายพื้นฐานด้านการศึกษาและกฎหมายสถานศึกษา โดยมีมุ่งพัฒนาทางกายภาพและจิตใจ และให้การศึกษาคือเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตามระดับความพิการ โดยเฉพาะภาษาที่ใช้ในการสอนและการส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน ร่วมกับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อมีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป และเพื่อให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และการสอนวิชาต่างๆ โรงเรียนทำวิจัยเกี่ยวกับวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมในแต่ละวัย และจัดให้มีบริการแนะแนว

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล และรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่มีความพิการหลายระดับ นักเรียนที่อายุ 9-10 ปี จะต้องผ่านช่วงของการเรียนรู้ทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยเริ่มเรียนวิชาต่างๆ ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนจากการพูดเป็นการเขียน การเปลี่ยนจากโลกของประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเป็นความคิดที่เป็นนามธรรม การเปลี่ยนจากเด็กที่เชื่อในโลกของตนเองเป็นตระหนักถึงสังคมของโลกที่เราอยู่

ในค.ศ. 2008 บุคลากรของโรงเรียนมีทั้งสิ้น 108 คน แบ่งเป็นด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ 2 คน ครู 67 คน พยาบาล 2 คน อาจารย์พิเศษ 7 คน ผู้ช่วย 2 คน ด้านสนับสนุนการสอน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ธุรการ 4 คน นักโภชนาการ 1 คน เจ้าหน้าที่เทคนิค 6 คน บุคลากรที่ทำงานบางเวลา ประกอบด้วย อาจารย์ 10 คน เจ้าหน้าที่ 1 คน ลูกจ้าง 5 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 153 คน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 25 จำนวนนักเรียนพิการแยกตามระดับชั้น เพศ อายุ

ระดับ	อายุ/ชั้นปี	ชาย	หญิง	รวม	จำนวนชั้นเรียน
ปฐมวัย	3 ขวบ	10	8	18	5
	4 ขวบ	5	9	14	4
	5 ขวบ	11	11	22	5
	พิการซ้อน	(4)	(7)	(11)	(4)
	รวม	26	28	54	14
ระดับประถมศึกษา	ชั้นปีที่ 1	1	6	7	3
	ชั้นปีที่ 2	8	3	11	3
	ชั้นปีที่ 3	11	5	16	5
	ชั้นปีที่ 4	7	6	13	3
	ชั้นปีที่ 5	11	6	17	5
	ชั้นปีที่ 6	3	8	11	3
	พิการซ้อน	(10)	(12)	(22)	(8)
	รวม	41	34	75	22
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	ชั้นปีที่ 1	5	9	14
ชั้นปีที่ 2		1	3	4	2
ชั้นปีที่ 3		2	4	6	1
พิการซ้อน		(3)	(1)	(4)	(2)
รวม		8	16	24	7
รวม		75	78	153	43

หมายเหตุ นักเรียนที่มีความพิการซ้อนได้นับรวมไว้ในแต่ละระดับชั้นแล้ว

ตารางที่ 26 จำนวนนักเรียนที่มีความพิการทางการได้ยินแยกตามระดับการได้ยินและระดับการศึกษา

ระดับการได้ยิน	ปฐมวัย	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	รวม
110dB≤	6	20	2	28
100 ≤110dB	11	20	10	41
90 ≤ 100dB	6	17	8	31
80 ≤ 90dB	10	7	0	17
70 ≤ 80dB	9	4	2	15
≤ 70dB	8	4	2	14
ไม่สามารถวัดได้	4	3	0	7
รวม	54	75	24	153

ระดับปฐมวัย

การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยโรงเรียนจะช่วยเหลือนักเรียนอายุ 3-5 ขวบ ให้สามารถจัดการกับความพิการและมีความรู้พื้นฐานตามการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้คำแนะนำเป็นรายบุคคลและกลุ่มแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับขั้นของพัฒนาการและความสามารถในการได้ยินของเด็ก โดยแนะนำการใช้เครื่องช่วยฟังที่เหมาะสมและวิธีการใช้ การใช้ภาษาและการสื่อสารกับเด็ก ส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ผ่านการเล่นและการดูแล โรงเรียนยินดีที่จะรับฟังคำถามและช่วยให้ผู้ปกครองผ่านพ้นความกลัว ช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารกับเด็กได้ดี ให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการความพิการทางการได้ยิน ดูแลและช่วยนักเรียนให้เคยชินกับการใช้ชีวิตร่วมกัน การช่วยเหลือในเรื่องภาษา พัฒนาการทางจิตใจและอารมณ์ การจัดสิ่งแวดล้อมซึ่งส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม เพื่อให้เด็กมีสุขภาพที่ดี มีความสุข เติบโตมีชีวิต สนุกที่จะสื่อสารและใช้คำศัพท์ต่างๆ สนุกที่จะเล่นกับเพื่อน โรงเรียนแบ่งลักษณะปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องทางการได้ยินเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเริ่มแรก พูดเสียงดัง ใช้เครื่องช่วยฟัง กลุ่มที่สอง ต้องใช้ภาษามือ เรียนรู้คำศัพท์ กลุ่มที่สาม ต้องสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน การเข้าสังคม วิชาที่สอนประกอบด้วย

1. สุขภาพ ได้แก่ การออกกำลังกาย อนามัย ความปลอดภัย รูปแบบการดำเนินชีวิต
2. ความสัมพันธ์ ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนอื่น ๆ
3. สิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ รูปแบบของวัตถุ จำนวน สัญลักษณ์ การเขียน เป็นต้น
4. ภาษา ได้แก่ การพูด การฟัง หนังสือภาพ จดหมาย เป็นต้น
5. การแสดงออก ได้แก่ ความรู้สึกและการแสดงออกโดยภาพ งานประดิษฐ์ หัตถกรรม คนตรี การแสดง เป็นต้น

ในการสอนภาษาจะเน้นบทบาทของภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสาร เช่น คำสั่ง ชื่อเพื่อน ความคิดรวบยอดของวัตถุ บทบาทในการนำไปสู่ความจำและความคิด และการควบคุมการกระทำของตนเอง และในการพัฒนาความสามารถทางภาษาจะใช้รูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น ภาษาพูด ท่าทาง ภาษามือ คำพูดสั้นๆ ใน ค.ศ. 2008 มีนักเรียนทั้งสิ้น 55 คน แบ่งเป็น อายุ 3 ขวบ จำนวน 19 คน อายุ 4 ขวบ จำนวน 14 คน อายุ 5 ขวบ จำนวน 22 คน

นอกจากนี้ โรงเรียนยังทำงานร่วมกับโรงพยาบาลในการปรับเครื่องช่วยฟังให้เหมาะสม สอดคล้องกับความสามารถในการได้ยินที่เปลี่ยนไปของเด็กแต่ละคน โดยมีการตรวจวัดการได้ยินแก่เด็กทุกภาคการศึกษา ฝึกการได้ยินสัปดาห์ละครั้ง โดยแบ่งเป็นกลุ่มตามระดับการได้ยิน การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล สำหรับเด็กที่ได้รับการผ่าตัด Cochlear Implants จะได้รับการฝึกเดือนละสองครั้ง

การฝึกการออกเสียงพื้นฐาน เช่น การหายใจ การปล่อยเสียง การเคลื่อนไหวของลิ้น เป็นต้น โรงเรียนจะจัดกลุ่มฝึกสัปดาห์ละครั้ง เป็นรายบุคคลจะฝึกตามปัญหาในช่วงบ่าย

การพัฒนาทักษะทางสังคมจะจัดกิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ละครั้ง ได้แก่ การเล่นเกม การทานอาหารกลางวัน กิจกรรมตามเทศกาล การสังสรรค์ พบปะกับน้องระดับปฐมวัย สถานรับเลี้ยงเด็ก ชุมชน รุ่งนทีระดับประถม มัธยม เป็นต้น

โรงเรียนให้การช่วยเหลือผู้ดูแลให้เกิดความเข้าใจธรรมชาติของความพิการทางการได้ยินและการเลี้ยงเด็ก โดยการเยี่ยมผู้ดูแลเด็กอายุ 3 ขวบทุกวัน ผู้ดูแลเด็กอายุ 4 ขวบ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ผู้ดูแลเด็กอายุ 5 ขวบ สัปดาห์ละสองครั้ง มีการประชุมขึ้นทุกวัน การให้อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญมาบรรยาย

ระดับประถมศึกษา

โรงเรียนจะรับเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาตั้งแต่อายุ 6-11 ปี การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาแบ่งเป็น 6 ระดับชั้น ในปีการศึกษา 2008 มีนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 75 คน ประกอบด้วย ชั้นประถมปีที่ 1 จำนวน 7 คน ชั้นประถมปีที่ 2 จำนวน 11 คน ชั้นประถมปีที่ 3 จำนวน 16 คน ชั้นประถมปีที่ 4 จำนวน 13 คน ชั้นประถมปีที่ 5 จำนวน 17 คน ชั้นประถมปีที่ 6 จำนวน 11 คน

การจัดการเรียนการสอนมีหลักในการดำเนินการดังนี้

1. ให้นักเรียนมีความเข้าใจในเรื่องระดับการได้ยินของนักเรียน ระดับความรุนแรงของการสูญเสียการได้ยินรวมทั้งการสอนให้นักเรียนรู้วิธีจัดการกับความพิการ โรงเรียนจัดให้มีเครื่องมือสำหรับวัดการได้ยินของนักเรียน และทดสอบเครื่องช่วยฟังเมื่อจำเป็นเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางการศึกษา นักเรียนจะได้ฝึกฟังเสียงและคำจากเครื่องบันทึกเสียง มีการเรียนรู้เกี่ยวกับกลไกการทำงานของร่างกายที่เกี่ยวกับการได้ยินและการทำงานของเครื่องช่วยฟัง มีการฝึกออกเสียงและฝึกพูด โดยเรียนรู้วิธีการควบคุมลมหายใจเมื่อต้องออกเสียง “ส” การฝึกดังกล่าวจะจัดครูพิเศษสอนในช่วงโมงอิสระ มีทั้งสอนแบบกลุ่มและบุคคล นักเรียนจะได้เรียนและฝึกการใช้ภาษาในห้องเรียนตามระดับชั้น ทั้งนี้ ใน ค.ศ. 1999 โรงเรียนใช้ภาษามือเฉพาะเวลาจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้นักเรียนมีความ

เข้าใจ ใน ค.ศ. 2002 ครูเริ่มสอนและใช้ภาษามือตลอดในชั้นเรียน และตั้งแต่ ค.ศ. 2003 ครูยอมรับว่าภาษามือเป็นภาษาของคนหูหนวก การใช้ภาษามือและการสะกดนิ้วมือจึงเป็นภาษาปกติสำหรับเด็กหูหนวก ไม่มีการจำกัดจำนวนหรือเวลาการใช้ภาษามือ แต่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ภาษามือ และใน ค.ศ. 2007 โรงเรียนได้กำหนดการสื่อสารพื้นฐานจะต้องมีลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ทั้งภาษามือและการสะกดนิ้วมือจะใช้เพื่อให้เกิดการสื่อสารพื้นฐานนี้

2. การสอนให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ โดยการออกแบบหลักสูตรที่คำนึงรายละเอียด การเรียนรู้โดยทำงานเป็นกลุ่ม การฝึกวาดภาพตามจินตนาการจากการรับรู้ทางการมองเห็น การเรียนรู้โดยให้ลงมือทำเอง การเตรียมและการวางแผนการสอนจะใช้วิธียึดผู้เรียนที่ใช้การมองเห็นเป็นสำคัญ ดังนั้น เนื้อหาบทเรียนจะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น การจัดที่นั่งจะเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ นักเรียนได้มีโอกาสใช้ภาษามือและวิธีการอื่นๆ ในการสื่อสาร วิชาที่สอนจะประกอบด้วย ภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ เกษตร ดนตรี ทั้งนี้ นักเรียนจะเริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสามารถเข้าวงเพื่อแสดงได้เมื่ออยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การแสดงดนตรีจะจัดขึ้นในงานประจำปีของโรงเรียน นอกจากนี้ นักเรียนของโรงเรียนยังได้รับรางวัลชนะเลิศในการแข่งขันดนตรีระดับชาติของโรงเรียนสอนคนหูหนวกด้วย สำหรับนักเรียนที่มีความพิการซ้อนจะได้เรียนในห้องเรียนพิเศษ

3. การสอนให้นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถแสดงการกระทำได้อย่างอิสระและรู้จักทำสิ่งใหม่ๆ โดยให้นักเรียนตั้งสถานนักเรียน มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นคณะกรรมการประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ คณะกรรมการจะวางแผนกิจกรรมสำหรับนักเรียนรุ่นน้องและพิจารณากิจกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน คณะกรรมการได้กำหนดให้มีคณะอนุกรรมการเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ คณะอนุกรรมการด้านพลศึกษา คณะอนุกรรมการด้านห้องสมุด คณะอนุกรรมการด้านหนังสือพิมพ์ คณะอนุกรรมการด้านสุขภาพและความปลอดภัย

4. การจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนกับโรงเรียนต่างๆ ทั้งโรงเรียนประถมทั่วไปและโรงเรียนสอนคนหูหนวกอื่นๆ เช่น การแข่งเบสบอล กีฬาวิบาก การไปรับประทานอาหารกลางวันนอกสถานที่ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของนักเรียนรุ่นพี่กับนักเรียนรุ่นน้อง เป็นต้น

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาระดับนี้เพื่อพัฒนาความเป็นอิสระของนักเรียนให้รู้จักใส่ใจผู้อื่น พัฒนาให้มีความรอบรู้ และความเข้าใจ และสงสารผู้อื่นที่มีความทุกข์ เพื่อพัฒนาความสามารถทางวิชาการ ภาษา และกายภาพ และช่วยนักเรียนให้เรียนภาษามือ และให้เกิดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงเกี่ยวกับความพิการในภาวะที่มีการส่งเสริมการดำรงชีวิตอิสระในสังคม

ใน ค.ศ. 2008 มีนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 24 คน แบ่งเป็นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 14 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 คน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 6 คน จัดเป็น 7 ชั้น

เรียน ครูสอนเต็มเวลา 16 คน และสอนบางเวลา 3 คน ชั่วโมงเรียนจะเริ่มตั้งแต่ 8.50 น. เป็นชั่วโมง โยมรวม และเริ่มเรียนวิชาต่างๆ เวลา 9.05 น. วิชาละ 45 นาที ช่วงเช้ามี 4 วิชา ช่วงบ่ายเริ่มเวลา 13.30 น. เรียน 2 วิชา และเวลา 15.40-17.00 น. จะเป็นชั่วโมงกิจกรรม ชมรม (ไม่บังคับ) รายวิชาและจำนวนชั่วโมงที่สอนมีดังนี้

ตารางที่ 27 จำนวนรายวิชาที่เปิดสอนแยกตามระดับชั้น และจำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์

วิชาที่สอน	จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์		
	ม.1	ม.2	ม. 3
ชั้นเรียนพื้นฐาน			
ภาษาญี่ปุ่น	5	4	4
สังคม	3	3	3
คณิตศาสตร์	4	4	4
วิทยาศาสตร์	3	3	3
ภาษาอังกฤษ	3	3	3
เทคโนโลยี/Home Science	2	2	2
ศิลปะ	2	2	2
ดนตรี	1	1	1
สุขภาพและพลศึกษา	2	3	3
รวม	25	25	25
วิชาที่สอน	จำนวนชั่วโมงที่สอนต่อสัปดาห์		
	ม.1	ม.2	ม. 3
ชั้นเรียนพิเศษ			
ภาษาญี่ปุ่น	5	4	4
คณิตศาสตร์	4	4	4
วิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน	9	9	9
เทคโนโลยี/Home Science	2	2	2
ศิลปะ	2	2	2
ดนตรี	1	1	1
สุขภาพและพลศึกษา	2	3	3
รวม	25	25	25

นอกจากนี้ สาเหตุในการตั้งโรงเรียนเฉพาะเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินก็เพื่อให้คำแนะนำแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในลักษณะเป็นกลุ่มที่ได้รับการรับรองภายใต้สถานการณ์ของการร่วมมือและเป็นมิตร บุคลากรเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ และเชี่ยวชาญในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถให้คำแนะนำที่จำเป็นแก่นักเรียนได้

นักเรียนจะได้รับการสอนให้มีความรู้ความสามารถทางวิชาการไปพร้อมกับการให้คำแนะนำ เป็นรายบุคคล กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ที่บ้านเพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนถึงวันเปิดเรียนในแต่ละ สัปดาห์ การเตรียมตัวสอบกลางภาค ปลายภาค การจัดให้มีการเรียนเสริมที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่ ตามไม่ทันหรือต้องการเลื่อนระดับชั้นเร็วกว่าปกติ

นอกจากนี้ โรงเรียนจะรับเด็กเล็กอายุ 0-2 ขวบ ที่ตรวจพบว่ามีสติปัญญาต่ำกว่าเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการให้ โรงเรียนจะมุ่งรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาของเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการให้ เหมาะสมตามวัยของเด็ก ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสาร การใช้ประโยชน์จากเครื่องช่วยฟังให้ เด็กสามารถได้ยินอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ฝึกแต่ละคนให้มีเทคนิคในการหายใจและพูด ใน ค.ศ. 2008 มีเด็กทั้งสิ้น 35 คน แบ่งเป็น อายุ 0-1 ขวบ จำนวน 7 คน อายุ 1 ขวบ จำนวน 10 คน อายุ 2 ขวบ จำนวน 18 คน โดยให้ผู้ปกครองและเด็กมาที่โรงเรียนเพื่อกระตุ้นการสื่อสารระหว่างกัน เด็กอายุ 0-1 ขวบ มารับบริการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เวลา 10.00-11.30 น. อายุ 1 ขวบมารับบริการสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เวลา 10.00-12.00 น. อายุ 2 ขวบ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง เวลา 10.00-12.30 น.

Okinawa Prefectural School for Blind Children

โรงเรียนจัดการศึกษาตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเน้นในเรื่อง ความปลอดภัย การอยู่ได้อย่างอิสระ และการพัฒนา นักเรียนจะได้รับการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล ซึ่งใน ค.ศ. 2008 โรงเรียนได้ตั้งเป้าหมายในการดำเนินการด้านต่างๆ ได้แก่

- ด้านหลักสูตร การจัดทำแผนการพัฒนาารายบุคคลโดยพิจารณาเนื้อหา วิธีการประเมิน จัดทำเป็นรายชั่วโมงและให้ผู้อื่นรับทราบด้วย การจัดหาคอมพิวเตอร์ และผลิตเอกสาร สื่อประกอบการสอนให้เหมาะสมเพียงพอ พัฒนาการแก้ปัญหาการเรียน มีการฝึกปฏิบัติ หรือดูงาน การฝึกอักษรเบรลล์ และการสร้างความคุ้นเคยจะพิจารณาตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จัดให้มีการให้คำแนะนำในการดำรงชีวิตอย่างอิสระอย่างเป็นระบบ
- ด้านการสนับสนุนการศึกษาพิเศษ ให้มีการจัดทำแผนการสนับสนุนการศึกษาพิเศษของแต่ละบุคคล การจัดให้มีการสนับสนุนและการให้คำปรึกษาแนะนำด้านสังคมสงเคราะห์ การรักษา จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ
- การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนเพื่อให้บริการเหมือนศูนย์ด้านการศึกษา พิเศษ
- ด้านการให้คำแนะนำนักเรียน ให้มีการแนะนำนักเรียนทุกคนได้ทราบและเข้าใจวิชา ต่างๆ รวมทั้งการให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทางอาชีพในสถานการณ์จริง
- ด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการรุนแรง ให้มีการแนะนำนักเรียนพิการรุนแรงอย่างเป็น ระบบ เน้นเรื่องความปลอดภัย สุขภาพ การให้ดำรงชีวิตได้อย่างอิสระ
- ด้านการแลกเปลี่ยน ให้มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนในเขตเดียวกัน

- ด้านห้องสมุด และห้องผลิตเอกสาร การพัฒนาการผลิตหนังสือ การพัฒนาระบบ network ข้อมูลเกี่ยวกับอักษรเบรลล์และภาพนูน

โรงเรียนกำหนดให้ครูทุกคนต้องทำการวิจัย อย่างน้อยทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน มีการประชุมสัมมนา การนิเทศ พยายามให้สัดส่วนครูที่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษมีมากขึ้น มีการจัดสรรส่งนักเรียน โดยเน้นในด้านความปลอดภัย การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาเด็กพิการให้แก่ชุมชน การเปิดโรงเรียนให้คนในชุมชนหรือผู้สนใจเข้าเยี่ยมชม

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา และยังมีเปิดสอนในระดับวิชาชีพ ได้แก่ การนวด การฝังเข็มด้วย นอกจากนี้ โรงเรียนยังรับผู้ที่จบการศึกษาแล้วเข้าเรียนในสายวิชาชีพด้วย รายละเอียดการจัดการศึกษาในแต่ละระดับมี ดังนี้

ระดับอนุบาล

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้เด็กมีจิตใจร่าเริงแจ่มใส สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ฝึกการฟังการมอง การแสดงความรู้สึก การเคลื่อนไหวร่างกาย และการเล่น การสอนจะจัดให้เหมาะสมกับสภาพความพิการ ระดับความรุนแรง และความสนใจของนักเรียน การเรียนแบ่งเป็น 3 ภาคการศึกษา ภาคที่ 1 เดือนเมษายน - เดือนกรกฎาคม รวม 15 สัปดาห์ คิดเป็น 273 ชั่วโมง ภาคที่ 2 เดือนกันยายน-เดือนธันวาคม รวม 17 สัปดาห์ คิดเป็น 301 ชั่วโมง ภาคที่ 3 เดือนมกราคม-เดือนมีนาคม รวม 10 สัปดาห์ คิดเป็น 197 ชั่วโมง รวมเป็นเวลาเรียนตลอดปี 42 สัปดาห์ คิดเป็น 771 ชั่วโมง การเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่เวลา 9.15 - 1.30 น.

ระดับประถมศึกษา

วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กมีร่างกายแข็งแรง ร่าเริงแจ่มใส มีพัฒนาการในการเล่น รู้จักคิด เอาใจใส่ความรู้สึกของคนอื่น เชื่อว่าสามารถทำอะไรได้ด้วยตนเอง หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะและระดับความพิการ ได้แก่

กลุ่มที่ 1 จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพื้นฐาน และกลุ่มที่ 2 นักเรียนมีความยากลำบากในการเรียน จะเรียนหลักสูตรเดียวกัน ประกอบด้วยวิชาการ การฟัง กิจกรรมพิเศษ การดำรงชีวิตอิสระ และชั่วโมงทบทวนเรื่องที่เรียนทั้งหมด สำหรับวิชาการได้แก่ ราชวิชาภาษาไทย ปู่ สักคม คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การใช้ชีวิต ดนตรี ศิลปะและหัตถกรรม คหกรรม พลศึกษา

กลุ่มที่ 3A และ 3B เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาร่วมด้วย การเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการวิชาการ การฟัง กิจกรรมพิเศษ การดำรงชีวิตอิสระ โดยกลุ่ม 3A จะสอนเกี่ยวกับการให้คำแนะนำในการทำวัตรประจำวัน การเล่น การทบทวนสิ่งที่เรียนเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ภาษาญี่ปุ่น คณิตศาสตร์ ดนตรี พลศึกษา การดำรงชีวิตอิสระ ส่วนกลุ่ม 3B จะเรียนเกี่ยวกับการให้คำแนะนำในการดำรงชีวิตประจำวัน การเล่น การทบทวนสิ่งที่เรียนเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ดนตรี พลศึกษา การดำรงชีวิตอิสระ ทั้งนี้จะมีการจัดทำตำรา เอกสารในการเรียนการสอนเฉพาะกลุ่ม

กลุ่มที่ 4 เป็นนักเรียนที่มีความพิการในระดับรุนแรง การเรียนการสอนเป็นแบบบูรณาการ เช่นกัน โดยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำกิจวัตรประจำวัน และการดำรงชีวิตอิสระ

ในการเรียนการสอนโรงเรียนจะจัดเตรียมตำรา เอกสารการสอน อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะความพิการ เช่น การขยายตัวอักษร การทำอักษรเบรลล์ ทุกกลุ่มจะมีชั่วโมงเรียนตลอดปีการศึกษาในแต่ละชั้นปีเท่ากัน รายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่มที่ 1

วิชา	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. วิชาการ	695	734	770	807	850	850
ภาษาญี่ปุ่น	271	271	230	230	192	192
สังคม	0	0	78	115	116	116
คณิตศาสตร์	116	155	192	192	194	194
วิทยาศาสตร์	0	0	78	78	116	116
การดำรงชีวิต	77	77	0	0	0	0
ดนตรี	77	77	77	77	77	77
ศิลปะ	77	77	38	38	39	39
กิจกรรม	0	0	0	0	39	39
พลศึกษา	77	77	77	77	77	77
2. การฟัง	38	39	38	38	39	39
3. กิจกรรมพิเศษ	38	39	38	38	39	39
4. การดำรงชีวิตอิสระ	115	116	114	114	111	111
5. การทบทวน	0	0	38	38	39	39
รวม	886	928	998	1,035	1,078	1,078

ตารางที่ 29 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่มที่ 2

วิชา	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. วิชาการ	540	581	615	691	734	734
ภาษาญี่ปุ่น	155	156	193	193	193	193
สังคม	0	0	38	76	77	77
คณิตศาสตร์	116	117	155	155	155	155
วิทยาศาสตร์	0	0	38	38	39	39
การดำรงชีวิต	77	116	0	0	0	0
ดนตรี	77	77	76	76	77	77
ศิลปะ	38	38	38	76	77	77
คหกรรม	0	0	0	0	39	39
พลศึกษา	77	77	77	77	77	77
2. การฟัง	38	38	38	38	39	39
3. กิจกรรมพิเศษ	38	38	38	38	39	39
4. การดำรงชีวิตอิสระ	270	271	307	268	227	227
5. การทบทวน	0	0	0	0	39	39
รวม	886	928	998	1,035	1,078	1,078

ตารางที่ 30 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่มที่ 3A

วิชา	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. การดำรงชีวิต	0	0	0	0	0	0
2. ภาษาญี่ปุ่น	77	117	77	77	116	116
3. คณิตศาสตร์	77	117	77	77	78	78
4. ดนตรี	77	77	76	76	77	77
5. ศิลปะ	0	0	0	0	0	0
6. พลศึกษา	77	77	77	77	77	77
7. การฟัง	0	0	0	0	0	0
8. กิจกรรมพิเศษ	0	0	0	0	0	0
9. การดำรงชีวิตอิสระ	192	269	231	231	231	231
10. กิจกรรมประจำวัน	310	77	306	304	305	305
11. การเล่น	38	38	38	38	39	39
12. การทบทวนกิจกรรมฯ	38	156	116	155	155	155
รวม	886	928	998	1,035	1,078	1,078

ตารางที่ 31 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่มที่ 3B

วิชา	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. การดำรงชีวิต	0	0	0	0	0	0
2. ภาษาญี่ปุ่น	0	0	0	0	0	0
3. คณิตศาสตร์	0	0	0	0	0	0
4. ดนตรี	77	77	77	77	77	77
5. ศิลป	0	0	0	0	0	0
6. พลศึกษา	77	77	77	77	77	77
7. การฟัง	0	0	0	0	0	0
8. กิจกรรมพิเศษ	0	0	0	0	0	0
9. การดำรงชีวิตอิสระ	270	311	307	421	423	423
10. กิจกรรมประจำวัน	386	387	383	307	308	308
11. การเล่น	38	38	77	38	39	39
12. การทบทวนกิจกรรมฯ	38	156	77	115	154	154
รวม	886	928	998	1,035	1,078	1,078

ตารางที่ 32 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่มที่ 4

วิชา	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6
1. การดำรงชีวิต	0	0	0	0	0	0
2. ภาษาญี่ปุ่น	0	0	0	0	0	0
3. คณิตศาสตร์	0	0	0	0	0	0
4. ดนตรี	0	0	0	0	0	0
5. ศิลป	0	0	0	0	0	0
6. พลศึกษา	0	0	0	0	0	0
7. การฟัง	0	0	0	0	0	0
8. กิจกรรมพิเศษ	0	0	0	0	0	0
9. การดำรงชีวิตอิสระ	617	618	688	725	768	768
10. กิจกรรมประจำวัน	269	310	310	310	310	310
11. การเล่น	0	0	0	0	0	0
12. การทบทวนกิจกรรมฯ	0	0	0	0	0	0
รวม	886	928	998	1,035	1,078	1,078

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้จักเรียนรู้ ค้นคว้าด้วยตนเอง มีความรู้ทางวิชาการในระดับที่สูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับของสังคม สุขภาพแข็งแรง มีจิตใจดี อารมณ์ดี การเรียนการสอนจะเริ่มตั้งแต่เวลา 8.40 - 15.30 น. วิชาที่เปิดสอนในแต่ละชั้นปีมีรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 1 และ 2

วิชา	ม. 1	ม.2	ม.3	หมายเหตุ
1. วิชาการ	925	930	920	
ภาษาญี่ปุ่น	174	136	134	
สังคม	115	116	115	
คณิตศาสตร์	135	136	134	
วิทยาศาสตร์	115	116	96	
ดนตรี	58	58	58	
ศิลปะ	58	58	58	
สุขศึกษาและพลศึกษา	77	98	96	
เทคนิคและคหกรรม	78	78	38	
ภาษาอังกฤษ	115	116	115	
วิชาเลือก 3 วิชา	0	19	76	เลือกจากรายวิชาข้างต้น
2. การฟัง	38	38	38	
3. กิจกรรมพิเศษ	40	40	39	
4. การดำรงชีวิตอิสระ	78	78	78	
5. การทบทวน	38	38	38	
รวม	1,119	1,125	1,113	

ตารางที่ 34 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 3A

วิชา	ม. 1	ม.2	ม.3	หมายเหตุ
1. วิชาการ				
ภาษาญี่ปุ่น	77	77	76	
สังคม	0	0	0	
คณิตศาสตร์	77	77	76	
วิทยาศาสตร์	0	0	0	
ดนตรี	77	77	76	
ศิลปะ	78	78	76	
สุขศึกษาและพลศึกษา	77	77	76	
การทำงานและคหกรรม	0	0	0	
วิชาเลือก ๓ วิชา	38	38	38	เลือกจากรายวิชาข้างต้น
2. การฟัง	0	0	0	
3. กิจกรรมพิเศษ	40	40	39	
4. การดำรงชีวิตอิสระ	231	235	233	
5. กิจกรรมประจำวัน	193	194	192	
6. ทบทวนกิจกรรม	115	116	115	
7. ฝึกอาชีพ	78	78	78	
8. การทบทวนทั้งหมด	38	38	38	
รวม	1,119	1,125	1,113	

ตารางที่ 35 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 3B

วิชา	ม. 1	ม.2	ม.3	หมายเหตุ
1. วิชาการ				
ภาษาญี่ปุ่น	0	0	0	
สังคม	0	0	0	
คณิตศาสตร์	0	0	0	
วิทยาศาสตร์	0	0	0	
ดนตรี	77	77	76	
ศิลปะ	38	38	37	
สุขศึกษาและพลศึกษา	77	77	76	
การทำงานและคหกรรม	0	0	0	
วิชาเลือก 3 วิชา	0	0	0	เลือกจากรายวิชาข้างต้น
2. การฟัง	0	0	0	
3. กิจกรรมพิเศษ	0	0	0	
4. การดำรงชีวิตอิสระ	347	350	346	
5. กิจวัตรประจำวัน	386	388	384	
6. ทบทวนกิจวัตร	116	117	116	
7. ฝึกอาชีพ	78	78	78	
8. การทบทวนทั้งหมด	0	0	0	
รวม	1,119	1,125	1,113	

ตารางที่ 36 จำนวนชั่วโมงตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 4

วิชา	ม. 1	ม.2	ม.3	หมายเหตุ
1. วิชาการ				
ภาษาญี่ปุ่น	0	0	0	
สังคม	0	0	0	
คณิตศาสตร์	0	0	0	
วิทยาศาสตร์	0	0	0	
ดนตรี	0	0	0	
ศิลปะ	0	0	0	
สุขศึกษาและพลศึกษา	0	0	0	
การทำงานและคหกรรม	0	0	0	
วิชาเลือก 3 วิชา	0	0	0	เลือกจากรายวิชาข้างต้น
2. การฟัง	0	0	0	
3. กิจกรรมพิเศษ	0	0	0	
4. การดำรงชีวิตอิสระ	386	388	384	
5. กิจวัตรประจำวัน	296	388	384	
6. ทบทวนกิจวัตร	78	271	267	
7. ฝึกอาชีพ	78	78	78	
8. การทบทวนทั้งหมด	0	0	0	
รวม	1,119	1,125	1,113	

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

การเรียนการสอนมุ่งเน้นให้มีความรู้ ความสามารถในการดูแลตนเองได้มากขึ้น มีความรู้ทาง วิชาการและวิชาชีพมากขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มองตนเองเป็นสมาชิกของสังคมที่มี คุณค่า หลักสูตรแบ่งเป็นสองสาขา คือสาขาวิชาการ และวิชาชีพ ได้แก่ การบำบัดรักษาสุขภาพ และ สาธารณสุข นักเรียนกลุ่มที่ 1 เรียนตามหลักสูตรทั่วไป กลุ่มที่ 2 และ 3 จะเริ่มเน้นด้านอาชีพมากขึ้น โดยชั้น ม. 4 - 5 ให้มีการฝึกปฏิบัติในสถานที่จริงหรือในสถานศึกษา สัปดาห์ละครั้ง ชั้น ม. 6 สัปดาห์ ละ 2 ครั้ง เริ่มเรียนตั้งแต่เวลา 8.30 - 15.30 น. วิชาที่สอนคิดเป็นหน่วยกิต มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 37 จำนวนหน่วยกิตรายวิชาตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 1 สาขาวิชาการ

วิชา		หน่วยกิต	ม.4	ม.5	ม.6	หมายเหตุ
ภาษาญี่ปุ่น	หลักภาษา	4	5	4		
	การใช้ภาษา	2			3	
	ฝึกปฏิบัติ				2	วิชาเลือก
ประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น	2		3		
	ประวัติโลก	2			3	
ชุมชน	สังคมปัจจุบัน	2	3			
	เศรษฐกิจและการเมือง	2			3	
คณิตศาสตร์	พื้นฐาน	2	3	3		
	คณิตระดับ 1	3			3	
	ฝึกปฏิบัติ				1/2	เลือกจำนวนหน่วยกิต
วิทยาศาสตร์	ทั่วไป A	2	2			
	ทั่วไป B	2	2			
	ชีววิทยา 1	3		4		
	เคมี 1A	3			3	
	วิทยาศาสตร์พื้นฐาน				2	วิชาเลือก
สุขศึกษาและพลศึกษา	พลศึกษา	7-8	3	2	2	
	สุขศึกษา	2		1	1	
ศิลปะ	ดนตรี 1	2		2	2	วิชาเลือก
	ดนตรี 2					
	ศิลปกรรม 1	2	2			
	ศิลปกรรม 2					
	ดนตรี 1				1	วิชาเลือก
ภาษาอังกฤษ	อังกฤษ 1	3	2	2	2	
	การออกเสียงและสื่อสาร 1	2	1	1	1	
คหกรรม	คหกรรมทั่วไป	4	2	4		
สารสนเทศ	สารสนเทศ A	2	1	1		
กิจกรรมพิเศษ และ โฮมรูม			1	1	1	
การดำรงชีวิตอิสระ			2	1	1	
ชั่วโมงทบทวน			1	1	1	
รวมหน่วยกิต			30	30	30	
รวมชั่วโมงตลอดปี			1,050	1,050	1,050	

ตารางที่ 38 จำนวนหน่วยกิตรายวิชาตลอดปีการศึกษาแยกตามวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 2 สาขาวิชาการ

วิชา		หน่วยกิต	ม.4	ม. 5	ม.6	หมายเหตุ
ภาษาญี่ปุ่น	หลักภาษา	4	3	2		
	การใช้ภาษา	2			3	
	ฝึกปฏิบัติ		2		2	วิชาเลือก
ประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น A	2		2		
	ประวัติโลก A	2			2	
ชุมชน	สังคมปัจจุบัน	2	2			
	เศรษฐกิจและการเมือง	2			2	
คณิตศาสตร์	พื้นฐาน	2	2	2	2	
	ฝึกปฏิบัติ			2	2	เลือกจำนวนหน่วยกิต
วิทยาศาสตร์	ทั่วไป A	2	2	2	2	
	ทั่วไป B	2	2	2	2	
สูงศึกษาและ พลศึกษา	พลศึกษา	7-8	3	2	2	
	สูงศึกษา	2		1	1	
ศิลป์	ดนตรี 1	2		2		วิชาเลือก
	ดนตรี 2	2			2	
	ศิลป์กรรม 1	2	2			
	ศิลป์กรรม 1	2				
ภาษาอังกฤษ	อังกฤษ 1	3	1	1	1	
	การออกเสียงและสื่อสาร 1	2	1	1	1	
คหกรรม	คหกรรมทั่วไป	4	2	4		
สารสนเทศ	สารสนเทศ A	2	1	1	1	
อุตสาหกรรม	มนุษย์กับสังคมอุตสาหกรรม		2	2	2	
กิจกรรมพิเศษ และ โฮมรูม			1	1	1	
การดำรงชีวิตอิสระ			5	4	5	
ชั่วโมงทบทวน			1	1	1	
รวมหน่วยกิต			30	30	30	
รวมชั่วโมงตลอดปี			1,050	1,050	1,050	

ตารางที่ 39 จำนวนชั่วโมงเรียนแยกตามรายวิชาและระดับชั้นของกลุ่ม 3A สาขาวิชาการ

วิชา	ม.4	ม.5	ม.6
ภาษาญี่ปุ่น	175	175	175
สังคม	70	70	70
คณิตศาสตร์	70	70	70
วิทยาศาสตร์	35	35	35
ดนตรี	70	70	70
ศิลปะ	70	70	70
สุขศึกษาและพลศึกษา	105	105	105
กิจกรรม	70	70	70
ภาษาอังกฤษ	70	70	70
การฟัง	0	0	0
กิจกรรมพิเศษและโฮมรูม	35	35	35
การดำรงชีวิตอิสระ	175	175	175
การทำกิจวัตรประจำวัน	0	0	0
การทบทวนกิจวัตรฯ	0	0	0
การฝึกอาชีพ	70	70	70
การทบทวนทั่วไป	35	35	35
รวม	1,050	1,050	1,050

ตารางที่ 40 จำนวนหน่วยกิตแยกตามรายวิชาและระดับชั้นของสาขาวิชาชีพด้านการบำบัดรักษาสุขภาพ

กลุ่มวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต	วิชา	ม.4	ม.5	ม.6
พื้นฐาน	แนวคิดทาง วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ มนุษย์กับสังคม	7	วิธีการแสดงความรู้สึก	2	0	0
			การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ	0	2	0
			ชีววิทยา	0	1	0
			พลศึกษา	1	1	0
วิชา พื้นฐานใน สาขา	การรักษากับสังคม	2	การบำบัดรักษากับสังคม	0	0	2
	ร่างกายมนุษย์และกลไก การทำงาน	12	กายวิภาค	7	0	0
			สรีรวิทยา	5	0	0
	โรคและการป้องกัน	4	สุขภาพอนามัยและสาธารณสุข	0	2	0
			โรคต่างๆขั้นแนะนำ	0	2	0
	วิถีชีวิตกับความ เจ็บป่วย	8	การรักษาโรคทั่วไป	0	2	0
			การรักษาโรคเฉพาะทาง	0	4	0
			การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์	0	2	0
วิชาเฉพาะ สาขา	วิทยาศาสตร์สุขภาพ พื้นฐาน	9	การแพทย์ของประเทศตะวันออก	3	0	0
			ตำแหน่งของจุดต่างๆ	3	0	0
			ทฤษฎีวิทยาศาสตร์สุขภาพ	0	0	3
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ ทางคลินิก	11	การรักษาขั้นแนะนำ	0	2	0
			ปัญหาการรักษาทางคลินิก	0	0	6
			การบำบัดรักษา	0	0	3
	สาธารณสุขชุมชนและ การจัดการ	2	สาธารณสุขชุมชนและการบริหาร จัดการ	0	0	2
	การฝึกปฏิบัติด้าน สุขภาพ	17	การฝึกจับเส้น	4	0	0
			การฝึกนวด	0	3	0
			การฝึกกดจุด	0	1	0
การฝึกฝังเข็ม			4	4	0	
ระดับชั้นในการฝึก			1	0	0	
การฝึกปฏิบัติทางคลินิก	16	การฝึกรักษาทางคลินิก	0	4	12	
สัมมนา	2	การสัมมนา	0	0	2	
รวม				30	30	38

ตารางที่ 41 จำนวนหน่วยกิตแยกตามรายวิชาและระดับชั้นของสาขาวิชาชีพด้านสาธารณสุข

กลุ่มวิชา	ประเภทวิชา	หน่วยกิต	วิชา	ม.4	ม.5	ม.6
พื้นฐาน	แนวคิดทาง วิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ มนุษย์กับสังคม	7	วิธีการแสดงความรู้สึก	2	0	0
			การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ	0	2	0
			ชีววิทยา	0	1	0
			พลศึกษา	1	1	0
วิชา พื้นฐานใน สาขา	การรักษากับสังคม	2	การบำบัดรักษากับสังคม	0	0	2
	ร่างกายมนุษย์และกลไก การทำงาน	15	กายวิภาค	7	2	0
			สรีรวิทยา	4	2	0
	โรคและการป้องกัน	5	สุขภาพอนามัยและสาธารณสุข	0	2	0
			โรคต่างๆขั้นแนะนำ	0	3	0
	วิถีชีวิตกับความ เจ็บป่วย	7	การรักษาโรคทั่วไป	0	4	0
			การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์	0	0	3
	วิชาเฉพาะ สาขา	วิทยาศาสตร์สุขภาพ พื้นฐาน	8	การแพทย์ของประเทศตะวันออก	5	0
ทฤษฎีวิทยาศาสตร์สุขภาพ				0	0	3
วิทยาศาสตร์สุขภาพ ทางคลินิก		9	การรักษาขั้นแนะนำ	0	3	0
			ปัญหาการรักษาทางคลินิก	0	0	4
			การบำบัดรักษา	0	0	2
สาธารณสุขชุมชนและ การจัดการ		2	สาธารณสุขชุมชนและการบริหาร จัดการ	0	0	2
การฝึกปฏิบัติด้าน สุขภาพ		15	การฝึกจับเส้น	6	2	0
			การฝึกนวด	3	2	0
			การฝึกกดจุด	0	2	0
การฝึกปฏิบัติทางคลินิก		16	การฝึกด้านสาธารณสุขทางคลินิก	0	4	12
สัมมนา	2	การสัมมนา	0	0	2	
รวม				28	30	30

3. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศออสเตรเลีย

ข้อมูลทั่วไป

ประเทศออสเตรเลียหรือเครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) เป็นประเทศซึ่งประกอบด้วยแผ่นดินหลักของทวีปออสเตรเลีย เกาะแทสเมเนีย และเกาะอื่นๆ ในมหาสมุทรอินเดีย แปซิฟิก และมหาสมุทรใต้ ออสเตรเลียมีชนพื้นเมืองซึ่งอาศัยตั้งแต่มานานกว่า 60,000 ปี ก่อนที่ชาวยุโรปเข้ามาคือ ชาวอะบอริจินและชาวเกาะทอร์เรสเทรต ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ชาวยุโรปได้เดินทางสำรวจและค้นพบประเทศออสเตรเลีย ซึ่งต่อมากลายเป็นดินแดนอาณานิคมของสหราชอาณาจักร โดยเริ่มต้นเป็นอาณานิคมนักโทษ หลังจากนั้นได้มีการตั้งอาณานิคมขึ้นอีกห้าแห่ง ต่อมาอาณานิคมทั้งหมดรวมตัวเป็นสหพันธรัฐในปีคริสต์ศักราชที่ 1901 ในชื่อเครือรัฐออสเตรเลีย (Commonwealth of Australia) ประกอบด้วยรัฐนิวเซาท์เวลส์ (New South Wales) มีซิดนีย์ (Sydney) เป็นเมืองหลวง, รัฐวิกตอเรีย (Victoria) มีเมลเบิร์น (Melbourne) เป็นเมืองหลวง, รัฐควีนส์แลนด์ (Queensland) มีบริสเบน (Brisbane) เป็นเมืองหลวง, รัฐเซาท์ออสเตรเลีย (South Australia) มีแอดิเลท (Adelaide) เป็นเมืองหลวง, รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย (Western Australia) มีเพิร์ธ (Perth) เป็นเมืองหลวง, รัฐแทสเมเนีย (Tasmania) มีโฮบาร์ท (Hobart) เป็นเมืองหลวงและดินแดนหลักอีก 2 แห่งคือ เขตเมืองหลวงหรือออสเตรเลีย แคปิตอลเทร์ริทอรี (Australia Capital Territory) มีกรุงแคนเบอร์รา (Canberra) เป็นเมืองหลวงและนอร์ธเทร์ริทอรี (Northern Territory) มีดาร์วิน (Darwin) เป็นเมืองหลวง

ประเทศออสเตรเลียปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา มีรูปแบบรัฐบาลเป็นสหพันธรัฐ ประมุขของประเทศออสเตรเลียคือสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่ 2 ซึ่งประทับอยู่ในสหราชอาณาจักร พระองค์จึงทรงใช้อำนาจในการบริหารประเทศผ่านผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ประจำอยู่ในรัฐต่างๆ ประเทศออสเตรเลียมีรัฐสภาเก้าแห่ง หนึ่งสภาของสหพันธ์ หกสภาของแต่ละรัฐ และสองสภาของแต่ละดินแดน รัฐสภาของสหพันธ์ใช้ระบบสองสภา ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่มีขนาด 7.6 ล้านตารางกิโลเมตรโดยประมาณ มีจำนวนประชากร 22 ล้านคน ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวยุโรปที่อพยพมาตั้งรกรากในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ 20 ส่วนชนพื้นเมืองมีอยู่ประมาณร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งหมด

ประเทศออสเตรเลียได้แบ่งประเภทของความบกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต โดยอ้างอิงนิยามของคำว่า “ความบกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต” (Disability) และ “ความพิการ” (Handicap) จาก International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps ขององค์การอนามัยโลก ออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

1. ความบกพร่องทางด้านสติปัญญา
2. ความบกพร่องทางการเรียนรู้
3. ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม

4. ความผิดปกติด้านการสื่อความหมาย
5. ความบกพร่องทางการเห็น
6. ความบกพร่องทางการได้ยิน
7. ความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว
8. ผู้มีพรสวรรค์พิเศษและผู้มีปัญหาเลิศ

จากรายงานการสำรวจประชากรที่มีความพิการและผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติของ ประเทศออสเตรเลียในปี 1988 พบว่าประชากรร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมดเป็นผู้ที่มีความ บกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต (disabled person) และในจำนวนร้อยละ 13 ของผู้ที่มีความ บกพร่องอันเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตนี้เป็นผู้พิการ (handicapped person) ตามตัวชี้วัดในเรื่องของ ความสามารถในการดูแลตนเอง ความสามารถในการควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกาย ความสามารถในการสื่อความหมาย ความสามารถในการเรียนรู้ และความสามารถในการประกอบ อาชีพหรือการเข้าสู่ระบบการทำงาน

รายงานการสำรวจดังกล่าวได้ระบุจำนวนผู้พิการตามประเภทความรุนแรงของความพิการ ดังนี้

ประเภทความรุนแรงของความพิการ	จำนวน (คน)
1. ผู้พิการระดับรุนแรง หรือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการ ประกอบกิจกรรมต่างๆ	657,500
2. ผู้พิการระดับปานกลาง หรือผู้ที่มีความยากลำบากในการประกอบ กิจกรรมต่างๆ แต่ไม่จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น	550,000
3. ผู้พิการระดับเล็กน้อย หรือผู้ที่ไม่มีความยากลำบากและไม่จำเป็นต้อง ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการประกอบกิจกรรมต่างๆ เพียงแต่ต้องมี อุปกรณ์ช่วยเหลือ	607,500
4. ผู้พิการที่ไม่สามารถระบุถึงความรุนแรงของความพิการได้ และเป็นผู้ มีข้อจำกัดในการศึกษาและการประกอบอาชีพ	305,700

จะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรที่มีความพิการของออสเตรเลียมีมากจนเกิดเป็นความต้องการ การสนับสนุนทางการศึกษาของผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ จนเป็นหัวข้อที่ถกเถียงกันทั้ง ในระดับชาติและนานาชาติมานานหลายปีและยังไม่มีข้อยุติจนถึงทุกวันนี้

โครงสร้างและระบบการจัดการศึกษา

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐของประเทศ ออสเตรเลียทำให้เกิดการจัดแบ่งส่วนงานที่รับผิดชอบระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐบาลประจำรัฐออก จากกันอย่างชัดเจน สำหรับงานการจัดการศึกษานั้นถือเป็นงานที่รัฐบาลประจำรัฐต้องจัดให้มีขึ้น โดย

ได้รับงบประมาณจากรัฐบาลกลาง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการจัดการศึกษานี้จะไม่ใช่ว่าจะ
 รับผิดชอบโดยตรงของรัฐบาลกลาง แต่รัฐบาลกลางก็มีส่วนสำคัญเพราะเป็นผู้กำหนดเกณฑ์และ
 มาตรฐานในการจัดการเรียนการสอนผ่านการประกาศใช้พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การ
 จัดหาทรัพยากรที่จำเป็น รวมถึงการสร้างความแรงจูงใจในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณพิเศษอีกด้วย

ภายในรัฐแต่ละรัฐจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของรัฐนั้นๆ
 เพื่อรักษามาตรฐานการจัดการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์ที่รัฐบาลแห่งรัฐกำหนด โดยแบ่ง
 ส่วนงานออกเป็นหน่วยงานย่อยตามระดับการศึกษา กล่าวคือ ระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา
 ระดับมัธยมศึกษา การศึกษาพิเศษ และระดับมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ได้มีการกระจายอำนาจในการบริหาร
 จัดการ ไปยังเขตการศึกษาที่อยู่ภายในรัฐนั้นๆ ด้วย

แผนภูมิแสดงโครงสร้างและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการจัดระบบการศึกษาของประเทศ

เป้าหมายการศึกษาแห่งชาติของออสเตรเลียมีสาระสำคัญ 3 ประการคือ ทักษะและ
 ความสามารถขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนักเรียน เนื้อหาหลักสูตร และการสร้างบรรยากาศโรงเรียน
 ให้เกิดการเรียนรู้สังคมที่เป็นธรรม เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคน 1) มีมาตรฐานความรู้ ความเข้าใจ และ
 ทักษะสูง โดยจัดหลักสูตรแบบประสมและสมดุล (comprehensive and balanced curriculum)
 ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกลุ่มสาระวิชาทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ศิลปะ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและ
 พลศึกษา ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและสิ่งแวดล้อมศึกษา เทคโนโลยี
 2) มีทักษะด้านคณิตศาสตร์และสามารถอ่านออกเขียนได้ในระดับที่พอใจ 3) เข้าร่วมโครงการด้าน

อาชีพในช่วงของการศึกษาภาคบังคับและมีโอกาสได้รับการศึกษาและฝึกอบรมในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 4) เข้าร่วม โครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการประกอบการ (interprise skills) ตลอดจนทักษะอื่นๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการปรับตัวในอนาคต

การศึกษาพิเศษ

การจัดการศึกษาพิเศษหรือการให้บริการทางการศึกษาเป็นพิเศษแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีผู้เรียนก้าวเข้าสู่การเรียนในระบบโรงเรียน วิธีการใดๆ ที่จะเป็ทางเลือกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ก็ดี โปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้นเป็นพิเศษก็ดี จะถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน และหากวิธีการดังกล่าวไม่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ ผู้เรียนรายนั้นก็จะถูกส่งต่อไปยังโรงเรียนที่เปิดสอนแก่ผู้ที่มีความบกพร่องเฉพาะทาง เช่น โรงเรียนสำหรับนักเรียนหูหนวก โรงเรียนสำหรับนักเรียนตาบอด และโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยช่วงอายุของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ จะถูกส่งไปยังโรงเรียนที่เปิดสอนแก่ผู้ที่มีความบกพร่องเฉพาะทางต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 8 ปี

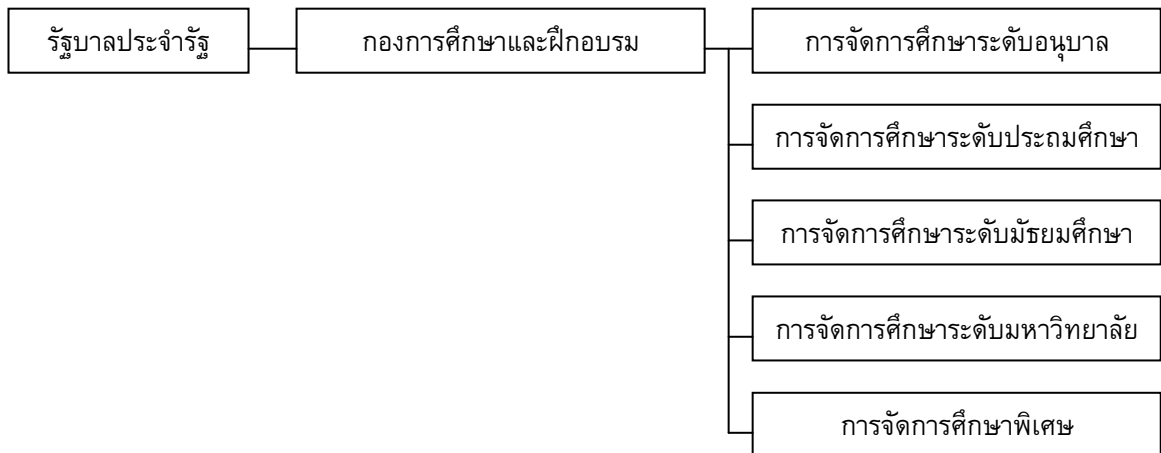
การจัดการศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลียนั้นไม่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ กล่าวคือ การจัดตั้งโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบพิเศษจะเกิดขึ้น เมื่อมีผู้เรียนที่ไม่สามารถเรียนร่วมกับผู้อื่นในชั้นเรียนปกติได้ โรงเรียนพิเศษเหล่านี้มีแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มผู้เรียนตามแต่ละประเภทความพิการ อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องหลายรายสามารถเรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปและประสบความสำเร็จในชั้นเรียนปกติได้ กลุ่มผู้เรียนและผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มนี้เองคือผู้ค้นพบแนวทางใหม่ในการจัดการศึกษาพิเศษที่เรียกว่า การเรียนร่วม (Integration)

ในโรงเรียนการศึกษาพิเศษหลายๆ แห่งครูผู้สอนจะได้รับการฝึกฝนเทคนิคการสอนหลากหลายรูปแบบ ทักษะที่เหมาะสม การจัดทำหลักสูตรและแผนการสอน รวมทั้งได้รับการปลูกฝังแนวคิดที่ว่าเด็ก “พิเศษ” สามารถเรียนรู้ได้ และครูจะเป็นเพียงตัวช่วยหรือผู้สนับสนุน ให้คำแนะนำแก่เด็ก เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียน วิธีการเพื่อการเรียนรู้และวิธีการสอนบางวิธีประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี และสามารถใช้เป็นต้นแบบสำหรับการจัดการเรียนการสอนให้แก่โรงเรียนการศึกษาพิเศษอื่นๆ อีกหลายแห่งด้วย ซึ่งผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาทุกหลักสูตรจะถูกกำหนดให้เรียนรายวิชาที่จะสร้างความเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมและกลุ่มชนพื้นเมือง การสอนนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และวิชาด้านคอมพิวเตอร์ ครูโรงเรียนประถมศึกษาก็เป็นครูประจำชั้นสอนหลายรายวิชา ส่วนครูระดับมัธยมศึกษาสอนรายวิชาที่เชี่ยวชาญเฉพาะ โดยเฉลี่ยครูจะทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง และจากการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการออสเตรเลียเมื่อปี 2002 พบว่ามีความยากลำบากในการหาครูประถมศึกษาเพื่อมาสอนด้านการศึกษาพิเศษในระดับปานกลาง (ชนิตา รัชภัทผลเมืองและคณะ, 2548)

หน่วยงานที่รับผิดชอบในงานการจัดการศึกษาพิเศษ

หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาพิเศษเป็นหน่วยงานย่อยในกองการศึกษาและฝึกอบรม หรือ Department of Education and Training ซึ่งมีอยู่ประจำในแต่ละรัฐ นอกเหนือไปจากหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาระดับอนุบาล ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย

แผนภูมิแสดงโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบระบบการจัดการศึกษาพิเศษในแต่ละรัฐ

อย่างไรก็ตาม การศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลียเริ่มต้นจากองค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐจำนวนหลายองค์กร โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาล งานการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศออสเตรเลียใช้แนวคิดและรูปแบบเดียวกันกับที่ใช้อยู่ในสหราชอาณาจักร โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษแห่งแรกของประเทศออสเตรเลียเป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ต่อมาได้เพิ่มส่วนงานการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นขึ้นในโรงเรียนนั้น ภายหลังได้แยกออกมาเป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนตาบอดโดยเฉพาะ ต่อมาในช่วงทศวรรษที่ 1920 ได้เกิดการระบาดของโรคโปลิโอขึ้น จึงได้ก่อตั้งโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวขึ้น และช่วงระยะเวลาไม่นานนี้ได้มีการพิจารณาถึงการจัดบริการและความช่วยเหลือใดๆ แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม เด็กที่มีความบกพร่องในด้านการเรียนรู้ และเด็กปัญญาเลิศ

ชุมชนและกลุ่มผู้ปกครองนับเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศออสเตรเลียเป็นอย่างมาก ดังที่จะได้กล่าวต่อไปนี้คือ การจัดการศึกษาพิเศษระดับปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในช่วงทศวรรษที่ 1950 กลุ่มผู้ปกครองได้รวมตัวกันระดมและจัดหาเงินทุน เพื่อจัดให้มีบริการที่เหมาะสมและมีคุณภาพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากช่วงนั้นเกิดกระแสการต่อต้านการสอนพูด และกลุ่มผู้ปกครองกลุ่มนี้เองที่ภายหลังเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่ผลักดันให้เกิดโปรแกรมการสอนแบบทางเลือกสำหรับเด็กหูหนวก

สำหรับการช่วยเหลือกลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางเคลื่อนไหวนั้น ได้มีการจัดตั้งสมาคม Cerebral Palsy แห่งออสเตรเลียขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิจัยและการจัดประชุมระดับชาติ

และโดยที่องค์กรสาธารณสุขหลายแห่งมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับช่วงระยะเวลาเริ่มต้นของโปรแกรมที่จะเข้ามาช่วยกระตุ้นพัฒนาการหรือเสริมสร้างทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวว่า ควรเริ่มต้นในช่วงก่อนวัยเรียนหรือก่อนที่เด็กจะเข้าเรียนในระบบโรงเรียนเพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมและมีทักษะที่จำเป็นพอเพียงสำหรับการเรียนรู้ในชั้นเรียน และกลุ่มบุคคลที่เข้ามามีบทบาทก็คือผู้ปกครองของเด็กเหล่านี้ที่จะเป็นผู้ดูแลและฝึกทักษะต่างๆ ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องกลุ่มนี้

ในช่วงปลายศตวรรษที่ 1960 กลุ่มผู้ปกครองของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ทั่วประเทศออสเตรเลียได้รวมตัวกันในนามขององค์กร SPELD (specific learning disorder) ซึ่งต่อมากลายเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการผลักดันนโยบายต่างๆ ต่อรัฐบาล นอกจากนี้ บทบาทของกลุ่มผู้ปกครองต่อการดูแลเด็กออทิสติกและเด็กปัญญาเลิศก็มีปรากฏให้เห็นเช่นกัน

จำนวนนักเรียนพิการในโรงเรียน

จากรายงานการสำรวจประชากรที่มีความพิการและผู้สูงอายุของสำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศออสเตรเลียในปี 1988 ระบุว่านักเรียนพิการที่มีอายุระหว่าง 5 ถึง 20 ปี เข้าศึกษาในโรงเรียนมีจำนวน 171,300 คน จากจำนวน 220,000 คน และมากกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนนักเรียนพิการศึกษาอยู่ในชั้นเรียนปกติในโรงเรียนของรัฐ จำนวน 94,600 คน และโรงเรียนเอกชน จำนวน 25,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีความพิการทางการเคลื่อนไหว

นอกจากนี้ ในรายงานดังกล่าวได้ระบุว่านักเรียนพิการที่มีอายุระหว่าง 5 ถึง 20 ปี จำนวน 144,100 คน มีข้อจำกัดในการศึกษาอันเนื่องมาจากลักษณะและสภาพความพิการของแต่ละบุคคล ซึ่งทำให้บางคนต้องพักการเรียนชั่วคราว อย่างไรก็ตาม ครึ่งหนึ่งของจำนวนนักเรียนพิการที่มีอายุระหว่าง 5 ถึง 20 ปีนี้ ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับความพิการเฉพาะทางและชั้นเรียนพิเศษของโรงเรียนทั่วไป

การเรียนร่วม (Integration)

การเรียนร่วม หรือ Integration เป็นหัวข้อที่มีประเด็นให้ต้องกล่าวถึงหลายประเด็น ความหมายของ “การเรียนร่วม ” แตกต่างกันไปในแต่ละระบบการศึกษา และถือเป็นความท้าทายสำหรับครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนทั่วไปและบรรดาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ในวงการการศึกษาพิเศษ การนิยามความหมายของ “การเรียนร่วม ” ขึ้นอยู่กับมุมมองที่มีต่อการจัดการศึกษาพิเศษ หากการศึกษาพิเศษหมายถึงการที่เด็กทุกคนควรได้รับการศึกษาจากโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นของตน ดังนั้น การนิยามความหมายของ “การเรียนร่วม ” ก็ไม่จำเป็น

โรงเรียนพิเศษเกิดขึ้นจากบรรดาครูที่คาดหวังว่านักเรียนในชั้นเรียนควรต้องมีลักษณะหรืออยู่ในประเภทเดียวกัน กรณีที่มีนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้อยู่ในชั้นเรียนหลายคน นักเรียนเหล่านั้นจะถูกแยกออกจากชั้นเรียนปกติ เนื่องจากถูกมองว่าไม่สามารถเรียนรู้ได้ เพราะไม่สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินที่หลักสูตรกำหนดไว้ได้ ดังนั้น ในโรงเรียนทั่วไปหลายๆ โรงเรียนจะ

ไม่รับนักเรียนพิการเข้าเรียน อย่างไรก็ตาม “การเรียนรู้ร่วม” เป็นเหมือนกระบวนการเชื่อมต่อระหว่างการศึกษารวมและการศึกษาพิเศษ กล่าวคือ คงเป็นการยากที่จะตั้งโรงเรียนการศึกษาพิเศษเพื่อจัดการเรียนการสอนเด็กพิการทุกคน “การเรียนรู้ร่วม” จึงเป็นหนทางที่จะนำไปสู่การไม่ต้องจัดตั้งโรงเรียนพิเศษขึ้น

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับ “การเรียนรู้ร่วม” ก็คือคำถามที่ว่า เด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ มีสิทธิที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในท้องถิ่นของตนใช่หรือไม่ และบางคนมองว่าไม่มีเด็กคนใดถูกบังคับให้เข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ ดังนั้น จึงมีข้อสรุปประการหนึ่งเกิดขึ้นมาว่า เด็กที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ ย่อมมีสิทธิเข้าศึกษาในโรงเรียนปกติทั่วไป หากไม่ใช่ด้วยการบริหารจัดการของชุมชนก็ต้องด้วยครูที่สอนในโรงเรียนทั่วไปและผู้บริหารการศึกษา

การจัดการศึกษาแบบการเรียนรู้ร่วมเป็นประเด็นที่รัฐบาลของประเทศออสเตรเลียให้ความสำคัญและพยายามจัดให้มีขึ้น เนื่องจากการเรียนรู้ร่วมเป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ นั้นรู้สึกแปลกแยกแต่กลับรู้สึกว่าเป็นเหมือนเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ ทั่วไปที่ไม่ต้องการ “ความพิเศษ” ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้นี้เป็นผลพวงมาจากการที่ประเทศสหรัฐอเมริกาประกาศใช้กฎหมายลำดับที่ 142 จากการประชุมสภาครั้งที่ 94 (PL 94-142) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาจากรัฐที่เหมาะสมและโดยอิสระ” นั้นย่อมาหมายถึง “การถูกจำกัดในด้านสภาพแวดล้อมเท่าที่จำเป็น” ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ร่วมในประเทศออสเตรเลียจึงคำนึงถึงทั้งนักเรียนที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไปคนอื่นๆ ในโรงเรียนด้วย

รัฐบาลออสเตรเลียสนับสนุนสิทธิของเด็กพิการให้ได้รับการศึกษาเท่าเทียมกับเด็กทั่วไปและจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้ โดยให้ทุนสนับสนุนไปตามรัฐต่างๆ รวมทั้งการให้ทุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ทางวิชาการของครูที่ช่วยเด็กพิการให้สามารถเข้าเรียนและมีส่วนร่วมในโรงเรียนหรือชั้นเรียนทั่วไปได้ แม้รัฐบาลจะออกกฎหมายด้านการศึกษา แต่ละรัฐมีการออกกฎหมายของตนเองตามกฎหมายหลักของประเทศด้วย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพิเศษได้แก่

1. National Education Agreement (COAG) ระบุว่าจะให้ทุนแก่นักเรียนพิการในโรงเรียนของรัฐ
2. School Assistant acts 2008 เน้นเรื่องการให้ทุนนักเรียนพิการในโรงเรียนที่ไม่ใช่ของรัฐ
3. Disability Discrimination Act 1992 กฎหมายนี้ทำให้ไม่สามารถให้เด็กพิการออกจากระบบการศึกษา
4. Disability Standards for Education 2005 เน้นที่สิทธิของเด็กพิการให้มีโอกาสทางการศึกษาเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป

นอกจากนี้ รัฐบาลออสเตรเลียยังให้ความสำคัญในการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส มีการจัดตั้งและดำเนิน โครงการต่างๆ เช่น (ศรีศักดิ์ ไทยอารี และคณะ, 2543)

- โครงการ Income Support รัฐบาลกลางสนับสนุนทางการเงินเพื่อที่จะประกันความเท่าเทียมใน โอกาสทางการศึกษาของเด็กที่ความต้องการพิเศษ และกระตุ้น ส่งเสริมให้เด็ก และเยาวชนสามารถเรียนต่อจนจบระดับมัธยมศึกษาและศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป
- โครงการ Assistance for Isolated Children (AUSTUDY) เป็นการให้เงินอุดหนุนแก่นักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่อยู่ในเขตห่างไกล และมีปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัย หรือมีความต้องการพิเศษ โดยการให้เงินช่วยเหลือครอบครัวซึ่งบุตรต้องแยกออกไปเพื่อรับการศึกษาในระบบทางไกลหรือต้องไปอาศัยกับครอบครัวอื่นเพื่อการศึกษา
- โครงการ Special Education Component of National Equity Programme for Schools; NEPS มีวัตถุประสงค์ให้เด็กพิการและเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน โดยการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่หน่วยงานทางการศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และเอกชน เพื่อจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการเข้าเรียนร่วมของเด็กเหล่านี้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้สามารถบูรณาการเด็กพิการเข้าสู่ระบบโรงเรียนกับเด็กทั่วไปได้
- โครงการ Student with Disabilities Component รัฐบาลให้เงินเพิ่มสำหรับสถานศึกษาที่รับเด็กพิการเข้าศึกษาเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 20 ต่อเด็กพิการหนึ่งคนเมื่อเทียบกับเด็กทั่วไป

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของออสเตรเลียให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคมมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะทำให้เป็นระบบเดียวที่นักเรียนพิการทุกคนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบทั่วไปไม่ใช่กลุ่มที่เลือกไว้เป็นพิเศษ การศึกษาแบบเรียนร่วมเป็นวิธีการที่จะทำให้ได้รับสิทธิที่เท่าเทียม มีส่วนร่วม และผลที่ตามมาจะเป็นของนักเรียนทุกคน ซึ่งรัฐบาลออสเตรเลียได้ถือว่าเป็นนโยบายที่ใช้ทั่วประเทศ ดังนั้น นักเรียนพิการจึงสามารถเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือชั้นเรียนพิเศษใน โรงเรียนทั่วไปหรือเรียนในชั้นเรียนทั่วไปของโรงเรียนทั่วไปโดยมีครูสนับสนุนให้ความช่วยเหลือก็ได้ หลักสูตรในโรงเรียนเฉพาะความพิการจะเน้นในเรื่องทักษะการดำเนินชีวิตอิสระ ทักษะวิชาที่ช่วยในการดำรงชีวิต การสื่อสาร การสมาคม ทักษะชีวิตประจำวัน สุขภาพอนามัย การเตรียมเข้าสู่การทำงาน การอ่านสัญญาฉกษณ์ ตาราง การคิดคำนวณเกี่ยวกับเงิน งบประมาณ ครูทุกคนในออสเตรเลียจะต้องขึ้นทะเบียนวิชาชีพและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด สำหรับครูการศึกษาพิเศษจะต้องได้รับการอบรมหรือได้รับประกาศนียบัตรด้านการสอนเฉพาะแต่ละความพิการ

รูปแบบและแนวทางในการจัดการศึกษาพิเศษ

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาคือ ผู้ที่ขาดความสามารถในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ตามวิถีที่บุคคลทั่วไปในสังคมควรจะทำให้ได้ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ 3 เกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ ระดับสติปัญญา ความบกพร่องในด้านพฤติกรรมที่เหมาะสม และการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมในแต่ละช่วงระยะเวลา สาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางด้านสติปัญญาเกิดได้ทั้งจากปัญหาทางกายภาพและปัญหาทางการแพทย์และการสาธารณสุข เช่น การติดเชื้อและการได้รับสารพิษ การได้รับความกระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรงและความผิดปกติทางกายภาพอื่นๆ กระบวนการเผาผลาญอาหารและภาวะโภชนาการ การตายของเนื้อสมองหลังจากครรภ์มารดา ความผิดปกติของโครโมโซม และความผิดปกติด้านพัฒนาการระหว่างยังอยู่ในครรภ์มารดา

โรงเรียนการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาก่อตั้งขึ้นในทศวรรษที่ 1910 และในทศวรรษที่ 1950 ได้มีการขยายการให้บริการทางการศึกษาจึงทำให้เกิดโรงเรียนและชั้นเรียนการศึกษาพิเศษขึ้นหลายแห่ง รวมทั้งตำแหน่งครูการศึกษาพิเศษและการพัฒนาโปรแกรมการสอน และแม้ว่าในแต่ละรัฐจะดำเนินการกันอย่างเป็นเอกเทศ ก็พบว่ามีความคล้ายคลึงกันในการให้บริการหลายประการ กล่าวคือ ชั้นเรียน “พิเศษ” นับเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาเป็นหลัก แต่การจัดการเรียนร่วมซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาก็สามารถจัดให้มีขึ้นได้ภายใน 5 ปี การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในรายที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาได้รับการประชาสัมพันธ์เป็นวงกว้างว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำทันทีที่ตรวจพบว่าเด็กมีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา การพัฒนาโปรแกรมการสอนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาในระดับที่แตกต่างกันนำไปสู่วิธีการและกระบวนการสอนที่หลากหลาย

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

ผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้คือ กลุ่มผู้เรียนที่ประสบกับความยากลำบากในการเรียนไม่ประสบความสำเร็จทางการเรียนในรายวิชาหนึ่งหรือมากกว่าของการเรียนการสอนในโรงเรียน และเป็นผู้ที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างหนึ่งอย่างใดในชั้นเรียน รายวิชาที่มักเป็นปัญหาได้แก่ วิชาทางด้านภาษา และวิชาคณิตศาสตร์ ปัญหาด้านการเรียนรู้นี้อาจส่งผลต่อเมื่อผู้เรียนเรียนในระดับที่สูงขึ้น ปัญหาในแง่ของกระบวนการการเรียนรู้ เช่น การมีสมาธิและมีจิตใจจดจ่อต่อการเรียน ความจำ และทักษะการประมวลผลจากการเรียนรู้ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประสบความสำเร็จในการเรียน ปัญหาในด้านพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมเป็นปัญหาอีกด้านหนึ่งที่พบมากในผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติจะเกี่ยวข้องกับครูผู้สอนโดยตรง กล่าวคือ ครูจะต้องได้รับการฝึกฝนเทคนิคและทักษะเพื่อให้สามารถ

ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เหล่านี้ ซึ่งจะช่วยให้ความต้องการในเรื่องความช่วยเหลือพิเศษลดลง การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และการจัดให้มีการประเมินชั้นเรียนจากผู้เรียน ในชั้นเรียนจะช่วยให้ครูได้รู้ถึงภูมิหลังของผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียน ความเหมาะสมของหลักสูตรและแผนการสอนเพื่อจะได้นำข้อมูลไปปรับปรุงจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป

การให้บริการและความช่วยเหลือที่โรงเรียนได้จัดให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ได้แก่ ครูผู้สอนในชั้นเรียนจะเป็นผู้ช่วยเหลือหลักและติดตามพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน การสอนเสริมโดยเพื่อนร่วมชั้นหรือผู้ปกครองของผู้เรียนเอง อย่างไรก็ตาม การให้บริการและความช่วยเหลือที่โรงเรียนได้จัดให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้อย่างคงไม่เพียงพอ บางครั้งผู้ปกครองของผู้เรียนกลุ่มนี้ต้องจ้างผู้สอนเสริมภายนอกโรงเรียนมาช่วยสอนเสริมด้วย

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า ปัญหาเรื่องความบกพร่องทางการเรียนรู้นี้จะยังคงส่งผลต่อเนื่องเมื่อผู้เรียนเรียนในระดับที่สูงขึ้นและเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ดังนั้น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย ชุมชน และองค์กรต่างๆ จึงมีบทบาทสำคัญในการสอนบุคคลเหล่านี้ในเรื่องภาษาและตัวเลข นอกจากนี้ การให้บริการด้านคำปรึกษา การฝึกอบรมและคำแนะนำในการประกอบอาชีพ ล้วนเป็นบริการที่สำคัญสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม

ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมอาจจะเป็นกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษมากกว่ากลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องกลุ่มอื่นๆ ทั้งในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ และชั้นเรียนแบบการศึกษาพิเศษ ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมระดับสูงเป็นกลุ่มแรกที่ต้องจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบการศึกษาพิเศษและเป็นกลุ่มสุดท้ายที่จะนำกลับเข้าสู่กระบวนการเรียนร่วม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมเป็นกลุ่มผู้เรียนที่มีแนวโน้มทำให้ครูผู้สอนเกิดความเครียดจนอาจควบคุมอารมณ์ไม่อยู่

การให้คำจำกัดความคำว่า “ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม” ไม่สามารถทำได้ว่าเป็นรูปธรรม หากแต่ต้องใช้การเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมของคนทั่วไป และพฤติกรรมของผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม ในการแสดงพฤติกรรมอย่างไรๆ ในช่วงเวลา สถานที่ ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และองค์ประกอบอื่นๆ ที่อาจขยายความไปถึงได้ ทั้งนี้ ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมอาจมีระดับของความบกพร่องที่แตกต่างกันไปหลายระดับ อันส่งผลต่อบุคลิกลักษณะทางพฤติกรรมที่แตกต่างกันไป

สาเหตุของความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมอาจเกิดจากทางชีวภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและจิตวิทยา นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดให้มีการบริการและความช่วยเหลือแก่ผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม

จากการที่ไม่สามารถระบุคำจำกัดความของคำว่า “ความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม” ได้ชัดเจน จึงทำให้เทคนิคที่ใช้เพื่อการประเมินและการวินิจฉัยทำได้ยาก ซึ่งเชื่อมโยงไปสู่การจัดหาบริการและความช่วยเหลือที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรม อย่างไรก็ตาม บริการและความช่วยเหลือที่จัดให้ในปัจจุบันสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมได้แก่ การเรียนร่วมกับผู้เรียนทั่วไปคนอื่นๆ การจัดชั้นเรียนพิเศษที่เน้นการช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะทั้งทางด้านสังคมและด้านวิชาการ เพื่อให้สามารถกลับเข้าสู่การเรียนร่วมได้ เว้นกลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมในระดับสูงที่ยังคงต้องให้อยู่ในชั้นเรียนพิเศษต่อไป

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทางการสื่อความหมาย

ความผิดปกติด้านการสื่อความหมายเป็นสิ่งที่ซับซ้อนต่อความเข้าใจและมีองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ความรู้พื้นฐานเรื่องพัฒนาการของการสื่อความหมายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องรู้เพื่อใช้เป็นฐานในการประเมินความผิดปกติที่เกิดขึ้น และเพื่อให้เกิดความเข้าใจจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ทางด้านภาษาในเชิงภาษาศาสตร์

ความผิดปกติด้านการสื่อความหมายที่พบเกิดขึ้นใน 4 ประเภทคือ ความผิดปกติของสมองที่การควบคุมด้านการพูด ความผิดปกติด้านการใช้ภาษา ความผิดปกติของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับออกเสียง และความผิดปกติเรื่องการพูดซ้ำหรือซ้ำพยัญชนะหรือพยางค์แรกของคำ สาเหตุของความผิดปกติเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากความผิดปกติของอวัยวะ แต่ก็อาจมีสาเหตุอื่นร่วมด้วย การตรวจหาความผิดปกติของการสื่อความหมายต้องทำโดยผู้เชี่ยวชาญ

การให้บริการและความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนที่มีความผิดปกติด้านการสื่อความหมายทำโดยการจัดให้มีการฝึกพูด การฝึกการใช้ภาษา การฝึกออกเสียงโดยครูและผู้ปกครองของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ ครอบครัวของผู้เรียนก็มีบทบาทในการช่วยขจัดปัญหาความผิดปกติด้านการสื่อความหมายของผู้เรียนได้

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น

การเรียนรู้สิ่งต่างๆ ล้วนพึ่งพาการมองเห็นมากถึง 80% ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นจึงต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้ตนเกิดโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา ความบกพร่องทางการเห็นนั้นจะประเมินจากความยากลำบากในการเห็นเพื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนบางคนอาจอยู่ในกลุ่มตาบอด บางคนอยู่ในกลุ่มสายตาดูเลือนราง บริการและความช่วยเหลือจึงแตกต่างกันไป ในกรณีของผู้เรียนในกลุ่มสายตาดูเลือนรางหรือผู้ที่สามารถใช้ศักยภาพในการมองเห็นที่มีอยู่ในการเรียนรู้ได้ ครูผู้สอนก็จะกระตุ้นให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ได้ใช้ศักยภาพในการมองเห็นเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการทำงานของตา ประเภทของปัญหาในการมองเห็น และวิธีการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียนที่มีปัญหาหรือความบกพร่องในการเห็น นอกเหนือไปจากระดับการมองเห็นของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นแต่ละคน บุคลิกภาพของผู้เรียนที่มีความ

บกพร่องทางการเห็น ผลกระทบต่อการเรียนและการพัฒนาการ และโปรแกรมการเรียนที่ดีที่สุดในการที่จะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น

ในชั้นเรียนปกติที่มีผู้บกพร่องทางการเห็นเรียนร่วมด้วยนั้น ครูผู้สอนจะต้องทำงานร่วมกับบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางด้าน การตรวจวัดสายตาและการมองเห็น เจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษา ครูผู้ฝึกสอนทักษะการสร้างควมคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (O&M : Orientation and Mobility) ผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นและตัวผู้เรียนเพื่อการจัดการศึกษาและการพัฒนาที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียน

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

เสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนผ่านอากาศ สำหรับการพูดการสั่นสะเทือนนั้นเกิดจากอวัยวะที่ทำให้เกิดเสียง เมื่อเสียงเดินทางเข้าสู่หูก็จะผ่านรูหูและกระดูกเล็กๆ ภายในหูไปยังประสาทหูเพื่อนำสัญญาณการสั่นสะเทือนนั้นไปยังระบบประสาทและสมองเพื่อการตีความ การสูญเสียการได้ยินมีสาเหตุมาจากการถูกทำลายส่วนหนึ่งส่วนใดของวงจรดังกล่าว การตรวจวัดการได้ยินเป็นวิธีการที่จะทราบได้ถึงปัญหาของความบกพร่องทางการได้ยินของผู้เรียน การสูญเสียการได้ยินในระดับสูงก่อให้เกิดปัญหาในด้านพัฒนาการทางภาษาและการพูดได้

ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับเล็กน้อยสามารถใส่เครื่องช่วยฟังที่ปรับระดับเสียงให้มีความดังพอเหมาะเพื่อจะได้สามารถได้ยินเสียงและเข้าใจภาษา มิใช่เพื่อแก้ไขความบกพร่องนั้นให้หมดไป ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับที่แตกต่างกันมีความสามารถในการอ่านปากคู่สนทนาในระดับที่แตกต่างกันไปเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การอ่านปากไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เพราะการพูดที่สามารถเห็นความแตกต่างของริมฝีปากมีเพียง 50% เท่านั้น

ในกลุ่มผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินในระดับสูงหรือผู้เรียนหูหนวกนั้น พบว่ามีปัญหาในเรื่องพัฒนาการทางด้านภาษาและการพูดเป็นหลัก ในบางรายมีปัญหาการใช้ภาษาเขียนเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งนำไปสู่ปัญหาพัฒนาการในการเรียนและสังคม

การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของผู้เรียนหูหนวกใช้วิธีการสื่อสารแบบรวม (Total Communication) กล่าวคือ ครูผู้สอนจะใช้ภาษามือประกอบการพูดในเวลาเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนหูหนวกรู้ว่าครูกำลังพูดเรื่องใดอยู่ ภาษามือตามไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหรือการใช้ภาษามือออสเตรเลียควบคู่กับการสะกดอักษรนิ้วมือ โดยใช้ลำดับการเรียงคำในประโยคตามไวยากรณ์ภาษาอังกฤษถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนหูหนวก ภาษามือชนิดนี้แตกต่างจากภาษามือออสเตรเลียอันเนื่องมาจากไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน ภาษามือออสเตรเลียเป็นภาษามือที่คนหูหนวกใช้สื่อสารระหว่างกัน แต่ไม่ได้ถูกนำมาใช้เป็นสื่อในการสอนในโรงเรียน

ปัจจุบันผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินส่วนมากศึกษาอยู่ในชั้นเรียนปกติโดยมีครูหูหนวกเป็นผู้สอนในบางวิชา ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอีกส่วนหนึ่งศึกษาอยู่ในหน่วยจัด

การศึกษาพิเศษที่อยู่ในโรงเรียนทั่วไป ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจำนวนเล็กน้อยศึกษาอยู่ในโรงเรียนสอนคนหูหนวกและโรงเรียนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องหรือความพิการซ้ำซ้อน

การศึกษาพิเศษสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหว

การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวควรทำโดยนักการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญในกระบวนการสอนและการดูแลที่เหมาะสม เนื่องจากปัญหาทางด้านการเคลื่อนไหวทางกายของผู้เรียนอันกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันในโรงเรียนอาจเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ครู ผู้สอนจะต้องทราบให้ได้ว่าผู้เรียนมีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวในด้านใดบ้าง อย่างไร เพื่อที่จะได้สามารถคิดหาวิธีการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวมักขาดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน การจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับโลกแก่ผู้เรียนด้วย

ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวถูกจำกัดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้ปัญหาทางระบบประสาทอาจมีผลต่อความสามารถของผู้เรียนในการประมวลความรู้ที่ได้รับและส่งผลกระทบต่อความบกพร่องในความสามารถทางการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวขาดแรงจูงใจในการเรียน

ครูผู้สอนผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวต้องเป็นคนช่างสังเกตและคิดหาวิธีจัดการถูกจำกัดการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของผู้เรียนกลุ่มนี้ เช่น การจัดห้องเรียนใหม่ การให้ความสำคัญกับรูปแบบการสื่อสารแบบอื่นๆ เช่น การใช้กระดานสนทนา และภาษามือ เป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาร่วมด้วย

ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวระดับสูงต้องสอนด้วยหลักสูตรที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน วิธีการสอนที่เข้าใจง่าย และใช้บ้านและชุมชนเป็นสถานที่เรียน ผู้ปกครองของผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายและการเคลื่อนไหวและนักบำบัดต้องร่วมกันคิดและวางแผนว่าจะสอนอะไรแก่ผู้เรียน และใช้วิธีการสอนแบบใด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสอน

การศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปัญญาเลิศ

การมีพรสวรรค์หรือความสามารถเป็นเลิศประกอบด้วยการมีความสามารถทั่วไปในระดับดีเลิศ กล่าวคือ พรสวรรค์หรือทักษะพิเศษของวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะหรือพรสวรรค์ในด้านต่างๆ ร่วมกับการเป็นที่ยอมรับในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง หรือการมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และแรงจูงใจต่อการเรียนและการประสบความสำเร็จ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปัญญาเลิศได้ขยายไปสู่มิติของความสามารถในทางสติปัญญา ทักษะทางวิชาการ ความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำ ความสามารถทางศิลปะ และ

ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ นอกเหนือไปจากระดับสติปัญญาในระดับสูง ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะได้ใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินผู้เรียนว่าเป็นผู้มีพรสวรรค์หรือมีปัญหาพิเศษหรือไม่

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปัญญาเลิศมี 2 แนวทางคือ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ความสำคัญต่อพรสวรรค์ที่ผู้เรียนแต่ละคนมี และการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนมากกว่าพรสวรรค์ที่ผู้เรียนมี ผู้ปกครองของผู้เรียนที่จัดว่าเป็นเด็กปัญญาเลิศมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของผู้เรียน เนื่องจากผู้ปกครองจะเป็นผู้สนับสนุนและจัดหาสิ่งเร้าเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัย และสอนให้ผู้เรียนยอมรับและมีทัศนคติที่ดีต่อการมีพรสวรรค์หรือการมีความสามารถพิเศษของตนเอง

ในการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการในประเทศออสเตรเลียเริ่มต้นด้วยการจัดแบ่งผู้เรียนตามประเภทความพิการ และการประเมินระดับความพิการของผู้เรียน เพื่อจะจะสามารถจัดหาบริการและความช่วยเหลือที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดแก่ผู้เรียน ซึ่งถือได้ว่าประเทศออสเตรเลียมีบริการและการให้ความช่วยเหลือให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องในด้านต่างๆ ครอบคลุมในทุกประเภทความพิการแม้จะยังจัดได้ไม่ทั่วถึงกรณีผู้เรียนที่มีความบกพร่องนั้นอาศัยอยู่ในเขตภูมิภาค โดยภาพรวมรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กพิการในประเทศออสเตรเลียมีแนวโน้มการจัดการศึกษาแบบการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายที่ประกาศใช้และแนวทางที่ปฏิบัติกันอยู่ในหลายๆ ประเทศ อย่างไรก็ตาม ชั้นเรียน “พิเศษ” ก็มีความจำเป็นและเหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความบกพร่องในระดับสูง

4. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศฝรั่งเศส

ข้อมูลทั่วไป

ฝรั่งเศสเป็นดินแดนที่มีด้านกว้างเกือบจะเท่ากันทุกด้าน ทำให้แผ่นดินมีลักษณะคล้ายรูปหกเหลี่ยม ดังนั้นบางครั้งคนฝรั่งเศสจึงเรียกประเทศของตนว่า L'Hexagone ซึ่งแปลว่ารูปหกเหลี่ยม ประเทศฝรั่งเศสภาคพื้นทวีปยุโรปนั้นมีพื้นที่ 547,030 ตารางกิโลเมตร ทำให้ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มสหภาพยุโรป ซึ่งใหญ่กว่าประเทศสเปนเพียงนิดเดียว และมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 37 ของโลก ประเทศฝรั่งเศสมีพื้นที่ครอบคลุมลักษณะภูมิประเทศที่หลากหลายมาก ทิศเหนือจรดช่องแคบอังกฤษ ทิศตะวันตกจรดมหาสมุทรแอตแลนติก ทิศใต้จรดเทือกเขาพีเรนเน่และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ส่วนทิศตะวันออกจรดเทือกเขาแอลป์ เทือกเขาซูรา และแม่น้ำไรน์ ลักษณะทางภูมิศาสตร์เช่นนี้ทำให้ฝรั่งเศสแยกตัวออกมาอย่างค่อนข้างโดดเดี่ยว ประชากรส่วนใหญ่ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกจึงไม่มีการปะปนของเชื้อชาติอื่น

ฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 22 แคว้นในแต่ละแคว้นจะมีภูมิประเทศที่แตกต่างกันไป และยังมีการแบ่งย่อยออกเป็น 96 จังหวัด ภูมิประเทศมีทั้งที่เป็นป่าทึบและเขาสูงตามแนวชายฝั่งแถบเบรอตง (Bretton) ทางตอนเหนือ ไล่มาจนถึงหาดทรายชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนทางตอนใต้ แม่น้ำที่ยาว

ที่สุดคือแม่น้ำลัวร์ (Loire) ซึ่งยาวถึง 980 กิโลเมตร มีปราสาทกว่า 300 หลังตั้งเรียงรายอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ และยังมียอดเขามงบลองในเทือกเขาแอลป์ของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีความสูงถึง 4,800 เมตร จัดเป็นยอดเขาที่สูงที่สุดในยุโรป

ฝรั่งเศสมีประชากรกว่า 64.5 ล้านคน จัดเป็นประเทศที่มีประชากรหนาแน่นเป็นอันดับที่ 13 ของโลก ความแตกต่างทางสภาพภูมิศาสตร์ส่งผลให้พลเมืองของแต่ละแคว้นแตกต่างกันทั้งทางด้านขนาดรูปร่างและบุคลิกภาพ ตามหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีสถานีรถไฟ SNCF ตั้งอยู่ มีธงชาติสามสีที่โบกสะบัดอยู่เหนืออาคารที่ทำการเทศบาลและรูปปั้นมารีอาน (Marianne) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นอารยประเทศของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

กรุงปารีสเป็นศูนย์กลางอำนาจบริหาร การเมืองและวัฒนธรรม จัดเป็นเมืองหลวงที่มีเสน่ห์และทันสมัยที่สุดในโลกต่างจากเมืองอื่นๆ ของฝรั่งเศส ด้วยเหตุที่มีลักษณะเฉพาะตัวสูง กรุงปารีสจึงแทบจะนับเป็นนครรัฐที่แยกตัวออกมาต่างหาก ในสมัยสงครามโลกทั้งสองครั้ง ตัวเมืองส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเสียหาย สถาปัตยกรรมในเขตใจกลางเมืองจึงมีอายุเก่าแก่นับตั้งแต่ในสมัยนโปเลียน เป็นต้นมา ถนนใหญ่และอาคารที่สง่างามมีรูปทรงเป็นแบบเดียวกันหมด กรุ่นไปด้วยกลิ่นอายประวัติศาสตร์ อนุสาวรีย์และพิพิธภัณฑสถานที่มีชื่อเสียงก้องโลก

สำหรับด้านการเมืองการปกครอง ฝรั่งเศสสถาปนาขึ้นเป็นสาธารณรัฐในปี 1792 หลังการล้มล้างสถาบันกษัตริย์ มีการเปลี่ยนรัฐธรรมนูญทุกครั้งที่มีการสถาปนาสาธารณรัฐที่สอง สาม สี่ และห้า ขึ้น สาธารณรัฐที่ห้าคือยุคปัจจุบัน มีนายพลเดอโกลเป็นผู้ก่อตั้งและเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี 1958 ประมุขของประเทศคือประธานาธิบดีที่มาจากการเลือกตั้งและอยู่ในตำแหน่งวาระละ 5 ปี (ตามประชาติเมื่อวันที่ 24 กันยายน 2000) ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐบาลซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอรายชื่อ (มาตรา 8 ของรัฐธรรมนูญ) นอกจากนี้ ประธานาธิบดีเป็นประธานในการประชุมคณะรัฐมนตรี ประกาศใช้กฎหมาย เป็นผู้นำของทุกเหล่าทัพและสามารถประกาศยุบสภา ในกรณีเกิดวิกฤตการณ์ร้ายแรงสามารถใช้อำนาจพิเศษตามมาตรา 16 ส่วนนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำกับดูแลกิจการต่าง ๆ ของรัฐบาลและดูแลการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ (มาตรา 21)

ระบบการศึกษา

ระบบการศึกษาของประเทศฝรั่งเศสเป็นระบบที่แตกต่างจากระบบการศึกษาของไทยหรือแม้แต่ประเทศตะวันตกอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจากชาวฝรั่งเศสให้ความสำคัญต่อคติพจน์ประจำชาติที่ว่า *เสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ* เป็นอย่างมาก คติพจน์นี้มีอิทธิพลต่อวิธีการดำเนินชีวิตของพวกเขา รวมถึงด้านการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากความเคารพในด้านเสรีภาพ และความเสมอภาค

ด้วยเหตุนี้ ระบบการศึกษาสำหรับผู้พิการในประเทศฝรั่งเศสจึงถือได้ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ นับตั้งแต่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2005 เพื่อความเท่าเทียมกันทางสิทธิและโอกาส (la loi du 11 février 2005 pour l'égalité des droits et des chances)

จำนวนนักเรียนพิการที่ได้เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนและสถานการศึกษาต่างๆ ได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การเพิ่มขึ้นของวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีสิ่งอำนวยความสะดวกช่วยในการเรียนนั้นทำให้จำนวนนักเรียนพิการที่เข้าสู่ระบบการศึกษามีสูงขึ้น อีกทั้งนักเรียนเหล่านี้มีโอกาสนในการประสบความสำเร็จทางการเรียนมากกว่าเดิม

การวิเคราะห์และประเมินความต้องการของนักเรียนพิการแต่ละคนควรทำไปพร้อมๆ กับการหาสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดกับการศึกษาของเด็ก ด้วยความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ในทุกๆ ช่วงของแผนการศึกษา และระหว่างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่างๆ เพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องยืนยันถึงอนาคตทางการศึกษารวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมของนักเรียนพิการทุกคน จากสถิติของสถาบันวิจัยทางสังคมของฝรั่งเศส ได้มีการสำรวจประเภทของการศึกษาในนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 42 ร้อยละของนักเรียนที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ

ประเภทของความพิการ	ไม่ได้รับการศึกษา	ศึกษาในชั้น	ศึกษาในชั้น	ศึกษาในชั้น
		เรียนพิเศษเต็มเวลา	เรียนร่วมบางเวลา	เรียนร่วมเต็มเวลา
บกพร่องทางสติปัญญาขั้นรุนแรง	78	19	2	1
บกพร่องทางสติปัญญาขั้นปานกลาง	33	60	3	4
บกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่ฝึกได้	8	80	3	9
บกพร่องทางสติปัญญาในรูปแบบอื่น ๆ	12	59	8	21
มีปัญหาทางพฤติกรรมและความประพฤติ	11	67	3	19
บกพร่องทางการใช้ภาษา	19	62	4	15
บกพร่องทางการได้ยิน	4	50	13	33
หูหนวกและตาบอด	44	48	2	6
พิการทางสายตา	13	50	3	34
บกพร่องทางการมองเห็นในรูปแบบอื่น ๆ	3	55	2	40
บกพร่องทางร่างกาย	15	52	3	30
มีความพิการซ้ำซ้อน	94	5	1	0
รวม	24	59	4	13

ที่มา : DRESS แบบสำรวจจากสถาบันวิจัยทางสังคม (ES), 1995

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าโอกาสทางการศึกษาของเด็กพิการขึ้นอยู่กับระดับความรุนแรงของความบกพร่อง กล่าวคือ ตัวเลขของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงจะไม่ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงกว่าประเภทอื่นๆ เนื่องจากข้อจำกัดทางการเรียนรู้ถือเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่ง ในขณะที่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับไม่รุนแรงจะมีโอกาสที่ได้รับการศึกษามาก

ขึ้นตามลำดับ นอกเหนือจากความบกพร่องทางสติปัญญาแล้ว ความบกพร่องในด้านอื่นๆ เช่น ด้านพฤติกรรม การใช้ภาษา การได้ยิน การเห็น หรือทางร่างกาย ความบกพร่องในด้านเหล่านี้ไม่ถือเป็นข้อจำกัดทางการศึกษามากนัก โดยภาพรวมแล้ว จำนวนนักเรียนที่เลือกศึกษาในชั้นเรียนพิเศษแบบเต็มเวลามีจำนวนสูงที่สุด เนื่องจากเด็กเหล่านี้ยังต้องการการสอนที่พิเศษและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภทอยู่ ส่วนการศึกษาแบบเรียนร่วมคาดว่าจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต เนื่องมาจากกฎหมายฉบับใหม่ที่สนับสนุนให้นักเรียนที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ ได้มีโอกาสเรียนชั้นเดียวกับเด็กปกติตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน เพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน และตระหนักว่าคนเราเกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่าง ท่ามกลางความแตกต่าง มนุษย์เราก็สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขได้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศฝรั่งเศสจะนำเสนอเป็นประเด็นเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ดังนี้ 1) กฎหมายใหม่ หลักการใหม่ 2) ที่ทำการสำหรับผู้พิการประจำเขต : สถานที่รับรอง ให้ข้อมูล และให้คำแนะนำ 3) การเพิ่มความช่วยเหลือให้กับครอบครัวนักเรียนพิการ 4) เส้นทางการศึกษาเฉพาะบุคคล 5) ความช่วยเหลือพิเศษสำหรับเด็กเล็ก 6) รูปแบบการศึกษาแบบเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา : les CLIS 7) รูปแบบการศึกษาแบบเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา : les UPI 8) การเข้าสู่การศึกษาระดับสูง 9) ผู้ช่วยเรียน : ความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา 10) สื่อการเรียนการสอนประยุกต์ 11) การจัดการสอบและวัดผลต่างๆ ทางการเรียน 12) บริการทางการศึกษาแบบพิเศษและบริการดูแลเด็กในที่พักอาศัย 13) สถาบันทางการแพทย์ – สังคม 14) การให้การศึกษาดังกล่าวแก่เด็กพิการกับการเรียนการสอนทางไกล 15) การจัดการเรียนการสอนเพื่อนักเรียนที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลและระหว่างอยู่ในระยะพักฟื้น 16) การออกไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน 17) การฝึกงานตามบริษัทต่างๆ

กฎหมายใหม่ หลักการใหม่

กฎหมายฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005 ซึ่งมีใจความเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันทางสิทธิและโอกาส การมีส่วนร่วม และการเป็นพลเมืองของคนพิการได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการของรัฐในการดำเนินงานเกี่ยวกับคนพิการทั้งหมด ชาวฝรั่งเศสได้ข้ามผ่านจากแนวคิดที่มองความพิการเป็นความบกพร่องหรือปัญหาของชีวิต มาสู่แนวคิดเชิงสังคมมากขึ้น คนพิการได้รับการพิจารณาว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสิ่งแวดล้อมและสังคมของชาวฝรั่งเศส และการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เองที่ก่อให้เกิดแนวคิดที่สำคัญคือ การเข้าถึงได้และเรื่องการทดแทน (les notions d'accessibilité et de compensation) ซึ่งแนวคิดทั้งสองนี้ถือเป็นหลักสำคัญของกฎหมายฉบับนี้

การเข้าถึงได้ (l'accessibilité) : คือ การทำให้เข้าถึงจากทุกแห่งสู่ทุกคน (l'accès de tout à tout.) ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ สำหรับการศึกษาระดับชาติแล้ว การเข้าถึงได้นี้หมายถึง การเข้าถึงความรู้โดยทั่วถึงกัน ก่อนอื่น ผู้พิการมีสิทธิที่จะลงทะเบียนเพื่อรับการศึกษาในสถาบันการศึกษาที่เรียกกันว่า “établissement scolaire de référence” ซึ่งสถาบันการศึกษามีหน้าที่หามาตรการต่างๆ ที่ทำ

ให้เด็กพิการเข้าถึงองค์ความรู้ให้มากที่สุด ทั้งในเรื่องของสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการศึกษาศึกษาของเด็กพิการ ท้ายสุดคือทำให้อาคารเรียนต่างๆ มีมาตรฐานเป็นแบบฉบับขึ้น รวมถึงมีอุปกรณ์การศึกษาและอุปกรณ์การกีฬาครบ ซึ่งทั้งหมดนี้มีเวลา 10 ปีในการทำให้มาตรการนี้เป็นจริงขึ้นมา

การทดแทน : จัดทำในรูปแบบของแผนงานการทดแทนเฉพาะบุคคล (le plan personnalisé de compensation) ซึ่งเป็นกฎหมายสำหรับผู้พิการเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการชดเชยที่แตกต่างกันไป โดยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล เช่น การพาผู้ช่วยเรียน หรือ un auxiliaire de vie scolaire ไปสถานศึกษา ด้วยการรับบริการจากผู้เชี่ยวชาญตามสถาบันทางการแพทย์-สังคม การใช้บัตรผู้พิการหรือใช้สิทธิในการโดยสารต่างๆ

ในส่วนของการศึกษา ผู้ออกกฎหมายได้แยกหน้าที่หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กพิการออกจากกันอย่างชัดเจน ปัจจุบันนี้ la maison départementale des personnes handicapées หรือที่ทำการสำหรับผู้พิการประจำเขตมีหน้าที่ประเมิน เสนอแนะ และตัดสินใจ ส่วนกระทรวงการศึกษาแห่งชาติดำเนินการเพื่อความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในระบบการให้การศึกษาของผู้พิการ เช่น สถาบันอนามัย หรือสถาบันทางการแพทย์ - สังคมต่างๆ เป็นต้น ส่วนมาตรการต่างๆ ถูกตัดสินใจโดยคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการและคณะผู้เชี่ยวชาญ โดยจะทำหน้าที่ให้คำแนะนำต่างๆ รวมไปถึงการรับผิดชอบด้านแผนงานการชดเชยเฉพาะบุคคลอีกด้วย

ในเรื่องแผนงานทางการศึกษานั้น มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก จากกฎหมายฉบับปี 1975 ได้มีการจัดทำหลักการทางกฎหมายรวมถึงจริยธรรมในการให้การศึกษาไว้แล้ว โดยได้ย้าถึงสิทธิทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกคน ส่วนกฎหมายปี 2005 ได้ลงไปรายละเอียดที่ลึกกว่าเดิม โดยมาตราที่ 19 ได้บัญญัติว่า เด็กที่มีความพิการทุกคนมีสิทธิในความเป็นนักเรียน (Tout enfant handicapé est de droit un élève.)

การศึกษาภาคบังคับของเด็กฝรั่งเศสทุกคนอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 6 - 16 ปี ในส่วนนี้ เด็กพิการจึงต้องพิจารณาว่าตนเองมีใช้กลุ่มเดียวกับผู้พิการที่เป็นผู้ใหญ่ เรื่องของความพิการไม่ควรจะนำมาเป็นเงื่อนไขของการพิจารณา แต่ควรพิจารณาในแง่ของความเป็นเด็กมากกว่า ด้วยเหตุนี้ เราอาจกล่าวได้ว่า สถานภาพของความเป็นนักเรียนนั้นมาก่อนความพิการ ดังนั้น เด็กพิการทุกคนจึงเป็นนักเรียนเช่นเดียวกับเด็กคนอื่นๆ

ที่ทำการประจำเขตการปกครองสำหรับบริการผู้พิการ (La maison départementale des personnes handicapées)

จากกฎหมายฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2005 มีหน่วยงานแห่งหนึ่งที่ตั้งขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในขั้นตอนต่างๆ สำหรับผู้พิการ สถานที่แห่งนี้คือ la Maison Départementale des Personnes Handicapées (MDPH) ซึ่งตั้งอยู่ในแต่ละเขตการปกครอง โดยมีหน้าที่ช่วยให้ผู้พิการเข้าถึงการได้รับสิทธิทางกฎหมายและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ นับได้ว่าเป็นหน่วยงานหนึ่งเดียวที่มีภารกิจในการ

ต้อนรับ ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำต่างๆ กับผู้พิการและครอบครัว เช่นเดียวกับภารกิจทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้พิการ

หน่วยงานนี้มีพันธกิจที่ต้องดำเนินการด้านคนพิการ 8 ประการ ดังนี้

1. ให้ข้อมูลกับผู้พิการและครอบครัวตั้งแต่เริ่มรู้ว่าพิการและในทุก ๆ ช่วงของความพิการ
2. รับผิดชอบในการก่อตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความต้องการของแต่ละบุคคลบนพื้นฐานของแผนงานชีวิตและนำเสนอแผนงานการทดแทนในความพิการเฉพาะบุคคล
3. ทำให้การก่อตั้งคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองได้ของผู้พิการ (CDAPH) มั่นคงขึ้นและมีหน้าที่คอยติดตามการตัดสินใจของคณะกรรมการชุดนี้ รวมไปถึงการดูแลเรื่องการชดเชยให้ผู้พิการในแต่ละเขตการปกครอง
4. รับคำร้องทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและการจัดหาสิ่งต่าง ๆ สำหรับผู้พิการ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองได้
5. ก่อตั้งคณะกรรมการประสานผลประโยชน์โดยรวมบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ
6. ตรวจสอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว
7. ประสานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านอนามัยกับหน่วยงานทางการแพทย์- สังคม ภายใต้อาณัติของผู้ให้คำปรึกษาเพื่อความเป็นมืออาชีพ
8. มีหมายเลขโทรศัพท์สำหรับกรณีฉุกเฉินและจัดพยาบาลอยู่เวรสำหรับการรักษาตอนกลางคืน

นอกจากนี้ยังมีคณะผู้เชี่ยวชาญ (Une équipe pluridisciplinaire) มีหน้าที่รับผิดชอบการประเมินความต้องการและการชดเชยให้กับผู้พิการ โดยสัมภาษณ์ผู้พิการและบุคคลใกล้ชิด คณะผู้เชี่ยวชาญนี้ประกอบไปด้วยบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญที่แตกต่างสาขาออกไป เช่น แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด ครู นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านงานสังคม หรือผู้ให้บริการทางสังคมต่างๆ โดยจะร่วมกันพิจารณาถึงความจำเป็นที่ต้องชดเชยให้กับผู้พิการแต่ละคนโดยคำนึงถึงแผนการชีวิตของพวกเขาและคณะผู้ให้คำปรึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการ (La commission des droits et de l'autonomie :CDAPH) มีหน้าที่ในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับภาพรวมของกฎหมายของผู้พิการ โดยพิจารณาจากการประเมินที่เป็นจริงโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ (l'équipe pluridisciplinaire) และจากแผนงานของการชดเชยที่เสนอมาร คณะกรรมการจะปรึกษากับพ่อแม่อย่างใกล้ชิดและนำการตัดสินใจของพ่อแม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับเป้าหมายในชีวิตของบุตรและทุกๆ ขั้นตอนของการกำหนดแผนการทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ คณะกรรมการชุดนี้ก็จะเสนอแนวทางการประนีประนอม

กฎหมายเพิ่มความจำเป็นสำหรับบริการของภาครัฐทางการศึกษาเพื่อรับประกันความต่อเนื่องของเส้นทางทางการศึกษาโดยการประเมินความต้องการของนักเรียนแต่ละคน โดยคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นประจำ

การเพิ่มความช่วยเหลือสำหรับครอบครัว

รัฐบาลจัดให้มีการช่วยเหลือครอบครัวคนพิการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- กองทุนเบียดเบียนเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กพิการ (AEEH) กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาเงินทุนเพื่อช่วยเหลือพ่อแม่ของเด็กพิการในเรื่องค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โดยผู้รับผิดชอบด้านการจ่ายเงินของกองทุนจะมอบทุนให้เป็นรายเดือนตามคำตัดสินของคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการ (CDAPH) โดยแยกเป็นประเภทของความพิการไว้ด้วย โดยเงินทุนจะสูงขึ้นเมื่อความพิการนั้นๆ จำเป็นต้องใช้ค่าใช้จ่ายที่สูง เมื่อเด็กอยู่ประจำตามสถาบันทางการแพทย์-สังคม ค่าใช้จ่ายเรื่องที่พักจะเป็นหน้าที่ของบริษัทประกันชีวิตด้านการเจ็บป่วยหรือสุขภาพ (l'assurance maladie) และการให้เงินทุนของ AEEH จะงดเมื่อถึงช่วงที่เด็กๆ ปิดภาคการศึกษา ถ้าครอบครัวของเด็กพิการสนใจที่จะได้กองทุนเบียดเบียนนี้ พวกเขาต้องแสดงความจำนงไปที่ที่ทำการสำหรับผู้พิการในแต่ละเขตการปกครอง (MDPH) โดยต้องนำไปรับรองแพทย์ไปด้วย การจ่ายเงินโดย CDAPH นี้ขึ้นอยู่กับระดับของความพิการของเด็ก โดยมีคณะกรรมการคอยตรวจสอบเด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กมีสิทธิรับกองทุนเบียดเบียนเพื่อศึกษานี้ตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 20 ปี
- บัตรประจำตัวผู้พิการ บัตรนี้ให้สิทธิพิเศษกับผู้เยาว์ บิดามารดา หรือผู้ที่ต้องรับผิดชอบเด็กพิการในเรื่องการเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ บัตรประจำตัวผู้พิการนี้อนุญาตให้ผู้ถือบัตรลดหย่อนภาษีได้ทั้งหนึ่งในการคำนวณภาษีเงินได้ สามารถขอทำบัตรได้โดยเขียนจดหมายสั้นๆ ไปยังที่ทำการสำหรับผู้พิการประจำเขตการปกครอง (MDPH)
- การให้บริการค่าโดยสารเป็นกรณีพิเศษ สำหรับนักเรียนที่มีความพิการคิดเป็น 50% หรือมากกว่า จะได้รับการลดหย่อนค่าโดยสารเมื่อไปโรงเรียนตลอดปีการศึกษา CDAPH จะพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพิการของเด็ก กรณีที่เด็กมีคุณสมบัติตามเงื่อนไขดังกล่าว จะสามารถได้ลดหย่อนค่าโดยสารเมื่อไปสถานศึกษา คนขับยานพาหนะต่างๆ จะได้รับการขอร้องให้รับผิดชอบโดยพาเด็กไปส่งและรับกลับถึงสถานศึกษาตามตารางเวลาเรียนของเด็กๆ แต่ถ้าครอบครัวต้องการรับส่งเด็กพิการในความดูแลเอง พวกเขาก็จะได้รับเงินชดเชยจากงานบริการให้คำแนะนำทั่วไปโดยใช้มาตรฐานเดียวกัน

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ตามกฎหมายใหม่ นักเรียนพิการควรได้รับการศึกษาร่วมกับคนทั่วไปให้มากที่สุด และศึกษาอยู่โรงเรียนใกล้บ้านให้มากที่สุด ได้มีการระดมความคิดเห็นของพ่อแม่เกี่ยวกับทิศทางการศึกษาของเด็กพิการ และจัดทำขั้นตอนการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลหรือ PPS นอกจากนี้

กฎหมายฉบับใหม่ยังได้รับประกันความต่อเนื่องของเส้นทางการศึกษาของเด็กพิการ ซึ่งสามารถดัดแปลงให้เข้ากับระดับความสามารถและความต้องการของเด็กเอง เนื่องจากมีการประเมินอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงการเข้าสู่เส้นทางอาชีพหรือการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ทิศทางในการศึกษาของนักเรียนพิการแต่ละคนนั้น จะถูกนำมาทำเป็นแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า Un projet personnalisé de scolarisation หรือ PPS ซึ่งจัดทำโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ มีหน้าที่ทำให้เด็กหรือวัยรุ่น รวมไปถึงพ่อแม่ได้ประเมินความต้องการของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

แผนการนี้มาจากพื้นฐานที่คณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการ (CDAPH) ได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญของทิศทางการศึกษาของนักเรียน รวมไปถึงมาตรการต่างๆ ที่จะนำพวกเขาไปสู่จุดหมายนั้น ความสำคัญของ PPS คือ ความจำเป็นของรูปแบบทางการเรียนของเด็กแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลนี้ต้องมีการพิจารณาทบทวนอยู่เป็นประจำ ข้อตกลงต่างๆ ที่จำเป็นต้องพิจารณาด้วยกันนี้ก่อให้เกิดการปรับแนวทางที่เหมาะสมได้

มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการศึกษาของเด็กพิการแต่ละคน

สถาบันทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

นักเรียนทุกคนต้องลงทะเบียนที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาของรัฐหรือเอกชนในเขตของตน ซึ่งในเขตจะจัดให้มีสถาบันทางการศึกษาซึ่งนักเรียนทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนเป็นปกติ สำหรับนักเรียนพิการ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงกฎนี้ได้เนื่องจากการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กพิการไม่สามารถระดมทรัพยากรทั้งหมดมาไว้ในสถาบันเพียงแห่งเดียว ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีอื่นๆ ร่วมด้วยดังต่อไปนี้

- การจัดให้มีโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่ใช้วิธีการเรียนการสอนที่มีการปรับให้เหมาะสมแล้ว เช่น ในชั้นเรียน CLIS หรือ UPI (ซึ่งจะขออธิบายในตอนต่อไป)
- เมื่อหยุดการเรียนการสอนชั่วคราวที่โรงเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้อะไรเองที่บ้านหรือศึกษาแบบทางไกลได้
- มีโอกาสใช้เวลาในสถาบันอนามัยหรือสถาบันทางการแพทย์-สังคมอื่นๆ ดังนั้น นักเรียนพิการจึงมีสิทธิลงทะเบียนเรียนในโรงเรียนหรือสถาบันอื่นๆ ที่อยู่ใกล้กับสถาบันการศึกษาแบบพิเศษที่พวกเขา กำลังศึกษาอยู่ที่นั่นอยู่ก่อนแล้วด้วย

คณะผู้ตรวจสอบทางการศึกษา

มีคณะบุคคลที่ทำหน้าที่ติดตามแผนการศึกษาเฉพาะตัวบุคคลอย่างสม่ำเสมอ นั่นคือ คณะผู้ตรวจสอบทางการศึกษา (Une équipe de suivi de la scolarisation) คณะกรรมการชุดนี้ประกอบไปด้วยตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนที่รับผิดชอบอยู่ โดยจะมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หน้าที่ของคณะผู้ตรวจสอบทางการศึกษา คือ ตรวจสอบแผนการทางการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อรับประกันว่ามาตรการต่างๆ นั้นสามารถเป็นจริงในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่

จำเป็น สามารถแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยกันปรับเปลี่ยนแผนการทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทิศทางทางการศึกษาของนักเรียน ซึ่งครูที่ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้นำไปสู่การปฏิบัติ

ครูผู้ให้คำปรึกษา (un enseignant référent)

ครูผู้ให้คำปรึกษาต้องได้รับประกาศนียบัตร CAPA-SH หรือประกาศนียบัตรแสดงถึงความสามารถในสายงานเพื่อความช่วยเหลือเป็นพิเศษสำหรับเด็กพิการ¹ เป็นผู้เชี่ยวชาญระดับ 1 หรือ 2 ภารกิจคือการเป็นตัวจักรสำคัญในการทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลและเป็นผู้ติดต่อประสานงานให้กับเด็กพิการหรือผู้ปกครอง ครูต้องรวมกลุ่มเพื่อทำหน้าที่ติดตามการเรียนการสอนของเด็กพิการ จากนั้น เขาต้องทำรายงานการประชุมที่จะนำเสนอไปยังคณะผู้เชี่ยวชาญ นักเรียนพิการหนึ่งคนจะได้รับการติดตามดูแลโดยครูผู้ให้คำปรึกษาคณบดีตลอดการศึกษา ไม่ว่าเขาจะไปเรียนที่สถาบันใดก็ตาม

โดยหลักการแล้ว ครูผู้ให้คำปรึกษาไม่มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจใดๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ครูผู้ให้คำปรึกษามักเป็นบุคคลแรกที่ครูผู้สอนประจำวิชาจะติดต่อเมื่อเห็นว่ามิใช่ประโยชน์ หรือเมื่อครูผู้สอนเห็นว่าสถานการณ์หนึ่งๆ จำเป็นต้องใช้วิจรรณญาณเพื่อให้เป็นไปตามกรอบของการศึกษา หรือเมื่อเขาพิจารณาเห็นว่าการสอนในแต่ละวันของเขานั้นจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการศึกษา ให้ดีขึ้น เป็นต้น

กฎหมายการศึกษา (Code de l'éducation) มาตราที่ D351-5 ได้กล่าวไว้ว่า

«Un projet personnalisé de scolarisation définit les modalités de déroulement de la scolarité et les actions pédagogiques, psychologiques, éducatives, sociales, médicales et paramédicales répondant aux besoins particuliers des élèves présentant un handicap.»

ความหมายคือ “แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลจะบอกให้ทราบถึงรูปแบบในการดำเนินการเรียนการสอน วิธีการสอน การดูแลสภาพจิตใจ การศึกษา สภาพสังคม ยารักษาโรค และสหเวชภัณฑ์ต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการเป็นกรณีพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีความพิการ”

ความช่วยเหลือพิเศษสำหรับเด็กเล็ก

การให้กำเนิดเด็กพิการคนหนึ่งในครอบครัวเป็นปัญหาหนักหน่วงที่อยากจะยอมรับ นับตั้งแต่วัยแรกๆ บ่อยครั้งที่ไม่สามารถจะวิเคราะห์โรคอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงต้องตอบคำถามของพ่อแม่ในเชิงบวกไว้ก่อน จึงจำเป็นต้องประนีประนอมกันระหว่างความไม่แน่นอนกับความจำเป็นที่จะต้องเผชิญหน้ากับข้อจำกัดเฉพาะในการที่มีเด็กพิการในครอบครัวที่ไม่เคยเตรียมใจมาก่อน ความวิตกกังวลอันเป็นที่สามารถเข้าใจได้ของพ่อแม่และสมาชิกทุกคนในครอบครัวนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ย่ำแย่ที่สุดในด้านสภาพจิตใจ

¹ Certificat d'aptitude professionnelle pour les aides spécialisées aux enfants porteurs de handicap

Les Centres d'aide médico-sociale précoce (CAMSP) หรือศูนย์กลางความช่วยเหลือทางการแพทย์และสังคมสำหรับเด็กวัยเริ่มต้น จะให้ความช่วยเหลือครอบครัวที่ต้องเผชิญหน้ากับประสบการณ์การมีลูกพิการ มักมีปัญหว่าศูนย์นี้ตั้งอยู่ในท้องถิ่นที่มีศูนย์สำหรับเด็กวัยร่นอยู่ด้วย CAMSP อาจจะถนัดดูแลเด็กที่พิการหลายประเภทหรือเด็กที่มีความพิการเพียงอย่างเดียวก็ได้ ความช่วยเหลือทางการแพทย์และสังคมนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออำนวยความสะดวกในการวินิจฉัยโรค การทำกายภาพบำบัดเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี ยิ่งไปกว่านั้น CAMSP ยังประสานงานกับครอบครัวเพื่อช่วยกันหารูปแบบในการปรับสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาของเด็กๆ โดยยังคงรักษาไว้ถึงสิ่งแวดล้อมในชีวิตปกติของพวกเขาไว้ได้ด้วย จุดประสงค์คือทำให้ความช่วยเหลือครอบครัวโดยการให้คำแนะนำที่เหมาะสมและการส่งบุคลากรที่เชี่ยวชาญไปยังที่พักด้วย

ในหลายๆ กรณีที่เด็กในความดูแลของ CAMSP สามารถเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลได้ ทั้งแบบเต็มเวลาและแบบบางช่วง พ่อแม่ต่างรอคอยการให้การศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนี้มาก เพราะถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่สำคัญเนื่องจากเป็นประสบการณ์ครั้งแรกของเด็กที่มีโอกาสได้อยู่นอกครอบครัวหรือศูนย์บริการดูแลต่างๆ ที่เด็กต้องใช้เวลามากๆ เดือนอยู่ที่นั่น ดังนั้น จึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อก้าวแรกทางการศึกษาจะได้ประสบความสำเร็จเพิ่มขึ้น

ในช่วงนี้ถือได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่จะมีการรวมตัวกันของทีมการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับอนุบาลต่อไป เมื่อมีการแสดงความจำนง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามารถประสานงานกับบริการทางวิชาการต่างๆ โดยให้มีบุคลากรเข้ามาให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

ถ้าเด็กพิการเคยรับบริการของที่ทำกรของผู้พิการประจำเขต (MDPH) อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาจะเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดตั้งคณะผู้ดูแลติดตามทางการศึกษาให้เป็นไปตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (PPS) อาจารย์ผู้ให้คำปรึกษาสามารถแนะนำครอบครัวก่อนที่เด็กจะเข้าเรียนระดับอนุบาลเด็กๆ ที่ได้รับการดูแลโดย CAMSP สามารถเข้าศึกษาในสถานดูแลเด็กอ่อนได้

รูปแบบการศึกษาแบบเรียนร่วมในระดับประถมศึกษา

ชั้นเรียนร่วมหรือที่ในภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า les classes d'intégration scolaire (CLIS) รับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีความพิการประเภทเดียวกันกลุ่มเล็กๆ ไม่เกิน 12 คน เพื่อเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ

CLIS แบ่งย่อยออกเป็น 4 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือการใช้เหตุผล (CLIS 1) บกพร่องทางการได้ยิน (CLIS 2) บกพร่องทางการเห็น (CLIS 3) หรือบกพร่องทางร่างกาย (CLIS 4)

CLIS รับนักเรียนที่มีความพิการถือเป็นข้อจำกัดทางการศึกษา โดยมีการปรับรูปแบบการเรียนให้เหมาะสมเพื่อให้ นักเรียนสามารถรับประโยชน์จากการศึกษาได้เต็มที่ นักเรียนทุกคนที่มีโอกาสได้ศึกษาใน CLIS จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ที่ใกล้เคียงกันกับนักเรียนปกติ เท่าที่ศักยภาพของเด็ก

เองจะเอื้ออำนวย คณะกรรมการสิทธิและการพึ่งพาตนเองของคนพิการเป็นคณะบุคคลที่เสนอทิศทางการดำเนินงานของ CLIS ผ่านทางแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน จากสถิติ ร้อยละ 93 ของนักเรียนที่เลือกศึกษาแบบ CLIS เป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่ม CLIS 1 ซึ่งเป็นชั้นเรียนที่รองรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านการใช้เหตุผล จึงเป็นที่มาว่าเหตุใด นักเรียนที่ศึกษาแบบ CLIS จึงมีพัฒนาการทางการเรียนช้า

ครูผู้สอนที่รับผิดชอบ CLIS เป็นครูหรืออาจารย์ที่มาจากโรงเรียนการศึกษาพิเศษต่างๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะผู้สอนของโรงเรียน และเป็นผู้ที่ติดต่อประสานงานกับครูในระดับการสอนต่างๆ ผู้ให้บริการดูแลนักเรียน จากนั้นจึงนำมาจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนพิการ โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีชั้นเรียนแบบ CLIS อยู่ด้วย และจะมีผู้ช่วยเรียน (AVS) ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ซึ่งอยู่ในความดูแลของครูประจำชั้นเรียน CLIS และผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อให้ทำให้นักเรียนพิการมีความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวันมากขึ้นตลอดเวลาที่ศึกษาอยู่

รูปแบบการศึกษาแบบเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

Les unités pédagogiques d'intégration หรือ UPI เป็นระบบการศึกษาที่เปิดในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายโดยทั่วไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลให้เป็นไปโดยสะดวกขึ้นสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถปรับตัวเองให้คุ้นเคยกับข้อบังคับต่างๆ ซึ่งบางครั้งก็หนักเกินไปในรูปแบบการศึกษาแบบปกติ

หน่วยการเรียนแบบนี้จึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนความต่อเนื่องบนเส้นทางการศึกษาของนักเรียนแต่ละคน อันที่จริงแล้ว หน่วยการเรียนร่วมนี้นำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมากกว่าเดิมในแผนการสอน มีการให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษในการสอน เพราะการเรียนรู้บางเรื่องเป็นสิ่งที่ยากเนื่องมาจากความช้าและความอ่อนล้าของนักเรียน

UPI เริ่มมีตั้งแต่ปี 1995 ในโรงเรียนมัธยมต้นสำหรับนักเรียนที่มีปัญหาด้านสติปัญญาโดยรับเด็กวัยรุ่นที่มีอายุในช่วง 11-16 ปี ต่อจากนั้นในปี 2001 จึงขยายตัวไปสู่โรงเรียนที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสและทางร่างกาย การมี UPI อยู่ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้รับการสนับสนุนอย่างมาก เนื่องจากก่อนหน้านี้มีการสะดุดของเส้นทางการศึกษาหลังจากจบการศึกษา ระดับประถม

ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการพัฒนาไปสู่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนมัธยมสาขาศึกษาซึ่งได้รับการสนับสนุนอย่างมาก การกำหนดทิศทางการศึกษาของ UPI อยู่ในความรับผิดชอบของ CDAPH ในเรื่องแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน

การเข้าสู่การศึกษาในระดับสูง

นักเรียนพิการที่ปรารถนาจะศึกษาต่อในระดับหลัง baccalauréat² สามารถทำได้ภายใต้เงื่อนไขเดียวกันกับระดับมัธยมศึกษา กล่าวคือใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

ในแต่ละมหาวิทยาลัย ต่างมีการปฏิบัติต่างๆ เป็นกรณีพิเศษเพื่อสนับสนุนการเข้ามาศึกษาของนักศึกษาพิการ ดังต่อไปนี้

- การเข้าถึงของชุมชน รวมถึงการให้ที่พัก ในมหาวิทยาลัยจำนวนมาก
- บริการต้อนรับ
- ให้ความช่วยเหลือด้านการเรียนการสอน เช่น ช่วยสอนเสริม ให้คำแนะนำ จัดบันทึกช่วยเป็นล่ามภาษามือ ระหว่างนักศึกษาพิการกับทางมหาวิทยาลัย
- ช่วยเหลือด้านเทคนิคต่าง ๆ

นอกจากนั้น คำประกาศ 2005-1617 วันที่ 21 ธันวาคม 2005 ได้ประกาศให้มีการจัดการในเรื่องการสอบต่างๆ สำหรับนักศึกษาพิการ การกระทำต่างๆ ล้วนแต่เป็นการส่งเสริมให้มีการแทรกตัวของนักศึกษาพิการในงานอาชีพต่างๆ ในทุกๆ มหาวิทยาลัย จะมีบุคคลผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่รับผิดชอบนักศึกษาพิการ หน้าที่ของเขาคือการผนวกมาตรการต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาพิการแต่ละคนและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของแผนการศึกษาของนักศึกษาพิการอีกด้วย

มีการลงนามกันในกฎบัตรมหาวิทยาลัยในเรื่องที่เกี่ยวกับนักศึกษาพิการ (la Charte université-handicap) กฎบัตรนี้มีขึ้นเพื่อสนับสนุนการเรียนร่วมและการประสบความสำเร็จทางการศึกษาของนักศึกษาพิการในมหาวิทยาลัยทุกๆ แห่ง การหางบประมาณเพื่อช่วยเหลือ รวมทั้งการมีบุคลากรที่เชี่ยวชาญเฉพาะ โดยมีใจความดังต่อไปนี้

- กฎหมายวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2005 เพื่อความเท่าเทียมกันในสิทธิและโอกาส ทำให้พลเมืองที่พิการมีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น
- กฎบัตรเพื่อความเท่าเทียมกันของโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่ดีที่สุด ลงนามในวันที่ 17 มกราคม 2005 โดยกระทรวงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการทำวิจัย
- ในแต่ละสถาบัน เราสามารถมองเห็นการสร้างโครงสร้างทางการศึกษาที่ต้อนรับนักศึกษาพิการเป็นอย่างดี มีการจัดทำงบประมาณรวมไปถึงบุคลากรด้านต่างๆ เพื่อทำงานในมหาวิทยาลัยโดยมีตารางเวลาที่แน่นอน

² ประกาศนียบัตร Baccalauréat เป็นคุณวุฒิสำคัญต่อการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาซึ่งได้มาจากผลการสอบทั่วไป โดยข้อสอบกลางของรัฐ ไม่ใช่ประกาศนียบัตรของสถานศึกษา เทียบเท่ากับวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในประเทศไทย นักเรียนที่เรียนจบมัธยมและต้องการศึกษาต่อปริญญาตรีในฝรั่งเศสจำเป็นต้องได้ Baccalauréat เสียก่อน

ผู้ช่วยเรียน : ความช่วยเหลือเพื่อการศึกษา (Les auxiliaires de vie scolaire)

นักเรียนที่มีความพิการในระดับรุนแรงจำเป็นต้องมีตัวช่วยในการศึกษาเล่าเรียนแบบปกติ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงท่าทางต่างๆ แทน หรือการทำงานประจำวันทั้งในระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย ตั้งแต่ได้มีการออกกฎหมายฉบับที่ 2003-400 เมื่อวันที่ 30 เมษายน ค.ศ. 2003 มีหนุ่มสาวจำนวนมากเข้ามาทำงานในองค์กรต่างๆ เพื่อช่วยเหลือสังคมทางด้านนี้ ส่วนมากหนุ่มสาวเหล่านี้จะได้รับการคัดเลือกมาจากกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ (l'Education Nationale) และรับรองการทำงานในการเป็นผู้ช่วยเรียนได้

นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2006 การศึกษาแห่งชาติได้รับบุคลากรที่มีภารกิจเช่นเดียวกัน คือ เพื่อช่วยพานักเรียนพิการไปโรงเรียนและเป็นผู้ช่วยด้านการศึกษาไปด้วยในเวลาเดียวกัน AVS มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนพิการในสถาบันการศึกษาไม่ว่าจะเป็นความพิการประเภทใด หรือในระดับใดก็ตาม

ผู้ช่วยเรียนแบบส่วนตัว (Les auxiliaires de vie scolaire (individuels) : AVS-i)

คณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการ (CDAPH) ได้ตัดสินใจให้มีความช่วยเหลือทางการเรียนแบบนี้ขึ้นมาหลังจากที่มีการประเมินและวัดผลโดยคณะผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้ช่วยเรียนแบบส่วนตัวจะเข้ามาช่วยเหลือเด็กในชั้นเรียนและขณะทำกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา โดยทั้งหมดนี้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของครูผู้สอน

ผู้ช่วยเรียนแบบส่วนรวม (Les auxiliaires de vie scolaire (collectifs) : AVS-co)

ในโครงสร้างการศึกษาแบบเรียนรวม (CLIS หรือ UPD) นั้น ประกอบไปด้วยกลุ่มของเพื่อนนักเรียนต่างเพศและต่างมีพฤติกรรมแสดงออกรวมถึงพฤติกรรมการเรียนการสอนที่จำเป็นต่อความสำเร็จตามแผนการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป ครูผู้สอนจึงต้องการให้มีผู้ใหญ่อีกคนที่สามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้ นั่นก็คือ ผู้ช่วยเรียน แบบ AVS-co ซึ่งจะเข้ามาดูแลนักเรียนทั้งหมดในภาพรวม

ไม่ว่าจะเป็นผู้ช่วยเรียนแบบ AVS-i หรือ AVS-co ต่างก็ต้องปฏิบัติตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (PPS) และปฏิบัติงานใน 4 ภารกิจด้วยกัน ดังต่อไปนี้

- การเข้าชั้นเรียนต้องมีการปรึกษากับครูผู้สอนก่อนว่าสามารถช่วยนักเรียนในชั้นเรียนเรื่องใดได้บ้าง เช่น ช่วยเขียนหนังสือ ใช้วัสดุอุปกรณ์บางชิ้นตามที่นักเรียนต้องการ หรือควรช่วยนอกเวลาเรียน ผู้ช่วยเรียนอาจช่วยในการติดตั้งอุปกรณ์ต่างๆ ระหว่างชั้นเรียน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ หรือการใช้เทคนิคอื่นๆ การเข้าร่วมในชั้นเรียนนี้ต้องทำให้ทุกอย่างสะดวก รวดเร็ว และเหมาะสมกับกาลเทศะ เพื่อให้ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียนได้มากที่สุด AVS สามารถช่วยนักเรียนพิการทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียนได้ด้วยเช่นเดียวกันโดยไม่พยายามทำหน้าที่แทนครูผู้สอนเสียเอง

- การเข้าร่วมชั้นเรียนที่มีการออกไปทำกิจกรรมนอกห้องเรียนในบางโอกาสหรือเป็นประจำนั้น AVS ควรให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นในทุกๆ กิจกรรมที่นักเรียนไม่สามารถทำได้เพียงลำพัง และควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทที่สามารถเพิ่มพูนการเรียนรู้ด้านต่างๆ การปรากฏตัวของผู้ช่วยเรียนนั้นทำให้นักเรียนไม่รู้สึกรู้ว่าตนเองถูกแยกออกจากกิจกรรมทางร่างกายหรือกีฬาชนิดต่างๆ ด้วยเช่นกัน เนื่องจากการเข้าถึงพื้นที่ของกีฬานั้นไปเป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ
- มีความจำเป็นเช่นกันที่ต้องระบุวิธีการในการปฏิบัติงานของเหล่า AVS อาทิเช่น สามารถให้ยากับเด็กในความดูแลได้หรือไม่ เพราะโดยหลักการแล้ว พยาบาลหรือนักการศึกษาไม่สามารถให้ยากับเด็กได้ ดังนั้น ข้อปฏิบัติต่างๆ ทางการแพทย์เหล่านี้จำเป็นต้องชัดเจน
- ให้ความร่วมมือเพื่อทำตามแผนการทางการศึกษาเฉพาะบุคคล (มีการประชุมเพื่อจัดทำและสร้างระเบียบต่างๆ ของ PPS ของนักเรียนร่วมกัน การพบปะกับครอบครัวนักเรียนหรือการรวมตัวของคณะกรรมการศึกษา) ในกรณีที่เป็นหรือในกรณีที่เป็นไปได้

AVS หรือผู้ช่วยเรียนถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างมากในเรื่องการศึกษา เมื่อจำเป็นและได้รับการยินยอมของผู้ตรวจสอบสถาบัน ผู้อำนวยการศูนย์บริการการศึกษาแห่งชาติในแต่ละเขต รวมไปถึงไปถึงกลุ่มต่างๆ ในสังคม พวกเขาสามารถใช้เวลานอกเหนือเวลาเรียนกับนักเรียนได้ด้วย เช่น ที่โรงอาหาร ห้องสนทนาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียนประถมหรือมัธยม แต่ผู้ช่วยเรียนไม่มีสิทธิตามไปทำหน้าที่ต่ออยู่ที่พักของนักเรียน

สื่อการเรียนการสอนประยุกต์

ความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียนพิการบางครั้งก็ขึ้นอยู่กับการใช้สื่อการเรียนการสอนประยุกต์ ซึ่งถือเป็นภาระหนักสำหรับครอบครัวที่จะซื้อหามา ตั้งแต่ค.ศ. 2001 กระทรวงการศึกษาแห่งชาติได้จัดให้ยืมเงินเพื่อจัดหาสื่อประกอบการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการ และได้จัดหาไว้ตามสถานศึกษาแบบ CLIS และ UPI รวมไปถึงศูนย์เอกสารข้อมูลต่าง ๆ

สื่อการเรียนการสอนที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์คือสื่อการสอนแบบประยุกต์ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แป้นพิมพ์อักษรเบรลล์ ซีดีรอมแบบพิเศษ สิ่งเหล่านี้ล้วนตอบสนองความต้องการเป็นกรณีพิเศษกับเด็กที่พิการด้านประสาทสัมผัส (sensoriels) และพิการทางร่างกาย (moteurs) ซึ่งความรุนแรงของความพิการนี้นำไปสู่ความจำเป็นที่ต้องใช้สื่อที่มีคุณภาพดีและมีราคาแพง ซึ่งมีผู้ปกครองเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่สามารถจัดหาให้เด็กพิการในความดูแลได้

อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนที่ใช้เฉพาะบุคคล รัฐบาลยังคงเป็นเจ้าของอยู่ แต่มีการทำข้อตกลงให้ยืมได้ซึ่งนักเรียนสามารถเก็บได้ตลอดการศึกษาของเขา แม้ว่าจะเปลี่ยน โรงเรียน สถาบันหรือเขตการศึกษาก็ตาม

การจัดการสอบและวัดผลต่างๆ ทางการเรียนรู้

การจัดการสอบเป็นกรณีพิเศษนั้นเป็นวิธีที่ดีในการเปิดโอกาสให้นักเรียนพิการได้มีโอกาสเข้าสอบและเข้าร่วมการแข่งขันต่างๆ ที่จัดโดยกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ ในเงื่อนไขที่มีการปรับให้ยืดหยุ่นมากขึ้น เช่น ความช่วยเหลือจากบุคคลที่สาม การเพิ่มเวลาการทำข้อสอบ หรือการใช้อุปกรณ์พิเศษต่างๆ นอกจากนี้ ผู้เข้าสอบที่พิการยังสามารถเก็บผลสอบต่างๆ ไว้ได้นานถึง 5 ปี

ใครบ้างที่ได้รับประโยชน์จากการปรับกฎการสอบ

นายแพทย์ท่านหนึ่งที่อยู่ในคณะกรรมการสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการระดับเขตการปกครอง (CDAPH) ได้แสดงความเห็นว่าควรมีการปรับกฎสำหรับผู้เข้าสอบที่พิการ จากนั้นเจ้าหน้าที่บริหารได้ปรับการสอบให้มีความยืดหยุ่นตามข้อเสนอแนะของนายแพทย์ท่านนี้ สำหรับการประเมินผลและการทดสอบโดยทั่วไปนั้น ความยืดหยุ่นที่มากขึ้นสำหรับกฎข้อบังคับต่างๆ เป็นที่สนใจของครูผู้สอน หัวหน้าสถาบันการศึกษาหรือผู้อำนวยการโรงเรียน เนื่องจากเรื่องนี้มีความข้องเกี่ยวกับแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

บริการทางการศึกษาแบบพิเศษและบริการดูแลเด็กในที่พักอาศัย

Les services d'éducation spéciale et de soins à domicile (SESSAD) ประกอบด้วยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษกับเด็กและวัยรุ่นให้ใช้ชีวิตร่วมกับคนปกติในสังคมและในสถานศึกษา คณะกรรมการสามารถช่วยเหลือในสถานที่ทั้งสองแห่งของเด็กและวัยรุ่นได้ แต่เนื่องจากมีความหลากหลายในเรื่องระดับอายุของเด็กๆ ชื่อของบริการเหล่านี้จึงแตกต่างกันไป

- SAFEP บริการดูแลเด็กที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัสในวัยแรกเกิดถึง 3 ปี ทั้งที่ครอบครัวและสถานศึกษา
- SSEFIS บริการให้ความช่วยเหลือทางการศึกษาทั้งในครอบครัวและที่โรงเรียน สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินตั้งแต่ 3 ปีเป็นต้นไป
- SAAAS บริการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพึ่งพาตนเองและเรียนหนังสือร่วมกับคนปกติได้ สำหรับผู้ที่มีความพิการทางสายตา
- SSAD บริการดูแลและให้ความช่วยเหลือยังที่พักอาศัย สำหรับเด็กพิการซ้ำซ้อน

ในสถานการณ์ที่มีการเรียนร่วมกันนั้น (CLIS และ UPI) เด็กหรือวัยรุ่นสามารถใช้บริการเหล่านี้ได้ สำหรับการเรียนในโรงเรียนทั่วไป การให้ความช่วยเหลือของ SESSAD มีรูปแบบที่หลากหลาย เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกันไปของผู้เรียน บุคลากรมีความเข้าใจวิธีการแพทย์แบบพิเศษ การทำกายภาพบำบัดในรูปแบบที่แตกต่างกันไป เช่น kinésithérapie³ (การ

³ Traitement des maladies des os, des articulations, par des mouvements imposés combinés à des massages (Le Micro Robert)

รักษาโรคกระตุก การออกเสียง ด้วยท่าทางการเคลื่อนไหวผสมกับการนวด), orthophonie⁴ (ศาสตร์แห่งการรักษาที่มุ่งการวิเคราะห์โรคและการรักษาปัญหาด้านเสียง การใช้ภาษาทั้งการพูดและการเขียน) เป็นต้น

งานในขอบข่ายของ SESSAD รวมถึงการหาพื้นที่ให้ครูผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษเข้าไปให้ความช่วยเหลือเด็กพิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เด็กนั้นมีความบกพร่องทางการเห็นและการได้ยิน ในกรณีอื่นๆ งานที่คล้ายคลึงกันอาจมอบให้เป็นหน้าที่ของครุการศึกษาพิเศษที่ไม่ขึ้นตรงต่อ SESSAD มานีเทศเป็นครั้งคราว

ครุการศึกษาพิเศษจะติดตามสถาบันทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (และบางครั้งก็ไปเยี่ยมที่บ้านของเด็กด้วย) เพื่อร่วมปรึกษากับครูผู้สอนคนอื่นๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือเด็กในการศึกษาตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนพิการ

สถาบันพิเศษอื่นๆ ก็เป็นเช่นเดียวกัน คือการให้บริการจะขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของ CDAPH ส่วนค่าใช้จ่าย รับผิดชอบโดยประกันสังคม (l'Assurance Maladie)

สถาบันทางการแพทย์และสังคม (les établissements médico-sociaux)

ตลอดการศึกษา นักเรียนพิการอาจมาพักที่สถาบันทางการแพทย์-สังคมเต็มเวลา หรือเป็นบางช่วงก็ได้ สถาบันเหล่านี้มีทั้งที่เป็นของรัฐและเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กและวัยรุ่นที่พิการ เราสามารถแบ่งสถาบันเหล่านี้ได้ดังต่อไปนี้

- les instituts médico-éducatifs (IME) สถาบันที่รับเด็กและวัยรุ่นที่มีความบกพร่องทางสมอง
- les instituts thérapeutiques, éducatifs et pédagogiques (ITEP) สถาบันที่รับหนุ่มสาวที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมและความประพฤติ
- les établissements pour polyhandicapés (สถาบันสำหรับผู้พิการซ้ำซ้อน) รับเด็กและวัยรุ่นที่มีความพิการตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป
- les instituts d'éducation sensorielle (สถาบันทางการศึกษาสำหรับผู้พิการทางประสาทสัมผัส) รับเด็กที่พิการทางการได้ยินและการมองเห็น
- les instituts d'éducation motrice (IEM) สถาบันที่รับเด็กและวัยรุ่นที่พิการทางร่างกาย

ทิศทางการดำเนินงานของสถาบันเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของคณะกรรมการเพื่อสิทธิและการพึ่งพาตนเองได้ของผู้พิการ (CDAPH) ค่าใช้จ่ายต่างๆ อยู่ในความดูแลของประกันสังคม

ครูผู้เชี่ยวชาญพิเศษอาจเป็นครูประจำใน โรงเรียนรัฐบาลหรือโรงเรียนเอกชนก็ได้ จำนวนของครูและการจัดการศึกษาจะแตกต่างกันไปตามสถาบัน แต่ในทุกกรณี การทำงานของครูจะเป็นไป

⁴ Discipline thérapeutique qui vise au diagnostic et au traitement des troubles de la voix, du langage oral et écrit (Le Micro Robert)

ตามหลักสูตรของทางรัฐที่ปรับให้เหมาะสมไว้แล้ว สถาบันทางการแพทย์และสังคมนี้จึงมีหน้าที่รอบด้าน ทั้งทางด้านการศึกษาและการบำบัดรักษาโรคด้วย แต่ไม่ว่ารูปแบบการเรียนการสอนและการนำเสนอจะเป็นอย่างไร ก็ยังคงต้องเป็นไปตามแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (PPS) ของนักเรียนด้วย

การให้การศึกษาดังกล่าวแก่เด็กพิการกับการเรียนการสอนทางไกล

ศูนย์กลางการสอนทางไกลแห่งชาติ (le Centre National d'Enseignement à distance) หรือตัวย่อคือ CNED เป็นสถาบันของรัฐที่นำเสนอวิธีการที่หลากหลายในการสอนทั้งสายวิชาการและสายอาชีพให้กับนักเรียนที่ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนจริง ๆ ได้

ตั้งแต่ ค.ศ.1997 ขั้วอำนาจคนพิการ (le Pôle Handicap) ก่อตั้งขึ้นมาใจกลางเมืองตูลุสเพื่อเสนอทางแก้ปัญหาต่างๆ ที่เอามาประยุกต์ใช้กับเด็กและวัยรุ่นที่มีความพิการหรือความเจ็บป่วยของพวกเขาเป็นอุปสรรคในการเรียนแบบปกติ ดังนั้น จึงเสนอให้เด็กตั้งแต่ 5 ขวบเป็นต้นไปเรียนในเนื้อหาวิชาที่ปรับให้เหมาะสมกับภาวะความพิการแล้ว มีคู่มือที่อธิบายถึงเนื้อหาที่จะเรียนตลอดปีการศึกษา หลังจากที่ได้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิทธิและการพึ่งพาตนเองของผู้พิการ (CDAPH) หรือผู้ตรวจการสถาบันแล้ว ความช่วยเหลือทางการเรียนที่บ้านโดยครูที่มาจาก CNED สามารถเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนได้อีกด้วย

นอกจากนี้ การเรียนการสอนสำหรับนักเรียนพิการในสถานศึกษาทั่วไปนั้นจะใช้เวลาแค่บางช่วง เพื่ออนุญาตให้เด็กไปรับการดูแลหรือทำกายภาพบำบัดอื่นๆ ที่จำเป็น ในกรณีนี้ นักเรียนก็สามารถไปลงทะเบียนกับ CNED เพื่อรับการสอนที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนนักเรียนที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลและระหว่างอยู่ในระยะพักฟื้น

รูปแบบการเรียนการสอนเช่นนี้ได้จัดไว้เพื่ออนุญาตให้เด็กที่จำเป็นต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์เป็นกรณีพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาในสภาพที่ปกติที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

Un projet d'accueil individualisé (PAI) เปิดโอกาสให้มีการปรับเปลี่ยนในเรื่องที่จำเป็น เช่น การจัดการตารางให้เข้าที่ ค่าใช้จ่ายในกิจกรรมบางอย่าง การจัดการดูแลรักษา เป็นต้น การเขียนแผนงานนี้ต้องปรึกษาแพทย์จากการศึกษาแห่งชาติ (บริการส่งเสริมสุขภาพเพื่อประโยชน์ของนักเรียน) ที่จะให้ความเคารพกับการบริการทางการแพทย์ที่เป็นความลับ

เมื่อนักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนได้เป็นระยะเวลานาน เนื่องจากอยู่ในโรงพยาบาลหรือเป็นระยะพักฟื้น หรือต้องเข้ารับบริการทางการแพทย์ต่างๆ พวกเขาจะสามารถได้รับประโยชน์จากการมีครูอยู่ในสถาบันทางการแพทย์เหล่านี้ที่สามารถเชื่อมโยงกับโรงเรียนต้นสังกัดได้ ในสถานการณ์อื่นๆ นักเรียนที่ป่วยหรืออยู่ในช่วงพักฟื้นสามารถขอความช่วยเหลือเรื่องเรียนที่บ้านจาก SAPAD ได้ (บริการช่วยเหลือทางการเรียนยังที่พักอาศัย) รูปแบบการศึกษาเช่นนี้มีในทุกเขตการปกครองและอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของผู้ตรวจสถาบัน เด็กที่ป่วยหรือประสบอุบัติเหตุควรตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาด้วยการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ปรับเพื่อความเหมาะสมต่อการเรียนรู้ ครูที่รู้จักนักเรียนแล้วจะมาเยี่ยมที่บ้านให้บ่อยครั้งที่สุดเท่าที่เป็นไปได้เพื่อช่วยทำงานที่

นักเรียนไม่สามารถทำให้เสร็จได้ในเวลาเรียน ในบางสถานการณ์ ความช่วยเหลือของศูนย์กลางการสอนทางไกลแห่งชาติ (CNED) ก็เป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้ติดตามบทเรียนได้ดีเช่นเดียวกัน

การออกไปทัศนศึกษานอกห้องเรียน

การออกนอกห้องเรียน ไปทัศนศึกษาถือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่รวมในหลักสูตรของโรงเรียนด้วย ดังนั้นจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนภาคบังคับ นอกเหนือจากทำให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้แล้ว การไปทัศนศึกษานี้ยังถือเป็นช่วงเวลาที่สำคัญ เนื่องจากการออกไปข้างนอกเป็นเวลาหลายวันทำให้ห่างไกลจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวแต่ได้เพิ่มโอกาสให้เด็กๆ ได้มีโอกาสพบเห็นประสบการณ์ต่างๆ และพึ่งพาตนเองได้

ในบางกรณี อาจมีปัญหาที่ก่อให้เกิดความยากลำบากในการเข้าร่วมกิจกรรมนี้ เช่น ปัญหาการเดินทาง ที่พัก ความต่อเนื่องของการรักษาและการเข้าถึง เป็นต้น ดังนั้น จึงเป็นการสะดวกกว่าถ้าเราจะหาทางออกต่างๆ ที่เป็นไปได้ล่วงหน้า

ถ้าเด็กพิการไม่สามารถเข้าร่วมการทัศนศึกษานอกสถานที่ได้ จะมีรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้สามารถร่วมกิจกรรมทางไกลได้ ยกตัวอย่างเช่น การติดต่อรายวันกันผ่านทางอินเทอร์เน็ต เราสามารถเชื่อมนักเรียนทั้งสองแห่งเข้าด้วยกันและเปิดโอกาสให้เด็กที่อยู่ทางบ้านได้เห็นสถานที่ที่ไปทัศนศึกษาทั้งหมดพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมและร่วมเก็บเกี่ยวประสบการณ์ต่างๆ ได้

การฝึกงานตามบริษัทต่างๆ

ช่วงเวลาที่ได้ออกฝึกงานตามบริษัทต่างๆ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและถือว่ามีผลต่อการได้รับวุฒิทางการศึกษา ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่นักเรียนทุกคนจะต้องพัฒนาตนเองในเรื่องที่จำเป็นให้ได้ อย่างไรก็ตาม กรณีจำเป็น AVS-I สามารถไปเป็นเพื่อนนักเรียนในสถานที่ฝึกงานได้แต่ต้องแจ้งไว้ก่อนล่วงหน้า

การรับผิดชอบเส้นทางระหว่างที่พักอาศัยของนักเรียนที่พิการขั้นรุนแรง (พิจารณาโดย CDAPH) กับบริษัทที่รับผิดชอบการฝึกงานนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของแต่ละเขต

กล่าวโดยสรุป กฎหมายฉบับวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2005 ได้ส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนพิการอย่างมาก โดยกฎหมายได้เน้นย้ำถึงสิทธิของนักเรียนพิการในการศึกษาเช่นเดียวกับที่เน้นย้ำถึงความรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะก่อให้เกิดความต่อเนื่องทางการศึกษาสำหรับนักเรียนพิการทุกคน

สิ่งที่กฎหมายฉบับนี้ต้องเร่งดำเนินการ ได้แก่

- หากเป็นไปได้ นักเรียนควรได้รับการศึกษาแบบปกติและควรมีโอกาสได้ศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านมากที่สุด

- ปรีกษาผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการศึกษาของเด็กพิการในความปกครองและเขียนแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (PPS)
- รับประกันถึงความต่อเนื่องทางการศึกษาโดยปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถและความต้องการของผู้เรียน
- รับประกันถึงความเท่าเทียมกันของโอกาสของผู้เข้าสอบพิการและผู้เข้าสอบคนอื่น ๆ ในการเข้าสอบแข่งขันในระดับต่าง ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าภาครัฐจะใช้ความพยายามมากเพียงใดในการแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จำนวนเด็กพิการที่ยังอยู่นอกระบบการศึกษาก็ยังคงมีจำนวนมากอยู่ เนื่องจากปัญหาการขาดงบประมาณและบุคลากร กฎหมายได้ระบุให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้านตนเองมากที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้ว นักเรียนไม่สามารถเรียนในโรงเรียนที่ใกล้บ้านได้ถ้าโรงเรียนนั้นๆ ยังขาดอุปกรณ์การเรียนหรือบุคลากรที่มากพอ ระบบการศึกษาสำหรับผู้พิการในประเทศฝรั่งเศสจึงยังคงต้องปรับปรุงต่อไป เพื่อให้ได้ชื่อว่าฝรั่งเศส คือดินแดนแห่งความเสมอภาคอย่างแท้จริง

บทที่ 6

แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศ และการประยุกต์ใช้กับประเทศไทย

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศพบว่า ในแต่ละประเทศมีการแบ่งกลุ่มเด็กพิการแตกต่างกัน โดยประเทศสหรัฐอเมริกา มีการแบ่งกลุ่มมากที่สุด คือ 14 กลุ่ม รองลงมา คือ ประเทศฝรั่งเศส มี 12 กลุ่ม (กลุ่มพิการทางสติปัญญาแยกย่อยตามระดับความรุนแรงเป็น 4 กลุ่ม) ประเทศญี่ปุ่น มี 7 กลุ่ม ประเทศออสเตรเลีย มี 8 กลุ่ม มีการออกกฎหมายที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการทุกประเทศ โดยทุกประเทศจะมีกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางสิทธิ โอกาส การมีส่วนร่วมเท่าเทียมกับคนทั่วไป การไม่เลือกปฏิบัติ ทำให้เด็กพิการสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ และมีการออกกฎหมายทางการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ได้แก่ การกำหนดให้ต้องมีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การปรับเนื้อหาหลักสูตรตามความเหมาะสมหรือข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความพิการ การประเมินก่อนเข้าโปรแกรมการเรียน การมีครูที่มีคุณสมบัติในระดับสูงและมีความรู้ ทักษะในการสอนเด็กพิการ โดยมีใบประกอบวิชาชีพครูหรือได้รับการอบรมด้านการสอนเฉพาะแต่ละความพิการ มีหน่วยงานกลางระดับประเทศทำหน้าที่วางแผน นโยบาย วิจัย พัฒนา และประสานงานหน่วยบริการในแต่ละจังหวัด หรือเขตพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ทางวิชาการและพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรมากกว่าการทำงานบริหารธุรการ โดยเป็นองค์กรอิสระเช่น สถาบันแห่งชาติด้านการศึกษาพิเศษของประเทศญี่ปุ่น (National Institute of Special Needs Education-NISE) สำหรับหน่วยให้บริการระดับท้องถิ่น จะเห็นว่าต่างประเทศจะไม่ตั้งหน่วยงานเฉพาะแยกต่างหาก แต่มักจะใช้หน่วยงานที่มีอยู่แล้ว โดยเพิ่มบทบาทหน้าที่หรือหน่วยย่อย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาจะใช้ศูนย์การศึกษาประจำท้องถิ่นเป็นหน่วยงานค้นหาและประเมินเด็กพิการ หรือประเทศญี่ปุ่นจะใช้สถานศึกษาเฉพาะความพิการซึ่งมีจำนวนมากและอยู่ในทุกจังหวัดเป็นแหล่งให้บริการ คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ และพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนทั่วไป เพราะบุคลากรในสถานศึกษาเฉพาะความพิการเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงและมีความเชี่ยวชาญ รวมทั้งเป็นการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรที่สถานศึกษาเฉพาะความพิการมีอยู่ด้วย ครูที่จะสอนเด็กพิการจะต้องมีองค์ความรู้ด้านการศึกษาเช่นเดียวกับครูที่สอนในโรงเรียนทั่วไป จากนั้นต้องเรียนหรืออบรมเพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวกับการสอนเด็กพิการแต่ละประเภท ซึ่งจะต้องมีใบประกอบวิชาชีพต่างหาก หรือประกาศนียบัตร โดยครูที่ได้รับการรับรองนี้ จะสามารถสอนในโรงเรียนทั่วไปหรือสถานศึกษาเฉพาะความพิการได้ ภาระงานของครูจะเน้นในเรื่องการเรียนการสอน และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาวิธีใหม่ในการพัฒนาผู้เรียน จะไม่ทำงานเอกสารมากเกินกว่า ภาระงานหลัก สถานศึกษาจะมีเจ้าหน้าที่บริหารธุรการโดยเฉพาะ

สำหรับประเทศไทยในด้านการศึกษได้แบ่งเด็กพิการ เป็น 9 กลุ่ม และรัฐบาลให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิและโอกาสทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการโดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีการออกกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น จัดให้มีแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อคนพิการ ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) กำหนดให้มีการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดตั้งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ซึ่งแนวคิดทางด้านนโยบายและกฎหมายไม่แตกต่างจากประเทศอื่นๆ แต่ประเทศไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องของการติดตามการดำเนินงานตามนโยบายและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ตัวอย่างเช่นการที่กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายจัดการเรียนร่วม โดยระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2540 และมีการจัดโครงการนำร่องจัดการเรียนร่วม เมื่อ พ.ศ. 2548 และ พ.ศ. 2549 แต่ปัจจุบันยังไม่มีรายงานการดำเนินงานและแผนงานตามนโยบายดังกล่าวเผยแพร่ออกมาอย่างชัดเจนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง ครูส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างเพียงพอส่งผลต่อการพัฒนาเด็กพิการให้เกิดการเรียนรู้ หรือครูบางคนไม่ได้ใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กพิการ เป็นต้น นอกจากนี้ ครูส่วนมากมีภาระงานด้านบริหารธุรการหรืองานเอกสารมากกว่าภาระงานการสอนและการวิจัย ครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนเด็กพิการแต่ละประเภทมีจำนวนน้อยมาก ส่วนมากยังขาดทักษะในการสอนเด็กพิการ ครูที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ ไม่มีองค์ความรู้ในการสอนเด็กพิการในชั้นเรียน จำเป็นต้องได้รับการอบรมเพิ่มเติม อย่างไรก็ตาม สถาบันหรือหน่วยงานที่มีภารกิจหลักในการศึกษาอบรมวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่แก่ครูในสถานศึกษา ยังไม่ได้มีการดำเนินการในเรื่องนี้ให้เห็นอย่างชัดเจน

การบริหารจัดการและการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการในต่างประเทศจะมีรัฐบาลกลางกำกับดูแลในเชิงนโยบาย และจะมอบอำนาจให้แต่ละรัฐหรือจังหวัด และระดับเขตรับผิดชอบในการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการ มีคณะกรรมการประเมินระดับจังหวัดเพื่อพิจารณาสิทธิและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมแก่เด็กพิการ และส่งเรื่องไปยังหน่วยงานระดับเขตหรือสถานศึกษาเพื่อพิจารณาในรายละเอียด โดยจะมีหน่วยงานทางการศึกษา เช่น สถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาประจำตำบล เป็นต้น ทำหน้าที่คัดกรองหรือประเมินเด็กพิการก่อนว่าเหมาะสมจะเรียนในหลักสูตรหรือโปรแกรมใด เด็กพิการสามารถเข้าเรียนได้ทั้งสถานศึกษาทั่วไป และสถานศึกษาเฉพาะความพิการ แม้ว่าแต่ละประเทศได้เน้นการให้เด็กพิการเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปมากกว่าสถานศึกษาเฉพาะความพิการอย่างชัดเจน แต่ยังมีเด็กพิการส่วนหนึ่งที่ไม่มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนทั่วไปได้ จึงยังจำเป็นต้องมีสถานศึกษาเฉพาะความพิการ และทุกประเทศมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการเรียนร่วมและมีแนวโน้มจะพัฒนาการจัดการศึกษาในรูปแบบการเรียนร่วมให้มีการกระจายในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ โดยการจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วมมีทั้งในรูปแบบของการจัดชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป การจัดให้เด็กพิการเรียนในชั้นเรียนปกติ

เช่นเดียวกับเด็กทั่วไป การจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติบางวิชา และเรียนชั้นพิเศษบางเวลา มีห้อง Resource มีการให้บริการคำปรึกษา แนะนำแก่เด็กพิการ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กพิการ รัฐสนับสนุนทุนวิจัยผ่านหน่วยงานกลางที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน การบริการ การพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ในแต่ละโรงเรียนสามารถจัดทำหลักสูตรที่หลากหลายให้เหมาะสมกับประเภทระดับความพิการได้ ซึ่งจะเขียนหลักสูตรและเกณฑ์สำหรับการเข้าเรียนในแต่ละหลักสูตรไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในประเทศญี่ปุ่นสถานศึกษาเฉพาะความพิการจะจัดทำหลักสูตรไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ นอกจากนี้ ในโรงเรียนสำหรับเด็กพิการทางการได้ยินทุกโรงเรียนจะมีครูที่มีความรู้ในการตรวจวัดการได้ยินหรือนักวิชาชีพด้านความผิดปกติในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นบุคลากรประจำ ทำหน้าที่ตรวจวัดการได้ยิน การปรับซ่อมเครื่องช่วยฟัง ทุกภาคการศึกษา รวมทั้งฝึกการพูดให้ด้วย ส่วนโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย และบกพร่องทางการเห็นจะมีหน่วยงานทางการแพทย์ขนาดเล็กที่สามารถตรวจสุขภาพให้กับเด็กพิการในสถานศึกษาตั้งอยู่ไม่ไกล สามารถเดินทางได้ภายในสิบห้านาทีหรือไม่เกินครึ่งชั่วโมง

หน่วยงานในประเทศไทยที่มีภารกิจหลักในด้านการศึกษาสำหรับเด็กพิการ คือ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และมีโครงสร้างการบริหารงานที่เน้นในเชิงบริหารจัดการมากกว่าการดำเนินงานในเชิงวิชาการหรือการให้บริการ แม้จะมีการจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด แต่รูปแบบการดำเนินงานของแต่ละศูนย์มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความรู้ของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ เช่น บางศูนย์จะให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แก่เด็กพิการหรือการกระตุ้นพัฒนาการ ไม่มีการจัดการเรียนการสอนเป็นห้องเรียน แต่จะสอนเสริมเป็นรายบุคคล บางศูนย์จัดเป็นห้องเรียนสอนแก่เด็กพิการ ไม่มีการกระตุ้นพัฒนาการ เป็นต้น ข้อมูลด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการยังไม่เป็นระบบและไม่มีฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและมากเพียงพอในการนำไปใช้ในการวางแผนการดำเนินการด้านการศึกษาหรือแนะนำผู้ปกครอง นอกจากนี้ การประเมินเพื่อให้ความช่วยเหลือในระยะแรกเริ่มยังมีการดำเนินงานที่ไม่เป็นระบบ ต่อเนื่อง และทั่วถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมหลายแห่งยังไม่มีทรัพยากรเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กพิการ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองในสถานศึกษาที่จัดการเรียนร่วมมีความไม่เข้าใจในสิทธิของเด็กพิการ รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาส่วนมากใช้หลักสูตรแกนกลางในการสอนเด็กพิการ แต่จะมีการปรับเพิ่มรายวิชา และลดเนื้อหาบางรายวิชา แต่ไม่ได้มีการเขียนหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนแยกอย่างเป็นระบบชัดเจน

ดังนั้น หากจะนำแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยก็น่าจะพิจารณาในประเด็นต่อไปนี้

1. การให้โอกาสเด็กพิการในการเข้าเรียนตามศักยภาพของตน โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นสถานศึกษาเฉพาะความพิการหรือสถานศึกษาทั่วไป
2. การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปสู่จังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัด และระดับเขต เพื่อให้เด็กพิการและผู้ปกครองได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

3. คณะกรรมการประเมินระดับจังหวัดเพื่อพิจารณาสิทธิ และวิธีการจัดการเรียนการสอนหรือแผนการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ตลอดจนการติดตามผลการจัดการศึกษา
4. การมีหน่วยงานระดับประเทศทำหน้าที่ศึกษา วิจัย พัฒนา และฝึกอบรม บุคลากรทางการศึกษา และที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ ทักษะในการจัดการเรียนการสอนเด็กพิการ และพัฒนางานการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
5. การจัดให้มีบุคลากรทางการศึกษา นักวิชาชีพตามความต้องการจำเป็นของแต่ละประเภทความพิการในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ หรือให้หน่วยงานด้านสุขภาพในบริเวณใกล้เคียงมีหน้าที่ดูแลเรื่องสุขภาพของเด็กพิการในสถานศึกษาที่กำหนดให้รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ
6. การสนับสนุนทุนวิจัยแก่บุคลากรทางการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิการ
7. การจัดทำฐานข้อมูลด้านการศึกษาและที่เกี่ยวข้องที่เชื่อมโยงทั่วประเทศเพื่อใช้ในการให้คำปรึกษาแนะนำผู้ปกครอง และใช้ในการวางแผนการดำเนินงาน
8. การผลิตสื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน และสามารถทบทวนสิ่งที่เรียนไปแล้วได้ด้วยตนเอง
9. การให้หน่วยงานทางการศึกษาที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นมีหน้าที่บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการ และผู้ปกครองด้วย เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างคุ้มค่า
10. การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนวิชาชีพครูในสาขาวิชาเอกต่างๆ เลือกเรียนรายวิชาด้านการสอนเด็กพิการเพื่อเป็นครูสอนเด็กพิการในสถานศึกษาเฉพาะความพิการหรือสถานศึกษาทั่วไป

ตารางเปรียบเทียบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในต่างประเทศกับประเทศไทย

การจัดการศึกษา	อเมริกา	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	ฝรั่งเศส	ไทย	หมายเหตุ
กฎหมายด้านสิทธิ	มี	มี	มี	มี	มี	
กฎหมายการศึกษา	มี	มี	มี	มี	มี	
สถานศึกษาเฉพาะความพิการ	มี	มีทุกจังหวัด	น้อยมาก อายุมากกว่า 8 ปี	มี	มี	
รูปแบบการเรียนร่วม	เน้น	เน้น	เน้น	เน้น	ไม่ชัดเจน	
ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไป	มี	มี	มี	มี	น้อยมาก	
เรียนในชั้นเรียนทั่วไป	มี	มี	มี	มี	น้อยมาก	
เรียนในชั้นเรียนทั่วไปบางเวลา	มี	มี	มี	มี	น้อยมาก	
การทำ IEP/PPS	มี	มี	มี	มี	มี	
ห้อง Resource/ ทรัพยากรสนับสนุน	มี	มี	มี	มี	น้อยมาก	
หลักสูตรที่หลากหลายในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ	ตามแผน IEP	มี	มี	มี	ไม่มีอย่างชัดเจน	
หน่วยงานกลางด้านนโยบาย แผน วิจัย พัฒนา และประสานงานหน่วยบริการ	มี	มี (NISE)	มี อยู่ในแต่ละรัฐ	มี	มี	
หน่วยบริการในแต่ละจังหวัด/รัฐ	School District	สถานศึกษาเฉพาะความพิการ		ศูนย์ฯ ประจำเขต	มี	
หน่วยบริการมีบุคลากรเป็นนักวิชาชีพ	มี	มี	ทำงานร่วมกัน	ทำงานร่วมกัน	ทำงานร่วมกัน	

การจัดการศึกษา	อเมริกา	ญี่ปุ่น	ออสเตรเลีย	ฝรั่งเศส	ไทย	หมายเหตุ
ครูการศึกษาพิเศษมีความสามารถสอนรายวิชาต่างๆ เช่นครูทั่วไป	มี	มี	มี		ไม่มี	ขึ้นอยู่กับหลักสูตรการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรี
ใบประกอบวิชาชีพครูการศึกษาพิเศษ	มี	มี	ประกาศนียบัตร	ประกาศนียบัตร	ไม่มี	
บริการฟื้นฟูสมรรถภาพระยะแรกเริ่มอย่างเป็นระบบ (Early Intervention Services)	มี (กม.)	มี	มี	มี	ไม่มี	
การประเมิน/คัดกรองก่อนเข้าโปรแกรมหรือรับบริการ	มี	มี	มี	มี	ไม่มี	
ผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ	มี	มี	มี	มี	มี	ไม่ได้เป็นนักวิชาชีพโดยตรง
การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย/ได้รับทุนสนับสนุน (3-21 ปีหรือขั้นมัธยมปลาย)	มี	มี (6-15 ปี)	มี (5-20 ปี)	มี (6-16 ปี)	มี ถึง อุดมศึกษา	
ร้อยละของเด็กพิการที่เรียนในโรงเรียนเรียนทั่วไป	95 (2006)	89.91 (2005)	89 (2009)	76 (1995) ไม่ได้รับ การศึกษา 24	ไม่มีข้อมูล	
ร้อยละของเด็กพิการที่เรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ	3 (2006)	10.09 (2005)	9 (2009)			

ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย

จากการศึกษาเอกสารและสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียนในสถานศึกษา เฉพาะความพิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในประเทศไทย และการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และ ฝรั่งเศส จึงมีข้อเสนอแนะทางการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย และทิศทางในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการของประเทศไทย ซึ่ง แนวโน้มของการจัดการศึกษาในต่างประเทศคือ การจัดการศึกษาแบบเรียนรวม (Inclusive Education) ซึ่งทำให้เด็กพิการได้เรียนในโรงเรียนทั่วไปใกล้บ้าน โดยจัดการเรียนในรูปแบบการเรียนรวม และเมื่อกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนแล้ว จะต้องทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาระยะยาวเพื่อให้สถานศึกษาทั่วไป และสถานศึกษาเฉพาะความพิการ รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการทางการศึกษา มีความพร้อมในการสามารถจัดบริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าประสงค์ และควรมีหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมในการจัดทำแผนดังกล่าวด้วย

2. การมีหน่วยงานระดับชาติด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการที่มีหน้าที่ศึกษา วิจัย พัฒนา และเป็นแหล่งข้อมูลระดับชาติด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร ซึ่งข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ จะนำไปสู่การวางแผนและกำหนดทิศทางด้านการศึกษาสำหรับคนพิการต่อไป หน่วยงานนี้จะใช้สถานที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่มีอยู่แล้วก็ได้ ไม่จำเป็นต้องจัดหาสถานที่ใหม่ โดยอาจกำหนดภารกิจไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้ ควรเป็นหน่วยงานอิสระหรือจัดตั้งเป็นศูนย์อิสระเพื่อที่จะได้สามารถทำงานได้คล่องตัว

3. การทบทวนบทบาทหน้าที่ และภารกิจของสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาประจำจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน แต่เกื้อกูลและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งนี้การกำหนดอัตรากำลังจะต้องสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่และภารกิจที่กำหนดไว้ด้วย และจะต้องมีระบบกำกับติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน

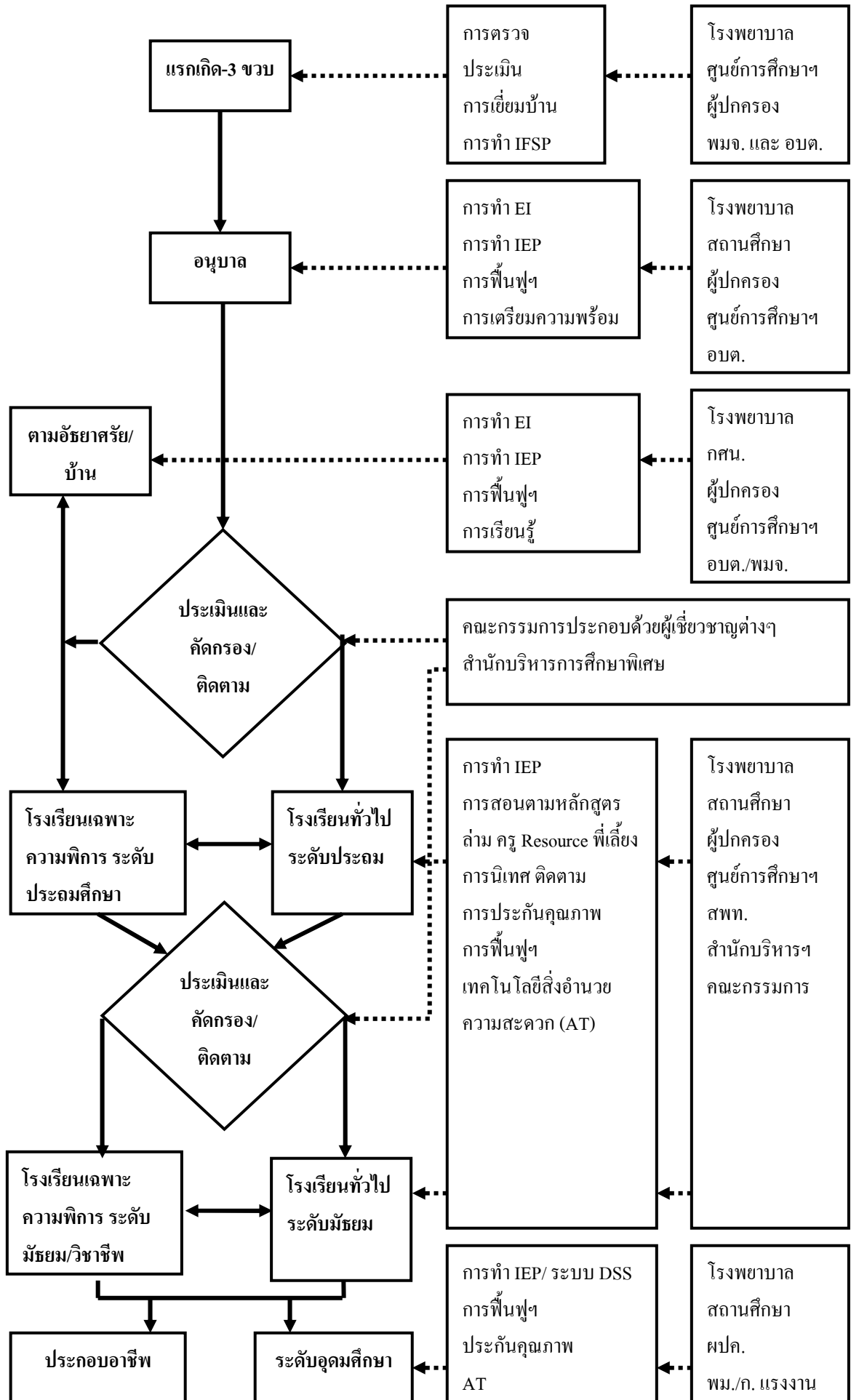
4. ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรด้านการศึกษาสำหรับคนพิการหรือการศึกษาพิเศษในระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาโท ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถตามความต้องการของหน่วยงาน และมีการจัดเตรียมอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษให้เพียงพอสอดคล้องกับนโยบาย ซึ่งถ้าหากรัฐยังคงเน้นให้มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเรียนรวม ความต้องการอัตรากำลังครูการศึกษาพิเศษหรือครูที่มีความรู้และทักษะในการสอนเด็กพิการจะมีจำนวนมากขึ้น

6. ควรมีการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพในระยะแรกเริ่ม (Early Intervention Services) อย่างเป็นระบบ โดยอาจกำหนดหน้าที่เพิ่มเติมให้หน่วยงานทางการศึกษาหรือสาธารณสุขในพื้นที่จัดบริการ เช่น ค้นหา คัดกรอง ประเมิน แนะนำ ให้การช่วยเหลือหรือส่งต่อ เป็นต้น

7. ควรมีการสร้าง ความเข้าใจแก่ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เพื่อที่จะ ได้ลดความกังวลใจและเกิดแนวคิดร่วมกัน ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ โดยเฉพาะสถานศึกษาทั่วไปที่จะต้องจัดการเรียนการสอนแบบเรียนร่วม

8. ควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ครูที่สอนเด็กพิการ และมีการประเมินและติดตามผลการอบรมเป็นระยะ ซึ่งควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน และสามารถดำเนินการได้แม้จะอยู่ระหว่างการวางแผนและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

9. ควรจัดทำระบบการให้บริการแก่เด็กพิการและผู้ปกครองอย่างเป็นระบบตั้งแต่แรกเกิด ความพิการอย่างต่อเนื่องจนสามารถดำเนินชีวิตอิสระได้ ตามรายละเอียดในแผนภูมิต่อไปนี้

บรรณานุกรม

- กาญจนา สุขพิทักษ์. (2551). “ การศึกษาสภาพและความต้องการในการรับบริการของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ตามทัศนะของผู้ปกครอง.” ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). รายงานสภาพการจัดเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการในโรงเรียนปกติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- กองการศึกษาเพื่อคนพิการ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาเพื่อคนพิการ. กรุงเทพฯ: งานพิมพ์ กลุ่มพัฒนาสื่อการศึกษา กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **ถาม-ตอบ ปัญหาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม**. คณะอนุกรรมการพิจารณาส่งเสริมการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมและการจัดการศึกษาพิเศษโดยครอบครัวและชุมชน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชนิดา รักษ์พลเมืองและคณะ. (2548). รายงานการวิจัยสภาพแวดล้อมครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- ชนิดา รักษ์พลเมืองและคณะ. (2548). รายงานการวิจัยสภาพแวดล้อมครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- ณรงค์ อัมพรภาค. (2550). “การศึกษาคุณภาพการดำเนินการจัดการเรียนร่วมของ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 และเขต 2”. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาพิเศษ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นพมาศ สุทธิวิรัช. (2551). “ การศึกษาการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชี้ทในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1.” สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). **การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- วารี ธีระจิตร. (2537). **การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีศักดิ์ ไทยอารีและคณะ. (2543). รายงานการศึกษาสภาพการให้บริการสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำชูรุสภา.

- ศรียา นิยมธรรม. (2541). **การเรียนรู้ร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ: ดันอ้อ แกรมมี่.
- ศูนย์ส่งเสริมการศึกษาออกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ. (2544). **การศึกษาผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับคนพิการ**. กรมการศึกษานอกโรงเรียน. กระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา).
- สุจิตพร สีฝั้น. (2550). “การพัฒนาแบบการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน.” **ปริญญาณิพนธ์ กศ.ค. (การศึกษาพิเศษ)**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมทรง พันธุ์สุวรรณ. (2529). **การศึกษาสำหรับคนที่บกพร่องทางการเห็น**. ครุศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต. (อัดสำเนา).
- สมยศ สุขพัฒน์ชี. (2550). “ การศึกษาการบริหารจัดการ โรงเรียนเรียนร่วม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก.” **สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา สำนักมาตรฐานวิชาชีพ. (2549). **คู่มือการดำเนินงานรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำของ สกสค.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรื. (2547). **เกียรติคุณของประเทศไทยในการดำเนินงานด้านคนพิการ เล่ม ๓**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ. (2551). **ข้อมูลและสารสนเทศของสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ**.
- อรนุช ทิมตศิริ. (2551). **การสอนเด็กพิเศษ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุทัย บุญประเสริฐ และจิราภรณ์ จันท์สุพัฒน์. (2544). **รายงานการวิจัย เรื่อง ภารกิจ โครงสร้าง และอัตรากำลังของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื.
- Ashman A. and Elkins J. (Eds). (1990). **Education Children with Special Needs**. Prentice Hall : New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore.
- Ballard, J., Ramirez, B.A. & Weintraub, F.J. (1982). **Special education in America: its legal and governmental foundations Reston**. VA: Council for Exceptional Children.
- Chapman, Randy. (2005). **The everyday guide to special education Law: a handbook for parents, teachers and other professionals**. The Legal Center for People with Disabilities and Older People. Colorado: USA.
- Choate, J.S. (2004). **Successful Inclusive Teaching: Proven ways to detect and correct special needs**, MylabSchool (4th ed.). Allyn&Bacon.

- Department of Education and Science. (1972). **Special Education in A.C.T. Schools and Pre-Schools**. Australian Government Publishing Service Canberra : Canberra.
- Gardou, Charles. (2010). **Professionnels auprès des personnes handicapées**. Toulouse : Edition érès.
- Gargiulo, R.M. (2009). **Special Education in Contemporary Society**. (3rd. ed.). Canada. SAGE Publication.
- Geoffroy, Guy. (2006). Réussir la Scolarisation des Enfants Handicapés. La scolarisation des enfants et adolescents handicapés in **Etudes et Résultats (Direction de la Recherche des études de l'évaluation et des statistiques)**. n° 216 janvier 2003, pp. 1-11.
- Hua-Kuo Ho. (2010). Early Intervention for Young Children with Special Needs in Taiwan. **International Journal of Early Childhood Special Education**, 2 (1), p1-11.
- Kaye, H.S. (1997). "Education of Children with Disabilities." **Disability Statistics Abstract no. 19** (July). Disability Statistics Rehabilitation Research and Training Center, University of California, San Francisco. Department of Education, National Institute on Disability and Rehabilitation Research (NIDRR). USA.
- Mendelsohn, S. and Fox, H. R.(2002). **In Assistive Technology: matching device and consumer for successful rehabilitation**. Edited by Marcia J. Scher. American Psychological Association.
- Ministère Education Nationale. (2008). Scolarisation des enfants et adolescents handicapés. Direction générale de l'enseignement scolaire. France.
- National Institute of Special Needs Education.(2009). Statistics and Indicators in Asia-Pacific Countries 2009. **Journal of Special Education in the Asia Pacific (JSEAP)**. December (5), p 28-57.
- National Institute of Special Needs Education. (2010). **Outline of the National Institute of Special Needs Education**. NISE. Japan.
- Okinawa Prefectural School for Blind Children. (2008). School Report.
- Osaka Prefectural Ikuno School for Deaf Children . (2008). School Report. May 1, 2008.
- Pamela, E. (2010). Supporting Families of Young Children with Disabilities: Examining the Role of Administrative Structures. **Topics in Early Childhood Special Education**. 30 (1), p20-31.

- Pollard, R., Cioffi, J. and Miner, I. (2000). **Handbook of Rehabilitation Psychology**. edited by T. Elliott & R. Frank. Washington, DC. American Psychological Association,
- Reasouly, Neem. **Special Education in Japan**. From 2nd Seminar of Special Needs Education March 25, 2008.
- Ross, P. (1970). Trends and issues in special education for the mentally retarded. **Education and Training of the Mentally Retarded**, 5, 51-61.
- Sarah, P. (2010). The home-education of children with special needs or disabilities in the UK: views of parents from an online survey. **International Journal of Inclusive Education**, 14 (1), p67-86.
- Smith, D.D. (2007). **Introduction to special education: Making a difference**. (6th ed.). MA: Pearson Education, Inc.
- Smith, D.D. and Tyler, N.C. (2010). **Introduction to Special Education**. (7th ed). New Jersey. Pearson Education.
- Swan, G. (1994) **Australia in Comparative Studies in Special Education**. edited by Mazurek, K and Winzer, M.A. Gallaudet University Press : Washing D.C.
- Tania, B. (2010). Quality of Individualized Education Program Goals of Preschoolers with Disabilities. **Infants & Young Children : An Interdisciplinary Journal of Special Care Practices**. 23 (3), p233-243.
- Triomphe, Annie & ALIX, Marie-Pierre (1994). Les données statistiques relatives aux personnes Handicapées in *Actualité et dossier en santé publique*. n° 6 mars 1994, pp.11-14.

Online Resources

- คุรุสภา. (2553). ประกาศคุรุสภารับรองศูนย์การศึกษาพิเศษ เป็นสถานศึกษาสำหรับปฏิบัติการสอน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.ksp.or.th>. [14 เมษายน 2553]
- มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2553). ประกาศคุรุสภา เรื่อง หลักเกณฑ์คุณสมบัติของสถานศึกษา สำหรับปฏิบัติการสอน พ.ศ. 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.lib.mcu.ac.th>. [17 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม. (2553). บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.specialed-center1.com/page/bodbad.htm>. [13 เมษายน 2553]

- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 2 จังหวัดยะลา. (2553). **พันธกิจและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.**[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://school.obec.go.th/yalaspecial2/> [13 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 จังหวัดสงขลา. (2553). **นโยบายและพันธกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://203.172.137.50/policy.html>. [13 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 4 จังหวัดตรัง. (2553). **บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://school.obec.go.th/speced4/in2.htm>. [13 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี. (มปป.). **สารสนเทศประจำปี 2552.** ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 6 จังหวัดลพบุรี สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 7 จังหวัดพิษณุโลก. (2553). **พันธกิจและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://school.obec.go.th/secr7/> [13 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 9 จังหวัดขอนแก่น. (2553). **ภารกิจของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kksped9.go.th>. [13 เมษายน 2553]
- ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 11 จังหวัดนครราชสีมา. (2553). **พันธกิจและบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.sec-11.com/index.php>. [13 เมษายน 2553]
- สื่อการศึกษาเพื่อคนพิการ, ศูนย์. ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **ยุทธศาสตร์หลักการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.braille-cet.in.th/braille/braille-uploads/libs/01_ยุทธศาสตร์หลักการ_b7a6.pdf [8 พฤษภาคม 2552].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **โครงสร้าง ภารกิจ ของสถานศึกษา.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.obec.go.th>. [15 เมษายน 2553]
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2551). **พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.mua.go.th>. [20 เมษายน 2553]
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2553). **บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://special.obec.go.th/> [14 เมษายน 2553]

Australia Capital Territory Education and Training www.det.act.gov.au
New South Wales Government Department of Education and Training
www.det.nsw.edu.au

Education in Japan. <http://www.education-in-japan.info/sub1.html>

Education System. <http://jicafriends.jp/world/japan/chapter/chapter6.html>

Government of South Australia Department of Education and Children's Services
www.decs.sa.gov.au

Northern Territory Government Department of Education and Training
www.det.nt.gov.au

Palmer, S. (2004). Early Intervention Services for Children Birth through Age 2
Enacted by P.L. 105-17 (IDEA 97). Online available <http://www.thearc.org>.

Queensland Government Department of Education and Training
<http://education.qld.gov.au>

Special Education Comparative Study. <http://sitemaker.umich.edu/kissa.356/history>

Tasmania Government Department of Education www.education.tas.gov.au

The Arc of the United States (2003). Family Resource Guide, Michigan. Online
available <http://www.thearc.org>.

The Australia Bureau of Statistic www.abs.gov.au

The National Institute of Special Education. Recent Trends and International
Cooperation of Special Education in Japan. From the 21st APEID Regional
Seminar on Special Education 18-23 November 2001 at Tokyo.
http://www.nise.go.jp/soumuka/kokusai/hokokusho/conutry_e.html

The National Institute of Special Education. School Development for Meeting the
Diversity of Children with Disabilities in Japan. From the 20th APEID Regional
Seminar on Special Seminar Education 6-11th November at NISE, Yokosuka,
Japan. http://www.nise.go.jp/soumuka/kokusai/hokokusho/conutry_e.html

Victoria Government Department of Education and Early Children Development
<http://www.education.vic.gov.au/>

Western Australia Department of Education <http://det.wa.edu.au>.